

**T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı

Türkçe Eğitimi Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**TÜRKÇE DERS KİTAPLARININ TEMA ÖĞRETİMİ AÇISINDAN
İNCELENMESİ**

**Feride UGAN
ORCID: 0000-0002-8913-523X**

**Danışman
Doç. Dr. Murat ATEŞ
ORCID: 0000-0002-7361-6389**

Konya – 2023

ÖN SÖZ

Günümüz eğitim anlayışının merkezinde birey yer almaktadır. Yapılandırmacı eğitimin benimsediği ilkeye göre bireylerin öğrenme sürecinde aktif olması, doğru bilgiyi araştıran, üreten, yorumlayan, dönüştüren bir role sahip olması ve kendi öğrenme süreçlerini yönetebilmesi önemlidir. Okullardaki öğrenme-öğretme süreçleri de bu çerçevede yürütülmekte ve eğitim durumları plânlanırken yapılandırmacı eğitimin ilkeleri göz önünde bulundurulmaktadır.

Bugün benimsenen eğitim anlayışında bireylerin edindikleri bilgileri yazılı ve sözlü olarak ifade edebilmeleri oldukça önemlidir. Nitekim günümüzde kendisini yazılı ve sözlü biçimde doğru ifade eden, iletişim becerilerine sahip, okudukları ve dinlediklerinden doğru çıkarımlar yapabilen, öğrendiklerini doğru yorumlayabilen bireylere ihtiyaç duyulmaktadır. Bütün bu yeterliliklere sahip bireyler olarak yetişebilmek de dilimizin incelik ve zenginliklerine hâkim olmayı gerektirmektedir. Bu noktada Türkçe dersi ve Türkçe dersinde kullanılabilecek materyaller oldukça önemli bir yere sahiptir. Özellikle MEB bünyesindeki okullarda okutulan derslerde temel materyal olarak kullanılan Türkçe ders kitaplarının öğrenme süreçlerine olan katkısı büyüktür. Ders kitapları; etkinliklerle Türkçenin beceriler bağlamındaki kazanımlarını öğrencilere kazandırabilmek, metinlerle öğrencilerin okuma becerilerini geliştirmek ve okunanlara yönelik doğru çıkarsamalar yapmalarına yardımcı olmak, içerdiği etkinlikler ve metinler ile Türkçe Öğretim Programı bağlamında belirlenmiş temaların öğretimini öğrencilere kazandırmak gibi amaçlar doğrultusunda hazırlanmaktadır. Dolayısıyla Türkçe öğretmenlerinin öğrenme-öğretme süreçlerini yönetirken ders kitaplarını takip etmeleri önem taşımaktadır.

Bu çalışma, MEB'e bağlı okullarda okutulan ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinliklerin tema öğretimi açısından incelemeyi, ders kitaplarındaki etkinliklerin tema öğretimine yönelik nitelik ve nicelik bakımlarından etkili ve yeterli olup olmadığını, tema öğretimi noktasında hazırlanan etkinliklerin Türkçenin temel dil becerilerine yönelik dağılımını tespit etmeyi, etkinliklerin tema öğretimi kapsamında Türkçe Öğretim Programı içerisinde yer alan temalara göre dağılımını incelemeyi, etkinliklerin tema öğretimi açısından sınıf düzeylerine göre dağılımını tespit etmeyi, ders kitaplarında tema öğretimine yönelik hazırlanan etkinliklerin ders işleme sürecinin hangi basamağına ait olduğunu belirlemeyi, etkinliklerin tema öğretimi noktasında işlevsel olup olmadığını analiz etmeyi, tema öğretimi bağlamında hazırlanmış etkinliklerin yönergelerinin açık ve anlaşılabilir olup olmadığını,

tema öğretimine ilişkin hazırlanan etkinliklerin Türkçe programında hangi konu önerisine-alt tema- işaret ettiğini, tema öğretimi kapsamında yazılan etkinliklerin Türkçe programında eşleştikleri kazanımların hangileri olduğunu incelemeyi amaçlamaktadır.

Çalışmanın ilk bölümünde çalışmanın problem durumu, önemi, amaç ve alt amaçları, sayıtları, sınırlılıkları ve tanımlarını kapsayan giriş bölümü verilmiş, çalışmanın ikinci bölümünde kuramsal çerçeve bağlamında giriş yapılmış ve ilgili konular alt başlıklar şeklinde açıklanmıştır. Çalışmanın üçüncü bölümünde konu ile ilgili başka çalışmalara yer verilmiştir. Dördüncü bölümde çalışmanın yönteminden, kullanılan araştırma modelinden, evren ve örneklem gruplarından, veri toplama araçları ve elde edilen bilgilerin analizlerinden bahsedilmiştir. Beşinci bölümde çalışma sonrası elde edilen bulgular ve yorumlara yer verilmiştir. Altıncı ve son bölümde ise çalışma sonucu elde edilen bulgular yorumlanarak çalışma kapsamında tartışma ve önerilere yer verilmiştir.

Tezimin hazırlanmasında ve lisansüstü eğitimim sürecinde bilgi ve deneyimleriyle bana destek olan ve yardımlarını hiçbir zaman esirgemeyen değerli hocam ve tez danışmanım Doç. Dr. Murat ATEŞ' e bilimsel katkılarıyla birlikte göstermiş olduğu hoşgörü ve anlayış için teşekkürlerimi sunuyorum. Araştırma süreci boyunca eleştiri ve önerileriyle beni ve çalışmamı destekleyen sayın hocalarım Prof. Dr. Hakan KURT, Öğr. Gör. Zülal Şenol EBREN ve Arş Gör. Fetullah UYUMAZ' a; süreç boyunca destek ve önerileriyle hep yanımda olan arkadaşlarım ve zümrelerim Keziban KAYGISIZ, Aysun AKÇAM ve Cihad OKYAR'a, gerek çeviri noktasında gerekse süreç boyunca manevî desteğini esirgemeyen İngilizce Öğretmeni arkadaşım Şükriye MERİÇ'e, tezimin tamamını okuyarak yazım ve noktalama hatalarını fark etmeme yardımcı olan ve aynı zamanda "Öğretmenlik Uygulamaları" dersi için yanında staj yaptığım değerli hocam Hikmet DİLEK' e teşekkürü bir borç bilirim. Hayatım boyunca maddî ve manevî desteklerini her zaman yanımda hissettiğim anneme ve babama teşekkür ederim.

Feride UGAN

Mart 2023

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	ii
İÇİNDEKİLER.....	iv
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU	vii
BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ	viii
Kısaltmalar	ix
Tablolar Listesi.....	xi
ÖZET.....	xiv
ABSTRACT	xv
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Önemi	3
1.3. Araştırmanın Amacı	4
1.3.1. Alt Amaçlar	4
1.4. Sayıtlar	4
1.5. Sınırlılıklar.....	5
1.6. Tanımlar	5
2. KURAMSAL ÇERÇEVE	8
3. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	40
3.1. Tema Öğretimi Üzerine Yapılan Çalışmalar	40
3.1.1. Doktora Çalışmaları	40
3.1.2. Yüksek Lisans Çalışmaları.....	40
3.1.3. Makaleler.....	43
3.2. Türkçe Ders Kitapları Üzerine Yapılan Çalışmalar	46
3.2.1. Doktora Çalışmaları	46
3.2.2. Yüksek Lisans Çalışmaları.....	47
3.2.3. Makaleler.....	53
4. YÖNTEM.....	66
4.1. Araştırmanın Modeli	66
4.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	66
4.3. Veri Toplama Araç ve/veya Teknikleri.....	67
4.4. Verilerin Toplanması ve Analizi	67
5. BULGULAR	69
5.1. “Ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinliklerin tema öğretimi açısından Türkçe programında belirlenmiş temalara göre dağılımı nasıldır?” Alt Amacına İlişkin Bulgular ve Yorum.....	69

5.2. “Ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinliklerin tema öğretimi açısından sınıf düzeylerine göre dağılımı nasıldır?” Alt Amacına İlişkin Bulgular ve Yorum	74
5.3. “Türkçe ders kitaplarında tema öğretimine yönelik etkinliklerin dil becerileri bakımından dağılımı nasıldır?” Alt Amacına İlişkin Bulgular ve Yorum	80
5.4. “Ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki tema öğretimine yönelik hazırlanmış etkinliklerin ders işleniş sürecine göre (hazırlık, işleniş, ölçme-değerlendirme) dağılımı nasıldır?” Alt Amacına İlişkin Bulgular ve Yorum.....	84
5.5. “Ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklerin temaların öğretimi noktasında işlevsellik düzeyi nedir?” Alt Amacına İlişkin Bulgular ve Yorum	85
5.6. “Temaların öğretimine dayalı olarak hazırlanmış etkinliklerin yönergeleri yeterince açık ve anlaşılır mıdır?” Alt Amacına İlişkin Bulgular ve Yorum.....	86
5.7. “Tema bağlamında verilen etkinliklerin bağlı bulundukları metinler, Türkçe programında belirtilen hangi konu önerisine işaret etmektedir?” Alt Amacına İlişkin Bulgular ve Yorum.....	87
5.8. “Tema öğretimi bağlamında incelenen etkinlikler, Türkçe programında verilen temel dil becerilerinden hangi kazanımlar ile eşleşmektedir?” Alt Amacına İlişkin Bulgular ve Yorum.....	97
6. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	120
6.1. Sonuç ve Tartışma	120
6.1.1. “Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Etkinliklerin, Tema Öğretimi Açısından Türkçe Programında Belirlenmiş Temalara Göre Dağılımı Nasıldır?” Alt Amaca İlişkin Sonuç ve Tartışmalar	120
6.1.2. “Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Etkinliklerin Tema Öğretimi Açısından Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı Nasıldır?” Alt Amaca İlişkin Sonuç ve Tartışmalar.....	122
6.1.3. “Türkçe Ders Kitaplarında Tema Öğretimine Yönelik Etkinliklerin Dil Becerileri Bakımından Dağılımı Nasıldır?” Alt Amaca İlişkin Sonuç ve Tartışmalar.....	122
6.1.4. “Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Tema Öğretimine Yönelik Hazırlanmış Etkinliklerin Ders İşleniş Sürecine Göre (Hazırlık, İşleniş, Ölçme-Değerlendirme) Dağılımı Nasıldır?” Alt Amaca İlişkin Sonuç ve Tartışmalar	126
6.1.5. “Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Etkinliklerin Temaların Öğretimi Noktasında İşlevsellik Düzeyi Nedir?” Alt Amaca İlişkin Sonuç ve Tartışmalar	127
6.1.6. “Temaların Öğretimine Dayalı Olarak Hazırlanmış Etkinliklerin Yönergeleri Yeterince Açık Ve Anlaşılır Mıdır?” Alt Amaca İlişkin Sonuç ve Tartışmalar	128
6.1.7. “Tema bağlamında verilen etkinliklerin bağlı bulundukları metinler, Türkçe programında belirtilen hangi konu önerisine işaret etmektedir?” Alt Amacına İlişkin Sonuç ve Tartışmalar.....	129
6.1.8. “Tema öğretimi bağlamında incelenen etkinlikler, Türkçe programında verilen temel dil becerilerinden hangi kazanımlar ile eşleşmektedir?” Alt Amacına İlişkin Sonuç ve Tartışmalar.....	132
KAYNAKLAR.....	137
EKLER.....	149
EK-1: 5.SINIF ANITTEPE DERS KİTABI ETKİNLİK ÖRNEĞİ.....	149
EK-2: 5.SINIF ANITTEPE DERS KİTABI ETKİNLİK ÖRNEĞİ.....	150

EK-3: 6.SINIF MEB DERS KİTABI ETKİNLİK ÖRNEĞİ	151
EK-4: 6.SINIF MEB DERS KİTABI ETKİNLİK ÖRNEĞİ	152
EK-5: 7.SINIF MEB DERS KİTABI ETKİNLİK ÖRNEĞİ	153
EK-6: 7.SINIF MEB DERS KİTABI ETKİNLİK ÖRNEĞİ	154
EK-7: 8.SINIF MEB DERS KİTABI ETKİNLİK ÖRNEĞİ	155
EK-8: 8.SINIF MEB DERS KİTABI ETKİNLİK ÖRNEĞİ	156
EK-9: 6.SINIF ATA DERS KİTABI ETKİNLİK ÖRNEĞİ	157
EK-10: 6.SINIF ATA DERS KİTABI ETKİNLİK ÖRNEĞİ	158
EK-11: 7.SINIF ÖZGÜN DERS KİTABI ETKİNLİK ÖRNEĞİ.....	159
EK-12: 7.SINIF ÖZGÜN DERS KİTABI ETKİNLİK ÖRNEĞİ.....	160

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Türkçe Ders Kitaplarının Tema Öğretimi Açısından İncelenmesi başlıklı tez çalışmamın toplam **175** sayfalık kısmına ilişkin, 17/03/2023 tarihinde tez danışmanım tarafından **Turnitin** adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı **%12** olarak belirlenmiştir.

Uygulanan filtrelemeler:

1. Tez çalışması orijinallik raporu sayfası hariç
2. Bilimsel etik beyannamesi sayfası hariç
3. Ön söz hariç
4. İçindekiler hariç
5. Simgeler ve kısaltmalar hariç
6. Kaynaklar hariç
7. Alıntılar dahil
8. 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Necmettin Erbakan Üniversitesi Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve tez çalışmamın bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranının (%30) altında olduğunu ve intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

17/03/2023

Feride UGAN

Doç. Dr. Murat ATEŞ

BİLİMSEL ETİK BEYANNÂMESİ

Bu tezin tamamının kendi çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar tüm aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez hazırlama kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını ve bu kaynakların kaynaklar listesine eklendiğini beyan ederim.

17/03/2023

Feride UGAN

Kısaltmalar

℅: Yüzde, yüzdelik.

Akt. : Aktaran

Bkz.: Bakınız

Çev. : Çeviren

Ed. : Editör

Etk. : Etkinlik

F: Sıklık, frekans.

MEB: Millî Eğitim Bakanlığı

N: Eleman sayısı

S. : Sayfa

S: Sayı

ss. : Sayfa sayısı

Syf. : Sayfa

T.5. : Türkçe 5.Sınıf

T.6. : Türkçe 6.Sınıf

T.7. : Türkçe 7.Sınıf

T.8. : Türkçe 8.Sınıf

TDK: Türk Dil Kurumu

TDÖP: Türkçe Dersi Öğretim Programı

Vb.: ve benzerleri

Vd.: ve diğeri

Vs.: vesaire

Yay. : Yayın, yayınları

Tablolar Listesi

Tablo 1. 2019 Türkçe Öğretim Programı Temalar ve Konu Önerileri Tablosu

Tablo 2. Araştırma Kapsamında İncelemeye Dâhil Edilen Türkçe Ders Kitapları Tablosu

Tablo 3. ANITTEPE-5. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Etkinliklerin Türkçe Programındaki Temalara Dağılımı, Toplam Etkinlik ve Temaya İlişkin Tespit Edilen Etkinlik Sayısı Tablosu

Tablo 4. MEB-6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Etkinliklerin Türkçe Programındaki Temalara Dağılımı, Toplam Etkinlik ve Temaya İlişkin Tespit Edilen Etkinlik Sayısı Tablosu

Tablo 5. MEB-7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Etkinliklerin Türkçe Programındaki Temalara Dağılımı, Toplam Etkinlik ve Temaya İlişkin Tespit Edilen Etkinlik Sayısı Tablosu

Tablo 6. MEB-8. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Etkinliklerin Türkçe Programındaki Temalara Dağılımı, Toplam Etkinlik ve Temaya İlişkin Tespit Edilen Etkinlik Sayısı Tablosu

Tablo 7. ATA-6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Etkinliklerin Türkçe Programındaki Temalara Dağılımı, Toplam Etkinlik ve Temaya İlişkin Tespit Edilen Etkinlik Sayısı Tablosu

Tablo 8. ÖZGÜN-7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Etkinliklerin Türkçe Programındaki Temalara Dağılımı, Toplam Etkinlik ve Temaya İlişkin Tespit Edilen Etkinlik Sayısı Tablosu

Tablo 9. Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Etkinliklerin Türkçe Programındaki Temalara Dağılımı Tablosu

Tablo 10. ANITTEPE 5.Sınıf Ders Kitabı Tema Öğretimine İlişkin Etkinliklerin Dağılımı Tablosu

Tablo 11. MEB 6.Sınıf Ders Kitabı Tema Öğretimine İlişkin Etkinliklerin Dağılımı Tablosu

Tablo 12. MEB 7.Sınıf Ders Kitabı Tema Öğretimine İlişkin Etkinliklerin Dağılımı Tablosu

Tablo 13. MEB 8.Sınıf Ders Kitabı Tema Öğretimine İlişkin Etkinliklerin Dağılımı Tablosu

Tablo 14. ATA 6.Sınıf Ders Kitabı Tema Öğretimine İlişkin Etkinliklerin Dağılımı Tablosu

Tablo 15. ÖZGÜN 7.Sınıf Ders Kitabı Tema Öğretimine İlişkin Etkinliklerin Dağılımı Tablosu

Tablo 16. ANITTEPE 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Tema Öğretimine Yönelik Etkinliklerin Dil Becerileri Bakımından Dağılımı ve Yüzdelik Oranı Tablosu

Tablo 17. MEB 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Tema Öğretimine Yönelik Etkinliklerin Dil Becerileri Bakımından Dağılımı ve Yüzdelik Oranı Tablosu

Tablo 18. MEB 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Tema Öğretimine Yönelik Etkinliklerin Dil Becerileri Bakımından Dağılımı ve Yüzdelik Oranı Tablosu

Tablo 19. MEB 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Tema Öğretimine Yönelik Etkinliklerin Dil Becerileri Bakımından Dağılımı ve Yüzdelik Oranı Tablosu

Tablo 20. ATA 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Tema Öğretimine Yönelik Etkinliklerin Dil Becerileri Bakımından Dağılımı ve Yüzdelik Oranı Tablosu

Tablo 21. ÖZGÜN 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Tema Öğretimine Yönelik Etkinliklerin Dil Becerileri Bakımından Dağılımı ve Yüzdelik Oranı Tablosu

Tablo 22. Türkçe Ders Kitaplarında Tema Öğretimine Yönelik Hazırlanmış Etkinliklerin Ders İşleniş Sürecine Göre Dağılımı Tablosu

Tablo 23. ANITTEPE 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabı Tema Bağlamında Hazırlanmış Etkinliklerin Türkçe Öğretim Programında İşaret Ettiği Konu Önerileri Tablosu

Tablo 24. MEB 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabı Tema Bağlamında Hazırlanmış Etkinliklerin Türkçe Öğretim Programında İşaret Ettiği Konu Önerileri Tablosu

Tablo 25. MEB 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı Tema Bağlamında Hazırlanmış Etkinliklerin Türkçe Öğretim Programında İşaret Ettiği Konu Önerileri Tablosu

Tablo 26. MEB 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabı Tema Bağlamında Hazırlanmış Etkinliklerin Türkçe Öğretim Programında İşaret Ettiği Konu Önerileri Tablosu

Tablo 27. ATA 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabı Tema Bağlamında Hazırlanmış Etkinliklerin Türkçe Öğretim Programında İşaret Ettiği Konu Önerileri Tablosu

Tablo 28. ÖZGÜN 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı Tema Bağlamında Hazırlanmış Etkinliklerin Türkçe Öğretim Programında İşaret Ettiği Konu Önerileri Tablosu

Tablo 29. Zorunlu Ortak Temaların Alt Tema Önerileri Bakımından Ders Kitapları Karşılaştırmalı Tablosu

Tablo 30. ANITTEPE 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabı Tema Öğretimine Yönelik Hazırlanmış Etkinliklerde Türkçe Öğretim Programında Yer Alan Temel Dil Beceriler ve Kazanımlarının Tekrar Etme Sıklığı Tablosu

Tablo 31. MEB 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabı Tema Öğretimine Yönelik Hazırlanmış Etkinliklerde Türkçe Öğretim Programında Yer Alan Temel Dil Beceriler ve Kazanımlarının Tekrar Etme Sıklığı Tablosu

Tablo 32. MEB 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı Tema Öğretimine Yönelik Hazırlanmış Etkinliklerde Türkçe Öğretim Programında Yer Alan Temel Dil Beceriler ve Kazanımlarının Tekrar Etme Sıklığı Tablosu

Tablo 33. MEB 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabı Tema Öğretimine Yönelik Hazırlanmış Etkinliklerde Türkçe Öğretim Programında Yer Alan Temel Dil Beceriler ve Kazanımlarının Tekrar Etme Sıklığı Tablosu

Tablo 34. ATA 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabı Tema Öğretimine Yönelik Hazırlanmış Etkinliklerde Türkçe Öğretim Programında Yer Alan Temel Dil Beceriler ve Kazanımlarının Tekrar Etme Sıklığı Tablosu

Tablo 35. ÖZGÜN 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı Tema Öğretimine Yönelik Hazırlanmış Etkinliklerde Türkçe Öğretim Programında Yer Alan Temel Dil Beceriler ve Kazanımlarının Tekrar Etme Sıklığı Tablosu

ÖZET

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı
Türkçe Eğitimi Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

TÜRKÇE DERS KİTAPLARININ TEMA ÖĞRETİMİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Feride UGAN

Türkçe öğretiminde ders işleniş sürecinde öğrencilerde edinilmesi beklenen pek çok kazanım mevcuttur. Bunlardan birisi de tema öğretimidir. Temalar, Türkçe Öğretim Programı içerisinde zorunlu ve seçmeli temalar olarak belirlenmiştir. Tema öğretiminin ders işleniş süreçlerinde yer alabilmesi için öğrenme-öğretme süreçlerinde en çok ihtiyaç duyulan ve başvurulana ana gereç şüphesiz belli periyotlarla dönemin ilgi ve beklentilerine yönelik hazırlanan ders kitaplarıdır. Ders kitaplarının öğrenci ve öğretmenler tarafından uygulanma kolaylığı, ders süreçlerinde başvurulana ana gereç olması, metinler aracılığıyla belirlenen öğrenme kazanımlarını edindirme noktasında önemli bir kaynak olması gibi konular sebebiyle ders kitapları, öğrenme süreçlerinin başucu kaynaklarıdır. Ders kitaplarının hazırlanma süreçlerinde Türkçenin dört temel dil becerisine dengeli biçimde yer veriyor olması, etkinliklerin hedefledikleri kazanımlar noktasında ders işleniş aşamalarının hepsini kapsıyor olması, etkinlik yönergelerinin anlaşılır olması, hedeflenen tema öğretimi bağlamında seçilen metinlerin ve metin altı etkinliklerinin işlevselliği önemlidir. Etkinlikler, tema öğretimi noktasında hedeflenen öğrenme kazanımlarının edindirilmesi anlamında önemli birer araçtır.

Bu çalışma, ortaokul Türkçe ders kitaplarının tema öğretimi açısından incelenmesine dayalıdır. Ders kitaplarındaki etkinliklerin tema öğretimi bakımından işlevsel olup olmadığı, etkinliklerin sınıf seviyesi ve dil becerileri bakımından dağılımı, etkinliklerin ders işleniş süreçlerinden hangi aşamaya dâhil edilebileceği, tema öğretimine ilişkin etkinlik yönergelerinin açık ve anlaşılabilirliği, tema öğretimi kapsamında nitelendirilebilecek etkinliklerin genel çerçevedeki işlevsellik düzeyleri, tema bağlamında hazırlanan etkinliklerin Türkçe programında hangi konu önerisine-alt tema- işaret ettiği, etkinliklerin Türkçe programında verilen kazanımlardan hangileri ile eşleştikleri konuları analiz edilmiştir. Ders kitapları, doküman analizi yöntemi kullanılarak incelenmiştir.

Yapılan incelemeler sonucunda incelenen ders kitaplarındaki tema öğretimine ilişkin etkinliklerin Türkçe programında belirlenen zorunlu ve seçmeli temalara uygun birer dağılım gösterdiği, programda belirlenen zorunlu ve seçmeli temalara her sınıf seviyesinde yer verildiği, etkinliklerin dil becerileri anlamında homojen bir dağılım göstermediği, dinleme becerisinin etkinliklerde ihmal edilen bir beceri olduğu, temaya ilişkin doğrudan metne dayalı etkinliklerin daha çok okuma/anlama temel becerisine yönelik olduğu, konuşma ve yazma becerisine ilişkin etkinliklerin metinden bağımsız cevaplandırılmaya imkân sunmasına rağmen etkinliklerin birbirinin aynısı izlenimi verdiği, etkinliklerdeki yönergelerin genel anlamda açık ve anlaşılır olduğu, işlevsellik noktasında etkinliklerin bulgular ve önerilerde belirtilen bakımlardan geliştirilebileceği, tema bağlamında hazırlanan etkinliklerin her birinin ana tema etrafında gelişebilecek konu önerilerine uygunluk halinde olduğu, etkinliklerin Türkçe programındaki temel dil becerileri bakımından becerilerin işaret ettikleri kazanımlarla uygunluk içinde olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türkçe Ders Kitabı, Tema, Tema Öğretimi, Türkçe Öğretimi

ABSTRACT

Necmettin Erbakan University, Graduate School of Educational Sciences
Department of Turkish and Social Sciences Education
Turkish Education Program
Master Thesis

EXAMINATION OF TURKISH TEXTBOOKS IN TERMS OF THEME TEACHING

Feride UGAN

There are many gains that are expected to be acquired by students in the course of teaching Turkish. One of them is theme teaching. Themes are determined as compulsory and optional themes in the Turkish Curriculum. In order for the theme teaching to be included in the teaching processes, the most needed and applied main material in the learning-teaching processes is undoubtedly the textbooks prepared periodically for the interests and expectations of the period. Textbooks were analysed using the document analysis method. Textbooks are the vertex sources of learning processes due to issues such as the ease of implementation of textbooks by students and teachers, being the main tool used in the course processes, being an important resource at the point of gaining learning attainments determined through texts. It is important that the Turkish language includes four basic language skills in a balanced way in the formation processes of the textbooks, that the activities cover all the stages of teaching at the point of the attainments they aim, that activity instructions are comprehensible that the functionality of selected texts and sub-text activities in the context of targeted theme teaching. Activities are important tools in terms of acquiring the targeted learning outcomes at the point of teaching the theme.

This study is based on the examination of the identified secondary school Turkish textbooks from the point of view of theme teaching. The following topics were analyzed; Whether the activities in textbooks are functional in terms of theme teaching, distribution of activities in terms of grade level and language skills, At which stage activities can be included in the course processing processes, Clear and understandable activity guidelines for theme teaching, the levels of functionality of the activities that can be qualified within the scope of theme teaching in the general framework, Which topic proposal-sub-theme- points of the activities prepared in the context of the theme in the Turkish program, Which of the achievements of the events given in the Turkish program match with which. Textbooks have been studied using the document analysis method.

As a result of the research carried out, the following were obtained; ‘the activities related to the theme teaching in the textbooks examined are distributed in accordance with the compulsory and elective themes determined in the Turkish program’, ‘the compulsory and elective themes determined in the program are included at every grade level’, ‘Activities do not show a homogeneous distribution in terms of language skills’, ‘that listening skill is a neglected skill in activities’, ‘that the activities based directly on the text related to the theme are more oriented towards the basic skill of reading/comprehension’, ‘although the activities related to speaking and writing skills provide the opportunity to be answered independently of the text, the activities give the impression that they are identical to each other.’ ‘the guidelines in the activities are generally clear and understandable’, ‘activities at the point of functionality can be improved from the points of view specified in the findings and recommendations’, ‘each of the activities prepared in the context of the theme is in compliance with the topic suggestions that may develop around the main theme’, ‘in terms of basic language skills in the Turkish program of the activities, the skills are in accordance with the achievements they indicate.’

Keywords: Turkish Textbook, Theme, Theme Teaching, Turkish Teaching

BÖLÜM 1

1. GİRİŞ

Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklerin tema öğretimi bağlamında değerlendirilmesine yönelik hazırlanmış olan çalışmanın bu bölümünde; araştırmanın problem durumu, önemi, amacı, sayıltıları, sınırlılıkları ve araştırma kapsamında yer alan terim ve kavramların tanımlar başlıklarına yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Türkçe; dinleme/izleme, okuma, konuşma ve yazma temel dil becerilerinden oluşan beceriye dayalı bir derstir. Bu becerileri içermesi bakımından iletişim süreçlerinde doğru bir dil kullanımı elde edilebilmesi için Türkçenin temel becerilerinin öğrenci ve bireylerde gelişmesi beklenir. Bu becerilerin desteklenmesi, örgün eğitim yapılan devlet okullarında ve özel kurumlarda öncelikle MEB tarafından yayımlanan ve Talim Terbiye Kurulu tarafından hazırlanarak güncellemeleri yapılan ders kitapları ile yapılmaktadır. Ders kitapları, eğitim durumlarında öğretmen ve öğrencilerin kullanımına sunulan temel birer gereçtir. Öğretmenlere rehber olması yanında içerdiği okuma ve dinleme metinleri ile metinlerin altında yer alan etkinliklerle de öğrenme sürecini destekleyen temel başvuru kaynakları olma özelliğine sahiptir. Ders kitapları sayesinde Türkçe programı bağlamında benimsenen ve öğrencilerde edinilmesi hedeflenen temel kazanımların öğrencilere kazandırılması sağlanmaktadır. Ders kitapları; öğrencilerin akıcı okuma becerisini desteklemekte, içerdikleri metinlerle onların okuduklarını doğru biçimde anlamaları ve doğru girdileri elde etmelerini kontrol etmekte, dinleme metinleri ile doğru dinleme sürecine katkı sağlamakta, konuşma ve yazma etkinlikleri ile öğrencilerin özgün ürünler oluşturabilmelerine aracılık etmektedir.

Ders kitaplarının tüm bu sayılan işlevleri gerçekleştirmesinde içerik ve etkinlikleri Türkçe programının belirlediği zorunlu ve seçmeli temalardan bağımsız düşünmek mümkün değildir. Tema, TDK tarafından “Bir yazın ya da sanat yapıtında işlenen, geliştirilen konunun anlamca ortaya koyduğu ana yönelim, izlek.” olarak tanımlanmıştır. (TDK). Bu anlamda tema, sınırları net çizgilerle çizilmiş esas konu olarak da açıklanabilir. Türkçe Öğretim Programı, tema öğretimine ilişkin olarak yapılandırmacı öğrenme süreçlerini benimsemektedir. Programda belirlenen “Millî Mücadele ve Atatürk”, “Millî Kültürümüz” ile “Erdemler” temaları zorunlu temalar olup tüm ders kitaplarında yer alan 8 tema içerisinde yer almaları gerekmektedir. Diğerleri ders kitabı yazarları tarafından programa uygun biçimde

tercih edilebilmesi mümkün seçmeli temalardan oluşmaktadır. Bu yönüyle ders kitaplarının içerdikleri metinler ve etkinlikler yönüyle Türkçe programında belirlenen zorunlu ve seçmeli temalara uygun olarak hazırlanması araştırmanın önemini oluşturmaktadır.

Tüm bu sayılanlardan hareketle araştırmada; “Ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinliklerin tema öğretimi açısından Türkçe programında belirlenmiş temalara göre dağılımı nasıldır?”, “Ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinliklerin, tema öğretimi açısından sınıf düzeylerine göre dağılımı nasıldır?”, “Türkçe ders kitaplarında tema öğretimine yönelik etkinliklerin dil becerileri bakımından dağılımı nasıldır?”, “Ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki tema öğretimine yönelik hazırlanmış etkinliklerin ders işleniş sürecine göre (hazırlık, işleniş, ölçme –değerlendirme) dağılımı nasıldır?”, “Ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklerin temaların öğretimi noktasında işlevsellik düzeyi nedir?”, “Temaların öğretimine dayalı olarak hazırlanmış etkinliklerin yönergeleri yeterince açık ve anlaşılır mıdır?”, “Tema bağlamında verilen etkinliklerin bağlı bulundukları metinler, Türkçe programında belirtilen hangi konu önerisine işaret etmektedir?” ve “Tema öğretimi bağlamında incelenen etkinlikler, Türkçe programında verilen temel dil becerilerinden hangi kazanımlar ile eşleşmektedir?” alt amaçları belirlenmiş ve araştırmanın ana problemi olarak da “Ortaokul Türkçe ders kitaplarında, tema öğretimi ile ilgili etkinliklerin nitelik, nicelik, becerilere dağılımı ve içerikleri nasıldır?” olarak belirlenmiştir.

1.2. Araştırmanın Önemi

Türkçe, yaşadığımız ülkenin resmî dili olmasının yanında ana dilimiz olması nedeniyle de her Türk vatandaşının hâkim olması ve doğru kullanması gereken, koruması ve yaşatılması önemli bir kültür unsurudur. Dolayısıyla Türkçe, bir ana ders olarak okutulması sebebiyle de okullarda önemli bir yere sahiptir. Nitekim öğrencilerin dili doğru ve etkili kullanma, kendisini sözlü ve yazılı olarak doğru biçimde ifade etme, okudukları ve dinlediklerinden doğru çıkarımlar yapabilme, topluluk içinde ikna gücü yüksek, okuma, dinleme, yazma ve konuşma kurallarını bilen, iletişim becerisi yüksek bireyler olmaları beklenmektedir. Tüm bu yeterliliklerin sağlanması için de Türkçe, çok önemli ve işlevsel bir derstir.

Millî Eğitim Bakanlığı bünyesindeki okullarda öğretmenler tarafından derslerde kullanılan temel materyallerden birisi şüphesiz ders kitaplarıdır. Talim ve Terbiye Kurulu tarafından hazırlanıp çeşitli paydaşların görüş ve önerileri doğrultusunda 5 yılda bir güncellenen ders kitaplarının takibi, Türkçe öğretmenleri tarafından sağlanmaktadır. Kitaplarda yer alan metinler ve metin altı etkinliklerle de öğrencilerde kazandırılması beklenen becerilerin sunumu, çeşitli yollarla yapılmaktadır. Metin altı etkinlikler; Türkçenin dinleme, okuma, konuşma ve yazma temel becerileri ve dil bilgisi öğrenme alanını kapsayacak biçimde hazırlanmakta, yine kitaplar ve sınıf seviyeleri bağlamında seçilen temaları destekleyecek biçimde oluşturulmaktadır. Dolayısıyla tema öğretimi de ders kitaplarındaki çeşitli etkinliklerle sağlanmaya çalışılmaktadır. Yapılacak çalışma, literatürdeki önemli bir eksikliği giderecek olup öncelikle Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklerin tema öğretimi bakımından analizini sağlayacak, etkinliklerin tema öğretimi bakımından etkililik ve yeterlilik durumunu sorgulayacak, Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinliklerin içerdikleri tema isimleri ve adetlerini tespit edecek, Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinliklerin Türkçenin dört temel becerisine dağılımını yorumlayacak, tema öğretimine ilişkin hazırlanmış etkinliklerin bağlı oldukları metinlerin Türkçe programında verilen konu önerilerinden-alt tema- hangilerine yönelik oluşturulduklarını inceleyecek, etkinliklerin Türkçe programında verilen kazanımlardan hangileri ile eşleştiklerini tespit edecek ve son olarak elde edilen bulgulara yönelik olarak tartışma ve önerileri rapor haline getirecek olması bakımından önemlidir.

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu çalışma, MEB’e bağlı okullarda okutulan ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinliklerin tema öğretimi açısından incelenmesini amaçlamaktadır. Bu ana amaç doğrultusunda araştırmanın alt amaçları aşağıdaki şekilde oluşturulmuştur:

1.3.1. Alt Amaçlar

1. Ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinliklerin tema öğretimi açısından Türkçe programında belirlenmiş temalara göre dağılımı nasıldır?

2. Ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinliklerin tema öğretimi açısından sınıf düzeylerine göre dağılımı nasıldır?

3. Türkçe ders kitaplarında tema öğretimine yönelik etkinliklerin dil becerileri bakımından dağılımı nasıldır?

4. Ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki tema öğretimine yönelik hazırlanmış etkinliklerin ders işleniş sürecine göre (hazırlık, işleniş, ölçme –değerlendirme) dağılımı nasıldır?

5. Ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklerin, temaların öğretimi noktasında işlevsellik düzeyi nedir?

6. Temaların öğretimine dayalı olarak hazırlanmış etkinliklerin yönergeleri yeterince açık ve anlaşılır mıdır?

7. Tema bağlamında verilen etkinliklerin bağlı bulundukları metinler, Türkçe programında belirtilen hangi konu önerisine işaret etmektedir?

8. Tema öğretimi bağlamında incelenen etkinlikler, Türkçe programında verilen temel dil becerilerinden hangi kazanımlar ile eşleşmektedir?

1.4. Sayıtlar

Bu çalışma süresince incelenen ders kitaplarının tamamının amaca hizmet ettiği, araştırmada faydalanan ders kitaplarındaki etkinliklerin araştırmacıya yeterli analiz imkânını sunduğu, araştırmacının objektif davrandığı ve araştırma süresince bilimsel verileri temel alarak ilerlediği varsayılmıştır. Çalışma için seçilecek örneklemin evreni kapsadığı varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

Araştırmada Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinliklerin tema öğretimi bakımından yeterlilik ve etkililik durumlarının sorgulanarak yorumlanacak olması, bu çalışmanın kapsamını oluşturmaktadır. Araştırma evreni ve evrenden seçilecek örneklem, Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu tarafından ortaokullarda Türkçe ders kitabı olarak okutulmasına onay verilmiş Türkçe ders kitaplarıyla sınırlandırılmıştır. Verilerin toplanması sürecinde değerlendirilmeye alınan etkinlikler, ders kitaplarındaki tema öğretimine yönelik etkinliklerle sınırlandırılmıştır.

1.6. Tanımlar

Beceri: “İnsanın yatkınlık ve öğrenimine bağlı olarak bir işi başarma ve bir işlemi amaca uygun olarak sonuçlandırma maharetidir. (Özbay 2006:9).

Eğitim: Bireyin kendini gerçekleştirmesi yolunda bir araç ve kültürlenme sürecidir (Keskinçilic ve Keskinçilic, 2007: 4).

Eğitim Programı: “Öğrencilerden istenilen amaçlara veya sonuçlara ulaşmalarını sağlayan, stratejiler içeren yazılı doküman veya faaliyet plânıdır.” (Korkmaz, 2007:3).

Etkinlik: Çocukların, kendi amaç ve gereksinimlerine uygun olan, isteyerek katıldıkları herhangi bir öğrenme durumudur. (Oğuzkan, 1974: 68).

2. “Hedef davranışların kazandırılmasında ve kalıcı hale getirilmesinde, öğrencinin daha aktif olmasını sağlamak için yapılan çalışmalardır.”(Demir, 2016, s. 3).

Ders Kitabı: “Bir eğitim programında yer alan hedef, içerik, öğretme öğrenme süreci ve ölçme değerlendirme boyutları dikkate alınarak hazırlanmış ve öğrenme amaçlı kullanılan en önemli basılı öğretim materyalidir.” (Demirel ve Kıroğlu, 2005:9).

2.“Bir dersin öğretimiyle ilişkili olarak hazırlanan ya da seçilen herhangi bir kitap, belirli ölçülere göre incelendikten sonra belli bir okul, sınıf ve ders için öğretmen ve öğrencilere temel kaynak olarak salık verilen kitap.” biçiminde tanımlanmaktadır. (TDK, 2011).

3. Öğrenci düzeyinde yazılmış ya da toplanmış metinlerden oluşan ve programa göre anlama-anlatma yeteneğini geliştirmenin yanında yazın terimlerini, kompozisyon bilgilerini, dil bilgisi konularını tanıtan kitap. (Göğüş 1996; Akt: Duran 2006: 8).

Dil; genel anlamıyla insanlar arasında anlaşmayı sağlayan en yaygın ve en güçlü araçtır. (Özbay, 2009, s. 1).

Dinleme: Dinleme, birtakım nörolojik ve psikolojik süreçlerin rol oynadığı, dışarıdan gelen ses kümeleri içerisinde, dilsel nitelikte olanların ayırt edilmesiyle başlayıp bunların zihinsel bir işleme tabi tutulup bilgiye dönüştürüldüğü ve bu bilgi çerçevesinde geri bildirim sürecinin başlatılabildiği süreçtir. (Onan, 2014, s. 129).

Kazanım: Öğrenim süreci içerisinde, plânlanmış ve düzenlenmiş yaşantılar sayesinde öğrencide görülmesi beklenen bilgi, beceri ve tutumlar. (Koza Yayınları Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı 2007: 243).

Konuşma: Gündüz ve Şimşek (2014) konuşmayı; zihinde oluşan ve biçimlenen düşüncelerin ağız, diş, dudak, gırtlak, nefes yolları, ses telleri, damak, geniz gibi ses organları yardımıyla anlamlı söz kalıbına dönüştürülmesi olarak tanımlamışlardır.

Metin: Bir yazıyı biçim, anlatım ve noktalama özellikleriyle oluşturan anlamlı yapıya denir. (TDK, 1994: 524).

Tema: Bir metindeki olaylardan, çatışmalardan veya konuşmadaki ifadelerden çıkarılabilecek kavram, duygu. Bir metindeki sonucun en kısa ifadesi. (MEB, 2005: 287).

2. “Ders kitaplarına alınacak metinlerin ana konusunu ifade etmektedir. Tema merkezli dil eğitiminde öğretmen ve öğrenciler belli bir konu veya metin üzerine çalışmaktansa birkaç konuyu veya metni içinde barındıran bir tema çerçevesinde çalışırlar.” (Çeçen ve Çiftçi, 2007: 42).

Okuma: Temizkan’a (2009) göre okuma; basılı ve yazılı sözcükleri duyu organları yoluyla algılama, bunları anlamlandırıp kavrama ve yorumlamadır.

Öğretim: “1. Belli bir amaca göre gereken bilgileri verme işi, tedris, tedrisat, talim. 2. Öğrenmeyi kolaylaştıracak etkinlikleri düzenleme, gereçleri sağlama ve kılavuzluk etme işi.” (TDK).

Öğretim Programı: Bireye kazandırılmak istenen bir dersin öğretimiyle ilgili tüm etkinlikleri kapsayan yaşantılar düzeneği. (Demirel, 2004: 6).

Türkçe Öğretim Programı: Türkçe dersi ile ilgili plânlanmış tüm öğretim faaliyetlerini içeren programdır.

Yapılandırmacı Öğrenme: Bireyde mevcut olan öğrenmelerle yeni öğrenilen bilgiler arasında bağ kurma ve her yeni bilgiyi var olan bilgilerle bütünleştirme sürecidir.

Yazma: İşlem olarak zihnimizde yapılandırılmış bilgi, düşünce, duygu ve istekleri belli kurallara uygun olarak yazıya aktarma çalışmalarıdır. (Güneş, 2019, s. 151).

BÖLÜM 2

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde “Türkçe Ders Kitaplarının Tema Öğretimi Açısından İncelenmesi” adlı araştırmaya ilişkin ulaşılan kuramsal içeriğe yer verilmiştir.

Türkçe, doğup büyüdüğümüz coğrafyanın resmî dili olması, ana dilimiz olması ve okullarda okutulan temel derslerden birisi olması gibi bakımlardan oldukça önemlidir. Annesinden dünyaya gelmiş olan birey, dili öncelikle annesi ve yakın çevresinde yaptığı gözlemler ile tanır. Zamanla okul yaşamına başlayan birey, öğrenme durumlarında profesyonel bir sürecin içine girerek dili ve kurallarını öğrenir.

İnsanların iletişim kurma gereksinimlerinden doğan dil, Türkçe eğitimi noktasında önemli işlevlere sahip olarak duygu, fikir ve hayâllerin sözlü ya da yazılı biçimde aktarılmasına yardımcı olur.

Türkçe, anlamsal bir zenginliğe sahip olması sayesinde bireylere pek çok platformda rahat ve çeşitli kullanım imkânları sunmaktadır. Bireylerin çevreleriyle sağlayacakları iletişimin doğru ve yerinde olması, dile hâkim olmaları ile mümkün olacaktır. Nitekim iletişim becerilerine sahip olmak, okunan ve dinlenenlerden doğru çıkarımlar yapabilmek, kelimelerin kullanıldıkları bağlamlarda sahip oldukları anlamları kavrayabilmek, günlük iletişim süreçlerinde empatik bir dili kullanmak, yapıcı ve olumlu bir dönüt yeteneğine sahip olmak, kendini yazılı ve sözlü biçimde doğru ve düzgün biçimde ifade edebilmek gibi özellikler, dile ve kurallarına hâkim olmakla mümkündür.

Türkçe, okullarda öğretmenler tarafından anlama ve anlatma temel becerilerine dayalı olarak yürütülmektedir. Anlama(alıcı)dil becerileri okuma ve dinleme; anlatma(verici) dil becerileri ise konuşma ve yazmadır. Bu becerilerin bireyler tarafından kazanılma sırası dinleme, konuşma, okuma ve yazma şeklindedir. Dinleme ve konuşma becerisi temel iletişim becerileri iken okuma ve yazma ise öğrenme-öğretme ortamlarında kazanılan ve zamanla geliştirilebilen formal beceriler olarak varlık gösterir. Alıcı dil becerilerinin yeterli düzeyde

kazanılması, verici dil becerilerinin daha verimli ve doğru kullanımını kolaylaştıracaktır. Buna yönelik olarak, özellikle Türkçe öğretmenlerine ciddî görev düşmektedir.

Okullarda yürütülen öğretme süreçlerinin Türkçe derslerinde Türkçenin dört temel becerisini de kapsayacak bir plânlamayla yürütülmesi, ölçme ve değerlendirme süreçlerinin dört dil becerisini de yoklamaya yönelik hazırlanması, okuma ve yazma becerilerinin yanında dinleme ve konuşma becerilerinin de gözetilmesi, eğitimle ilgili olabilecek tüm paydaşların desteklerine başvurulması bu noktalarda önemlidir.

Türkçe dersine giren branş öğretmenlerinin alana hâkim olmaları, Türkçe eğitimi alanının iyi bir çerçeve ile belirlenmesi, Türkçe eğitiminin salt dört temel dil becerisi ile sınırlı olmayıp Edebiyat ve şiirle desteklenmesi, öğrenme-öğretme süreçlerinin yürütülmesi süreçlerinde öğretim programının rehberliğine başvurulması, kuramsal içeriklerin uygulamalı eğitimlerle desteklenmesi, öğrencilerin eğitim durumları içerisinde yaparak ve yaşayarak aktif katılım göstermeleri, öğrenme-öğretme süreçlerinin dilin kurallarına hapsolmek yerine dilin doğasını ön plâna çıkarmaya yönelik olarak tasarlanması, eğitim fakültelerinin yalnızca öğretmen yetiştirme gayesiyle değil, dilin özüne yönelik bilimsel çalışmalar sunabilmesi gibi konulara dikkat edilmesi önemlidir.

Öğretim, TDK (2011:1840) sözlükte "Belli bir amaca göre gereken bilgileri verme işi, tedris, tedrisat, talim." olarak tanımlanmaktadır. Karslı (2003) öğretim kavramını bireyin yeteneklerini kendi kapasitesi oranında geliştirme süreci olarak tanımlamıştır. Buna göre eğitim, bireyin yaşam boyu sürdürdüğü bir eylemken; öğretim, bireyler için başı ve sonu belli bir zaman aralığını kapsayan süreç olarak açıklanabilir. Ancak eğitim, öğretime göre daha geniş kapsamlı bir kavramdır. Yılmaz (2009:7) eğitimin sınırlarının çizilemeyeceğini ve her yerde yapılabileceğini, öğretimin ise sadece planlanmış zamanlarda yapılan bir faaliyetler bütünü olduğunu düşünmektedir. Dolayısıyla öğretim, belli plân ve program dâhilinde yürütülen, genelde öğretim kurumlarında uygulanan, belli hedef ve kazanımlara ulaşmak anlayışı ile yapılan eylemsel süreçlerdir. Türkçe öğretimi, kişilere sahip oldukları ana dilin kural ve inceliklerini beceri temelli olarak-Türkçenin bir beceri dersi olması dolayısıyla-eğitim durumları süreçlerinin tamamıdır. Türkçe öğretimi sayesinde desteklenen dil becerileri gelişimi; öğretim programı rehberliğinde yıllık ve günlük ders plânları ile sağlanır. Üstüner ve Şengül (2004:199) Türkçe öğretimini, birbiriyle örüntü halinde olan temel beceri (dinleme/izleme, konuşma, okuma, yazma) etkinliklerine dayandırmaktadır. Dolayısıyla bireyler anlama ve anlatma ihtiyaçlarını alıcı ve verici dil becerilerini kullanarak

karşılayabilirler. Güneş (2009) bilim ve teknolojinin hızla geliştiği, üretim ve kalitenin rekabet içinde olduğu bir hayatta yaşadığımızı, gelişmeleri izlemek ve geleceğe yön verebilmek için dil becerilerinin ve zihinsel becerilerin geliştirilmesi gerektiğini düşünmektedir. Bu becerilerin düşünme, anlama, sorgulama gibi zihinsel süreçleri etkilediğini ifade etmiştir.

Türkçe öğretimini yalnızca okullarda örgün olarak okutulan Türkçe derslerinde ibaret görmek yanlıştır. Üstüner ve Şengül'e (2004:198). göre Türkçeyi kurallarına uygun olarak öğretmek yalnızca Türkçe öğretmenlerinin görevi değildir. Bu anlamda diğer tüm öğretmenlerin dil öğretimi sürecine katılmaları oldukça gereklidir. Nitekim dil becerisi, tüm paydaşların katkılarıyla geliştirilmesi mümkün bir süreçtir. Özbay (2010:183). Türkçe öğretiminin amacını "öğrencilerimizin kelime hazinelerini, anlama ve anlatma becerilerini geliştirmek, onlara Türk kültürünü aktarmak" şeklinde açıklamıştır. Karatay'a (2014:6) göre Türkçe öğretiminin iki temel amacı vardır:

1. Okuma ve dinleme dil becerileri ile öğrencilerin bilgi edinmelerini, öğrenme sürecinde *iyi kavrayıcılar* olmalarını sağlamak.
2. Yazma ve konuşma dil becerileri ile öğrencilerin duygu ve düşüncelerini *iyi anlatabilen* bireyler olmalarını sağlamak.

Türkçe öğretiminde alıcı ve verici beceriler, iletişimin kurulması ve sürdürülmesinde etkili beceriler olup alıcı beceriler, okuma ve dinleme; verici beceriler ise konuşma ve yazmadır. Bireylerin akademik başarı sağlamaları yönünde iletişimin zaruri olduğu gerçeğinden hareketle bireylerin dört temel dil becerilerinin tüm paydaşlar tarafından desteklenmesi oldukça önemlidir. İşeri (2007:60). sayılan becerilere dil bilgisi ile yazım ve noktalamayla da dâhil etmiştir. 2018 TDÖP' te de beceri alanlarına serpiştirilmiş dil bilgisi konularından söz edilebilir ancak dil bilgisi, bugün bir öğrenme alanı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Dil edinimi süreçlerinde beceri temelli bir yaklaşım benimsenmeli ve etkinliklerin öğrencilerin lateral düşünme biçimlerini destekler formda olmaları önemlidir. Düşünce ve dil birbirinden bağımsız olmadıkları için çok yönlü düşünme becerilerinin dil edinimi süreçlerinde işe koşulması gerekmektedir. Bu sayede dil ve düşünce birlikte desteklenmiş olacaktır. Dil edinimi, düşünce gelişimi ile Türkçe öğretimi süreçleri, Program'ın da benimsediği yapılandırmacı anlayışa uygun olarak yürütülmelidir. Dersin plânlayıcı ve

yürütücüsü olan öğretmenler, öğretimi plânlarken öğrencilerinin bireysel özelliklerini, ilgi ve ihtiyaçlarını, akademik ve sosyal hazırbulunuşluklarını, eğitim içeriği ve öğrenme-öğretmen süreçlerini gözetmelidir. Derse öncesinde hazırlık yapılması ve öğrencilerin derslerde sürece aktif katılım sağlayarak ilerledikleri bir öğrenme süreci, yapılandırmacı anlayış bakımından oldukça önemlidir. Öğrenci bilgiyi hazırda bulup ezber yapmaz, bilakis bilgiyi oluşturarak kendi öğrenme sorumluluklarını üstlenir. Erdem ve Demirel (2002) yapılandırmacı yaklaşımın ezberci anlayıştan uzak, öğrenilen içeriklerin transferi, bilginin yorumlanması hususlarına dayandığından bahsetmektedir. Piaget ve Vygotsky'nin çalışmalarına dayanan yapılandırmacı kurama göre, öğrenen kişi öğrendiklerini kendisiyle bütünleştirmek için karmaşık bilgiyi bireysel olarak keşfetmeli ve dönüştürmelidir. (Slavin, 2017:218-219). Bu yaklaşımda öğretmen, öğrenciye rehberlik ederken öğrenciler kendi öğrenme süreçlerinin sorumluluklarını üstlenirler. Bunu gerek bireysel gerekse grup çalışmalarıyla gerçekleştirmek mümkündür. Çetin (2014) çalışmasında öğrencilere etkinlik temelli verilen Türkçe öğretiminin öğrencilerin temel becerilerini geliştirdiği sonucuna ulaşmıştır. Bireylerin dilsel, sosyal, psikolojik ve eğitim bakımlarından yetkin birer kimliğe sahip olmaları şüphesiz sağlıklı ve sürdürülebilir bir dil becerisi ile mümkündür. Bireylerin kültürel kimlik kazanma süreçlerinde de Türkçe öğretiminin yeri büyüktür. Özbay'a göre "Genel olarak eğitim, özel olarak da Türkçe öğretimi bir kültürlenme sürecidir. Dolayısıyla kültürlenme tamamen dile dayanmaktadır. İnsanlar gelecek nesillere kendi değerlerini devretmekte, aşılacaktır." Türkçe ders kitaplarında temalar bağlamında verilen okuma ve dinleme metinleri ile de öğrencilerin alt temalara ilişkin farkındalık geliştirmeleri mümkündür. Tüm bu süreçler için Türkçe dersi, diğer disiplinlerle de eşgüdümlü bir ilerleme halinde olmalıdır. Öz (2001:2) okullarımızda Türkçe dersinin genel hedeflerini anlama ve anlatma becerileri ile dilbilgisi gücünü geliştirmek, öğrencilere okuma, dinleme alışkanlığı ve zevkini kazandırmak, öğrencilerin aktif kelime hazinelerine katkıda bulunmak, Türkçeyi kurallarına uygun, doğru ve etkin kullanabilecekleri beceriyi kazandırmak ve öğrenciye ana dilini sevdirmek olarak açıklamıştır. Bu anlamda Türkçe öğretiminin bireylerin çok yönlü gelişimlerini desteklediğini söylemek yanlış olmayacaktır.

Türkçe öğretimi süreçlerinde hangi ilkelere dikkat edilmesi gerektiği Sever, Kaya ve Aslan (2006) tarafından şöyle özetlemiştir:

- Dil becerileri etkinlikleri bütünlük içinde olmalı ve somut etkinliklerle uygulanarak öğretilmelidir.

- Türkçe öğretimi, derslerin dışında da devam etmelidir. Öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırmak için öğrenciler seviyelerine uygun kitapları ve metinleri okumaya ve okuduklarını paylaşmaya teşvik edilmelidir.

- Türkçe öğretiminde modern öğrenme ve öğretme yaklaşımlarından yararlanılmalıdır.

- Öğrenciler arasındaki bireysel farklılıklara dikkat edilmelidir.

- Metinlerin öğrencilere duyma ve düşünme sorumluluğu verecek özellikte olmasına dikkat edilmelidir.

Türkçe öğretimi, Program bağlamında belirlenmiş tüm hedef ve kazanımlara ulaşmak için öğretim kurumlarında ders kitaplarını kullanmaktadır. Öğrenme süreçlerinde en sık başvuru alan temel gereçler ders kitapları olmakla birlikte Türkçe ders kitapları temalardan, temalar bağlamında verilmiş okuma ve dinleme/izleme metinlerden ve bu metinlere bağlı etkinlikler ile tema sonu ölçme değerlendirme bölümlerinden oluşmaktadır. Arı'ya (2013:39) göre öğrenci ders aracı olan ders kitabını uzun bir süre boyunca sınıfta, evde ve çeşitli yerlerde kullanıp bir nevi öğrenci kitapla uzun bir arkadaşlık kuracaktır. Bu bakımdan ders kitapları fiziksel ve biçimsel açıdan sağlam ve kullanışlı olmalıdır. Şen'e (2008:765) göre Türkçe ders kitabındaki tema metinleri temel dil becerilerini kazandırmada ve toplumsal değerlerin gelecek nesillere ulaştırmada en önemli kaynaklardır.

Türkçe öğretimi süreçlerinde etkinliklerin çok önemli bir işlevi bulunmaktadır. Karataş (2019:32) etkinlikleri "öğrencileri amaçladıkları ve ihtiyaç duydukları alanlarda geliştirmeye ve öğrencilerin öğrenmelerini anlamlı kılmaya yarayan öğrenme aracı olarak" şekline tanımlamıştır. Sarıkaya (2019: 564)'ya göre öğrencilerin önemli kaynağı olan ders kitabının iki unsuru metinler ve etkinliklerdir. Metne bağlı bu etkinliklerin TDÖP' e uygun olması gerekmektedir. Etkinlikler Program'ın beklentilerine uygun, dört temel beceriyi dengeli bir biçimde destekleyecek özelliğe sahip olmalıdır. Etkinlikler, ders içi ve dışı süreçlere ait olmak üzere iki kategoride değerlendirilebilir. Etkinlikler aracılığıyla öğrencilerin dil becerileri ile düşünme becerileri gelişmektedir. Çevik ve Güneş'e (2017:273) göre etkinlikler tüm dil becerileri ve zihinsel becerilerden faydalanma olanağı sağladığı için konuşma, yazma, anlatma, dinleme, izleme, okuma, anlama gibi becerilerin aynı anda kullanılmasına ve geliştirilmesine katkı sağlayacaktır. Etkinliklerin yapılandırıcı öğretimin ilkelerine uygun, öğrenciyi öğrenme süreçlerinde aktif kılacak, bireysel ve grup çalışmalarıyla desteklenebilir özelliklere sahip olmaları önemlidir.

Ders kitabı, öğretmenlerin ilgili dersin öğretim programına uyumlu biçimde sıralı, plânlı ve hedef gözeterek öğretim uygulamaları yapılmasına olanak tanıyan, öğrencilerin de ders içi ve ders dışı çalışmalarında esnek olarak başvurabilecekleri bir öğretim materyalidir. Ders kitabı, “Eğitim felsefelerinin yönlendirdiği eğitim programlarının en önemli somut ürünüdür.” (Hayırsever, 2010: 31). Ders kitabı, Türk Dil Kurumu (TDK) Türkçe Sözlükte “Bir dersin öğretimiyle ilişkili olarak hazırlanan ya da seçilen herhangi bir kitap, belirli ölçülere göre incelendikten sonra belli bir okul, sınıf ve ders için öğretmen ve öğrencilere temel kaynak olarak salık verilen kitap.” biçiminde tanımlanmaktadır. (TDK, 2011). Ders kitapları hakkında farklı açıklamalara gidilmiştir. Ders kitabı, “Eğitim felsefelerinin yönlendirdiği eğitim programlarının en önemli somut ürünüdür.” (Hayırsever, 2010:31). Ders kitabı, “Bir eğitim programında yer alan hedef, içerik, öğretme-öğrenme süreci ve ölçme değerlendirme boyutları dikkate alınarak hazırlanmış ve öğrenme amaçlı kullanılan en önemli basılı öğretim materyalidir.” (Demirel ve Kıröğlu, 2006:9). Bircan, (2014) ders kitaplarının öğrencilerin öğrenme süreçlerini öğrenme konusunun ne olduğu ve nasıl öğrenileceği konusunu belirleyen bir materyal olduklarını belirtmiştir. Alkış Küçükaydın (2013)’a göre çeşitli çözüm yolları sağlaması, açık uçlu ve yorumlanabilir sorular içermesi bakımlarından bilginin yapılandırılmasında çok etkilidir. Ders kitapları, öğrencilerin seviyelerine uygun, duyuşsal ve bilişsel becerilerin geliştirilmesi amacıyla metinlerden faydalanan, öğretim programlarında belirlenen hedef ve kazanımların edinilmesine aracılık eden ve çeşitli eğitim uygulamalarını içeren basılı öğretim materyalleridir. (Çomak, 2009; Baran, 2015). Tekeli Yıldızhan, (2010). bugün kullanılan ders kitaplarının tüm paydaşları bakımından temel öğretim materyalleri olduğunu iddia ederken öğretimin kaliteli hâle gelmesine yardımcı olduklarını ifade etmiştir. Ders kitapları, öğrencilerin öğrenme süreçlerine aktif katılımına imkân sağladığından için sınıf yönetiminde gelişme ihtimali olan engel ve problemlerin önlenmesi açısından önemli yere sahiptir. Öğrencilere sınıf içerisinde farklı ve çeşitli uygulama etkinlikleri sunan ders kitaplarının mesleğe yeni başlamış öğretmenlere de rehberlik ettiğini söylemek yerinde olacaktır.

Okullarda okutulan Türkçe derslerinde Türkçe ders kitapları, Türkçe öğretmenleri tarafından referans alınan temel ders gereçlerinden biridir. Ders kitapları, öğretim programı ışığında, öğretmenlerin ve öğrencilerin ders süreçlerinde faydalandıkları ana materyal olarak varlık göstermektedir ve ders kitabından tamamen bağımsız bir öğrenme-öğretme sürecinden söz edilemez. Çünkü ders kitapları en sık ve en yaygın kullanılan öğretim materyalidir (Güneş, 2002).

Yapılan tanımlardan hareketle ders kitapları hakkında öğrencilere düşünme sorumluluğu veren, öğrencilerin bilgilerini oluşturarak hafızalarını zengin kılan, öğrenme-öğretme süreçlerinin verimini destekleyen, programlarda belirlenen hedeflere ulaşmayı sağlayan araçlar oldukları söylenebilir. Ceyhan ve Yiğit'e (2004: 26). göre ders kitaplarının öğrencilere kendi alanlarıyla ilgili bilgileri bulma ve kullanma yollarını göstermek, öğrencilere ve öğretmenlere kaynaklık ve kılavuzluk etmek, öğrencilere kişisel ve toplumsal deneyimler kazandırılmasında öncü olmak gibi temel amaçları ve bilgi vermek, bilgileri dizgeleştirmek, kendi kendine çalışmaya ve öğrenmeye olanak sağlamak gibi temel işlevleri bulunmaktadır.

Ders kitapları, çeşitli ve uygulamalı etkinlikler ile öğrencileri derste aktif kılabilceği gibi mesleğin ilk başlarındaki öğretmenler açısından da faydalanabilecekleri ve kendilerini geliştirebilecekleri birer rehberdir. İşeri'ye (2007: 62-63). göre ders kitabının Türkçe öğretimi sürecindeki yeri ve önemi şu şekilde özetlenebilir:

1.Ders kitapları, öğretim programının amaçlarına ulaşılabilmesi için öğretimin en temel araçlarından biridir ve bu anlamda önemli bir işleve sahiptir.

2.Eğitim hizmetlerinin vazgeçilmez araçları olarak insan kaynaklarının niteliğinin geliştirilmesi açısından ders kitapları; öğretmenler, fiziksel olanaklar ve eğitim programları kadar önemli bir yere sahiptir.

3.Ders kitapları, öğretim programının amaçlarının gerçekleşmesinde öğrencilerin ve öğretmenlerin temel başvuru kaynağı ve kılavuzu olma niteliği taşımaktadır.

4.Ders kitapları öğretimin gerçekleşmesinde öğretmenin gücünü daha iyi kullanmasını sağlamaktadır.

5.Ders kitapları öğretimin niteliğini doğrudan etkileyen etmenlerin başında yer almaktadır.

6.Ders kitabı, biçim ve içerik açısından bilgi yüklü grafiksel tasarım ürünüdür. Seçilen metinlerin resimlenmesi ve eğitsel açıdan tasarlanması da önem kazanmaktadır.

7.Ders kitabı, öğretim araç-gereçlerinden en yaygın kullanılan ve en kolay ulaşılabilir olan bir araç olma niteliğine sahiptir. Bu nitelik onun özenle hazırlanmasını gerekli kılmaktadır.

Türkçe Dersi Öğretim Programında (MEB, 2019). görüleceği gibi Türkçe ders kitapları; okudukları ve dinlediklerini anlayan, kendilerini yazılı ve sözlü olarak doğru ve güzel ifade edebilen, düşünme becerileri bakımından gelişmiş, millî ve evrensel değerler kapsamında farkındalık bilinci yüksek bireyler yetiştirebilmeyi hedeflemelidir. Öğrencilerin hayat boyu kullanabilecekleri dilsel ve bilişsel becerileri edinmelerine, etkili ve verimli iletişim kurmalarına, Türkçe dil bilinci ve sevgisiyle, gönüllü biçimde okuma ve yazma alışkanlığı kazanmalarına, Türk ve dünya kültürüne ait değerler vasıtasıyla estetik ve sanatsal değerleri fark etmelerine yardımcı olmalıdır. Bu anlamda ders kitaplarının bu özelliklere sahip biçimde ve çağdaş niteliklere uygun olarak hazırlanması önemlidir.

Ders kitaplarının sahip olmaları gereken birtakım özellikler bulunmaktadır. Bunlardan ilki ve en önemlisi şüphesiz Türkçe Öğretim Programına uygun olmasıdır. Nitekim Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği'nde bu durum şöyle açıklanmıştır: İçerik:

1)Dersin eğitim ve öğretim programını kapsayacak şekilde düzenlenir.

2)Dersin özelliğine göre ünite, bölüm, tema ve konular arasında hacim bakımından eğitim ve öğretim programının içeriğine uygun bir denge kurulur. (MEB, 2015: 3).

Yönetmeliğin 6. maddesinde ders kitaplarının nitelikleri şöyle belirtilmiştir:

-Anayasa ve kanunlara aykırı hususları içermez.

-Bilimsel hata içermez.

-Reklam niteliğinde ögeler içermez.

-Eğitim ve öğretim programının amaçladığı kazanımları kapsar.

-Görsel tasarım ve içerik tasarımı, öğrenmeyi destekleyecek nitelikte ve öğrencilerin gelişim özelliklerini dikkate alarak yapılır. (MEB, 2015). Aynı Yönetmelikte dil ve anlatım, öğrenme-öğretme, ölçme ve değerlendirmeye dair uyulması gereken kurallar şunlardır:

Dil, anlatım ve üslup;

-Yaşayan Türkçe doğru, güzel ve etkili kullanılır.

-Konuların işlenişinde öğrencinin seviyesine ve gelişim özelliklerine uygun olarak doğru, anlaşılır, yalın bir dil ve anlatım kullanılır.

-Dilin kullanımında, Türk Dil Kurumu'nun güncel Türkçe Sözlük ve Yazım Kılavuzu esas alınır.

Öğrenme, öğretme, ölçme ve değerlendirme;

-Öğrenme yöntemleri ve stratejileri dikkate alınır ve üst düzey düşünme becerileri geliştirilir.

-Değerlendirmeye ilişkin unsurlar, ölçme ve değerlendirmenin ilke ve teknikleri dikkate alınarak düzenlenir. (MEB, 2015).

Literatürdeki bilgilerden yola çıkıldığında ders kitaplarının taşınması gereken özellikler, dış yapı ve içyapı özellikleri olmak üzere iki başlık altında incelenebilir. Literatür incelendiğinde ders kitaplarının fiziksel ve içeriksel özellikler anlamında taşınması gereken özellikler hakkında çokça çalışma mevcuttur. (Arı, 2010; Ceyhan ve Yiğit, 2004; Çalık, 2001; Güneş, 2002; İçmeli, 1996; Kaptan, 2005; Kılıç ve Seven, 2002; Tertemiz, Ercan ve Kayabaşı, 2011). Tüm bu araştırmalara göre ders kitaplarının sayfalarının düzgün olması, herhangi bir baskı hatası içermemesi, cilt ve dikiş anlamında kaliteli olması, doğru kâğıt seçimi, baskı kalitesi vb. özelliklere ilişkin bilgiler sunulmuştur. Dolayısıyla ders kitaplarının kapak, kâğıt, ciltleme, boyut, forma, yazı büyüklüğü, tasarım gibi özelliklerine dikkat edilmesi gerekmektedir. Türkçe ders kitabı tasarımlarının düzenlenmesine ilişkin dikkat edilmesi gerekenler şöyle sıralanabilir: (Becer, 1996; Çalık, 2001; İşeri, 2010).

-Görsel dokuda, boyutlarda ve orantılar arasında sunulan benzerlikler, metin ile görsel arasındaki bağlantıyı güçlendirmektedir. Örneğin, sayfa kenarı ve yazı alanıyla görsel arasında kalan boşluklar, kitabın her sayfasında aynı biçimde ve belirli bir tasarım ölçütü gözetilerek belirlenmelidir. Tasarımcı tek bir sayfanın etkileyiciliğinden çok bütün sayfaların bir arada oluşturduğu uyumu amaçlamalıdır.

-Koyu tonlardan ya da yoğun renklerden oluşan iki görsel, aynı yaprağa arkalı-önlü basıldığında birbirlerinin görsel etkisini karşılıklı olarak bozabilirler. Bu nedenle ders kitaplarındaki görsellerin basımında dikkatli olunmalıdır.

-Her görselin, metnin kendisine gönderim yapan bölümüyle aynı sayfada kullanılmasına özen gösterilmelidir.

-Görsel öğelerin sayfaya dik olarak yerleştirilmesinin olası olmadığı durumlarda görsel, yan çevrilerek sağ sayfaya konulmalıdır.

-Görseller, alt yazıları ile kullanılırken aradaki boşluklar, yazı boyutu ve tipi her sayfada eşit tutulmalıdır.

-Seçilen yazı tipi, boyutu, satır arası boşlukları, ortalama sözcük ve tümce uzunlukları bir kitabın okunabilirliğini ve estetik görünümünü büyük oranda etkiler. Her satırda ortalama 8 ile 12 sözcük bulunmalıdır. (Becer, 1996: 141-143). Klare'e (1963) göre, okunabilirlik kavramı üç anlamda kullanılır. Bir metnin okunabilirliği, dış yapı özelliklerine (yazı boyutu, renkler, resimler, sayfanın düzeni vb.), iç yapı özelliklerine (metin konusu, paragraf konusu, plan, dil ve anlatım) ve tümce yapısı, sözcük ve öbek yapısına bakılarak belirlenir. (Akt. Çetinkaya ve Uzun, 2010: 141).

Ders kitaplarının içerik özellikleri bakımından da nitelikli birer forma sahip olmaları önemlidir. Bu noktada metin seçimi, içerdiği etkinlikler, sınıf seviyesinin ilgi ve beklentilerine uygunluk, dikkat çekici yönü vb. özelliklere kitapların hazırlanma süreçlerinde dikkat edilmesi gerekir.

Ders kitapları öncelikle öğrencinin dikkatini çekecek özellikte olmalıdır. Kitaba karşı merak duygusu gelişen öğrenci, sonrasında kitabın içeriğini okumaya yönelik de bir istek hâlinde olacaktır. Ders kitaplarının sahip olması gereken bir diğer özellik de kitabın öğrenci zihninde herhangi bir anlamsal karışıklığa sebep olmayacak biçimde açık ve anlaşılır bir dil ve ifadeye sahip olmasıdır. Nitekim yeterince anlaşılır olmayan bir içerik, öğrencinin okumasını güçleştirecektir. Ders kitaplarında kullanılacak olan dil ve anlatım, Türkçenin dil bilgisini uygun biçimde temsil etmeli, kelime seçimlerinde öğrenci seviyesine uygunluk gözetilmeli, cümlelerin sağlam çerçevede kurulması ile içinde bulunacakları paragrafta bağlam dâhilinde anlamlı ve mantıksal bütünlük taşıması gereklidir. Dil bilgisi açısından, kullanılan noktalama işaretleri çocukların düzeyine uygun olmalı, bu işaretler doğru bir biçimde kullanılmalı ve kitaplar yazım (imlâ) kurallarına uygun olarak hazırlanmalıdır (Akyol, 2010:93-94). Cümle kurulumu ve düzeni açısından, cümlelerin öğelerinin dizilişine dikkat edilmeli, kurallı cümleler kullanılmalı, cümlelerdeki sözcük sayısı çocukların düzeyine uygun olmalı ve cümlelerde gereksiz sözcük kullanılmamalıdır. (Ünsal, 2005:14). Paragrafların oluşturulması açısından, her paragraf yalnızca bir düşüncüyü açıklamaya dönük olmalı, kendi içinde giriş, gelişme ve sonuç cümlelerinden oluşmalı, ana düşüncenin

özelliğine göre farklı metin yapıları kullanılmalı ve paragraflar arasındaki bağlantılar açık bir biçimde kurulmuş olmalıdır. (Kılıç ve Seven, 2002). Sözcüklerin seçimi ve kullanımı açısından, konuya ait kavramlar ve terimler doğru kullanılmalı, anlatım gücünü artırmak için farklı sözcük türleri kullanılmalı, seçilen sözcükler öğrencilerin gelişim özellikleri göz önünde bulundurularak seçilmeli, sözcüklerin uzunlukları okuma becerilerine uygun olmalı, çocukların sözcük dağarcığı dikkate alınmalı, bir kavrama karşılık kitabın her yerinde aynı sözcükler kullanılmalı ve zorunda kalınmadıkça Türkçe olmayan sözcüklere yer verilmemelidir. (Akyol, 2010:93-94). Anlatım biçimleri açısından, kitapta yazarın biçemi sezilmeli ve konuya uygun olarak açıklama, öyküleme, betimleme ve tartışma anlatım biçimleri kullanılmalıdır. (Çebi, 2006:111). “Ders kitabında yer alan konuları açıklayıcı resimlemeler, haritalar, grafikler, fotoğraflar, şemalar, tablolar, şekiller, diyagramlar, planlar vb. görsel düzenlemeler öğrenmeyi kolaylaştırmaktadır.” (Kılıç, 2003:9). Bu nedenle ders kitaplarında eğitici ve öğretici görsel materyallere yer verilmelidir. Bu görsel materyaller eğitici-öğretici olmasının yanında öğrencilerin ilgisini çekici, beklentilerine uygun, estetik yönü güçlü olmalıdır. “Çocuğun hatırlama gücünde gelişmeler kaydetmesi, ancak ona nitelikli imgelemler sunulduğu takdirde mümkün olabilir.” (Kılıç, 2003:22). Kitaplar öğrencinin ilgisini çekebilmeli ve öğrencinin bireysel öğrenme ve çalışma süreçlerine katkı sağlamalıdır. Kitaplarda konuların anlatımını destekleyebilecek grafik, resim, şablon vs. yer almalıdır. Öğrencilere yardımcı olabilecek çeşitli yönerge, açıklama ve ipuçları içermeli ve derste öğrenilenleri pekiştirme fırsatı sunmalıdır. (Şahin ve Yıldırım, 2017).

Eğitim durumlarının içerik ve kalitesi ile ders kitaplarının içerdikleri ve kalitesi arasında doğrudan ve anlamlı bir ilgi bulunur. Öğretim programları, ders kitaplarını aracı kılarak uygulanabilir. Bu nedenle öğretim programları ve ders kitaplarının uygunluk içinde olması gerekmektedir. Ders kitapları, ait olduğu dersin öğretim programını yansıttığı kadarıyla eğitim öğretim sürecine fayda sağlar. Diğer bir deyişle ders kitabı, programın hedef-kazanımlarına ne oranda uygun hazırlanırsa, paydaşlara o denli faydalı olabilecektir. Ders kitapları, programın gerektirdiği strateji, yöntem ve teknikleri en iyi biçimde yansıtmalıdır. (Kılıç ve Seven, 2002).

Bundan ötürü ders kitapları, öğretim programlarının ve aynı zamanda eğitim faaliyetlerinin başarı durumunu etkilemektedir. Sınıf içi uygulamalarda en yaygın olarak başvuru olan öğretim materyali ders kitaplarıdır. Bazı okullardaki materyal eksikliği, ekonomik olarak yetersizlik, sınıf mevcutlarının kalabalık olması gibi durumlarda ders kitapları, eğitim

faaliyetlerinin sürdürülebilirliğini sağlamada son derece önemli bir yere sahiptir. Ders kitaplarının eğitim uygulamalarında kullanım kolaylığı sağlaması, kolay edinilir olması gibi özellikleri bulunmaktadır. Bu özellikleri ile ders kitapları, okullarda öğretmen ve öğrenciler tarafından işlevsel olarak kullanılmaktadır. (Kılıç ve Seven, 2002:26). Ders kitaplarının, örgün ve yaygın eğitim uygulamalarına dair seçimler hakkında önemli etkileri vardır. Bu etkiler, ders kitaplarının eğitim-öğretimdeki yerini ve önemini arttırmaktadır. (Tertemiz vd. 2011:34). Öğrenmenin sadece okul ortamında gerçekleşmediği, öğrencinin okul dışında da öğrenmeye ihtiyaç duyduğu düşünülürse öğretmenin rehberlik ve yol gösterme görevini, okul dışında ders kitapları yerine getirir. (Kılıç ve Seven, 2002:25; Demirel ve Kıroğlu, 2006:46). Başka bir ifadeyle ders kitapları, ders saatleri haricinde öğrenme ihtiyacı hissedildiğinde öğrencilerin her zaman başvurabilecekleri temel kaynaktır. Temel bilgilerin öğrenilmesinde ders kitabından faydalanılabilir. Aynı şekilde ders kitabının rehberliğiyle farklı ve çeşitli kaynaklardan da bilgi elde edilebilir. Ders kitapları, öğrenciye ders öncesi hazırlık ile yapılacak öğrenme etkinliklerine dair fikir sahibi olma fırsatı vermektedir. Öğrencinin öğrenmeye aktif katılımı, sınıf yönetiminde oluşabilecek birçok sorunu ortadan kaldırdığından dolayı ders kitapları istenilen sınıf ortamının oluşmasına katkı sağlar. (Kılıç ve Seven, 2002:23). Ders kitaplarının öğretim programlarını temsil etme, ekonomik ve uygulanabilir olma, eğitim faaliyetlerini büyük oranda belirleme, okul içi ve okul dışı etkinliklere olanak tanıma, kolay erişilebilir olma ile ideal sınıf ortamını yakalama özellikleri, çağın eğitim ve öğrenme anlayışlarını takip edebilmesi, ders kitaplarının eğitimdeki yeri ve kalıcılığını büyük oranda etkilemektedir. Bütün bu sayılanlardan hareketle ders kitaplarının, düzenli olarak değerlendirilmesi, eleştirilerek güncellenmesi elzemdir.

Ders kitapları, Talim ve Terbiye Kurulu tarafından hazırlamakta ve belli periyotlarla da tüm paydaşların (ders kitabı yazarları, branş öğretmenleri, akademisyenler, veliler, ölçme değerlendirme uzmanları vb.) görüş ve önerileri doğrultusunda güncellenmektedir.

Eğitim alanındaki bilim insanlarının görüşlerine göre ders işleme sürecinde salt ders kitabına bağlı kalmak ne kadar yanlışsa ders kitabından bağımsız bir eğitim süreci yönetmek de o kadar yanlıştır. Nitekim ders kitapları, içerisinde programın önerdiği temalar, temalara uygun okuma ve dinleme metinleri, metinlere ve tema öğretimine yönelik etkinlik ve çalışmalar barındırmaktadır. Özellikle hazırlanan metinlerle öğrencilerin akıcı okuma ve dinleme becerilerini geliştirmeyi, hazırlanan etkinlikler ile de metinlere ilişkin olarak sunulan anlamlara öğrencilerin hâkim olmasını ve kazandırılmak istenen temayı kazanabilmelerini

hedeflemektedir. Bütün bunlara yönelik olarak Türkçe ders kitapları eğitim durumlarının yürütülmesinde önemli işlevlere sahiptir.

TDK (2011:1840). Öğretim Programını "Bir okulu bitirmek veya bir alanda uzmanlaşmak için okunması gereken ders ve konuları kapsayan plan, ders programı, müfredat, müfredat programı." olarak tanımlamaktadır. Özçelik (1997: 2). ise programı " Bir dersle ilgili öğrenme-öğretme sürecinde nelerin, niçin ve nasıl alacağını gösteren bir kılavuz, başka bir deyişle bu nitelikte bir proje planıdır." şeklinde tanımlamaktadır. Öğretim programı, kapsam bakımında eğitim programından dar bir yapıdadır. Programlar; hedef, eğitim durumları ve ölçme bölümlerinden oluşmaktadır. Susar Kırmızı ve Yurdakal (2019:66). 2018 TDÖP' ün oluşma aşamalarını şöyle açıklamışlardır:

-Farklı ülkelerin son yıllarda benzer gerekçelerle yenilenip güncellenen öğretim programları incelenmiş.

- Yurt içinde ve yurt dışında eğitim, öğretim ve programlar üzerine yapılan akademik çalışmalar taranmış.

- Başta Anayasamız olmak üzere ilgili mevzuat, kalkınma planları, hükûmet programları, şûra kararları, siyasi partilerin programları, sivil toplum kuruluşları ve sivil araştırma kurumları tarafından hazırlanan raporlar vb. dokümanlar analiz edilmiş.

- Millî Eğitim Bakanlığı programlar ve öğretim materyalleri daire başkanlıkları tarafından geliştirilen anketler aracılığıyla öğretmen ve yöneticilerin programlar ve haftalık ders çizelgelerine yönelik görüşleri toplanmış.

- İllerden gelen her branşla ilgili zümre raporları incelenmiş, branşlara yönelik açık uçlu sorulardan oluşan ve elektronik ortamda erişime açılan anket verileri derlenmiş.

- Eğitim fakültelerinin branşlar ölçeğinde hazırladıkları raporlar incelenmiş.

- Bütün görüş, öneri, eleştiri ve beklentiler, Bakanlığımızın ilgili birimlerinden uzman personel, öğretmen ve akademisyenlerden oluşan çalışma gruplarınca değerlendirilmiştir. Yapılan tespitler doğrultusunda öğretim programlarımız gözden geçirilip güncellenmiş ve yenilenmiştir.

Öğretim programları, bireylerin ve çağın değişen ve gelişen ihtiyaçlarına göre tüm paydaşların işbirliğinde güncellenerek yenilenir. Farklı fikir ve tavsiyelere göre periyodik olarak revize edilerek kullanılır. Dolayısıyla sürdürülebilirliği açısından da değişime ve güncellenmeye açıktır.

Türkçe programı, Türkçe öğretiminin uygulanma şekli, hangi içeriklerin aktarılacağı, hedeflerin neler olduğu, ölçme-değerlendirme süreçlerinin uygulanma biçimleri gibi eğitim durumlarına ilişkin olarak uygulayıcılara rehberlik etmektedir. Öğretim programları eğitim ve öğretim uygulamalarının ortak bir anlayış çerçevesinde yürütülmesini sağlar. Eğitim-öğretim programları güncel ve yenilenen bir yapıya sahip olmak durumundadır. Bu özelliği programlarda sağlamak amacıyla eğitim programları, eğitim-öğretim faaliyetlerini çağın gereklerine uygun bir hale getirmek amacıyla zaman zaman düzenlenir ya da tamamen yenilenir. (Özbay, 2010:38). Bu anlamda Özbay'a (2010:40) göre programların çok dikkatli bir şekilde hazırlanması ve düzenli olarak incelemeye tabi tutularak işlevsel olması gerekmektedir. Eğitim-öğretim süreçlerinin ve eğitim sisteminin gelişmişliği programların verimliliği ile oldukça bağlantılıdır. Öğretimin başarılı biçimde sürdürülebilmesi için programların uygulayıcılar tarafından anlaşılması ve doğru uygulanması gerekmektedir. Girgin (2011:12). eğitimde verimliliği arttırmayı nitelikli öğretmene ve ihtiyaçlar doğrultusunda hazırlanmış öğretim programına bağlamıştır.

Öğretim programları, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde ifade edilen "Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları" ile "Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri" esas alınarak hazırlanmıştır.

Eğitim ve öğretim programlarıyla sürdürülen tüm çalışmalar; okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim seviyelerinde birbirini tamamlayıcı bir şekilde aşağıdaki amaçlara ulaşmaya yöneliktir:

1. Okul öncesi eğitimi tamamlayan öğrencilerin bireysel gelişim süreçleri göz önünde bulundurularak bedensel, zihinsel ve duygusal alanlarda sağlıklı şekilde gelişimlerini desteklemek.

2. İlkokulu tamamlayan öğrencilerin gelişim düzeyine ve kendi bireyselliğine uygun olarak ahlaki bütünlük ve öz farkındalık çerçevesinde, öz güven ve öz disipline sahip, gündelik hayatta ihtiyaç duyacağı temel düzeyde sözel, sayısal ve bilimsel akıl yürütme ile

sosyal becerileri ve estetik duyarlılığı kazanmış, bunları etkin bir şekilde kullanarak sağlıklı hayat yönelimli bireyler olmalarını sağlamak.

3. Ortaokulu tamamlayan öğrencilerin ilkokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle millî ve manevi değerleri benimsemiş, haklarını kullanan ve sorumluluklarını yerine getiren, “Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi” nde ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış bireyler olmalarını sağlamak.

4. Liseyi tamamlayan öğrencilerin ilkokulda ve ortaokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle, millî ve manevi değerleri benimseyip hayat tarzına dönüştürmüş, üretken ve aktif vatandaşlar olarak yurdumuzun iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunan, “Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi”nde ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda bir mesleğe, yükseköğretime ve hayata hazır bireyler olmalarını sağlamak. (MEB,2019).

Öğretim programları, hedeflediği bakış açısını değerlerin ve yetkinliklerin teorik ve uygulama boyutlarıyla ve kendini güncelleyerek ihtiyaçlara cevap vermek olarak açıklamaktadır. Öğretim programlarında yer alan “kök değerler” şunlardır: adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik. Bu değerler, öğrenme öğretme sürecinde hem kendi başlarına, hem ilişkili olduğu alt değerlerle ve hem de öteki kök değerlerle birlikte ele alınarak hayat bulacaktır. (MEB,2019). Öğretim programlarındaki yetkinlikler ise: ana dillerde iletişim, yabancı dillerde iletişim, Matematiksel yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinlikler, dijital yetkinlik, öğrenmeyi öğrenme, sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler, inisiyatif alma ve girişimcilik ile kültürel farkındalık ve ifade olarak sıralanmıştır. Öğretim programlarının baz aldığı ölçme anlayışı ise bireysel farklılıkları gözetken, tüm becerilere yönelik olarak hazırlanmış, zengin ve çeşitli bir anlayış olmakla birlikte sonucu değil süreci değerlendiren bir ölçme sistemidir.

Özelde Türkçe Öğretim Programı değerlendirilecek olduğunda Türkçe dersinin içerik ve işleyişine rehberlik etmek, dersle alâkalı bütün merak edilenlere açıklık getirmek, öğretmenlere eğitim durumları boyunca referans olmak amacıyla danışılabilir kaynaklardan temelidir. Teknoloji ve bilimin güncellenerek gelişmesi, bireyin ve toplumun değişen ve gelişen gereksinimleri, öğrenme-öğretme yöntem ve tekniklerinin çağın ihtiyaçlarına uygun biçimde revize edilmesi gibi noktalar, öğretim programlarının eğitimdeki yerini ve önemini gerekli kılmaktadır. MEB tarafından 2019 yılında güncellenen öğretim

programı; bireysel farklılıkları gözetken, tüm paydaşların kullanımını kolay kılacak biçimde açık ve sade, değer ve beceri kazandırma hedefiyle güncellenerek yeniden yayınlanmıştır. Bütün olarak program, farklı sınıf seviyelerinde değer, beceri ve yetkinlik ilkelerini gözetken bütünsel ve yalın bir anlayışı esas almıştır. Tüm bunlara uygun olacak biçimde program; öğrenciyi öğrenmenin merkezine alan, yaparak ve yaşayarak öğrenme ilkesini benimseyen, kalıcı ve anlamlı öğrenmeleri destekleyen, günlük hayata yakın, disiplinlerarası anlayışı gözetken harman ve bütünlük bir yapıya sahiptir.

Türkçe Dersi Öğretim Programı, öğrencilerin hayat boyu kullanabilecekleri dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma ile ilgili dil becerilerini ve zihinsel becerileri kazanmaları, bu becerileri kullanarak kendilerini bireysel ve sosyal yönden geliştirmeleri, etkili iletişim kurmaları, Türkçe sevgisiyle ve istek duyarak okuma ve yazma alışkanlığı edinmelerini sağlayacak şekilde bilgi, beceri ve değerleri içeren bir bütünlük içinde yapılandırılmıştır. (MEB, 2019'a: 8). Türkçe Dersi Öğretim Programı; dil becerilerinin ve yeterliliklerinin geliştirilmesini, diğer tüm alanlarda öğrenme, kişisel ve sosyal gelişme ile mesleki becerileri edinmenin ön şartı olarak kabul etmektedir. (MEB,2019).

Tematik anlayışın esas alınmasıyla hazırlanan programda yazma ve okuma kazanımları metin içi, metin dışı ve metinlerarası okuma ve anlamaya uygun biçimde düzenlenmiştir. Birinci sınıftan sekizinci sınıfa kadar, kazanımlar her sene artan bir yoğunlukla ve öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerini destekleme hedefiyle artan bir yoğunluğa uygun biçimde hazırlanmıştır.

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda ifade edilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri doğrultusunda hazırlanan Türkçe Dersi Öğretim Programı ile öğrencilerin;

- dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesi,
- Türkçeyi, konuşma ve yazma kurallarına uygun olarak bilinçli, doğru ve özenli kullanmalarının sağlanması,
- okuduğu, dinlediği/izlediğinden hareketle, söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmalarının; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmelerinin sağlanması,
- okuma yazma sevgisi ve alışkanlığını kazanmalarının sağlanması,

- duygu ve düşünceleri ile bir konudaki görüşlerini veya tezini sözlü ve yazılı olarak etkili ve anlaşılır biçimde ifade etmelerinin sağlanması,

- bilgiyi araştırma, keşfetme, yorumlama ve zihinde yapılandırma becerilerinin geliştirilmesi,

- basılı materyaller ile çoklu medya kaynaklarından bilgiye erişme, bilgiyi düzenleme, sorgulama, kullanma ve üretme becerilerinin geliştirilmesi,

- okuduklarını anlayarak eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmelerinin ve sorgulamalarının sağlanması,

- millî, manevi, ahlaki, tarihî, kültürel, sosyal değerlere önem vermelerinin sağlanması, millî duygu ve düşüncelerinin güçlendirilmesi,

- Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılığıyla estetik ve sanatsal değerleri fark etmelerinin ve benimsemelerinin sağlanması amaçlanmıştır. (MEB,2019).

Türkçe ders kitapları Türkçe Programında belirtilen kazanımlar doğrultusunda hazırlanmaktadır. Türkçe ders kitaplarında belirlenen bu kazanımları karşılayacak etkinliklerin yer alması için titiz bir çalışma gerekmektedir. (Yaylı, 2010: 22-32). Türkçe Öğretim Programında Türkçenin dört temel dil becerisi bağlamında öğrencilerde edinilmesi hedeflenen kazanımlar, kitaplardaki etkinlikler vasıtasıyla yürütülmektedir. Türkçe Dersi Öğretim Programında belirtilen amaçlara ulaşılabilmesi için çeşitli duyuları işe katacak, öğrencilerin duygularını ve düşüncelerini eğitecek, onların bakış açılarını genişletecek, kültürel yönden gelişimlerine katkı sağlayacak nitelikli etkinliklerle buluşması sağlanmalıdır. (Aslan, 2017: 6).

Tematik bir yaklaşımla hazırlanan Türkçe Dersi Öğretim Programında (MEB, 2019). kazanımlar her sınıf düzeyi için dört temel dil becerisi altında sınıflandırılmıştır. Programda kazanımlar dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerine göre sınıflandırılarak sınıf düzeylerine göre verilmiştir. Birinci sınıftan sekizinci sınıfa değin kazanımların yapısı ve aşama sırası, öğrencilerin temel dil becerilerinin yanı sıra üst düzey bilişsel becerilerini geliştirmelerine de katkı sağlayacak biçimde düzenlenmiştir. Bazı kazanımların gerçekleşmesinde dikkat edilmesi gereken noktalar ve sınıf düzeylerine göre sınırlılıklar da kazanımların altında açıklama olarak belirtilmiştir.

Türkçe Dersi Öğretim Programında (MEB, 2019a: 8-9) temel dil becerilerinin dinleme/izleme, okuma, konuşma, yazma- kazandırılmasında tek bir öğrenme yaklaşımının benimsenmemesi, öğretim yöntem ve tekniklerinin birlikte ve dengeli olarak yer alması gerektiği ifade edilmiştir. . Bu durum “anadili dersinin de bir bilgi dersi olmaktan çok bir beceri ve alışkanlık kazandırma dersi olduğu gerçeğini ortaya çıkarır.” (Sever, 2011: 10). Kitaplardaki etkinlikler Türkçenin bir beceri dersi olduğu gerçeğinden yola hareketle oluşturulmalıdır.

Program’ın savunduğu öğrenme ve öğretme yaklaşımı bireysel farklılıkları ve öğrencilerin hazır bulunuşluluğunu gözeten, farklı yöntem ve tekniklerin bir arada ve dengeli şekilde kullanıldığı, öğrencilerin ilgilerini çekecek, okul içi ve dışı anlamlı öğrenmelere vesile olacak bir yaklaşım olarak benimsenmiştir. Her bir öğrencinin kendi öğrenme sorumluluğunu alarak öğrenme sürecine aktif katılımı, programın savunduğu ilkelerden biridir. Program’ın savunduğu görüşlerden bir diğeri ise ders içeriği hazırlama ya da dersin sunulması esnasında bilgi teknolojilerinden faydalanmanın eğitim durumlarının kalitesini ve verimini arttıracığı yönündedir.

Türkçe Öğretim Programı, öğrenme-öğretme süreçlerinde içeriğinde yer alan hedef ve kazanımları karşılamak için başucu kaynağı olarak ders kitaplarını değerlendirir. Kitaplarda da belli temalar bağlamında verilmiş okuma ve dinleme metinleri ile metin altı etkinlikler bulunmaktadır. Kitaplarda yer alan metinlerin Program doğrultusunda taşınması gerekli birtakım özellikler bulunmaktadır. Buna göre 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programında (MEB, 2019, s. 17) ders kitaplarına alınacak metinlerin seçiminde dikkat edilecek hususlar şunlardır:

- “Ders kitaplarına alanda yaygın olarak kabul görmüş yazar ve eserlerden, edebî ve kültürel değer taşıyan metinler alınmalıdır. Türk cumhuriyetleri ve Balkan Türkleri edebiyatlarından eserlere yer verilmelidir.

- Seçilen metinler ikincil aktarım yerine yazarın eserinden alınmalıdır.

- Ders kitaplarında “Bu kitap için yazılmıştır.” ifadesini içeren metinler kullanılmamalıdır. Yalnızca 1. sınıf ders kitaplarında ders kitabının yazarı/yazarları tarafından yazılan en fazla iki metne yer verilebilir.

- Aynı yayınevine ait kitaplarda bir sınıf düzeyi için seçilen metin, başka bir sınıf düzeyinde kullanılmamalıdır.

- Öğrencilerin duygu ve düşünce dünyasını zenginleştirmek amacıyla aynı yazar ve/veya şairlerden (serbest okuma metinleri hariç, ders kitabı yazarı/yazarları tarafından yazılan metinler dâhil) en fazla iki metin seçilmelidir.

- Dünya edebiyatından seçilen metinler, doğru ve nitelikli çevirilerden alınmalıdır.

- Ders kitabında temaları destekler nitelikte edebî ve estetik değer taşıyan serbest okuma metinlerine yer verilmelidir.

-Tamamı ders kitabına alınamayacak uzunluktaki roman, hikâye, tiyatro, destan gibi türlerdeki eserlerden yapılan alıntılarda eserdeki bağlamın yakalanabilmesi için metnin başında eserin seçilen bölümüne kadar olan kısmın kısa özeti verilmelidir. Seçilen metnin eserin hangi bölümünden alındığına dair kısa bir açıklama yapılmalıdır.

- Metindeki eğitsel yönden uygun olmayan ifadeler (argo ve küfür, olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlar, cinsellik, şiddet vb. içeren unsurlar) metnin bütünlüğünü bozmamak kaydıyla çıkarılmalıdır.

-Yazarın söyleyişinden ya da Türkçenin dönemsel söyleyiş özelliklerinden kaynaklı yazım farklılıkları hata olarak nitelendirilip düzeltilmez. Metin içerisinde yer alan dönemsel farklılıklara (yazım ve noktalama) yönelik açıklamalar dipnot şeklinde verilmelidir. Ayrıca bu hususlardan öğretim amaçlı olarak yararlanılabilir.

- Ders kitabında gazete haberi, reklam, dilekçe, tutanak, öz geçmiş, ağ günlüğü (blog) sosyal medya uygulamalarında yer alan yazı türlerinde ders kitabının yazarı/yazarları tarafından üretilen metinler de kullanılabilir. Bu türler 3 ve 5. maddelerdeki açıklamalar kapsamında değerlendirilmez.

- Metinlerde tema ve kazanımlara uygun olarak metnin bütünlüğü ve tutarlığı korunmak kaydıyla bazı bölümler çıkarılarak kısaltmaya gidilebilir. Çıkarılan bölümler parantez içinde üç nokta ile gösterilmelidir.

- Çeşitli metinler içinde yer alan kimi bağımsız ve kendi iç bütünlüğüne sahip anı, fıkra, anekdot vb. bölümler metin olarak seçilebilir.

- Yazar ve şairlerin biyografilerinde yalnızca edebî yönleri ön plana çıkarılmalıdır.”

Türkçe Öğretim Programı, ölçme ve değerlendirmede süreç değerlendirmenin uygun olacağını savunmaktadır. Program, 1-3. sınıflarda süreç ve performans değerlendirmenin, 4.sınıftan itibaren ise notla yapılacak değerlendirmenin daha doğru olacağını belirtmektedir. Programa göre, ölçme ve değerlendirme basamağında bilişsel, duyuşsal ve psikomotor becerilerin birlikte ölçülmesi, ölçme aracı olarak alternatif ölçme araçları kullanılması, çoklu değerlendirme yapılması, öğrencilere kısa süre içinde düzeltme ve dönütler verilmesi, yapılan dönütlerin motivasyon zedelemeyecek biçimde ve yapıcı olması gerektiği, öğrencilerin süreç boyunca kendi öğrenme sorumluluklarını alarak öz değerlendirme yapabilmeleri gibi maddeler ölçme sürecinin kalitesini ve güvenilirliğini arttıracak olması bakımlarından önemlidir.

Programda, ilk okuma-yazma sürecinde uygulamada dikkat edilecek unsurlar sıralanmıştır. İlk okuma-yazma sürecinde ses esaslı okuma ve yazma çalışmaları desteklenmiştir.

2005 yılından önce kullanılan Türkçe Öğretim Programı davranışçı yaklaşıma göre hazırlanmıştır. Öğrencilerin aktif olmadıkları, öğretmeni merkeze koyan, ezberciliğe dayanan, öğrencilerin aktif olmadığı, öğretmen merkezli, bilgi vermek odaklı olması sebebiyle çağın gereksinimlerini yeterince karşılayamadığı eleştirileriyle güncellenmiştir. Yenilen Türkçe Öğretim Programı yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlanan, çoklu zekâ, yaratıcı düşünme, iş birliğine dayalı öğrenme gibi yeni yöntemlerle üst düzey bilişsel becerileri geliştirmeyi hedefleyen öğretim aracı haline gelmiştir. (Kılıç, 2008).

Yapılandırmacı yaklaşım, öğrencilerin ve bireylerin bilgiye kendilerinin ulaşmalarına dayanmaktadır. Bu anlamda birey; bilgiyi arayan, bulan, yapılandıran bir aktör rolündedir ve kendi öğrenme süreçlerinin sorumluluğunu üstlenir. Bu süreçte öğretmen, öğrencilerine rehber olma görevi üstlenmekte ancak süreçten tamamen soyut kalmamaktadır. Öğretmen sadece bilgi veren değil; öğrenme ortamını düzenleyen, öğrenmeyi kolaylaştıran ve rehberlik yapan kişidir. Öğretmen bu rolleri üstlenebilmek için yapılandırmacı kuram, sınıf içi etkileşim, iletişim, etkinlik hazırlama, süreci değerlendirme vb. bilgi ve becerilerini geliştirmelidir. (Güneş, 2007; Özbay, 2009). Yapılandırmacı öğretimde bireylerin yaparak ve yaşayarak öğrenmeleri benimsenmiştir. Bu sayede öğrenmeler daha kalıcı ve etkili olacaktır. Dolayısıyla 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı, yapılandırmacı öğrenme anlayışını

benimsemiş ve bu anlayışa göre oluşmuştur. Ders kitaplarının metinler ve etkinlikler anlamında Program’ın savunduğu bu ilkenin gzetilmesiyle hazırlanması gereklidir.

Konu TDK’ye göre konuşmada, yazıda, eserde ele alınan düşünce, olay veya durum, mevzu; üzerinde konuşulan şey, bahistir. Tema ise asıl konu, temel motif, ana konudur. (TDK) Sanat eserinin çekirdeği hükmünde olan 'temel duygu ve düşünce' anlamında edebiyatta özellikle şiir metinlerinde kullanılmaktadır. (Yalçın, 1989). Tema, genel bir kavrama işaret ederken konu somut ve özel bir durumu karşılar.(Kagan, 1952). en ve ifti (2007: 42). temanın ders kitaplarına alınacak metinlerin ana konusunu ifade ettiğini, tema merkezli dil eğitiminde ğretmen ve öğrencilerin belli bir konu veya metin üzerinde çalışmaktansa birkaç konuyu veya metni içinde barındıran bir tema çerçevesinde çalıştığını belirtmiştir. Benzer konuları içeren metinler, kitaplarda aynı başlık altında toplanarak ortak tema etrafında yer alır.

Tema kavramı, zaman zaman “konu” ile karıştırılrsa da “tema” nın daha genel, “konu” nun daha tikel, somut olduğu söylenebilir. (Aktaş ve Gündüz, 2001). zdemir (1999), konu ile tema arasında bazı farklar olduğunu belirterek sanat eserinde “konu” nun asıl olmadığını, öyle olsaydı aynı konuda yazılmış birden fazla romanı okumanın anlamsız olacağını vurgulamaktadır.

“Tema” kavramı, “konu” gibi içerikle ilgili değil, metnin ana fikriyle, metinde verilmek istenen mesajla daha çok ilgilidir. Öğretim programının genel amaçlarına ulaşabilmesi için temaların önemli işlevlere sahip olduklarını söylemek mümkündür. rnekle; duyusşal içeriğe sahip amaçların öğrencilerde elde edilebilmesi, ders kitaplarında temalara uygun olarak hazırlanmış metinler aracılığıyla mümkün olacaktır.

2019 Türkçe Dersi ğretim Programına göre Türkçe Dersi ğretim Programı’nın uygulanması sürecinde her sınıf düzeyinde 8 tema işlenmesi ngrlmştur. Bu temalardan “Erdemler”, “Milli Kültürümüz”, “Milli Mücadele ve Atatürk” temalarının her sınıf düzeyinde işlenmesi zorunludur. Zorunlu temalar dışında verilen diğer temalar seçmeli olup ders kitaplarında yer alma durumları ders kitabı yazarlarınca belirlenecektir. ğrenme ğretme sürecinde işlenmesi ve ğretim materyallerinde yer verilmesi öngörülen temalar ve bu temalarla ilgili konu nerileri Tablo-1’de verilmiştir:

Tablo 1. 2019 Türkçe Öğretim Programı Temalar ve Konu Önerileri Tablosu

TEMALAR VE KONU ÖNERİLERİ
ERDEMLER ahlak, alçak gönüllülük, azim, cömertlik, dayanışma, dostluk, dürüstlük, güven, iyilikseverlik, kardeşlik, merhamet, paylaşma, sabır, sadakat, saygı, sevgi, sılayırahim, vefa, vicdanlı olmak, yardımlaşma vb.
MİLLÎ KÜLTÜRÜMÜZ aile, bayrak, büyüklerimiz, dinî bayramlar, gelenekler, geleneksel sporlar, insan ilişkileri, kültürel miras, mekânlar, millî bayramlar, şehirlerimiz, sıra, tarihî mekânlar, tarihî şahsiyetler, tarihî eserlerimiz, Türkçe, vakıf kültürü, vatan, yurdumuz vb.
MİLLÎ MÜCADELE VE ATATÜRK 15 Temmuz, Atatürk, Çanakkale, cesaret, Cumhuriyet, fedakârlık, gazilik, İstiklâl Marşı, kahramanlık, Kut'ül Amare, millî egemenlik, millî irade, millî kimlik, millî mücadele, Sarıkamış Harekâtı, şehitlik, vatanseverlik vb.
BİREY VE TOPLUM ana dili, adalet, barış, bireysel farklılıklar, çok dillilik, çok kültürlülük, dayanışma, devlet, dezavantajlı gruplar, empati, eşitlik, farklılıklara saygı, gurbet, haram, hayat becerileri, helal, hukuk, hükümet, iktidar, kardeşlik, kent kültürü, komşuluk ilişkileri, kul hakkı, kültürel farklılıklar, küreselleşme, medeniyet, meslekler, misafirperverlik, selamlaşma, siyaset, sosyal içme, sosyokültürel farkındalık, toplumsal kurallar, vatandaşlık, zaman yönetimi vb.
OKUMA KÜLTÜRÜ bilgi okuryazarlığı, çoklu okuryazarlık, dijital okuryazarlık, dil sevgisi, edebî şahsiyetler, e-kitap, eleştirel okuryazarlık, kitabevi, kitaplar, kütüphaneler, metinler arasılık, okuma alışkanlığı, okuma serüveni, okuma sevgisi, okur kimliği, sözlük kültürü, süreli yayınlar, teknoloji okuryazarlığı, yaratıcı okuma, yazılı kültür, z-kitap, z-kütüphane vb.
İLETİŞİM aile iletişimi, bilgi iletişimi, diğer canlılarla iletişim, etkili iletişim, iletişim becerileri, insanlarla iletişim, kitle iletişim araçları, komşuluk, kültürel iletişim, kültürler arası iletişim, medya okuryazarlığı, öğrenci hareketliliği, öğrenci öğretmen iletişimi vb.
HAK VE ÖZGÜRLÜKLER bireysel haklar, birinci kuşak haklar, çocuk hakları, demokrasi, din ve vicdan özgürlüğü, düşünce özgürlüğü, eğitim hakkı, engelli hakları, eşitlik, haberleşme özgürlüğü, hakkını savunma, hasta hakları, hayvan hakları, ifade özgürlüğü, ikinci kuşak haklar, inanç hakkı, insan hakları, kişi dokunulmazlığı, merhamet, özel hayatın gizliliği, özgürlükler, seyahat özgürlüğü, temel hak ve özgürlükler, toplumsal cinsiyet adaleti, toplumsal cinsiyet eşitliği, yaşama hakkı vb.
KİŞİSEL GELİŞİM başarı, beceri, çalışkanlık, çatışma yönetimi, empati, girişimcilik, karar verme, kendini tanıma, kişilik tipleri, meslek seçimi, motivasyon, öğrenmeyi öğrenme, olumlu düşünme, öz denetim, öz eleştiri, öz güven, öz saygı, sorumluluk, sosyal gelişim, yetenek, yeterlilik, zaman yönetimi vb.
BİLİM VE TEKNOLOJİ bilim insanları, bilim okuryazarlığı, bilişim okuryazarlığı, etik, girişimcilik, haberleşme, hayal gücü, iletişim, keşif ve icatlar, matematik okuryazarlığı, merak duygusu, olay, olgu, patent, sosyal medya, tasarım, teknoloji, telif, ulaşım, yenilikçilik vb.
SAĞLIK VE SPOR adil oyun, beden eğitimi, beden sağlığı, beslenme, centilmenlik, dengeli beslenme, hareketlilik, hastalıklardan korunma, ilaç kullanımı, ilk yardım, öz bakım, ruh sağlığı,

sağlıklı beslenme, sağlıklı yaşam, spor kültürü, sportmenlik, temizlik, uyku vb.

ZAMAN VE MEKÂN

çevremiz, evimiz, geçmiş şimdi gelecek, gezginler, odamız, okulumuz, şehirler, sınıfımız, ülkeler vb.

DUYGULAR

bağışlama, beğenme, duygu yönetimi, heyecan, kaygı, kıskançlık, korku, mutluluk, özlem, sevgi, sitem, takdir etme, umut, üzüntü, veda, yalnızlık vb.

DOĞA VE EVREN

bitkiler, canlılar, çevre, çevrenin korunması, doğa, doğa olayları, doğal afetler, dünya, evren, gece, gezegenler, gündüz, hayvanlar, iklim, kar, manzaralar, mevsimler, renkler, uzay, yağmur, yeryüzü, yıldızlar, zaman bilinci vb.

SANAT

afiş, bale, cilt, söz sanatları, ebru, edebiyat, estetik, estetik duyarlılık, festival, fotoğraf, gala, geleneksel sanatlar, gölge oyunu, grafik, grafiti, heykel, mimari, minyatür, müzik, opera, özgünlük, pandomim, peyzaj, resim, seramik, sinema, tezhip, tiyatro, yenilikçi düşünme vb.

VATANDAŞLIK

adalet, alın teri, çalışma, emek, eşitlik, göç, göçmenlik, görev bilinci, hukukun üstünlüğü, iş birliği, mültecilik, özgürlük, paylaşma, sorumluluk, üretme, vergi bilinci vb.

ÇOCUK DÜNYASI

çocuk kültürü, çocuk müzesi, dijital oyunlar, eğlence, geleneksel çocuk oyunları, hayal, hobiler, keşif, lunapark, merak, mizah, okul, oyun, oyuncak, rüya, sokak oyunları vb.

Tablo 1’de görüldüğü gibi zorunlu ve seçmeli temalar kapsamında ders kitaplarında yer verilebilecek alt tema-konu önerileri TDÖP’ te belirlenmiştir.

Türkçe dersinde temel dil becerilerinin kazandırılmasında metinlerden yararlanılır. Metinlerin seçiminde aşağıdaki hususlar dikkate alınmalıdır:

- Tüm sınıf düzeylerinde 8 tema ve her temada 4 metin kullanılacaktır. Bu metinlerin 3’ü okuma 1’i dinleme/izleme metnidir. Böylece kitap bütününde toplamda 32 okuma ve dinleme/izleme metni kullanılacaktır.

- Her sınıf düzeyinde temalara uygun ve eşit dağılım olması kaydıyla 8 serbest okuma metnine yer verilmelidir. Bu metinlerle beraber ders kitabında toplamda 40 metin yer alacaktır. (MEB,2019).

Yine Türkçe Öğretim Programında Türkçe dersine ilişkin kazanımlar; dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerine uygun olacak biçimde kategorize edilerek sınıf seviyelerine göre farklı başlıklar altında verilmiştir. Spesifik bazı kazanımların gerçekleştirilmesinde dikkat edilmesi gerekli noktalar ilgili kazanımların altında

açıklanmıştır. Yine sınıf seviyelerine göre sınırlılıklara da kazanım açıklamalarında yer verilmiştir.

Temanın tanımı ve çeşitli açıklamalarından da yola çıkıldığında temanın öğrencilere kazandırılması noktasında ders kitaplarındaki metinler ve etkinliklerin önemli işlevlere sahip olduklarını söylemek yanlış olmayacaktır.

Türkçe dersi beceriye dayalı bir derstir ve temalara dayalı öğretimin uygulanması sürecinde etkinlik kullanımı hayati öneme sahiptir. Etkinliklerle zenginleştirilmiş bir öğrenme-öğretme sürecinin öğrencilerin edinmesi beklenen kazanımları desteklemesi, onlarda yer alacak öğrenme anlayışını desteklemesi ve pekiştirmesi, öğrenilenlerin farklı ortamlara aktarılması ve kalıcı olması bakımlarından önemli olduğu bilinmektedir. Türkçe dersi, öğrencilerin sözlü ve yazılı anlatımlarının desteklemesi en mümkün derstir ve dolayısıyla dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerini destekleyecek temel dil becerilerini kapsamaktadır. Dolayısıyla ders kitaplarında yer alan seçmeli ve zorunlu temalar bağlamında hazırlanan etkinliklerde, Türkçenin dört temel dil becerisinin geliştirilmesine dayalı içeriklerin yer alması oldukça önemlidir. Etkinliklerin öğrenci merkezli olması, öğrencinin kendisini sürece dâhil hissettirmesi, öğrencinin yaş grubu, ilgi ve gereksinimlerine uygun içeriklere sahip olması, öğrencide üst düzey düşünme becerilerini geliştirici role sahip olması, öğrencilerde öğrendiklerini yaşama uyarlayabilme becerisi kazandırabilmesi, yaparak-yaşayarak öğrenmeye uygun olması, temaya ve beraberinde gelişen öğrenme anlayışlarına uygun olması, içerdikleri yönüyle çeşitlilik içermesi, çoklu zekâ türlerine uygun ve uygulanabilir olması gibi niteliklere sahip olması önemlidir.

Türkçe dersinde eğitim durumlarında tema öğretiminin uygulanması süreçlerinde hazırlanan içeriklerin temel dil becerilerinden bağımsız olması beklenemez. Buna göre tema öğretiminin hazırlandığı içeriklerde Türkçenin dört temel dil becerisinin dengeli ve yeterli birer dağılım göstermesi önemlidir. Buna göre; okuma ve dinleme becerileri alıcı dil becerileri iken; konuşma ve yazma becerileri verici dil becerileri olup becerilerin kazanılma sırası dinleme, okuma, konuşma ve yazma şeklindedir. Yine bu beceriler arasından okuma ve yazma becerileri, örgün anlamda kazanılan beceriler olup konuşma ve yazma becerileri ise iletişim süreçlerinde kazanılan beceriler şeklinde sıralanmaktadır.

Dinleme, ilk edinilen iletişim becerilerindendir ve işitmeden farklıdır. Buna göre dinleme, duyulanlar/işitilenler içinden seçim yapma, bunları algılama ve değerlendirerek tepki

verme eyleminin adıdır. İşitmenin istem dışı olmasına karşın dinleme, iradî bir eylemdir. (Gündüz, O. & Şimşek, T. , 2014: 13). Yine başka bir tanıma göre dinleme, konuşan ya da bir metni sesli olarak okuyan bir kişinin vermek istediği mesajı tam olarak anlayabilme becerisidir. (Özbay, 2005: 11). Dinleme becerisi, konuşmacının söylediği sözleri algılama, gönderdiği mesajları anlama ve uygun bir biçimde karşılık verebilmektir.

İşitmek ve dinlemek birbirinden farklı birer eylemdir. İşitmek, fizyolojik bir eylem olup işitmek için özel bir çabaya gereksinim duyulmazken dinlemek için özel bir çabaya ihtiyaç duyulur. Dinlemek, algılananların anlamlandırılarak yorumlanmasına dayalı, sonradan çeşitli eğitimler yoluyla geliştirilebilen bir beceridir. Özellikle, anlatılanları doğru biçimde anlamak, irdelemek, farklı platformlarda paylaşmak ve kullanmak, kısa dersler çıkarmak, değerlendirmek, eleştirmek, kişilere olan sevgimizi belli etmek, kişileri önemsemek ve değer vermek, değerli hissetmek, verici olmak, empati kurabilmek, kaliteli sohbetler etmek, önyargılardan kurtulmak, dinleme becerisini geliştirmek için iyi dinlemenin bilinmesi gerekmektedir. Yine dinlemenin faydaları, Gündüz ve Şimşek (2014)'e göre şöyle sıralanmıştır: “Dinleme, sağlıklı bir güven ortamı oluşturur, öz saygıyı geliştirir, kişilerin kendilerine verdikleri değeri artırır, akademik başarıyı üst düzeye çıkarır, iş dünyasında ticarî kazançlar sağlar, meslekî başarının anahtarlarından biridir, iç disiplin oluşturur, evlilik ve aile hayatının düzen ve huzurunu sağlar.” (Gündüz, O. & Şimşek, T. , 2014: 20).

Dinleme, anne karnında edinilen ilk dil becerisi olup diğer dil becerileriyle ilişkilidir. Dinleme ve okuma anlama becerileri iken; konuşma ve yazma anlatma becerileridir. Tüm bu beceriler, birbirinden bağımsız düşünülemez. Nitekim hepsi eş güdümlü kullanıldığında bireyin beceri gelişimi paralel bir gelişim gösterecektir. Dinleme, konuşma becerisi ile birlikte iletişim süreçlerini desteklediğinden konuşma becerisinin gelişimi ve uygulanabilirliği bakımından sağlıklı bir dinleme becerisine ihtiyaç olacaktır. Yine, okuma ve yazma becerilerinin örgün öğrenme kapsamında ilerletilen birer beceri oldukları göz önünde bulundurulduğunda tüm bu süreçlerin dinleme becerisi üzerine inşa edileceğini söylemek mümkündür. Dinleme, anne karnında ilk kazanılan beceri olmasına, diğer tüm becerilerin edinilmesine zemin teşkil etmesine ve geliştirilebilir olmasına rağmen ne yazık ki diğer temel dil becerileri kadar desteklenmemektedir. Bunun sebepleri olarak; dinlemenin gelişime açık bir beceri alanı olmadığı sanrısı, herhangi bir kursu olmayışı, işitebilen herkesin dinlemeyi bildiği düşüncesi, okuma ve yazma gibi örgün becerilerin öğrenme ortamlarında daha ağırlıklı yer alması gibi sebepler sıralanabilir.

Dinlemenin doğru olarak uygulanabilmesi için pasif bir dinleme yerine etkili, aktif, iletişim süreçlerini harekete geçiren, dönüt içeren uygulamalarla desteklenmesi önemlidir. Etkin dinleme davranışı için sözel olan ve sözel olmayan bazı tepkilerin sergilenmesi gerekmektedir. Buna göre sözel olmayan davranışlar konuşmacı ile göz teması kurmak, uygun bir yüz ifadesi kullanmak, beden diline başvurmak iken sözel davranışlar; konuşmacıya uygun dönütlerin verilmesi ile konuşanın kullandığı kelimeleri aynen tekrardan kaçınmak olarak sıralanmaktadır. (Şahin, 2011: 44). Tüm bunları yapabilmek için de öncelikle dinlemenin önündeki fizyolojik, fiziksel, psikolojik, sosyal ve zihinsel engellerin varlığının denetlenmesi ve giderilmesi önemlidir. Yine görünüşte dinleyici, seçici dinleyici, takıntılı dinleyici, savunucu dinleyici, tuzak kurucu dinleyici ve yüzeysel dinleyici rollerinden arınık olmak, dinleme süreçlerinin verimliliği bakımından önemlidir.

Dinlemenin bir eğitim olduğu düşünüldüğünde ailede başlayarak ilerleyen öğrenme süreçlerinde de sürdürüldüğü ve geliştirildiği bilinmektedir. Ailede çocuğun dinleme gelişimini ninniler, masallar, tekerleme ve bilmeceler ile desteklemek mümkünken okuldaki eğitim durumlarında örgün ve daha profesyonel yöntemlerle desteklemek mümkün hâle gelmektedir. Bu aşamada dinlenecek/izlenecek metinlerde yer alması gereken nitelikler, Türkçe Dersi Öğretim Programı amaç ve kazanımları, uygulanması mümkün dinleme alıştırmaları göz önünde bulundurulmalıdır. Yine eğitim ortamlarındaki dinleme etkinliklerinin zenginleştirilmesi için uzmanların yayınladıkları örnek uygulamalardan faydalanmak ile derslerde farklı dinleme/izleme türlerine yer vermek(katılımlı, katılımsız, empatik vb.) yerinde olacaktır. Kalıcı bir dinleme becerisi öğretimi için sürdürülebilir yöntemler kullanılmalı ve dinlemenin verimliliğini ölçebilecek form ve örnek kaynaklara başvurulmalıdır. Türkçe öğretiminde bireylerin dinleme/izleme becerilerinin geliştirilmesi için çeşitli etkinlikler yapılmalı, dinleme/izleme metinleri iyi seçilmeli, bireylerin stratejik dinlemelerine yönelik çalışmalar hazırlanmalıdır. (Dilidüzgün, 2013:260; Özbay ve Çetin, 2011; Doğan, 2014:153; Temur, 2010:62; Özbay, 2009:69; Özbay, 2014:41).

Okuma; kelimeleri, tümceleri veya metinleri bütün çerçevede anlama ve anlamlandırma etkinliğidir. Türkçe Sözlük' te yazıya geçirilmiş bir metne bakarak bunu sessizce çözümleyip anlamak veya aynı zamanda seslere çevirmek (TDK, 2005: 1494). şeklinde tanımlanır. Okuma etkinlikleriyle öğrencilere okuduğunu daha hızlı ve doğru anlama, çok yönlü ve yaratıcı düşünme, farklı duygu ve düşüncelere saygılı olma, yapıcı eleştirilerde bulunma gibi beceriler kazandırılabilir. (MEB, 2006: 205).

Okuma eylemi, bireylerin anlama ve bilgi sahibi olma yollarından biridir. Anlama ve seslendirme olmak üzere iki yönlü bir eylemdir. Öğrenerek gelişmeyi ve eğlenceli vakit geçirmeyi sağlayan bir etkinliktir. Bu anlamda tüm bunları gerçekleştirebilmenin mümkün olabilmesi, okuma alışkanlığı oluşmasına bağlıdır. Nitekim okumayı istekli olarak sürdürebilen bireylerin okuma alışkanlığı olan bireyler olduklarını söylemek yanlış olmayacaktır. Toplum olarak okuma oranı düşük bir millet olduğumuzu yansıtan çalışmalar yer almakla birlikte bireylerin neden kitap okumadıkları konusu, üzerinde durulması gerekli başlıca konulardan biridir. “Niçin Okumuyoruz?” sorusu üzerine; çalışma hayatının izin vermemesi, kitap fiyatlarının yüksek olması, okumanın yorucu ve sıkıcı bir eylem olarak algılanması, okumanın gözleri yorduğu ve uykuya sebep olduğu, yaşanan çevrenin okumaya özendirmemesi, kütüphanelerin sıkıcı ortamlar olarak algılanması, ailelerin bireyler üzerinde akademik başarı odaklı olmaları sebebiyle kitap okuma süreçlerini desteklemiyor olmaları, televizyon izlemenin bireylere göre daha eğlenceli bulunuşu, müzik dinlemek, oyun oynamak internette gezinmek gibi etkinliklerin okumaya zaman bırakmayışı ve eğitim sistemindeki aksaklıklar cevaplarını sıralamak mümkündür. Okumanın önündeki tüm bu handikaplara karşın okumak eyleminin bireylere neler kazandıracığı noktasında titizlikle durulması ve okumaya olan bakış açısının değiştirilebilmesi gerekmektedir. Bu noktada okumanın önündeki fiziksel ve ruhsal engellerin tespit edilerek giderilmesi yerinde olacaktır.

Okuma, anlamaya varan bir yoldur. Bu anlamda anlamak işinin doğru biçimde kazanılması için okuma eyleminin işlevsel olarak oluşmuş olması gerekmektedir. Okuma, örgün öğrenme metotlarıyla desteklenerek geliştirilebilecek bir beceri alanı olup diğer temel dil becerilerinden bağımsız değerlendirilemez. Ailede başlayan okuma süreçlerinin sabır ve istikrarla okul ortamlarında da desteklenmesi önemlidir. Okuma eğitiminde bireylere okuma alışkanlığı ve zevki kazandırmak, okunanlardan tam ve eksiksiz mesajlar üretebilme yeteneği kazandırmak, okuma eyleminin sürdürülebilir ve zevkli bir etkinlik hâline getirebilmek, bireylerde estetik duyarlılık oluşmasına katkı sağlamak, okuma bilinci ve farkındalığı kazandırmak, Türk ve dünya kültürüne ait yazılı ve sözlü değerleri tanıtmak ve benimsetmek, okumayı bir hobi hâline getirmek, okuma sayesinde üretebilen bir kimlik kazanılabileceğine ikna edebilmek, okuma sayesinde konuşma ve yazma becerilerinin gelişimini sağlamak gibi maddeler eğitim sürecinde hedeflenen temel konulardır.

Okuma da diğer beceriler gibi geliştirilebilir bir beceridir. (Karatay, 2014:221; Keskin ve Okur, 2013:293; Özbay, 2014:1; Özmen, 2010:17; Özbay vd., 2008). Bu sebeple bireylerin

ilk okuma-yazma süreçlerinden itibaren plânlı ve amaçlı olarak geliştirilmeleri oldukça önemlidir. Ayrıca kişilere küçük yaşlardan itibaren okuma sevgi ve alışkanlığı kazandırmak gerekir. Bu amaçla bireyler eğitim süreçlerinde kademeli bir eğitimle karşılaşmalı, seviyelerine ve gelişimlerine uygun metinlerle karşılaşmalı ve farklı okuma etkinlikleriyle okuma süreçlerine aktif bir katılım sağlamalıdır.

Bireylerde okuma bilinç ve farkındalığının oluşturulabilmesi için bireylerin yaş ve gelişim özellikleri ile eğitim ihtiyaçlarına uygun metinler seçilmesi, Türkçe Dersi Öğretim Programında yer alan okuma amaç ve kazanımlarının göz önünde bulundurulması, okuma metinlerinde bulunması gereken niteliklere uygun içerikler hazırlanması, okuma kurallarının bilinmesi, farklı metin türlerine göre okuma kurallarına hâkim olunması, eğitim durumlarında yer alan etkinliklerin çeşitli ve uygulanabilir olması, farklı okuma tekniklerinden faydalanılması, okumada bir amaç oluşturulması, kısa ve ulaşılabilir hedefler konulması, uzman desteğine başvurulması, okuma alışkanlığı kazandırılması için uygulanabilir etkinliklere yer verilmesi, okuma etkinliklerinin değerlendirilmesi süreçlerinde okuma gelişim dosyaları ve okuma formlarına başvurulması, okuma eyleminin ev, okul ve çevredeki tüm paydaşların ortak çabasıyla desteklenmesi gerekmektedir.

Konuşma, bireylerin sosyal birer varlık olmaları sebebiyle hayatlarını sürdürebilme noktasında kullanmak durumunda oldukları temel dil becerilerinden bir diğeridir. Daha önceden üzerinde fikir birliğine varılan işaretlerin dinleyicinin zihninde anlam oluşturmalarını ve mesaja dönüşmesini sağlayan fiziksel ve zihinsel bir süreçtir. Bireyler, yazıdan önce sözü kullanmışlardır. Dolayısıyla sözlü iletişimde iletişim unsurları, alıcı ve kaynak arasında iletişim boyunca kullanılır. Dilbilimci Korkmaz, konuşmayı *insanın iç dünyası ile dış dünyası arasında bağlantı kuran bir araç* (Korkmaz, 2005: 663). ; diksiyon öğreticisi Gürzap konuşmayı *insanın duygu ve düşüncelerini çeşitli sesler aracılığı ile karşısındaki kişi ya da kişilere aktarması* (Gürzap, 2000: 33). olarak tanımlamışlardır. Bir diğer ifadeye göre ise konuşma, zihinde oluşarak belirginleşen fikirlerin çeşitli ses organları aracılığıyla dışa aktarılması olarak da açıklanabilir. Bireyler, sosyal varlıklar olmaları sebebiyle konuşma becerisini gündelik hayatları ve iş yaşamlarında sıkça kullanmaktadırlar. Bu anlamda hayatın her alanında kullanılacak olan bu temel dil becerisinin geliştirilebilir bir alan olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Nitekim Gürzap’a göre “*konuşmanın kalitesi, kişiliğin bir göstergesi*” olarak açıklanmıştır. (Gürzap, 2000: 36).

Konuşma, insanın insanî ilişkilerini sürdürebilmesi için en fazla gereksinim duyduğu bir dil etkinliğidir. (Gündüz, 2013: 94). Konuşma becerisinin sağlıklı bir gelişim seyri hâlinde olabilmesi için öncelikle fizyolojik unsurların sağlıklı olması önemlidir. Ardından kullanılabilecek çeşitli yöntemlerle de konuşma becerisinin geliştirilmesi mümkündür. Bu bağlamda konuşma becerisi yerinde olan kimselerin sergileyecekleri konuşma performansları, eğitim kurumlarında yer verilen destekleyici uygulamalar, ana dili öğretmenlerinin profesyonel destek ve yönlendirmeleri, öğrencilerin kendilerini sözlü anlatım biçimlerini kullanarak ifade edebilmeleri noktasında heves uyandıracak çalışmalara yer verilmesi, derslerin iletişimde karşılıklı etkileşime dayalı işlenmesi, derslerde öğrencilerin akademik seyrine ve hazırbulunuşluklarına uygun okuma materyalleri seçilmesi ve drama çalışmalarına yer verilmesi, psikolojik ve fizyolojik unsurların gözden geçirilmesi, boğumlama hatalarının tespiti ve giderilmesi, heyecana bağlı engellerin ortadan kaldırılması, konuşma uygulamalarının beden dili ile desteklenmesi, eğitim durumları süreçlerinde farklı konuşma tekniklerine yer verilmesi, Türkçe Dersi Öğretim Programında yer alan konuşma amaç ve kazanımlarına uygun hareket edilmesi, uzman desteğine başvurulması, yapılan konuşma etkinliklerinin değerlendirilebilmesi için çağdaş ölçme ve değerlendirme araçlarında faydalanılması gibi başlıklar göz önünde bulundurulabilir.

Konuşma becerisi, eğitimde ve günlük hayatta dinleme becerisi ile beraber en sık kullanılan beceridir. Bireyler anlatmak istediklerini, duygularını, meraklarını ve birçok ihtiyaçlarını konuşma becerisiyle karşılamaya çalışırlar. (Emiroğlu, 2013:277; Çerçi, 2013:6; Erdem, 2014:181). Bu sebeple kişilerin sosyalleşebilmesi ve kendilerini gerçekleştirebilmeleri için konuşma becerisinin geliştirilmesi gerekir. Türkçe Öğretim Programında öğrencilerin Türkçeyi konuşma kurallarına uygun olarak bilinçli, doğru ve özenli kullanmalarının sağlanması gerektiğine vurgu yapılmıştır. (MEB, 2018). Öğrencilerin konuşma becerilerine katkı sağlanması için konuşmaya dayalı çeşitli etkinlikler uygulanmalı(soru-cevap, tartışma vb.) farklı konularda kendilerini sözlü biçimde ifade etmelerine olanak tanınmalıdır.

Konuşma becerisi, özellikle örgün öğrenme ortamlarında geliştirilmesi mümkün bir beceri olmakla birlikte çeşitli diksiyon eğitimleri vasıtasıyla desteklenebilmektedir. Böylece konuşma eğitiminin ne gibi amaçları olduğu, seslerin doğru kullanımı, nefes teknikleri, hitabet yeteneği gibi noktalarda bireylerde farkındalık geliştirilmiş olacaktır.

Tüm bu sayılanların yanı sıra konuşmada Türkçenin geliştirilmesinin önündeki engeller tespit edilerek bu sorunların giderilmesi yönünde tedbirler alınması yerinde olacaktır.

Kitle iletişim araçlarının sebep olduğu problemler takip edilmeli ve sorunların giderilmesi noktasında gerekli düzeltmelerin yapılması gerekmektedir.

Yazma, anlatmaya dayalı becerilerden olup bireyin en son aşamada kazandığı temel beceri olarak kabul edilir. Yazma duygu, düşünce ve hayâllerin belirli kurallara uygun biçimde harflerle ifade edilmesidir. Yazma becerisi gerek anadili öğretiminde gerekse yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde en son ve en zor kazanılan beceridir. (Temur, 2010:81; Karadağ ve Maden, 2014:266; Bağcı ve Başar, 2013:309; Gündüz ve Şimşek, 2012:19; Özbay, 2014:115). Zor olması sebebiyle bu beceri, ders içi etkinliklerde çokça göz ardı edilir. Ancak öğrencilerin bazıları kendilerini yazılı anlatım yoluyla daha iyi ifade edebilmektedir. Bu anlamda bu becerinin geliştirilmesine dayalı etkinlikler yaptırılması, farklı yöntemlere başvurulması, yazma atölyeleri kurulması ya da seçmeli dersler aracılığıyla becerinin desteklenmesi yerinde olacaktır.

Okumanın kod çözme yeteneği olmasına karşılık yazma bir kodlama eylemidir. Bireylerin kendilerini yazılı biçimde doğru ve etkili biçimde ifade edebilmeleri onları diğer bireylerden ayırarak seçkin birer kişilik kazanmalarını sağlayacaktır. Bu anlamda öğrencilere öğrenme süreçlerinde yazma becerisi kazandırabilmek son derece önemlidir. Öğrenme çağındaki tüm bireylerin öğrenerek gelişebilecekleri gerçeğinden hareketle de öncelikle yazmanın önündeki fizyolojik ve psikolojik engellerin tespit edilmesi ve bunların ortadan kaldırılması gerekmektedir. Öğrencilerin düşüncelerini yazılı anlamda mantık çerçevesinde düzenleyebilmeleri, paragraf kavramını tanımaları ve doğru yerde kullanabilmeleri, konuları doğru noktalardan ayırabilmeleri ve yazının bölümlerini doğru biçimde kategorize edebilmeleri, yazılarına uygun birer başlık koyabilmeleri, ana düşünceyi tüm yazıya dağıtabilmeleri, biçimsel olarak ve içerik bakımlarından kurallara uygun yazılar yazabilmeleri, yazma becerisi ve alışkanlığı kazanabilmeleri, yaratıcı yazma çalışmalarına karşı motivasyon kazanmaları, bilgi toplama ve yayma yollarını kullanabilmeleri, fikirleri doğru biçimde yansıtmak uygun kelime ve cümle yapılarını kurabilmeleri, yazım kuralları ve noktalama işaretlerini doğru biçimde yazılarında kullanabilmeleri, yazılan yazıları okuma ve değerlendirme yapabilmeleri gibi maddeler yazma eğitimi süreçlerinin temel hedefleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu anlamda öğrencilerde yazma isteği uyandırmak, basitten karmaşığa ilkesine uygun bir süreç takip etmek, onlarda yazma becerisi ve alışkanlığı kazandırmak, profesyonel yazarlardan ve metinlerden üslup anlamında uyarlamalar yaptırmak, yazma çalışmalarını sözlü ifade becerileriyle desteklemek, ev ödevlerinden faydalanmak,

yazdıklarına ilişkin biçimsel ve içerik boyutunda dönüt ve düzeltmeler sağlamak, yazma etkinlikleri için yeterli zamanı ayırmak, öğrencileri aktif kılacak ve onların yaratıcılık becerilerini geliştirebilecek uygulamalar yaptırmak, konu seçiminde öğrencilerin içinde bulundukları gelişim dönemi ve akademik hazırbulunuşluklarını gözetmek, farklı yazma yöntemlerinden faydalanmak, çevrelerinde yaptıkları gözlemleri betimlemelerine katkı sağlayacak etkinlikler kullanmak başvurulabilecek yöntemlerden birkaçını oluşturmaktadır. Ayrıca farklı yazma tekniklerinden faydalanılarak yazma süreçlerinin zenginleştirilmesi de önemlidir. Türkçe Öğretim Programında belirlenen yazma hedef ve kazanımlarının gözetilerek yazma uygulamaları sonrası çağdaş değerlendirme materyallerinin kullanılması, yazma etkinliklerinin biçim ve içerik bakımlarından kontrolünü sağlama noktasında son derece önemlidir.

Özbay (2013), bugün Türkçe öğretiminin; dinleme, okuma, yazma ve konuşma becerilerinin geliştirilmesi hedefinin yanı sıra metinler arası düşünme, anlama, sınıflama, sıralama, sorgulama, ilişki kurma, eleştirme, analiz-sentez yapma ve değerlendirme gibi becerilerin geliştirilmesi bakımlarından da anlaşılması gerektiğini belirtmiştir. Bu becerilerin beraberinde dil bilgisi öğrenme alanının da bireyleri çağın gereklerine uygun olarak yetiştirme, iletişim becerilerini geliştirme ile gibi amaçları da bulunmaktadır. Türkçe Öğretim Programında (2018) programın tematik yaklaşıma uygun olarak hazırlandığı belirtilmiştir. Türkçe ders kitapları da bu yaklaşım temelinde hazırlanmaktadır. Temel dil becerilerinde yer alan kazanımlar, temalar aracılığıyla düzenlenmektedir. Metinlerin de temalara uygun olarak seçilmesi, her kitapta 8 tema ve her temada 3 okuma ile 1 dinleme metni yer alması gerektiği belirtilmiştir. Bu metinler vasıtasıyla verilen etkinliklerle de tema öğretiminin sağlanması amaçlanmıştır.

Türkçe öğretiminde 2004 senesinden itibaren yapılandırmacı yaklaşım esas alınmıştır. Günümüzde bireylerin(öğrenci) öğrenme süreçlerinde aktif katılım sağlaması, bilgiyi zihninde yapılandırması ve yorumlaması beklenmektedir. Bireylerde bu özelliklerin geliştirilmesi de çeşitli etkinliklerin uygulatılmasıyla mümkündür. Türkçe öğretiminde, dil becerilerine dayalı etkinlikler, değerlendirme etkinlikleri ve metin ekseninde gelişen etkinlikler bireylerin bilgiyi yapılandırabilmesi ve programdaki beceri ve kazanımları edinebilmeleri anlamında değerlidir. Bütün bu sebeplerden hareketle Türkçe ders kitaplarında etkinlik temelli bir öğrenme süreci tasarlanmalı ve öğrencilerin çeşitli etkinliklerle buluşturulması sağlanmalıdır. (Çerçi ve Derman, 2016; Şahan ve Çerçi, 2018; MEB, 2006). Öğrencilere kazandırılması hedeflenen

becerilerinin birden fazla temel beceriyi aynı anda destekleyebilecek etkinlikler ile gerçekleştirilmesi, birden çok becerinin birlikte desteklenmesine olanak tanıyacaktır.

BÖLÜM 3

3. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

İlgili araştırmalar bölümünde “Türkçe Ders Kitaplarının Tema Öğretimi Açısından İncelenmesi” adlı çalışmayla ilgili tespit edilebilen tema öğretimine ve Türkçe ders kitaplarına ilişkin doktora tezleri, yüksek lisans tezleri ve makaleler hakkında açıklamalar yapılmıştır:

3.1. Tema Öğretimi Üzerine Yapılan Çalışmalar

3.1.1. Doktora Çalışmaları

Yapılan araştırmada tema öğretimi üzerine yapılmış bir doktora çalışması tespit edilememiştir.

3.1.2. Yüksek Lisans Çalışmaları

Akyol (2010). *“İlköğretim 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Sevgi Temasının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi”* adlı çalışmada iki farklı yayınevine ait öğrenci ders ve öğrenci çalışma kitabını içeren, 6. Sınıf Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitaplarında yer alan sevgi temasının hedefler, kazanımlar ve etkinlikler açısından değerler eğitimine uygunluğunun incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada tarama yöntemi kullanılmış ve verilerin analizinde tümevarım analizi kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara yönelik olarak her iki Türkçe ders kitabında da öğrenciyi duyuşsal yönden geliştirecek drama, rol yapma, empati etkinlikleri, tartışma, işbirlikçi öğrenme, örnek olay, eğitsel oyun, gezi-gözlem türünden yöntem ve tekniklere daha çok ağırlık verilmesi gerektiği sonuçlarına varılmıştır.

Üründü (2011). *“6-8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Tema Ve Metin Türü Yönünden İncelenmesi”* adlı çalışmada 6-8. sınıf Türkçe ders kitaplarını tema ve metin türü yönünden incelemek amaçlanmıştır. Bu çalışmada tarama yöntemi kullanılmıştır. Tarama yöntemi ile elde edilen araştırma bulgularından hareketle ders kitaplarının tema ve metin türü yönünden içerdiği eksikliklere yönelik çeşitli önerilerden bahsedilmiştir.

Danacı (2011). *“6-7 ve 8.Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Temaların Metinlerdeki Anahtar Kelime ve Kelime Gruplarıyla İlişkisi”* adlı çalışmada Türkçe ders kitaplarında yer alan temaların içerisindeki metinlerde kullanılan anahtar kelimelerin temalarla olan ilgi derecesinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada doküman incelemesi yöntemi ve tarama tekniği kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre MEB tarafından belirtilen

tarihlerde yayımlanan Türkçe ders kitaplarında yer alan temalardaki metinlerde kullanılan anahtar kelimelerin temalarla ilişkisi incelenmiş anahtar kelimelerin içerisinde temalarla doğrudan ilişkili kelimelerin olduğu sonucu elde edilmiş, elde edilen bulgulara yönelik öneriler sıralanmıştır. Bunlardan bazıları; ders kitapları hazırlanırken öğrencilerin içinde yer aldığı gelişim dönemi ve akademik hazırbulunuşluluğun gözetilmesi gerektiği, temalar bağlamında öğrenci seviyesine uygun bir kelime listesi hazırlanması ve metinlerin buna uygun biçimde hazırlanması gerektiği, verilmek istenen kazanımların yerine ulaşma durumunun kontrolünü sağlayabilecek ölçme uygulamalarının sürdürülmesi gerektiği, öğrenci çalışma kitaplarında kelime öğretimi üzerine hazırlanan etkinliklerin zenginleştirilmesi gerektiği, öğrencilerin kavram havuzunu zenginleştirebilmek adına sözlük kullanma beceri ve alışkanlığına sahip olmaları yönünde çalışmalar yapılabilceği, öğrencilerin telaffuzları esnasında yaptıkları yanlış seslendirmelerin anında düzeltilmesi gerekliliği gibi noktalar olarak sıralanmıştır.

Tunçbilek (2011). *“İlköğretim Türkçe Ders Kitaplarındaki Hak ve Özgürlükler Temasının Demokrasi Eğitimi Açısından İncelenmesi”* adlı çalışmada Türkçe ders kitaplarındaki Hak ve Özgürlükler Teması’ nın demokrasi eğitime uygunluğunun sorgulanması amaçlanmıştır. Çalışmada içerik analizi ve anket tekniğinden bir arada yararlanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara yönelik olarak önerilerde bulunulmuştur.

Duman (2012). *“İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Millî Kültür Temasına İlişkin Kazanımların Değerlendirilmesi”* adlı çalışmada ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan “Millî Kültür” temasına yönelik kazanımların değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmada içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlara yönelik olarak öğretmenlerin yetiştirilme süreçlerinde yeni eğitim anlayışı ve yeni öğretim programları hakkında bilgilendirici çalışmalar yapılması, öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitim çalışmaları planlanması, kitaplardaki temalara yönelik olarak aile eğitimi programları düzenlenmesi, okullarda okutulan derslerde millî kültürümüzü tanıtıcı çalışmalara yer verilmesi, tüm paydaşların katılımıyla kültür müzeleri oluşturulması, kültürün korunmasına yönelik farkındalık oluşturacak bilgi afişleri hazırlanması, öğretim programındaki yöntem ve tekniklerin kılavuz kitaplardaki yönergelerinin daha açık ve aydınlatıcı olması, öğrencilerin aktif katılımını sağlayacak etkinliklere daha fazla yer verilmesi, ders kitaplarının hazırlanması süreçlerinde öğretmen, öğrenci, veli, ölçme değerlendirme uzmanları gibi çeşitli paydaşların fikirlerinin gözetilmesi ve gerekli güncellemelerin buna uygun biçimde sağlanması,

eksikliklere yönelik yapılan akademik çalışmaların sayıca arttırılması ve Türkçe dersine yönelik yanlış algıların giderilmesi gerektiği önerilerinde bulunulmuştur.

Korkmaz (2013). *“İlköğretim 1-5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Tür, Tema ve İçerik Açısından İncelenmesi”* adlı çalışmada 1-5. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin tür, tema ve içerik açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Betimsel bir nitelik taşıyan bu çalışmada veri analizinde frekans değerlerinden yararlanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara yönelik olarak ders kitaplarındaki metinlerin tür, tema ve içerik açısından incelenmesine istinaden öneriler sıralanmıştır.

Canpolat (2019). *“5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Tema ve Konu Uygunluğunun Öğretmen Görüşlerine Göre İncelenmesi”* adlı çalışmada yeni programa göre hazırlanmış olan 5. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerde yer alan temaların metinlerin kendileriyle uyumlu olup olmadığının, metinlerin konusunun, ana duygusunun düşüncesinin belirginliğinin, öğrencilerin bu metinlerin konusunu ve ana duygusunu/ana düşüncesini belirlemede ne derece güçlük çekebileceğini belirlemek ve böylece bu metinlerin ders kitaplarında yer alabilmeye uygun olup olmadığı hakkında bir sonuca ulaşmak amaçlanmıştır. Araştırmada fenomonolojik desen kullanılmıştır. Çalışmadan elde edilen bulgulara yönelik olarak çeşitli öneriler sıralanmıştır.

Civan (2019). *“6 Ve 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Tema ve Metin Türü Açısından İncelenmesi”* adlı çalışmada 2018-2019 eğitim öğretim yılında Türkçe ders kitaplarındaki temalar ve bu temalar içinde yer alan metinlerin tür yönünden incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada doküman analizi yöntemi ve içerik analizi kullanılmıştır. Çalışmada yapılan analiz sonucunda aynı sınıf düzeyinde farklı yayınevlerinde birbirinden farklı türlerin kullanıldığı, ortak temalarda farklı türlerin kullanıldığı sonuçları elde edilmiştir. Özellikle bazı metinlerin türlerinin doğru belirlenemediği ya da metinlerin türlerinin özelliğini yansıtacak şekilde verilmediği, metin türlerinden bazılarının birbirine karıştırıldığı, temalar bağlamında değerlendirildiğinde farklı yayınevlerinde birbirine yakın temaların kullanıldığı ancak temalar içinde yer alan bazı metinlerin temalara uygun biçimde yerleştirilmediği sonuçları elde edilmiştir.

Sonuç olarak temaların, temaların içinde yer alacak metinlerin ve metin türlerinin belirlenmesinde daha titiz davranılması gerektiği görülerek buna yönelik öneriler sıralanmıştır.

Karakuş (2019). “2018 Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Şiirler Üzerine Tematik Bir İnceleme ve Şiirlerin İlgili Programdaki Kazanımlara Uygunluğuna İlişkin Bir Değerlendirme” adlı çalışmada Türkçe ders kitaplarında yer alan şiirlerin tematik olarak yapısının belirlenmesi ve bu şiirlerin öğretim programında hangi kazanımlara uygun olduklarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışma, tarama yöntemi ve içerik analizi tekniklerine uygun olacak biçimde hazırlanmıştır. Yapılan çalışma sonucunda 2018- 2019 eğitim öğretim yılında hazırlanan ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki şiir metinlerinin tematik özellikleri taşıdığı ve ilgili kazanımlarla ilişkili olduğu belirlenmiş ve elde edilen bulgulara ilişkin önerilerde bulunulmuştur.

Dilek (2021). “6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Tema-Metin İlişkisi Bakımından Okunabilirliği” adlı çalışmada 6. sınıf Türkçe ders kitaplarının tema-metin ilişkisi bakımından okunabilirliğinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemine göre yapılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara yönelik olarak ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirliklerinin yayınlarına göre farklılık gösterdiği, bazılarının okunabilirlik bakımından uygun olmadığı, hikâye metinlerinin bilgi verici metinlere göre okunabilirlik değeri bakımından daha zengin olduğu sonuçlarına istinaden metinlerin tür, tema ve sınıf seviyesi bakımlarından okunabilirlik değeri taşıması gerekliliği noktalarında önerilerde bulunulmuştur.

3.1.3. Makaleler

Kılınç ve Duman (2012). “İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Ders Kitaplarındaki Tematik Yaklaşım Üzerine Bir İnceleme” adlı çalışmada tematik anlayışın açıklaması, uygulanma biçimleri, önceki Türkçe Eğitimi programıyla arasındaki başlıklarla ilgili uygulayıcılara bilgi vermek ve literatürde karşılaştırmalar yapmak amaçlanmıştır. Araştırmanın yöntemi, doküman incelemesi yöntemidir. Çalışma sonrası elde edilen bulgulara göre öneriler sayılmıştır. Özellikle MEB’in ders kitabı yazarlarına tema sınırlaması koymak yerine onlara kendi temalarını tanımlayarak bu temalar etrafında metin yazmaya dair olanak sağlaması gerektiği önerisinin altı çizilmiştir.

Arhan ve Gültekin (2013). “Türkçe Dersi İlköğretim Programlarında Benimsenen Tematik Yaklaşımın Metin Seçimine Etkileri Yönünden Değerlendirilmesi” adlı çalışmada Türkçe dersi öğretim programlarında benimsenen tematik yaklaşımın metin seçimi üzerindeki etkilerinin incelenmesi ve elde edilen bulgulara göre de diğer paydaşların faydalanabilmesi için öneriler sunulması amaçlanmıştır. Tarama modeli ile yapılan çalışmada belgesel tarama

ile veri toplama yoluna gidilmiştir. Sonuç olarak ders kitaplarındaki temalar bağlamında hazırlanan metinlerin tekrar gözden geçirilmesi gerektiği önerisi ifade edilmiştir.

Ceran ve Canpolat (2013). *“İlköğretim 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Atatürk Teması Metinlerinin Değerlendirilmesi”* adlı çalışmalarında 7.sınıf Türkçe ders kitaplarında Atatürk temasında yer alan metinleri doküman analizi yöntemiyle değerlendirmeyi amaçlamışlardır. Hem okuma hem de dinleme metinlerinin dâhil edildiği çalışmada betimsel analizi yapılan metinler, ülkemizin farklı bölgelerinde ders kitabı olarak okutulan ve seçilen dört farklı yayınevinin 7.sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan Atatürk teması ve tema bağlamında 24 metinden oluşmaktadır. Araştırmada MEB ve Türkçe Öğretim Programı doğrultusunda belirlenen amaçlar gözetilerek tarama yöntemi kullanılmıştır. Çalışmadan elde edilen veriler kontrol listesine uygun olacak biçimde işlenmiştir.

Araştırmacıların değerlendirmelerine göre ders kitaplarında yer alan Atatürkçülük temasının Türkçe Öğretim Programı bağlamında nicelik anlamında genel çerçevede uygun olduğu, tür sayısı bakımından ise bazı eksiklikler içerdiği tespit edilmiştir. Araştırmacılar, ilgili sınıf seviyesindeki makale türündeki metinlerin sınıf seviyesine uygun olmadıkları için çıkarılması ve yerlerine seviyeye uygun metin tür ve örneklerinin eklenmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Yine elde edilen bulgulara göre Türkçe Öğretim Programının da hedeflediği biçimde temalarda duygu, düşünce ve olaya dayalı metinlerden birer tane bulunması gerektiği ilkesine uyulduğu görülmüş ancak farklı araştırma sonuçlarına göre de temalara dağılımı yapılan metin türlerinin çeşitliliği ve zengin olması gereği konuları üzerinde durulmuştur. Atatürkçülük teması bağlamında belirlenen konuların detaylı bir biçimde belirtilmesine rağmen metinlerin yeterli ayrıntıya sahip olmadıkları da bir diğer bulguyu oluşturmaktadır. Araştırmacılar, tema doğrultusunda verilen metinlerin Atatürk’ün çok yönlü kişiliğini tanıtmaktan uzak olduklarını belirtmişlerdir. İlgili tema doğrultusunda seçilen etkinliklerin çoğunlukla aynı türden seçilmiş olması ve metinlerin sınıf seviyelerinin üzerinde oluşunun öğrencilerin türle ilgili bakış açılarını daralttıkları ve onları dersteki metinlere karşı isteksiz hâle getirdikleri aktarılmakla birlikte farklı türlerde programda verilen konularda metinler yazılmasının problemin çözümüne yönelik yardımcı olacağı önerilerinde bulunulmuştur.

Çeçen ve Doğan (2014). *“Türkçe Ders Kitaplarında (6-8. Sınıflar) Yer Alan Okuma Kültürü Teması Metinlerinin Metinler Arasılık Bakımından İncelenmesi”* adlı çalışmada Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin metinler arasılık yönünden incelenmesi amaçlanmıştır. Metin incelemede kullanılan yöntem, betimsel analiz yöntemi olup araştırma sonunda ders

kitapları için metin seçilirken metinler arası anlam kurmaya olanak sağlayacak metinlere yer verilmesi tavsiyesinde bulunulmuştur.

Eroğlu ve Okur (2014). *“Ortaokul (5-8. Sınıf) Türkçe Ders Kitaplarındaki Atatürk Teması Üzerine Bir İnceleme”* adlı çalışmada ortaokul Türkçe ders kitaplarında zorunlu tema olarak yer alan Atatürk teması ile ilgili metinlerin yazar, metin türü ve konu bağlamında incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada doküman analizi ve betimsel analiz kullanılmıştır ve elde edilen bulgulara göre de yayınevlerinin, Türkçe Öğretim Programında sınıf seviyelerine göre öğretilmesi gerekli olan Atatürk ile ilgili konular ve metin türlerine yüksek oranda dikkat ettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Geçgel ve Kana (2020). *“Millî Kültür Teması Öğretimi Bağlamında Üç Anadolu Efsanesi Adlı Eserin İncelenmesi”* adlı çalışmalarında, Üç Anadolu Efsanesi adlı eserin Türkçe Dersi Öğretim Programında yer alan “Millî Kültürümüz” teması bakımından incelenmesini amaçlamışlardır. Araştırmada doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmacılar araştırmada, ilgili tema doğrultusunda Yaşar Kemal’in eseri incelenmiş olup ismi geçen eserin halk anlatılarından oluşan metinleriyle, ortaokul düzeyi “Millî Kültürümüz” temasının verilmesinde etkili bir materyal olarak kullanılabileceğini, Türkçe Öğretim Programı doğrultusunda temayla alakalı verilen konu önerileri açısından zengin bir içeriğe sahip olduğunu tespit etmişlerdir.

Durhat ve Ökten (2020). *“Kök Değerlerin Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Erdemler Temasıyla İlişkisi”* adlı çalışmalarında 2018-2019 eğitim öğretim yılında okutulan ortaokul Türkçe ders kitaplarının “Erdemler” temasındaki kök değerleri tespit etmek ve kök değerlerin temadaki metinler ve etkinliklerle ilişkisini belirlemeyi amaçlamışlardır. Çalışma, doküman incelemesine uygun biçimde yürütülmüş olup elde edilen verilerin çözümlenmesinde hem içerik analizi hem de betimsel analiz yöntemleri kullanılmıştır. Erdemler temasının öğrencilere kişilik kazandırmada nasıl bir tavır sergilediği ve kök değerlerin öğrenciler üzerindeki etkisinin ortaya koyulduğu bu çalışmada kök değerlerin dengeli bir dağılıma sahip olmadığı, yardımseverlik ve sevgi değerine bolca yer verilmiş olmasına rağmen öz denetim ve vatanseverlik değerlerinin temada yer almadığı sonucu elde edilmiştir. Araştırmacılar, çalışma sonunda belirtilen tema doğrultusunda ders içeriklerinde yer verilebilecek etkinlik örnekleri önererek kök değerlerin alt değerlerle birlikte ve teknoloji desteği sağlanarak verilmesinin daha yararlı öğrenme süreçleri oluşturabileceğini belirtmişlerdir.

Zorlu (2021). “*Metinlerin Temalara Uygunluğu Bakımından Türkçe Ders Kitapları Üzerine Bir İnceleme*” adlı çalışmasında 2016-2017 öğretim yılında okutulan tüm ilkököl ve ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin, ait oldukları temalara uygunluklarını incelemeyi amaçlamıştır. Çalışma, nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı doküman inceleme çalışmasıdır. Araştırmacının elde ettiği bulgular, toplam metin sayısına göre az sayıda olsa da tema ile kısmen uyumlu ve tamamen uyumsuz metinlerin kitaplarda yer aldığını işaret etmektedir.

Çarkıt ve Bahadır (2022). “*Ortaokul Türkçe Ders Kitapları Millî Mücadele ve Atatürk Teması Metinlerinin Okunabilirlik Düzeyleri Üzerine Bir İnceleme*” adlı çalışmada Türkçe ders kitaplarının Millî Mücadele ve Atatürk temasında yer alan metinlerinin okunabilirliği sorgulanmıştır. Araştırmada üç farklı formül kullanılarak metinlerin okunabilirlik düzeyleri tespit edilmiştir. Çalışmada betimleme ve doküman analizi yöntemleri kullanılmıştır. Bu araştırma sonucunda Millî Mücadele ve Atatürk temasındaki metinlerin okunabilirlik düzeylerinin kullanılan üç farklı formüle göre orta, eğitsel ve lise düzeylerinde yığıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Analizi yapılan metinlerin okunabilirlik güçlük derecelerinin alt sınıf seviyelerinden üst sınıf seviyelerine doğru bir artış eğiliminde olmadığı tespit edilmiştir. Elde edilen bu sonuçlara göre Türkçe ders kitaplarında Millî Mücadele ve Atatürk temasında kullanılan metinlerin okunabilirlik düzeylerinin sınıf seviyelerine uygun olmadığı sonucuna varılmıştır.

3.2. Türkçe Ders Kitapları Üzerine Yapılan Çalışmalar

3.2.1. Doktora Çalışmaları

Yaşar (2013). “*Ortaokul (5, 6, 7 Ve 8. Sınıf) Türkçe Ders Kitaplarının Temel Beceriler Açısından İncelenmesi*” doktora çalışmasında ortaokul Türkçe ders kitaplarının programda yer alan becerilere uygunluğunu tartışmak, temel becerilerin yayınevi ve sınıf seviyelerine göre değişim durumunu incelemek ve öğretmenlerin bu konudaki görüşlerine başvurmak amaçlanmıştır. Bu araştırmada doküman incelemesi kullanılmış ve elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. Elde edilen bulgulara göre Türkçenin bazı becerilerine-karar verme, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik, problem çözme, metinler arası okuma, kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerilerinin ders kitaplarında ihmal edildiği ve geliştirilmesi gerektiği önerilerinde bulunulmuştur.

Oryaşın (2020). “*Türkçe Ders Kitaplarındaki Etkinliklerin Bütüncül Bir Anlayışla İncelenmesi*” adlı çalışmada öğrencilerin Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklere yönelik

fikirlerini tespit etmek ve Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklerin dersin amaçlarına uygunluğunu sorgulamak amaçlanmıştır. Çalışmada nicel ve nitel verilerden yararlanılması nedeniyle karma araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Doküman incelemesi yöntemiyle toplanan veriler içerik analizi ile test edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre öğrencilerin etkinlikleri eğlenceli ve seviyelerine uygun bulmadıkları, etkinliklerde zorlanmadıkları, kitaplardaki etkinliklerin temel dil becerilerine dağılımının dengeli olmadığı, becerilere yönelik etkinliklerin sınıf seviyelerine göre farklılık gösterdiği, etkinliklerin kazanımların çoğuna hitap ederken bazı kazanımlara hitap edemediği, etkinliklerin yenilenen taksonomiye göre genelde alt becerilere yönelik olduğu belirtilmiştir. Bunlara yönelik olarak ders kitaplarındaki etkinliklerin öğrencilerin ilgilerini çekebilecek nitelikte olması gerektiği, öğrencileri eğlendirirken aynı anda öğretecek içerikte hazırlanması, öğrencilerde dil zevki ve duyarlılığı oluşturacak biçimde düzenlenmesi gerektiği önerilerinde bulunulmuştur.

3.2.2. Yüksek Lisans Çalışmaları

Boy (2006). “5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Etkinliklerin Öğrenme ve Öğretme Kuramları Açısından Değerlendirilmesi” adlı çalışmada ders kitaplarında yer alan etkinliklerin yapılandırmacı eğitim bağlamında değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Nitel bir araştırma olan bu çalışmada araştırmanın sadece incelenen kitaplarla sınırlı olduğu ve öğrencilerin kitaptaki etkinliklerle olan etkileşiminin incelenmesi için sınıf içi öğrenme durumlarının incelenmesinin faydalı olacağı görüşleri belirtilmiştir.

Gül (2009). “İlköğretim 6.Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Kelime Öğretiminde Kullanılan Etkinliklerin Etkinliğine Yönelik Bir Araştırma” adlı çalışmada kelime öğretimiyle ilgili etkinliklerin öğrencilere kelimeleri öğretebilmesini ölçmek, bu etkinliklerin kelime hazinesine katkı derecesini tespit etmek amaçlanmıştır. Araştırma sonrası elde edilen bulgulara göre ebeveynlerin eğitim durumunun kelime öğrenimine anlamlı bir etkisi gözlenememiştir. Buna yönelik olarak öğretmenlerin kelime öğretimi etkinliklerini zenginleştirmeleri, kitaplardaki etkinliklerde yer alan kelimelerin sınıf seviyelerine göre hazırlanması ve yeterli olup olmadıklarının ölçülmesi, etkinliklerde yer alan anlamı bilinmeyen kelimelerin sonraki etkinlik çalışmaları ve metinlerde yer alması gerektiği, öğretmenlerin kelime öğretimiyle ilgili yeterli donanıma sahip olmaları gerektiği, ailelerin öğrencilerin kelime dağarcıklarının gelişmesine yönelik yeterli ilgi ve alakayı göstermeleri gerektiği, kelime öğretimi etkinlik çalışmalarının Türkçe öğretmenleri ile sınırlandırılmayıp tüm paydaşların desteğine başvurulması, öğrenci seviyelerine uygun kelime listeleri

oluşturulması ve ders kitaplarının bu kelimelere uygun olması gerektiği, anlamı bilinmeyen kelimelerin süreç içinde farklı bağlamlarda yer almasının kelime tekrarına olanak sağlayabileceği, öğrencilerde okuma alışkanlığı kazandırılmasının kelime dağarcığının geliştirme noktasında etkili olabileceği, farklı ülkelerde kullanılan kelime öğretimi çalışmalarından faydalanılabileceği, öğretmenlerin kelime öğretimiyle alakalı eğitimler alabilecekleri, okullarda okutulan ders kitaplarının çok sık değişmemesi gerektiği, kitaplarda yer alan metinlerde gündelik hayata dair kullanılan kelimelerin yanı sıra akademik, bilimsel ve kültürel bağlamlarda yer alan kelimelere de yer verilmesi gerektiği gibi öneriler sıralanmıştır.

Zevfi (2015). *“Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarının Türkçe Dersi Öğretim Programında Yer Alan Temel Beceriler Açısından İncelenmesi”* adlı çalışmada 2006 Türkçe Dersi (6-8. Sınıflar) Öğretim Programı’nda yer alan temel becerilerin ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki metinlerde hangi düzeyde varlık gösterdiğini ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırma, doküman analizi yöntemiyle çalışılmış olup araştırmadan elde edilen bulgulara yönelik olarak Türkçe ders kitaplarında temel becerilerin metinlerde dengeli biçimde dağılmadığı, “eleştirel düşünme” becerisinin diğer temel becerilere göre tüm ders kitaplarında daha yoğun yer aldığı, “bilgi teknolojilerini kullanma” temel becerisinin ders kitaplarında en az yer verilen beceri olduğu, kitapların temel becerileri barındırma anlamında denge halinde olmadığı sonuçlarından hareketle ders kitaplarının geliştirilmesi ve zenginleştirilmesi gerektiği noktasında önerilerde bulunulmuştur.

Çınar (2015). *“İlköğretim Türkçe Ders Kitaplarındaki Konuşma Becerisi Etkinlikleri İle İlgili Bir Değerlendirme”* adlı çalışmada öğrencilerin konuşma eğitimine bakış açılarının, derslerin verimlilik durumlarının, etkinlikler ve öğretmenlerin karşılaştıkları durumların değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmada tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, konuşma becerilerine ilişkin amaçların, öğrencilerin sınıflarına göre anlamlı bir farklılık göstermediği, konuşma becerilerine ilişkin amaçların öğrencilerin cinsiyetleri bakımından anlamlı farklar ortaya koyduğu ve kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha etkin olduğu tespit edilmiştir. İlçelere göre diğer boyutlarda yapılan karşılaştırmalarda ilçeler arasında anlamlı farklılıklar ortaya çıkmadığı, görüşme formuna ilişkin sonuçlar incelendiğinde öğretmenlerin konuşma becerileri eğitimi konusunda yetersiz kaldıkları ortaya çıkmakta ve öğretmen yetiştiren fakültelerde bu eksikliğe yönelik tedbirler alınması gerektiği,

derslerin teorik boyutta kalmayıp uygulama boyutlarına taşınması gerekliliği önerilerde bulunulmuştur.

Çetinkaya (2017). *“Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarının Sözlü İletişim Becerilerini Geliştirme Açısından Değerlendirilmesi”* adlı çalışma ortaokul Türkçe ders kitapları, öğrenci çalışma kitapları ve öğretmen kılavuz kitaplarında yer alan metinlerin ve etkinliklerin sözlü iletişim öğrenme alanı amaç ve kazanımlarına uygunluğunu belirlenmesi amaçlanarak hazırlanmıştır. Araştırma, doküman incelemesi ve betimsel analiz kullanılarak oluşturulmuştur. Elde edilen bulgular yorumlanarak ulaşılan sonuçlara yönelik öneriler sıralanmıştır.

Kahya (2018). *“Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Etkinliklerin Değerler Eğitimi Bakımından İncelenmesi”* adlı çalışmada 2017/2018 eğitim öğretim yılında ortaokullarda okutulan Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklerin değerler eğitimi bağlamında incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma, betimsel bir çalışma olup doküman analizi yöntemi ve tarama yöntemi kullanılarak hazırlanmıştır. Çalışmadan elde edilen bulgulara göre değerlerin, sınıf seviyelerinde ve temalara göre belli bir plan dâhilinde yer almadığı sonucu elde edilmiştir. Sınıf seviyelerinin tümünde genel olarak okuma becerisi etkinliklerindeki değerlerin yoğun olarak yer aldığı, dinleme etkinliklerinde tespit edilen değer sayısının az olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Etkinliklerin hem beceri gelişimine hem de değerler eğitime hitap etmesi, öğrencilerin değerler eğitimi bağlamında materyal hazırlayabilecekleri, okullarda “Değerler Eğitim” adlı uygulama etkinliklerinin yer alabileceği bir ders saati oluşturulabileceği, öğrencilerin öğrenme süreçlerine yaparak yaşayarak katılım göstermeleri, okul panolarında sergilenmek üzere bir “Değerler Köşesi” hazırlanabileceği, değerler eğitimi öğrenme durumları süreçlerinin verimliliğini sorgulayacak ölçme durumlarına yer verilmesi gerektiği, etkinliklerin yaşama yakınlık ilkesi gözetilerek seçilmesi gerektiği önerilerinde bulunulmuştur.

Kıyagan (2019). *“5, 6 Ve 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Etkinliklerin Yenilenmiş Bloom Sınıflamasına Göre Yaratıcılık Açısından Değerlendirilmesi”* adlı çalışmada MEB’in belirlediği 5, 6 ve 7.sınıf Türkçe ders kitabı olarak kullanılan kitaplarda bulunan etkinliklerinin Yenilenmiş Bloom Sınıflaması’na göre analiz edilmesi, incelenen kitaplarda yer alan etkinliklerin bilişsel beceri basamakları bakımından dağılımının ortaya konulması amaçlanmıştır. Araştırmada içerik analizi ve frekans değerlerinden faydalanılmıştır. Çalışmadan elde edilen sonuçlara yönelik olarak incelenen ders kitaplarındaki etkinliklerinin

bilişsel beceri basamaklarına dengeli bir dağılım halinde olmadığı, tüm değişkenlerde en çok yer verilen hedef düzeylerin anlama, çözümleme ve yaratma; en az yer verilen hedef düzeylerin ise hatırlama, uygulama ve değerlendirme basamakları tespit edilmiştir. Buna yönelik olarak tüm paydaşların program hazırlanırken hedef düzeylerin dağılım dengesini gözetmeleri önerilmektedir.

Pastutmaz (2019). “1981, 2005 Ve 2018 Türkçe Öğretim Programlarına Göre 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Tema Yapısının İncelenmesi” adlı çalışmada ilköğretim 6. sınıf Türkçe ders kitaplarının 1981, 2005 ve 2018 Türkçe Programlarına göre tema yapılarının karşılaştırılarak benzer ve farklı yönlerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırma, tarama tekniğine uygun biçimde hazırlanmıştır. Çalışmadan elde edilen bulgulara ve incelenen ders kitaplarından ulaşılan sonuçlara istinaden tema ve alt temaların kapsamalarının genişletilmesi, ihtiyaçlar da gözetilerek demokrasi, ticaret, ekonomi, kötü alışkanlıklar gibi temalara da yer verilmesi gerektiği önerilerinde bulunulmuştur.

Akıncı (2020). “Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Etkinliklerin Yenilenmiş Bloom Taksonomisi’ne Göre İncelenmesi” adlı çalışmada ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinliklerin Yenilenmiş Bloom Taksonomisi’ndeki bilişsel süreç boyutları bakımından analiz edilmesi amaçlanmıştır. Araştırma verileri doküman analizi yöntemi ile toplanmış ve elde edilen veriler içerik analizi ile incelenmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgulara yönelik olarak üst düzey bilişsel basamaklara yönelik etkinliklerin sayısının kullanılan ders kitaplarında sayıca çoğaltılabileceğiyle ilgili öneriler sunulmuştur.

Başbayrak (2021). “2019-2020 Öğretim Yılında Okutulan 6 Ve 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metin Ve Etkinliklerin Çoklu Zekâ Kuramı Ve Öğretmen Görüşleri Çerçevesinde Değerlendirilmesi” adlı çalışmada 6 ve 7. Sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metin ve etkinliklerde zekâ türlerinin yer alma düzeyinin tespit edilmesi ve ders kitaplarında zekâ türlerinin yer alma düzeyleriyle ilgili olarak Türkçe öğretmenlerinin görüşlerinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Araştırmada görüşme ve doküman incelemesi yöntemleri kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara ilişkin olarak; incelenen kitaplarda ve öğretmen görüşlerine göre de en sık yer verilen zekâ alanının dil zekâsı olduğu, en çok ihmâl edilen zekâ alanının ise bedensel zekâ olduğu sonuçları elde edilmiştir. Ancak Türkçe öğretmeni görüşlerine göre ise en çok ihmâl edilen zekâ alanı mantıksal-Matematiksel zekâ olarak belirlenmesiyle ders kitabı inceleme sonuçlarıyla öğretmen görüşleri arasında uyumsuzluk olduğu tespit edilmiştir. Buna yönelik olarak ders kitaplarının

hazırlanması süreçlerinde Çoklu Zekâ Kuramındaki zekâ alanlarının daha dengeli dağıtılması ve Çoklu Zekâ Kuramı ile ilgili eğitimsel bilincin artırılması ile ilgili karar vericilere, uygulayıcılara, velilere ve araştırmacılara yönelik çeşitli öneriler geliştirilebileceği önerilerinde bulunulmuştur.

Özenç (2021). “*Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Etkinliklerin Öğrencilerin Okuduğunu Anlama Becerisini Geliştirmeye Etkisi*” adlı çalışmada 5, 6, 7 ve 8. sınıflarda okutulan Türkçe ders kitaplarındaki okuma metinlerinin analiz edilmesi amacıyla hazırlanan değerlendirmedeki okuduğunu anlama sorularının öğrencilerin okuduğunu anlama becerilerine etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi ve betimsel analiz tekniği tercih edilmiştir. Araştırmadan elde edilen verilere göre 5-8. sınıf düzeyinde en fazla kavrama ve hatırlama basamaklarında sorular sorulduğu, soruların Türkçe Öğretim Programındaki kazanımların hedefindeki bilişsel beceri seviyelerine uygun olduğu, sınıf ve yaş seviyesi arttıkça soruların temsil ettiği bilişsel beceri seviyelerinde azalma olduğu, soruların hazırlanması esnasında öğrencilerin sınıf ve yaş seviyelerinin gözötilmediği sonuçları elde edilmiş ve tespit edilmiş bulunan eksikliklere yönelik olarak öneriler listelenmiştir. Buna göre öğrencilerin okuma becerisinin ilgili kazanımlara yönelik olarak geliştirilmesi, kitaplardaki etkinliklerin üst düzey düşünme becerilerine hitap edecek biçimde hazırlanması gerektiği, sorulabilecek soruların ezbere yönelik olmaması gerektiği, soruların hazırlanması sürecinde ölçme değerlendirme uzmanlarının çok yönlü sorular hazırlayabilecekleri, soruların hazırlanması aşamasında öğrencilerdeki bireysel farklılıkların gözötilmesi gerektiği, soruların zorluk derecesinin giderek arttırılması gerektiği gibi önerilerde bulunulmuştur.

Numanoğlu (2021). “*Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Türkçe Eğitimi Bilim Dalı*” adlı çalışmada 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki sözcük öğretimi etkinliklerinin sınıflara, tema ve metinlere, söz varlığı öğelerine, zenginleştirilmiş sözcük öğretimi niteliklerine, temel dil becerilerine ve kazanımlarına, nicelik yönünden dağılımlarına göre analiz edilmesi amaçlanmıştır. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemine uygun biçimde hazırlanmıştır. Elde edilen içerik, içerik analizi tekniği ile incelenmiştir.

Araştırmanın sonucunda incelenen Türkçe ders kitaplarındaki sözcük öğretimi etkinliklerinin temel dil becerilerinin ve kazanımlarının genelini içeriyor olmasına rağmen temel dil becerilerine ve kazanımlarına dağılımının dengeli olmadığı, 2019 Türkçe Dersi

Öğretim Programındaki bazı kazanımlara yönelik etkinlik örneklerine Türkçe ders kitaplarında yer verilmediği, etkinliklerin zenginleştirilmiş sözcük öğretimi niteliklerinin özelliklerini tam olarak içermediği durumları tespit edilerek bunlara yönelik çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Genç (2021). *“Türkçe Ders Kitaplarının Kelime Öğretimi Açısından İncelenmesi ve Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi”* adlı çalışmada Türkçe ders kitaplarının kelime öğretimi açısından incelenmesi ve öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi ve yapılandırılmış görüşmeye göre hazırlanmıştır. Çalışma sonrası elde edilen veriler içerik analizi tekniğine göre analiz edilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgulara yönelik olarak kelime öğretimi uygulamalarının sınıf seviyelerine göre dengeli bir dağılım göstermediği tespitiyle birlikte öğretmen görüşlerinden ulaşılan sonuçlara yönelik çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Çağrıtekin (2021). *“Ortaokul Türkçe Ders Kitapları Metin Etkinliklerinin Girişimcilik Becerisi Açısından İncelenmesi”* adlı çalışmada ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan metin etkinliklerinin girişimcilik becerisi açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Doküman incelemesi yöntemi kullanılarak yapılan çalışmada ortaokul Türkçe ders kitapları metin etkinliklerinde girişimcilik becerilerine yer verildiği ve bu etkinliklerin metin ve Türkçe dersi kazanımlarıyla uygun olduğu, “üretim, fikir, risk, yenilik” kavramları açısından yetersiz olması sebebiyle bu etkinliklerin girişimcilik becerileri ile doğrudan uyum göstermediği sonuçları elde edilmiştir. Çalışma sonrası elde edilen bulgulara yönelik olarak önerilerde bulunulmuştur.

Çetinkaya (2022). *“Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Metin ve Etkinliklerin Tür İle Kazanımlar Açısından Değerlendirilmesi”* adlı çalışmada Türkçe ders kitaplarının metin türü ve etkinlikler konusunda yeterlilik düzeyinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmış ve veriler betimsel analiz tekniğine uygun olacak biçimde analiz edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre Türkçe ders kitaplarında temalara göre metin sayılarının gözetildiği, metin türlerindeki dağılımın dengeli olmadığı, metin türlerinden bazılarının sıklıkla yer verilirken bazısına hiç yer verilmediği, etkinliklerin büyük oranının okuma beceri alanıyla ilgili olduğu, diğer beceri alanlarının ihmal edildiği ve kazanımların etkinliklere göre dengeli bir dağılım göstermediği sonuçlarına ulaşılmıştır. Programda belirtilen metin türlerinden tamamına ders kitaplarında yer verilmesi, Türkçe ders kitabındaki

etkinliklerin kazanımlara ve beceri alanlarına göre dengeli bir dağılım göstermesi gerektiği önerilerinde bulunulmuştur.

3.2.3. Makaleler

Göçer (2007). *“İlköğretim Türkçe Ders Kitaplarının Ölçme ve Değerlendirme Açısından İncelenmesi”* adlı çalışmasında ilköğretim Türkçe ders ve çalışma kitaplarında yer alan ölçme ve değerlendirme bölümlerinin öğrenme – öğretme sürecindeki yeterlilik düzeyini belirlemek ve elde edilen sonuçlar doğrultusunda öneriler sunmayı amaçlamıştır. Kitaplarda önemli görülen özelliklere dikkat çekilerek uygulamada bu özelliklerin yaygınlığının sağlanması amaçlanmıştır. Araştırmacı çalışmasında doküman incelemesi yöntemini kullanmıştır. Araştırmacı, elde ettiği sonuçlara dayalı olarak altı madde halinde sonuçları sıralamış ve sıraladığı sonuçlara uygun biçimde öneriler sunmuştur.

Arslan (2009). *“Yapılandırmacı Öğrenme Yaklaşımı ve Türkçe Öğretimi”* adlı çalışmada yapılandırmacı öğrenme yaklaşımının tanıtımı, yapılandırmacı yaklaşıma göre Türkçe dersi öğrenme süreçlerinde öğretim teknolojileri ve materyallerinin ve ölçme değerlendirme araçlarının incelenmesi, çeşitli yönleriyle etkinlikler ve yöntem tekniklerle alakalı bilgi verilmesi amaçlanmıştır. Tarama modeli kullanılarak yapılan bu çalışma, Türkçe derslerinin yapılandırmacı anlayışa uygun biçimde yürütülmesi, öğretmenlere yapılandırmacı öğrenmeye dair seminerler verilmesi gerektiği, MEB’in yapılandırmacı eğitim bağlamında okullardaki eksik öğrenme materyallerini tespit ederek bunları gidermesi gerektiği, öğrenme süreçlerinde öğrenci katılımının önemsinmesi gerektiği, ölçme değerlendirmenin sonuç değil süreç odaklı olması gerektiği, dersin hazırlık bölümünde yeterli çalışmaların yapılmasının önemi gibi hususlarda öneriler sıralanmıştır.

Gündoğdu (2012). *“İlköğretim Altıncı Sınıf Türkçe Dersi Sözcük Öğretimi Etkinliklerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi”* adlı çalışmasında 6. sınıf sözcük öğretimi alanında verilen etkinliklerin temalara göre, temel dil becerileri ve dil bilgisi alanlarına göre, kullanılan yöntemlerin çeşitliliğine göre, sözcük öğretimi boyutlarına göre, bilişsel düzeylere ve öğrenilmesi beklenen söz varlığı öğeleri bakımından dağılımını incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma, tarama modelinde betimsel bir çalışma olup çalışmadan elde edilen bulgular doğrultusunda bazı öneriler sıralanmıştır. Atatürkçülük ve Sevgi temalarındaki etkinlik sayısının çoğaltılması, dinleme ve konuşma becerilerini geliştirmeye yönelik etkinlik sayısının arttırılabileceği, sözcüklerin anlamı ve kaynağına yönelik kazanımları edindirmede kullanılacak etkinlik sayısı ve niteliklerinin gözetilmesi gerektiği,

sözcük öğretimi etkinliklerinin sınıflandırma tekniği ile yapılabilecek olması tavsiyesi, analiz ve değerlendirme süreçlerindeki etkinliklerin sayıca çoğaltılması gerektiği, etkinliklerin Türkçenin söz varlığına yönelik genel bir çerçevede sunulabileceği bunlardan bazılarıdır. Bu çalışma, sözcük öğretimi etkinliklerini çeşitli açılardan analiz etmiş olması ve konumuzla ilgili yararlanılabilecek bir çalışma olması bakımlarından önemlidir.

Özbay ve Çeçen (2012). *“Türkçe Ders Kitaplarında (6-8. Sınıflar) Yer Alan Metinlerin Tür ve Tema Açısından İncelenmesi”* adlı çalışmada 6-8. sınıf Türkçe ders kitaplarında bulunan metinlerin tür ve tema açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Elde edilen bulgulara göre kitapların tür ve tema çeşitliliği açısından zengin olduğu, bazı kitaplarda programda yer almayan didaktik metin, düşünce yazısı, bildirme yazısı gibi ana türlerin ve manzum hikâye gibi iki türün özelliklerini taşıyan bir türün yer aldığı tespit edilmiştir. Bu çalışma, betimsel nitelikli bir çalışma olup elde edilen verilerin analizinde frekans değerlerinden faydalanılmıştır.

Ceran ve Bozarslan (2013). *“İlköğretim İkinci Kademe 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan “Millî Kültür” Temasındaki Metinlerin Nicelik ve Türkçe Programına Uygunluk Açısından Değerlendirilmesi”* adlı çalışmada ilköğretim ikinci kademe Türkçe ders kitaplarında yer alan “Millî Kültür” teması içerisindeki metinlerin değerlendirilmesi ve Türkçe dersinde bahsi geçen temanın ne kadar ve hangi yönleriyle işlendiğini ortaya koymayı amaçlamıştır. Doküman incelemesi yöntemi kullanılarak hazırlanan bu çalışmada araştırmacılar tarafından elde edilen sonuçlara yönelik üç farklı öneri sunulmuştur.

Mert (2013). *“İlköğretim Türkçe Programı ile Türkçe Çalışma Kitaplarındaki Kazanım ve Etkinliklerin Sözcük Öğretimi Açısından Değerlendirilmesi”* adlı çalışmada Türkçe Programında yer alan kazanımların ve Türkçe çalışma kitaplarındaki etkinliklerin “sözcük öğretimi” açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada betimsel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Çalışmadan elde edilen bulgulara göre Türkçe çalışma kitaplarındaki etkinliklerin, sözcük öğretimi etkinliklerine oranlarının yeterli düzeyde olmadığı, Türkçe öğretimini tamamlayan bir süreç olarak sözcük öğretimine yönelik etkinlik oranlarının, çalışma kitaplarında artırılması gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu bağlamda, çalışma kitaplarıyla birlikte müstakil olarak sözcük öğretimine yönelik etkinlik kitaplarının hazırlanabileceği önerisinde bulunulmuştur. Türkçe öğretimi programında söz varlığını zenginleştirme amacına yönelik oluşturulan kazanımlar etkinlik örneklerinin uyumlu oldukları ve programdaki açıklamalar referansıyla etkinliklerin

uygulanmasının sözcük öğretimini daha anlaşılır duruma getirebileceği belirtilmiştir. Bununla birlikte Türkçe çalışma ve ders kitaplarında kullanılan söz varlıklarının düzenli artış göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. İncelenen çalışma kitaplarındaki etkinliklerin sözcük sayıları incelendiğinde hem kitapların genelinde metin etkinliklerinde ve kendi içinde de tutarlı bir artış ya da azalış söz konusu olmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Erdoğan (2014). *“İlkokul 1-4. Sınıflar Türkçe Dersi Öğrenci Çalışma Kitaplarındaki Etkinliklerin Yaratıcı Düşünme Becerisi Açısından İncelenmesi ve Sınıf Öğretmenlerinin Bu Etkinliklere İlişkin Görüşleri”* adlı çalışmada 1-4. sınıflar Türkçe dersinde okutulan öğrenci çalışma kitaplarındaki etkinliklerin yaratıcı düşünme becerisi bakımından incelenmesi ve yaratıcı düşünme becerisine uygunlukları bakımından sınıf öğretmenlerinin görüşlerini belirlemek amaçlanmıştır. Araştırma, tarama yöntemi ile yapılmış olup verilere doküman analizine göre incelenmiştir. Elde edilen bulgulara yönelik olarak etkinliklerden alınacak verimin artması için sınıf mevcutlarının azaltılabileceği, zaman yönetiminin daha profesyonel sağlanabileceği, velilerin süreçlere dair bilgilendirilerek sürece dâhil edilebilecekleri, ders kitaplarındaki yaratıcı düşünme etkinliklerinin yanında yaratıcı düşünme becerisini ölçmeye imkân veren ölçme araçları kullanılabileceği gibi önerilerde bulunulmuştur.

Yılmaz ve Doğan (2014). *“7. Sınıf Öğrencilerinin Anlamını Bilmedikleri Kelimeler ve Türkçe Ders Kitaplarındaki Kelime Çalışmaları Bağlamında Kelime Öğretimi”* adlı çalışmada Türkçe ders kitaplarındaki anlamı bilinmeyen kelimelerden hareketle öğrencilerin söz varlığını geliştirmeye yönelik olarak tavsiyeler ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara ve eksikliği tespit edilen durumlara yönelik olarak sınıf seviyelerine uygun olacak biçimde söz varlığı etkinlikleri hazırlanması ve uygulanması, var olan etkinlikler ve uygulama biçimleri hakkında öğretmenlerin konuya hâkim olmaları, kitap yazarları tarafından temel söz varlığı listeleri hazırlanması gerektiği, etkinlikler sonrasında düzenli tekrar programları kullanılması gerektiği, öğretmenlerin ders kitapları haricindeki kaynaklara da göz atarak kendi sınıf seviyelerine uygun orijinal etkinlikler tasarlayabilecekleri önerilmiştir.

Aru ve Ertem (2014). *“Türkçe Ders Kitaplarında Kelime Hazinesini Geliştirmeye Yönelik Planlamanın İncelenmesi”* adlı çalışmada 1-4. sınıf Türkçe Öğretim Programı doğrultusunda hazırlanan Türkçe ders kitaplarındaki metinlerde dile ilişkin kazandırılması gereken kelimelerin nasıl bir çerçevede öğretiminin yapıldığı sorusundan hareketle kelime öğretimine yönelik sistematik bir planlamanın olup olmadığının belirlenmesi amaçlanmıştır.

Doküman incelemesi yöntemi ile yapılan bu çalışmada verilerin incelenmesinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre ilkököl Türkçe ders kitaplarındaki metinlerden hareketle temalar ve sınıf seviyelerinde kelime öğretime yönelik sistemli bir planlamanın olmadığı, temalar ve sınıflar arasında kelime sayılarının düzensiz biçimde artma ve azalma eğilimi gösterdiği, sistematik bir biçimde dağılım olmadığı ve metinlerde yer alması gereken kelimeden çok daha fazlasına yer verildiği tespit edilmiştir.

Elde edilen bulgulara yönelik tespit edilen eksiklikler belirlenmiş ve buna göre mevcut kazanımların kelime öğretimiyle ilgili verilmesi sürecinde öğrencilerin çocukluk döneminde aile ve sosyal çevrelerinden kazandıkları temel söz varlığının gözetilerek söz varlığının doğru tespit edilmesi, ardından öğrenme-öğretme süreçlerinde her sınıf seviyesinde düzenli biçimde geliştirilerek zenginleştirilmesi gerektiği noktalarında önerilerde bulunulmuştur.

Temizkan (2014). *“Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarının Türkçe Dersi Öğretim Programındaki Temel Beceriler Açısından İncelenmesi”* adlı çalışmada ortaokul Türkçe ders kitaplarının 2005 Türkçe Dersi Öğretim Programında yer alan temel beceriler açısından analizini yapmayı amaçlamıştır. Araştırma, tarama modelinde betimsel bir çalışma olup doküman incelemesi yöntemi kullanılarak hazırlanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular sonrası Türkçe ders kitaplarının temel beceriler açısından istenen düzeyde olmadıklarını tespit eden araştırmacı, elde ettiği sonuçlara yönelik öneriler geliştirmiştir. Bu araştırma, ders kitaplarının öğretim programı rehberliğinde temel beceriler bakımından analizini yapmış olması bakımından önemlidir.

Kurudayıoğlu ve Çetin (2015). *“Temel Beceriler ve Türkçe Öğretimi”* adlı çalışmalarında İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programında yer alan temel becerileri açıklamak, temel becerileri geliştirme yollarını tartışmak ve temel becerileri geliştirmeye yönelik etkinlik önerileri sunmayı amaçlamışlardır. Çalışma, tarama modeli kullanılarak tamamlanmıştır. Araştırmacılar, Türkçenin temel becerilerinin geliştirileme sinin önemli olduğu önerisinde bulunarak aynı maksada hizmet edecek çeşitli ders içi etkinlikler sunmuşlardır. Bu çalışma, temel becerileri geliştirme yollarını açıklaması ve öğrenme-öğretme süreçlerinde kullanılabilecek etkinlikleri sıralayarak branş öğretmenlerine fikir vermesi bakımından önemlidir.

Nurlu ve Sarıca (2015). *“İlköğretim Türkçe Ders Kitaplarındaki Sözcük Çalışmalarının Yöntem-Teknik ve Türkçe Öğretimi Kazanımları Açısından İncelenmesi”* adlı

çalışmada 6,7 ve 8. Sınıf Türkçe ders kitaplarının sözcük çalışmaları etkinliklerini, kullanılan yöntem-teknik ve programdaki kazanımlar açısından değerlendirmek amaçlanmıştır. Tarama modeli ile hazırlanan bu çalışmada Türkçe ders kitaplarının birçoğunda etkinliklerle programdaki kazanımların örtüştükleri sonucuna ulaşılmıştır. Bazı yayınevlerinin sözcük çalışmalarını tekdüze hazırladığı, yöntem-teknik çeşitliliğine yer vermediği; bazı yayınevlerinin sözcük çalışmalarının yetersiz olduğu sonucuna varılmıştır. Elde edilen verilere göre sözcük çalışmalarının verimli hâle gelmesi için bazı öneriler sıralanmıştır.

Yılmaz ve Korkmaz (2016). *“İlköğretim 1-5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Tür ve Tema Açısından İncelenmesi”* adlı çalışmalarında 1-5. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin tür ve tema bakımından incelenmesini amaçlamışlardır. Çalışma, betimsel nitelikli bir çalışma olup içerik analizi yöntemi kullanılarak hazırlanmıştır. Araştırmadan elde edilen verilere göre 15 Türkçe ders kitabının zorunlu ve seçmeli temalara uygun olarak hazırlandığı sonucuna ulaşılmış ve temalara göre tür dağılımı analiz edilerek sonuçlar kısmında aktarılmıştır.

Temizyürek ve Delican (2016). *“İlkokul Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Tür ve Tema Açısından İncelenmesi”* adlı çalışmalarında ilkokul Türkçe ders kitaplarında yer alan metinleri tür ve içerdikleri temalar bakımlarından incelemeyi amaçlamışlardır. Belirlenen kitaplar, araştırmacılar tarafından doküman inceleme yöntemi ile incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; ders kitaplarındaki metinlerin %50’sinin hikâye edici, %30’unun şiir ve %20’sinin bilgi verici metinlerden oluştuğu tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda metinlerin temalarla genel anlamda tutarlı olduğu sonucu elde edilmiştir. Temaların altındaki metin içeriklerini inceleyen araştırmacılar, metinlerin değerler eğitiminde ve akademik öğrenmelerde kullanılabilecek etkili materyaller olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Değerler eğitimi bakımından özellikle hikâye edici metinlerin kullanışlı olduğu, metinlerin anlayış, sorumluluk, çalışkanlık, adil olma, bireysel farklılıklara saygı, bilimsellik, demokratik değerler ve millî bilinç üzerinde yoğunlaştığı elde edilen sonuçlardan birkaçıdır.

Güneç ve Aytan (2017). *“2017 Türkçe Öğretim Programına Göre Hazırlanan 5.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Metinlerin Temaları ve Türleri Üzerine Bir Değerlendirme”* adlı çalışmada 2017 yılı itibariyle yenilenen Türkçe Öğretim Programının 5.sınıf Türkçe ders kitabındaki tür ve temalara nasıl yansıdığını ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırmada tarama modeli ve doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır.

Çevik ve Güneş (2017). “*Türkçe Ders Kitaplarındaki Etkinliklerin İncelenmesi*” adlı çalışmada 2016-2017 eğitim öğretim yılında MEB ve özel yayın evleri tarafından hazırlanan 5 ve 6.sınıf Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklerin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmış ve betimsel analiz ile uygulama yapılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre; etkinliklerin Türkçe dil becerilerini ilerletme bakımından istenilen düzeyde ve nitelikte olmadığı, bazı etkinliklerin alıştırma düzeyinde kaldığı ya da bu amaçla kullanıldığı, etkinliklerde yapılandırıcı ve etkinlik yaklaşımının öğrenme kurallarının gözetilmediği, öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarının göz önünde bulundurulmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca etkinliklerin çoğunun birbirine benzediği ve birbirlerini tekrarlandığı saptanmıştır. Dil bilgisi alanındaki etkinliklerin kalıp tekrarları içerdiği, bu tür etkinliklerin çabuk ezberlendiği ve dil öğrenmeye fazla katkısı olmadığı hâlde yaygın kullanıldığı sonuçlarına varılmıştır. Genel anlamda etkinlik hazırlama sürecinde süreç içindeki çalışmalara gereken önemin verilmediği sonucu elde edilmiştir.

Araştırmacılar; öğrencilerin dil becerilerini, zihinsel becerilerini ve sosyal becerilerini ilerletmek için tüm paydaşların yapılandırıcı yaklaşımın ve etkinlik yaklaşımının ilkelerine hâkim olmaları gerektiği, etkinlik hazırlama, süreçlerine dikkat etmeleri gerektiği, Öğrencilerin becerilerinin geliştirilmesi için Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklerin birbirini yinelenmeyen birbirini tamamlayıcı ve öğrencileri aktif kılacak nitelikte olacak biçimde hazırlanmaları gerektiği önerilerinde bulunmuşlardır.

Bu çalışma, Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklerin içeriklerini analiz etmesi ve etkinliklerle ilgili farklı araştırmacılara fikir veriyor olması bakımından önemlidir.

Kurudayıoğlu ve Soysal (2018). “*İlkokul Türkçe 1 Ders Kitabının Öğretim Programındaki Temel Beceriler Açısından İncelenmesi*” adlı çalışmada İlkokul Türkçe 1 Ders Kitabı’nın öğretim programındaki temel becerilere uygunluğunu incelemeyi amaçlamışlardır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmacılar; Türkçe ders kitaplarının anahtar yetkinlikler ve temel beceriler açısından gözden geçirilerek güncellenmesi gerektiğini, ileride yazılacak Türkçe ders kitaplarının anahtar yetkinliklerin ve temel becerilerin geliştirilmesine yönelik metin ve etkinliklere dengeli bir şekilde yer verilmesi gerektiği önerileri üzerinde durmuşlardır. Kitaplarda yer alacak her bir metnin, metinlere bağlı hazırlık çalışmaları ve etkinliklerin titizlikle incelenmesi gerektiği, öğrencilere aktarması hedeflenen anahtar yetkinlikler ve temel becerileri kazandırmaya çalışılması gerektiği konuları üzerinde durulmuştur.

Bayraktar (2018). “Ortaokul 5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Bulunan Sözcük Öğretimi Etkinliklerinin İncelenmesi” adlı çalışmada 5. sınıf Türkçe ders kitaplarında bulunan sözcük öğretimi etkinliklerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma, doküman incelemesine uygun olacak biçimde yapılmıştır. Veriler ise frekans değerleri üzerinden belgelendirilmiştir.

Aslan, Güldenoğlu ve Altuntaş (2018). “Türkçe Ders Kitaplarındaki Söz Sanatlarıyla İlgili Sorular ve Etkinlikler Üzerine Bir İnceleme” adlı çalışma, ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki söz sanatlarıyla ilgili soru ve etkinliklerin sıklığını, sınıf düzeyi yükseldikçe nicelik ve nitelik açısından aşamalı bir gelişme gösterip göstermediğini, amaca uygun ve işlevsel hazırlanıp hazırlanmadığını tespit etmek ve söz sanatlarının kitaplardaki metinlerin anlaşılmasındaki yeterliğini tartışmayı amaçlamaktadır. Araştırmada doküman incelemesi ve içerik analizi yöntemleri kullanılmıştır. Çalışmadan elde edilen sonuçlara uygun olarak Türkçe ders kitaplarında öğretimin amacına uygun olacak biçimde söz sanatlarına ilişkin soruların sayıca arttırılabileceği, çocukların iletilerini anlayabilmeleri ve metinlerle etkileşime geçebilmeleri açısından metinlerde geçen ancak programda yer bulmayan ve kitaplarda üzerinde herhangi bir çalışma yapılmayan öteki söz sanatlarının anlaşılmasına dönük çalışmaların da yapılması gerektiği bu çalışma kapsamında getirilen bir diğer öneridir.

Güliden (2018). “Türkçe Ders Kitaplarında Kültür Temelli Olarak Hazırlanan Etkinlikler Üzerine Bir İnceleme (5. Sınıf Türkçe Ders Kitabı Örneği)” adlı çalışmada kültür ile doğrudan ilişkilendirilmemiş olan temaların etkinliklerinde hangi kültürel öğelerden yararlanıldığına, kültür temelli olarak hazırlanan etkinlikler varsa hangi kültürel unsurların tercih edildiğine dair veriler elde etmek amaçlanmıştır. Doküman incelemesi yöntemi ile gerçekleştirilen bu çalışmada verilerin incelenmesi içerik analizine uygun biçimde yapılmıştır. Çalışmadan elde edilen bulgulara göre sözü geçen temalarda on sekiz tane etkinliğin kültürel unsurlardan faydalanılarak işlevselliğinin artırıldığı ya da kültürel unsurlar hakkındaki etkinliklerde ek bilgilere yer verilerek kültürle ilişkilendirildiği, etkinliklerde Somut Olmayan Kültürel Miras Unsur Listesi’nde yer alan atasözleri, deyimler, şiirler, Nasreddin Hoca fıkrası, Karagöz, Kuş evleri, sadaka taşları (yardımlaşma), çocuk oyunları ve oyuncakları, cirit, güreş, nişan alma, halk mutfağı, çömlekçilik geleneği gibi kültürel unsurlardan faydalandığı sonuçları tespit edilmiştir.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre incelenen iki kitap arasında sözcük öğretimi etkinlik türleri arasında farklılıklar tespit edilmiştir. Ortaokul 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabı’nda (2018) sözcük öğretimi etkinlik türlerine daha çok yer verildiği, Kitaplarda bulunan

etkinliklerin etkinlik türü bakımından çeşitlilik gösterdiği ancak söz varlığı bakımından yetersiz olduğu sonucuna varılmıştır. Son olarak da söz varlığını geliştirmeye yönelik hazırlanan etkinliklere öğrenme süreçlerinde daha sık yer verilmesi gerektiği önerisinde bulunulmuştur.

Uçgun (2018). “1-5. Sınıf Türkçe Ve Türk Kültürü Çalışma Kitaplarındaki Türkçe Dersi Etkinliklerinin Programdaki Kazanımlara Göre Değerlendirilmesi” adlı çalışmada eğitim öğretim kazanımları temelinde 1-3 ve 4-5. sınıf Türkçe ve Türk Kültürü Çalışma Kitaplarındaki etkinlikleri incelemek amaçlanmıştır. Doküman incelemesi ve içerik analizi ile yapılan bu araştırmadan elde edilen verilere dayalı olarak sonuç ve öneriler sıralanmıştır.

Elde edilen bulgular doğrultusunda şu öneriler sıralanmıştır:

1. Türkçe ve Türk Kültürü dersinin daha etkin yürütülebilmesi için alan yazındaki ilgili araştırma sonuçlarından da yararlanılarak Program’ın öğrenci düzeyine uygun kazanımlarla geliştirilmesi gerekir.

2. Çalışma kitaplarındaki etkinliklerin Program’daki kazanımları karşılama düzeyi geliştirilmelidir.

3. Doğru örnekleri okumak ve dinlemek, konuşma ve yazma becerisini geliştirir. Bu nedenle çalışma kitaplarındaki okuma ve dinleme etkinlikleri nitel ve nicel olarak geliştirilmelidir. (Uçgun, 2018).

Mutlu ve Yurt (2019). “6. Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Etkinliklerin Öğrenme Alanlarına Dağılımının İncelenmesi” adlı çalışmalarında Türkçe Dersi Öğretim Programında bulunan kazanımların ve Türkçe 6. Sınıf Ders Kitabı’ndaki etkinliklerin öğrenme alanlarına dağılımını incelemeyi amaçlamışlardır. Çalışma, nitel araştırma yöntemiyle yapılmış olup çalışmada betimsel analiz kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre ders kitabındaki etkinliklerin öğrenme alanlarına dağılımı tespit edilerek etkinliklerin öğrenme alanlarına göre dağılımı ve sahip olmaları gereken içerikler hakkında önerilerde bulunulmuştur. Bu çalışma, ders kitaplarındaki etkinliklerin Türkçenin öğrenme becerilerine dağılımının incelenmesi ve yer verdiği öneriler bakımından çalışmamızla paralel olup müstakil bir çalışma olması bakımından da önem arz etmektedir.

Sarıkaya (2019). “Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Etkinliklerin İncelenmesi” adlı çalışmada ders kitaplarındaki etkinliklerin çeşitli açılardan analizini amaçlanmıştır. Bu

doğrultuda ders kitaplarındaki etkinliklerin ana metin eksenli olup olmadığı ve etkinliklerde görsel unsurların kullanılıp kullanılmadığı, kullanılmışsa tercih edilen görsel türlerin neler olduğu sorularına yanıt aranmıştır. Bu çalışmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Veriler, betimsel analize göre incelenmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda Türkçe ders kitaplarının her bakımdan daha özenli hazırlanması, Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinliklerde daha fazla görsel öğeye yer verilmesi ve bu etkinliklerin metinlerden çok fazla koparılmaması, ders kitaplarının hazırlanma evrelerinde tüm paydaşların fikirlerine başvurulması gerektiği ve kitapların öğretim programında uygun olması gerektiği tavsiyelerinde bulunulmuştur. Bu çalışma, ders kitabındaki etkinlikleri incelemiş olması ve sunduğu tespitler sonrası sıralanan önerilerle birlikte çalışmamızla paralellik göstermekte olup çalışmamız açısından faydalanılacak bir kaynaktır.

Eyüp ve Kansızoglu (2020). “6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Konuşma Etkinlikleri Üzerine Bir İnceleme” adlı çalışmalarında 6. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan konuşma etkinliklerinin incelenmesini amaçlamışlardır. Bu çalışma doküman incelemesi ve içerik analizi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre incelenen iki kitaptaki etkinlik sayılarının birbirine yakın olduğu tespit edilmiştir. Çalışmadan elde edilen bulgular doğrultusunda öneriler sıralanmıştır. Çalışma, ders kitaplarında Türkçenin temel becerisine yönelik hazırlanmış etkinliklerin analizi ve değerlendirilmesi sonrası sıraladığı önerilerden faydalanılabilecek olması bakımından çalışmamıza paralel olup önemlidir.

Şimşek ve Demirel (2020). “Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarının Anlatıma Dayalı Etkinlikler Yönünden Karşılaştırılması” adlı çalışmada 2019-2020 eğitim-öğretim döneminde okutulan 7. Sınıf Türkçe ders kitaplarının anlatıma dayalı etkinlikler bakımından karşılaştırmayı amaçlamışlardır. Çalışma, tarama yöntemi ve doküman incelemesi ile oluşturulmuştur. Çalışmada elde edilen bulgulara göre; 7. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki anlatma becerisini geliştirmeye yönelik etkinliklerde her kazanıma eşit etkinlik tasarlanmadığı, kazanımların bazılarında birden çok etkinliğe yer verilirken bazı kazanımlarda hiç etkinlik olmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Konuşma ve yazma etkinliklerinde 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programında belirtilen stratejilere eşit oranda yer verilmediği, bazı stratejilere birden çok defa yer verildiği, bazılarına yönelik ise hiçbir etkinliğe yer verilmediği tespit edilmiştir. Verici becerilerin geliştirilmesi için programda belirtilen tüm kazanımlara uygun

etkinlikler tasarlanması gerektiği ve etkinliklerin uygulanması esnasında çeşitli stratejiler kullanılması gerektiği önerilmiştir.

Aydın ve Aydın (2020). “2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı Bağlamında 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Söz Varlığına Yönelik Etkinliklerin Sözcük Öğretimi Açısından İncelenmesi” adlı çalışmada 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı bağlamında 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki söz varlığına yönelik etkinliklerin sözcük öğretimi açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Doküman incelemesi yöntemi ile ve içerik analizi ile gerçekleştirilen araştırmada sözcük öğretimiyle alakalı etkinliklerde bağlam temelli kelime öğretiminden yararlanıldığı, etkinliklerin çoğunlukla birbirini tekrar ettiği ve etkinliklerin genellikle bilgi ve kavrama düzeyinde kalıp üst düzey bilişsel becerilere hitap eden etkinliklerin yeterli düzeyde olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bir başka sonuç ise etkinliklerin metinlere dengeli dağılmadığıdır. Dolayısıyla araştırmacılar tarafından, tespit edilen eksikliklere yönelik öneriler sıralanmıştır.

Çoban ve Polatcan (2020). “Ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki bulmaca etkinliklerinin eş anlamlı kelime öğretimi açısından değerlendirilmesi” adlı çalışmada 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki bulmaca etkinliklerinin öğrencilerin eş anlamlı sözcük öğrenimi kazanımındaki etkililiğinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması yapılmıştır. Çalışmadan elde edilen bulgulara göre ders kitaplarında eş anlamlı kelime öğretimine yönelik kelime adetlerinin kitap ve etkinliklere göre farklı sayılarda olmak üzere yer verildiği, özellikle dersin sıkıcı bir atmosferden kurtarılması adına bulmaca etkinliklerinden faydalanılabileceği, sanal ortamlar aracılığıyla da bulmaca özgün bulmaca etkinlikleri hazırlanabileceği, araştırmacılar tarafından sınıf seviyesine göre hangi kritik kelimelerin öğretilabileceği bilgisinin çalışmalar neticesinde elde edilebileceği ve ders öğretmenlerine rehber olabileceği fikirleri sunulmuştur.

Şimşek ve Demirel (2020). “Türkçe Ders Kitaplarındaki Söz Varlığı Kazandırma/Kelime Öğretimi Etkinliklerinin Kullanılan Yöntemler Açısından İncelenmesi” adlı çalışmada Türkçe ders kitaplarında yer alan kelime öğretimi etkinliklerinde kullanılan yöntemleri tespit etmek amaçlanmıştır. Çalışmada doküman analizi ve betimsel inceleme yöntemleri tercih edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre metinlerdeki kelime öğretimi etkinliklerinde kullanılan yöntemlerde dengeli bir dağılım izlenmediği ve izlenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Temizkan (2021). “*Türkçe Ders Kitaplarına Yönelik Lisansüstü Çalışmalar Üzerine Bir Değerlendirme*” adlı çalışmasında Türkçe ders kitapları ile ilgili yapılmış lisansüstü çalışmaları sene, çeşit, üniversite, ana bilim dalı, tema, metot, evren ve örneklem, veri toplama araçları, veri analizi teknikleri doğrultusunda değerlendirmeyi amaçlamıştır. Çalışma, doküman incelemesi kullanılarak yapılmıştır. Verilerin analizinde ise içerik analizine başvurulmuştur.

Çalışmadan elde edilen verilere göre Türkçe ders kitaplarına yönelik lisansüstü çalışmaların 1993 senesinden günümüze devam ettiği; bu çalışmaların 235’inin yüksek lisans seviyesinde olduğu, bahsedilen araştırmaların 32 farklı üniversitede yapıldığı, en fazla çalışmanın ders kitaplarında yer alan metinler üzerinde yapıldığı, bunun dışında söz varlığı, dil bilgisi, etkinlikler, çocuk edebiyatı, değer aktarımı konularında da çalışmalara yer verildiği tespit edilenler arasındadır. Bu çalışmalar en fazla 5-8. Sınıf düzeyinde ve tarama yöntemi kullanılarak yapılmıştır.

Meydan (2021). “*Ortaokul (5, 6, 7, 8) Türkçe Ders Kitaplarındaki Edebi Metinlerin Değerler Eğitimi Açısından Yeterliliği Üzerine Bir İnceleme*” adlı çalışmada 2019 - 2020 eğitim sürecinde Türkçe ders kitaplarında kullanılan temalar ve metin türlerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırmada doküman incelemesi ve betimsel analiz yöntemleri kullanılmıştır. Çalışmadan elde edilen bulgulara göre ders kitaplarında yer alan okuma ve dinleme metinlerinin öğretim programında yer verilen metinsel özelliklere uygun biçimde seçildiği, edebi ve öğretici metinlerin sınıf seviyeleri gözetildiğinde ters bir sıralamada verildiği ve öğretici metinlerde sınıf seviyesine göre nicel anlamda artma beklenirken bu beklentinin karşılanmadığı, seçilen metinlerin nitel ve nicel bakımlardan çeşitlilik göstermediği, edebi metinlerin daha çok programda tanımlanan zorunlu temalara yönelik hazırlandığı ve bilgi içerikli metinlerin seçmeli temalar bağlamında uygulandığı, okuma kültürü temasının öğrencilerde okuma kültürü ve alışkanlığı kazandıracak olması bakımından önemli olduğu ve bununla birlikte zorunlu temalar arasına dâhil edilebileceği sonuçları elde edilmiştir.

Yıldırım (2021). “*Ortaokul Türkçe Ders Kitabı (5, 6, 7 ve 8. Sınıf) Etkinliklerinin Dil Becerilerine Dağılımı Üzerine Bir İnceleme*” adlı çalışmada 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklerin dil becerilerine dağılımının incelenmesi amaçlanmıştır. Tarama modelinin kullanıldığı çalışma, bir doküman analizi ve betimsel içerik analizi yöntemlerinin birlikte kullanılmasıyla sonuçlandırılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre Türkçe

ders kitaplarındaki etkinliklerin dil becerileri bakımından dengeli bir dağılım göstermediği, üzerinde en çok durulan dil becerisinin okuma becerisi olduğu, konuşma becerisinin diğer becerilere göre ihmal edilen bir beceri olduğu sonuçları elde edilmiş ve elde edilen sonuçlar bağlamında sorunların giderilmesi ile etkinliklerin geliştirilmesi adına öneriler sunulmuştur.

Sarıkaya (2021). “8. Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Etkinliklerin Üst Düzey Düşünme Becerileri Açısından Değerlendirilmesi” adlı çalışmada 8. sınıf Türkçe ders kitabındaki etkinliklerin üst düzey düşünme becerileri açısından değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Nitel araştırma yöntemine göre yapılan çalışmada veri toplama yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemi tercih edilmiş ve veriler betimsel analiz yöntemi ile incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara bakıldığında üst düzey düşünme becerilerine yönelik etkinliklerin nicel değeri kabul edilebilir düzeyde iyi olsa da her bir üst düzey düşünme becerisine yönelik etkinlik sayısının son derece yetersiz olduğu sonucuna varılmıştır. Çalışmadan elde edilen bulgulara göre Türkçe ders kitabında üst düzey düşünme becerilerine hitap eden etkinlik sayısının çoğaltılması, okullarda görev yapan Türkçe öğretmenlerinin konu ile alakalı görüşlerine başvurulması ve Türkçe ders kitaplarındaki üst düzey düşünme becerilerine yönelik etkinliklerin öğretim programındaki kazanımları gerçekleştirme durumlarının gözetilmesi durumlarının göz önünde bulundurulması önerilmiştir.

Batur ve Özdemir (2021). “Türkçe Ders Kitabı Etkinliklerinin Kazanımlarla Örtüşme Durumları” adlı çalışmada 7.sınıf Türkçe ders kitaplarındaki görsel ve etkinliklerin Türkçe Dersi Öğretim Programındaki kazanımlarla örtüşme durumunun incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma, betimsel çalışmalarda tercih edilen doküman analizine göre yapılmış ve çalışmadan elde edilen bulgulara göre incelenen ders kitaplarının etkinliklerinde kullanılan görsellerin metinlerle uyumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen verilere göre Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklerin hazırlanmasında daha titiz davranılması, Türkçe ders kitaplarındaki görsellerin metinle uyumlu olmasına dikkat edilmesi ve kitaplarda daha fazla görsel unsura yer verilmesi gerektiği önerilerinde bulunulmuştur.

Maden (2021). “Türkçe Ders Kitapları ile İlgili Lisansüstü Tezlerin Eğilimleri: Bir İçerik Analizi” adlı çalışmada Türkçe ders kitapları ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin eğilimlerinin ortaya konması amaçlanmıştır. Çalışma, doküman analizi ve betimsel içerik analizine göre yürütülmüş olup Türkçe ders kitaplarıyla ilgili tezlerde en çok metinlerin, daha sonra söz varlığı unsurlarının, öğrenci ve öğretmen görüşü almanın, değerler eğitiminin ve dil bilgisi özelliklerinin konu olarak tercih edildiği; yine daha çok nitel araştırma desenlerinin

kullanıldığı ve ortaokul düzeyi ders kitaplarının örneklem olarak tercih edildiği sonuçları elde edilmiştir. Sonuç olarak Türkçe ders kitapları ile ilgili lisansüstü çalışmaların daha çok yüksek lisans alanında yapılmış olması nedeniyle doktora çalışmalarının artması gerektiği, yapılan tez çalışmalarının belli üniversitelerle sınırlı kalmayıp çeşitli üniversiteler tarafından gerçekleştirilmesi gerektiği, dil becerilerine dayalı tez çalışmalarını artması gerektiği, nitel araştırmalardan çok nicel ve uygulama çalışmalarına yer verilmesi gerektiği, ilkökul Türkçe ders kitaplarının örneklem olarak seçildiği tez çalışmalarının sayısının artması gerektiği önerilerinde bulunulmuştur.

Parlakııldız (2021). *“Türkçe Öğretimi Kitabında Ders Plânları Etkinlikleri Üzerine”* adlı çalışmada lisans seviyesinde okutulan ders kitaplarının hedef kitleye uygunluğunu incelemek, ders içindeki yerini ve bu yerin niteliğini araştırmak, içerik olarak ders plânları içinde araç metin kişisine eleştirel bir bakış getirmek amaçlanmıştır. Betimsel bir araştırma niteliği taşıyan bu araştırmadan elde edilen bulgulara ilişkin olarak ders kitabı yazarlarının tema ve metin bütünlüğünü sağlamaları gerektiği, kitapların dağılımı, satışı, öğrenci ve diğer paydaşlara vaktinde ulaştırılması, pazarlama ve dikkat çekme yönleri üzerinde titizlikle durulması gerektiği önerilerinde bulunulmuştur.

BÖLÜM 4

4. YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde araştırma modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve analizi süreci hakkında bilgi verilecektir.

4.1. Araştırmanın Modeli

Ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan tema öğretimine yönelik etkinliklerin incelenmesi amacıyla yapılmış olan bu çalışmada, bulguların tespit edilmesi, nitel araştırma yöntemlerine uygun olarak yürütülmüştür. Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman incelemesi gibi nitel bilgi toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği bir araştırmadır. (Yıldırım ve Şimşek, 2008)

Çalışmada MEB'e bağlı okullarda okutulan Türkçe ders kitaplarında yer alan temaların öğretimine yönelik etkinlikler incelenmiştir. Yapılacak çalışmaya en uygun yöntemin doküman analizi olacağı düşünüldüğünden çalışma, tarama modelinde ve doküman analizi yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Genel tarama modeli, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla evrenin tümü ya da ondan alınacak örneklem üzerinde yapılacak tarama şeklinde ifade edilir. Doküman analizi ise çalışma konusu ile ilgili olağan kayıt, belge ve dokümanları bir araya toplayıp belirli bir sistematığe göre kodlamak ve işlemek olarak tarif edilir. (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Araştırmanın başında çalışmanın örneklemine temsil edecek Türkçe ders kitapları belirlenmiştir. Ardından belirlenen ders kitaplarındaki tema öğretimine ilişkin etkinlikler, fişleme yöntemine uygun olarak belirlenmiştir. Etkinlikler, hazırlık soruları, tema sonu ölçme-değerlendirme soruları ve sonraki derse hazırlık çalışmaları, belirlenen amaç ve alt amaçlar doğrultusunda incelenerek ayrı dosyalar hâlinde kaydedilmiştir.

4.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın inceleme nesnesini, MEB bünyesindeki okullarda okutulmakta olan ve 2018-2019 eğitim öğretim yılından itibaren kullanılmak üzere farklı yayınevleri tarafından yayımlanan 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitapları oluşturmaktadır. Bu çalışmada incelemeye dâhil edilen ders kitaplarına yönelik bilgiler Tablo 2'de gösterilmiştir:

Tablo 2. Araştırma Kapsamında İncelemeye Dâhil Edilen Türkçe Ders Kitapları Tablosu

Adı	Yayın Evi	Basım Yılı	f
Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Ders Kitabı-8	MEB	2021	1
Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Ders Kitabı-7	MEB	2021	1
Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Ders Kitabı-6	MEB	2021	1
Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Ders Kitabı-5	ANITTEPE	2020	1
Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Ders Kitabı-6	ATA	2021	1
Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Ders Kitabı-7	ÖZGÜN	2021	1
Toplam			6

Tablo 2’de görüldüğü gibi araştırma kapsamında incelemeye dâhil edilen ders kitapları; 5.Sınıf ANITTEPE Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Ders Kitabı, 6.Sınıf MEB Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Ders Kitabı, 7.Sınıf MEB Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Ders Kitabı, 8.Sınıf MEB Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Ders Kitabı, 6.Sınıf ATA Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Ders Kitabı ve 7.Sınıf ÖZGÜN Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Ders Kitabı adlı ders kitaplarıdır.

4.3. Veri Toplama Araç ve/veya Teknikleri

Bu araştırmada, MEB tarafından kullanılan Türkçe ders kitapları içerisinde araştırma örneklemini oluşturan ders kitapları bilimsel kaynaklar ve uzman görüşlerine uygun biçimde tespit edilmiştir. Çalışmanın sınırlılıklarını oluşturan bu kitapların belgesel kaynak taraması tekniğiyle incelenmesi ve bu kaynaklardan çalışmada analiz edilecek olan verilerin fişleme yöntemine uygun biçimde toplanması sağlanmıştır.

4.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Mevcut çalışma, ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinliklerin tema öğretimi açısından incelenmesine ilişkin hazırlanmıştır. Bu amaçla doküman incelemesi yöntemi kullanılarak ders kitaplarındaki etkinlikler incelenmiştir. Doküman analizi, çalışma konusu ile ilgili olağan kayıt, belge ve dokümanları bir araya toplayıp belirli bir sistematığe göre kodlamak ve işlemek olarak tarif edilir. (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Türkçe ders kitaplarının okunduğu araştırmada veriler tümdengelsel içerik analizi tekniğine uygun biçimde toplanmıştır. Tümdengelsel içerik analizi, tümevarımsal içerik analizinin aksine verilen mevcut çerçevelere göre analize dayanır. (Patton, 2014: 453).

Konuya ilişkin araştırmanın örneklemine temsil edecek Türkçe ders kitapları belirlenerek tema öğretimine ilişkin oldukları düşünülen etkinlikler, fişleme yoluyla tespit edilmiştir. Ardından ders kitaplarında tema öğretimine dayalı etkinlikler, hazırlık çalışmaları, tema sonu lme-değeriendirme soruları ve sonraki derse hazırlık çalışmaları tema ğretimi açısından incelenmiştir. Belirtilen tüm bu bölümler, inceleme esnasında tespit edilerek ayrı dosyalara kaydedilmiştir. Ardından alışma bağlamında belirlenen amaç ve alt amaçlara uygun biçimde elde edilen bulgular, sonuç-tartışma ve önerilere de eklenerek çalışmanın ilgili kısımlarında açıklanmıştır.

BÖLÜM 5

5. BULGULAR

Bu bölümde “Türkçe Ders Kitaplarının Tema Öğretimi Açısından İncelenmesi” konulu çalışmaya dair belirlenen amaç ve alt amaçlara yönelik elde edilen bulgular rapor hâline getirilmiştir.

5.1. “Ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinliklerin tema öğretimi açısından Türkçe programında belirlenmiş temalara göre dağılımı nasıldır?” Alt Amacına İlişkin Bulgular ve Yorum

“Ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinliklerin tema öğretimi açısından Türkçe programında belirlenmiş temalara göre dağılımı nasıldır?” alt amacına ilişkin elde edilen bulgulara göre daha önce belirlenerek incelenen ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinliklerin Türkçe programında belirlenmiş zorunlu ve seçmeli temalara uygun bir dağılım gösterdiği görülmüştür. Buna göre incelenen ders kitaplarının tümünde yer alan tema öğretimine dayalı etkinliklerin 3 tema için programda belirlenen “**Erdemler**”, “**Millî Kültürümüz**” ile “**Millî Mücadele ve Atatürk**” adlı zorunlu temaların gözetilerek hazırlandığı, diğer 5 temaya ait etkinliklerin ise ders kitabı yazarlarınca seçmeli temalardan seçilerek yazıldığı belirlenmiştir. İncelenen ders kitaplarındaki etkinliklerin temalara olan dağılımı sınıf düzey düzeylerine göre kategorize edilerek aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir:

Tablo 3. ANITTEPE-5. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Etkinliklerin Türkçe Programındaki Temalara Dağılımı, Toplam Etkinlik ve Temaya İlişkin Tespit Edilen Etkinlik Sayısı Tablosu

Tema İsmi	Temaya İlişkin Tespit Edilen Etkinlik ve Toplam Etkinlik Adedi
1. Birey ve Toplum	16
2. Millî Mücadele ve Atatürk	13
3. Doğa ve Evren	14
4. Millî Kültürümüz	15
5. Vatandaşlık	16
6. Sağlık ve Spor	12
7. Erdemler	11
8. Birey ve Toplum	20
Temaya İlişkin Tespit Edilen Etkinlik(f)	117
Ders Kitabındaki Toplam Etkinlik(f)	324

Tablo 3’te Anıttepe-5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan etkinliklerin Türkçe programındaki temalara dağılımı, toplam etkinlik ve temaya ilişkin tespit edilen etkinlik sayısı

verilmiştir. Buna göre zorunlu temalar olan Millî Mücadele ve Atatürk temasından 13, Millî Kültürümüz temasından 15, Erdemler temasından 11 etkinlik olmak üzere toplam 39 etkinlik tespit edilmiştir. Yine diğer seçmeli temalardan tespit edilen etkinlik sayısı 78 olup temaya ilişkin hazırlanmış toplam etkinlik sayısı 117 olarak elde edilmiştir. Ders kitabındaki toplam etkinlik sayısı ise 324 olarak elde edilmiştir.

Tablo 4. MEB-6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Etkinliklerin Türkçe Programındaki Temalara Dağılımı, Toplam Etkinlik ve Temaya İlişkin Tespit Edilen Etkinlik Sayısı Tablosu

Tema İsmi	Temaya İlişkin Tespit Edilen Etkinlik ve Toplam Etkinlik Adedi
1. Okuma Kültürü	20
2. Millî Mücadele ve Atatürk	17
3. Bilim ve Teknoloji	18
4. Erdemler	13
5. Doğa ve Evren	13
6. Millî Kültürümüz	18
7. Sağlık ve Spor	25
8. Birey ve Toplum	18
Temaya İlişkin Tespit Edilen Etkinlik(f)	142
Ders Kitabındaki Toplam Etkinlik(f)	234

Tablo 4'te MEB-6. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan etkinliklerin Türkçe programındaki temalara dağılımı, toplam etkinlik ve temaya ilişkin tespit edilen etkinlik sayısı verilmiştir. Buna göre zorunlu temalar olan Millî Mücadele ve Atatürk temasından 17, Millî Kültürümüz temasından 18, Erdemler temasından 13 etkinlik olacak biçimde toplam 48 etkinlik tespit edilmiştir. Yine diğer seçmeli temalardan tespit edilen etkinlik sayısı 94 olup temaya ilişkin hazırlanmış toplam etkinlik sayısı 142 olarak tespit edilmiştir. Ders kitabındaki toplam etkinlik sayısı ise 234 olarak tespit edilmiştir.

Tablo 5. MEB-7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Etkinliklerin Türkçe Programındaki Temalara Dağılımı, Toplam Etkinlik ve Temaya İlişkin Tespit Edilen Etkinlik Sayısı Tablosu

Tema İsmi	Temaya İlişkin Tespit Edilen Etkinlik ve Toplam Etkinlik Adedi
1. Duygular	10
2. Millî Mücadele ve Atatürk	14
3. Okuma Kültürü	18
4. Erdemler	12
5. Kişisel Gelişim	13
6. Millî Kültürümüz	13
7. Sağlık ve Spor	13
8. Sanat	15
Temaya İlişkin Tespit Edilen Etkinlik(f)	108
Ders Kitabındaki Toplam Etkinlik(f)	259

Tablo 5’te MEB-7. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan etkinliklerin Türkçe programındaki temalara dağılımı, toplam etkinlik ve temaya ilişkin tespit edilen etkinlik sayısı verilmiştir. Buna göre zorunlu temalar olan Millî Mücadele ve Atatürk temasından 14, Millî Kültürümüz temasından 13, Erdemler temasından 12 etkinlik olacak biçimde toplam 39 etkinlik tespit edilmiştir. Yine diğer seçmeli temalardan tespit edilen etkinlik sayısı 69 olup temaya ilişkin hazırlanmış toplam etkinlik sayısı 108 olarak tespit edilmiştir. Ders kitabındaki toplam etkinlik sayısı ise 259 olarak gözlenmiştir.

Tablo 6. MEB-8. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Etkinliklerin Türkçe Programındaki Temalara Dağılımı, Toplam Etkinlik ve Temaya İlişkin Tespit Edilen Etkinlik Sayısı Tablosu

Tema İsmi	Temaya İlişkin Tespit Edilen Etkinlik ve Toplam Etkinlik Adedi
1. Erdemler	10
2. Millî Mücadele ve Atatürk	11
3. Bilim ve Teknoloji	15
4. Birey ve Toplum	11
5. Zaman ve Mekân	9
6. Millî Kültürümüz	18
7. Doğa ve Evren	12
8. Vatandaşlık	12
Temaya İlişkin Tespit Edilen Etkinlik(f)	98
Ders Kitabındaki Toplam Etkinlik(f)	253

Tablo 6’ da MEB-8. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan etkinliklerin Türkçe programındaki temalara dağılımı, toplam etkinlik ve temaya ilişkin tespit edilen etkinlik sayısı

verilmiştir. Buna göre zorunlu temalar olan Millî Mücadele ve Atatürk temasından 11, Millî Kültürümüz temasından 18, Erdemler temasından 10 etkinlik olacak biçimde toplam 39 etkinlik tespit edilmiştir. Yine diğer seçmeli temalardan tespit edilen etkinlik sayısı 59 olup temaya ilişkin hazırlanmış toplam etkinlik sayısı 98 olarak tespit edilmiştir. Ders kitabındaki toplam etkinlik sayısı ise 253 olarak belirlenmiştir.

Tablo 7. ATA-6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Etkinliklerin Türkçe Programındaki Temalara Dağılımı, Toplam Etkinlik ve Temaya İlişkin Tespit Edilen Etkinlik Sayısı Tablosu

Tema İsmi	Temaya İlişkin Tespit Edilen Etkinlik ve Toplam Etkinlik Adedi
1. Erdemler	13
2. Birey ve Toplum	15
3. Millî Mücadele ve Atatürk	15
4. Millî Kültürümüz	13
5. Doğa ve Evren	13
6. Sanat	15
7. Bilim ve Teknoloji	17
8. Sağlık ve Spor	15
Temaya İlişkin Tespit Edilen Etkinlik(f)	116
Ders Kitabındaki Toplam Etkinlik(f)	265

Tablo 7’ de ATA-6. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan etkinliklerin Türkçe programındaki temalara dağılımı, toplam etkinlik ve temaya ilişkin tespit edilen etkinlik sayısı verilmiştir. Buna göre zorunlu temalar olan Millî Mücadele ve Atatürk temasından 15, Millî Kültürümüz temasından 13, Erdemler temasından 13 etkinlik olacak biçimde toplam 41 etkinlik tespit edilmiştir. Yine diğer seçmeli temalardan tespit edilen etkinlik sayısı 75 olup temaya ilişkin hazırlanmış toplam etkinlik sayısı 116 olarak tespit edilmiştir. Ders kitabındaki toplam etkinlik sayısının ise 265 olduğu görülmüştür.

Tablo 8. ÖZGÜN-7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Etkinliklerin Türkçe Programındaki Temalara Dağılımı, Toplam Etkinlik ve Temaya İlişkin Tespit Edilen Etkinlik Sayısı Tablosu

Tema İsmi	Temaya İlişkin Tespit Edilen Etkinlik ve Toplam Etkinlik Adedi
1. Erdemler	9
2. Millî Mücadele ve Atatürk	5
3. Duygular	9
4. Millî Kültürümüz	13
5. Doğa ve Evren	11
6. Sanat	9
7. Kişisel Gelişim	13
8. Bilim ve Teknoloji	15
Temaya İlişkin Tespit Edilen Etkinlik(f)	84
Ders Kitabındaki Toplam Etkinlik(f)	268

Tablo 8’ de ÖZGÜN-7. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan etkinliklerin Türkçe programındaki temalara dağılımı, toplam etkinlik ve temaya ilişkin tespit edilen etkinlik sayısı verilmiştir. Buna göre zorunlu temalar olan Millî Mücadele ve Atatürk temasından 5, Millî Kültürümüz temasından 13, Erdemler temasından 9 etkinlik olacak biçimde toplam 27 etkinlik tespit edilmiştir. Yine diğer seçmeli temalardan tespit edilen etkinlik sayısı 57 olup temaya ilişkin hazırlanmış toplam etkinlik sayısı 84 olarak tespit edilmiştir. Ders kitabındaki toplam etkinlik sayısı ise 268 olarak elde edilmiştir.

Tablo 9. Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Etkinliklerin Türkçe Programındaki Temalara Dağılımı
Tablosu

2019 TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMINDA TANIMLANAN TEMALAR		ANITTEPE -5	MEB -6	MEB -7	MEB -8	ATA-6	ÖZGÜN-7
Zorunlu Temalar	Erdemler	X	X	X	X	X	X
	Millî Mücadele ve Atatürk	X	X	X	X	X	X
	Millî Kültürümüz	X	X	X	X	X	X
Seçmeli Temalar	Birey ve Toplum	X	X		X	X	
	Okuma Kültürü		X	X			
	İletişim						
	Hak ve Özgürlükler						
	Kişisel Gelişim			X			X
	Bilim ve Teknoloji	X	X		X	X	X
	Sağlık ve Spor	X	X	X		X	
	Zaman ve Mekân				X		
	Duygular			X			X
	Doğa ve Evren	X	X		X	X	X
	Sanat			X		X	X
	Vatandaşlık	X			X		
	Çocuk Dünyası						

Tablo 9’a bakıldığında alt amaca ilişkin olarak incelenen tüm yayın ve sınıf seviyesindeki ders kitaplarında Türkçe programında tanımlanmış zorunlu temalara yer verildiği, seçmeli temaların kitap yazarlarınca isteğe göre tercih edildiği, “İletişim, Hak ve Özgürlükler ile Çocuk Dünyası” seçmeli temalarına hiçbir seviye ve yayındaki ders kitabında yer verilmediği sonuçları tespit olunmuştur.

5.2. “Ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinliklerin tema öğretimi açısından sınıf düzeylerine göre dağılımı nasıldır?” Alt Amacına İlişkin Bulgular ve Yorum

“Ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinliklerin tema öğretimi açısından sınıf düzeylerine göre dağılımı nasıldır?” alt amacına ilişkin elde edilen bulgulara göre daha önce belirlenen ve analiz edilen ortaokul 5, 6, 7 ve 8.sınıf seviyesindeki dersi kitaplarındaki etkinliklerin Türkçe programında verilen zorunlu ve seçmeli temalara uygun biçimde hazırlandığı tespit edilmiş ve temalar bağlamında incelenen etkinlik adetleri tablolar hâlinde verilmiştir:

Tablo 10. ANITTEPE 5.Sınıf Ders Kitabı Tema Öğretimine İlişkin Etkinliklerin Dağılımı Tablosu

TEMA ÖĞRETİMİNE İLİŞKİN ETKİNLİKLERİN DAĞILIMI	ANITTEPE -5	f
Erdemler	X	11
Millî Mücadele ve Atatürk	X	13
Millî Kültürümüz	X	15
Birey ve Toplum	X	16
Okuma Kültürü		
İletişim		
Hak ve Özgürlükler		
Kişisel Gelişim		
Bilim ve Teknoloji	X	20
Sağlık ve Spor	X	12
Zaman ve Mekân		
Duygular		
Doğa ve Evren	X	14
Sanat		
Vatandaşlık	X	16
Çocuk Dünyası		

Tablo 10'a bakıldığında Anıttepe 5.sınıf Türkçe ders kitabında zorunlu temalar olan Erdemler, Millî Mücadele ve Atatürk ile Millî Kültürümüz temalarında toplam 39 etkinliğe yer verildiği; seçmeli temalar olan Birey ve Toplum, Bilim ve Teknoloji, Sağlık ve Spor, Doğa ve Evren ile Vatandaşlık temalarından toplam 78 etkinliğe yer verildiği ve Türkçe programında verilen diğer temalara ilişkin etkinlik yer almadığı sonucu elde edilmiştir.

Tablo 11. MEB 6.Sınıf Ders Kitabı Tema Öğretimine İlişkin Etkinliklerin Dağılımı Tablosu

TEMA ÖĞRETİMİNE İLİŞKİN ETKİNLİKLERİN DAĞILIMI	MEB-6	f
Erdemler	X	13
Millî Mücadele ve Atatürk	X	17
Millî Kültürümüz	X	18
Birey ve Toplum	X	18
Okuma Kültürü	X	20
İletişim		
Hak ve Özgürlükler		
Kişisel Gelişim		
Bilim ve Teknoloji	X	18
Sağlık ve Spor	X	25
Zaman ve Mekân		
Duygular		
Doğa ve Evren	X	13
Sanat		
Vatandaşlık		
Çocuk Dünyası		

Tablo 11'e bakıldığında MEB 6.sınıf Türkçe ders kitabında zorunlu temalar olan Erdemler, Millî Mücadele ve Atatürk ile Millî Kültürümüz temalarında toplam 48 etkinliğe yer verildiği; seçmeli temalar olan Birey ve Toplum, Bilim ve Teknoloji, Sağlık ve Spor, Doğa ve Evren ile Okuma Kültürü temalarından toplam 94 etkinliğe yer verildiği ve Türkçe programında verilen diğer temalara ilişkin etkinlik yer almadığı görülmüştür.

Tablo 12. MEB 7.Sınıf Ders Kitabı Tema Öğretimine İlişkin Etkinliklerin Dağılımı Tablosu

TEMA ÖĞRETİMİNE İLİŞKİN ETKİNLİKLERİN DAĞILIMI	MEB-7	f
Erdemler	X	12
Millî Mücadele ve Atatürk	X	14
Millî Kültürümüz	X	13
Birey ve Toplum		
Okuma Kültürü	X	18
İletişim		
Hak ve Özgürlükler		
Kişisel Gelişim	X	13
Bilim ve Teknoloji		
Sağlık ve Spor	X	13
Zaman ve Mekân		
Duygular	X	10
Doğa ve Evren		
Sanat	X	15
Vatandaşlık		
Çocuk Dünyası		

Tablo 12' ye bakıldığında MEB 7.sınıf Türkçe ders kitabında zorunlu temalar olan Erdemler, Millî Mücadele ve Atatürk ile Millî Kültürümüz temalarında toplam 39 etkinliğe yer verildiği; seçmeli temalar olan Kişisel Gelişim, Duygular, Sağlık ve Spor, Sanat ile Okuma Kültürü temalarından toplam 69 etkinliğe yer verildiği ve kitapta Türkçe programında verilen diğer temalara ilişkin etkinlik yer almadığı gözlenmiştir.

Tablo 13. MEB 8.Sınıf Ders Kitabı Tema Öğretimine İlişkin Etkinliklerin Dağılımı Tablosu

TEMA ÖĞRETİMİNE İLİŞKİN ETKİNLİKLERİN DAĞILIMI	MEB-8	f
Erdemler	X	10
Millî Mücadele ve Atatürk	X	11
Millî Kültürümüz	X	18
Birey ve Toplum	X	11
Okuma Kültürü		
İletişim		
Hak ve Özgürlükler		
Kişisel Gelişim		
Bilim ve Teknoloji	X	15
Sağlık ve Spor		
Zaman ve Mekân	X	9
Duygular		
Doğa ve Evren	X	12
Sanat		
Vatandaşlık	X	12
Çocuk Dünyası		

Tablo 13'e bakıldığında MEB 8.sınıf Türkçe ders kitabında zorunlu temalar olan Erdemler, Millî Mücadele ve Atatürk ile Millî Kültürümüz temalarında toplam 39 etkinliğe yer verildiği; seçmeli temalar olan Birey ve Toplum, Bilim ve Teknoloji, Zaman ve Mekân, Doğa ve Evren ile Vatandaşlık temalarından toplam 59 etkinliğe yer verildiği ve Türkçe programında verilen diğer temalara ilişkin etkinlik yer almadığı bulgusu elde edilmiştir.

Tablo 14. ATA 6.Sınıf Ders Kitabı Tema Öğretimine İlişkin Etkinliklerin Dağılımı Tablosu

TEMA ÖĞRETİMİNE İLİŞKİN ETKİNLİKLERİN DAĞILIMI	ATA-6	f
Erdemler	X	13
Millî Mücadele ve Atatürk	X	15
Millî Kültürümüz	X	13
Birey ve Toplum	X	15
Okuma Kültürü		
İletişim		
Hak ve Özgürlükler		
Kişisel Gelişim		
Bilim ve Teknoloji	X	17
Sağlık ve Spor	X	15
Zaman ve Mekân		
Duygular		
Doğa ve Evren	X	13
Sanat	X	15
Vatandaşlık		
Çocuk Dünyası		

Tablo 14'e bakıldığında ATA 6.sınıf Türkçe ders kitabında zorunlu temalar olan Erdemler, Millî Mücadele ve Atatürk ile Millî Kültürümüz temalarında toplam 41 etkinliğe yer verildiği; seçmeli temalar olan Birey ve Toplum, Bilim ve Teknoloji, Sağlık ve Spor, Doğa ve Evren ile Sanat temalarından toplam 75 etkinliğe yer verildiği ve Türkçe programında verilen diğer temalara ilişkin etkinlik yer almadığı tespit edilmiştir.

Tablo 15. ÖZGÜN 7.Sınıf Ders Kitabı Tema Öğretimine İlişkin Etkinliklerin Dağılımı Tablosu

TEMA ÖĞRETİMİNE İLİŞKİN ETKİNLİKLERİN DAĞILIMI	ÖZGÜN--7	f
Erdemler	X	9
Millî Mücadele ve Atatürk	X	5
Millî Kültürümüz	X	13
Birey ve Toplum		
Okuma Kültürü		
İletişim		
Hak ve Özgürlükler		
Kişisel Gelişim	X	13
Bilim ve Teknoloji	X	15
Sağlık ve Spor		
Zaman ve Mekân		
Duygular	X	9
Doğa ve Evren	X	11
Sanat	X	9
Vatandaşlık		
Çocuk Dünyası		

Tablo 15’e bakıldığında ÖZGÜN 7.sınıf Türkçe ders kitabında zorunlu temalar olan Erdemler, Millî Mücadele ve Atatürk ile Millî Kültürümüz temalarında toplam 27 etkinliğe yer verildiği; seçmeli temalar olan Kişisel Gelişim, Bilim ve Teknoloji, Duygular, Doğa ve Evren ile Sanat temalarından toplam 57 etkinliğe yer verildiği ve Türkçe programında verilen diğer temalara ilişkin etkinlik yer almadığı sonucuna ulaşılmıştır.

5.3. “Türkçe ders kitaplarında tema öğretimine yönelik etkinliklerin dil becerileri bakımından dağılımı nasıldır?” Alt Amacına İlişkin Bulgular ve Yorum

“Türkçe ders kitaplarında tema öğretimine yönelik etkinliklerin dil becerileri bakımından dağılımı nasıldır?” alt amacına ilişkin elde edilen bulgulara göre belirlenen ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki etkinlikler, ilgili oldukları temaların öğretimi bağlamında incelenmiş ve etkinliklerin hangi temel dil becerisine yönelik olarak yazıldığı durumu tespit edilmiştir. Buna göre etkinliklerin sınıf seviyelerine göre temel beceriler bakımından dağılımı şöyledir:

Tablo 16. ANITTEPE 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Tema Öğretimine Yönelik Etkinliklerin Dil Becerileri Bakımından Dağılımı ve Yüzdelik Oranı Tablosu

Türkçenin Temel Dil Becerileri	ANITTEPE 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Tema Öğretimine Yönelik Etkinliklerin Dil Becerileri Bakımından Dağılımı ve Yüzdelik Oranı
Dinleme/İzleme	8(%5,71)
Konuşma	29(%20,71)
Okuma	53(%37,85)
Yazma	50(%35,71)
Toplam	140

Tablo 16’da Anıttepe 5.sınıf Türkçe ders kitabında tema öğretimine ilişkin yazılmış olan etkinliklerin dört temel dil becerisine dağılımları verilmiştir. Buna göre etkinliklerde en az yer verilen dil becerisinin dinleme olduğu ve en yoğun kullanılan dil becerilerinin okuma ve yazma oldukları sonucu elde edilmiştir.

Tablo 17. MEB 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Tema Öğretimine Yönelik Etkinliklerin Dil Becerileri Bakımından Dağılımı ve Yüzdelik Oranı Tablosu

Türkçenin Temel Dil Becerileri	MEB 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Tema Öğretimine Yönelik Etkinliklerin Dil Becerileri Bakımından Dağılımı ve Yüzdelik Oranı
Dinleme/İzleme	9(%6,33)
Konuşma	39(%27,46)
Okuma	70(%49,29)
Yazma	73(%51,40)
Toplam	142

Tablo 17’de MEB 6.sınıf Türkçe ders kitabında tema öğretimine ilişkin yazılmış olan etkinliklerin dört temel dil becerisine dağılımları verilmiştir. Buna göre etkinliklerde en az yer verilen dil becerisinin dinleme olduğu ve en yoğun kullanılan dil becerilerinin okuma ve yazma oldukları sonucu tespit olunmuştur.

Tablo 18. MEB 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Tema Öğretimine Yönelik Etkinliklerin Dil Becerileri Bakımından Dağılımı ve Yüzdelik Oranı Tablosu

Türkçenin Temel Dil Becerileri	MEB 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Tema Öğretimine Yönelik Etkinliklerin Dil Becerileri Bakımından Dağılımı ve Yüzdelik Oranı
Dinleme/İzleme	11(%10,18)
Konuşma	33(%30,55)
Okuma	35(%32,40)
Yazma	42(%38,88)
Toplam	108

Tablo 18’de MEB 7.sınıf Türkçe ders kitabında tema öğretimine ilişkin yazılmış olan etkinliklerin dört temel dil becerisine dağılımları verilmiştir. Buna göre etkinliklerde en yer verilen dil becerisinin dinleme olduğu ve en yoğun kullanılan dil becerilerinin okuma ve yazma oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 19. MEB 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Tema Öğretimine Yönelik Etkinliklerin Dil Becerileri Bakımından Dağılımı ve Yüzdelik Oranı Tablosu

Türkçenin Temel Dil Becerileri	MEB 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Tema Öğretimine Yönelik Etkinliklerin Dil Becerileri Bakımından Dağılımı ve Yüzdelik Oranı
Dinleme/İzleme	9(%9,18)
Konuşma	29(%29,59)
Okuma	48(%48,97)
Yazma	36(%36,73)
Toplam	98

Tablo 19’da MEB 8.sınıf Türkçe ders kitabında tema öğretimine ilişkin yazılmış olan etkinliklerin dört temel dil becerisine dağılımları verilmiştir. Buna göre etkinliklerde en az etkinliğe yer verilen dil becerisinin dinleme olduğu ve en yoğun kullanılan dil becerilerinin okuma ve yazma oldukları sonucu tespit edilmiştir.

Tablo 20. ATA 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Tema Öğretimine Yönelik Etkinliklerin Dil Becerileri Bakımından Dağılımı ve Yüzdelik Oranı Tablosu

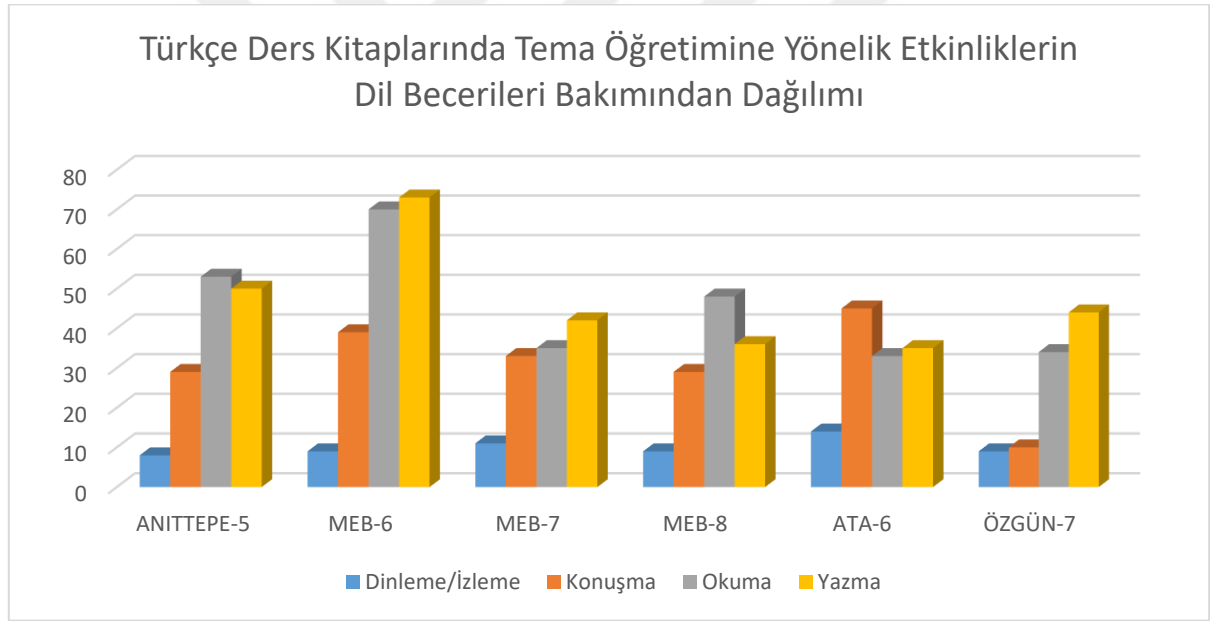
Türkçenin Temel Dil Becerileri	ATA 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Tema Öğretimine Yönelik Etkinliklerin Dil Becerileri Bakımından Dağılımı ve Yüzdelik Oranı
Dinleme/İzleme	14(%12,06)
Konuşma	45(%38,79)
Okuma	33(%28,44)
Yazma	35(%30,17)
Toplam	116

Tablo 20’de ATA 6.sınıf Türkçe ders kitabında tema öğretimine ilişkin yazılmış olan etkinliklerin dört temel dil becerisine dağılımları verilmiştir. Buna göre etkinliklerde en az yer verilen dil becerisinin dinleme olduğu ve en yoğun kullanılan dil becerilerinin okuma ve yazma oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 21. ÖZGÜN 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Tema Öğretimine Yönelik Etkinliklerin Dil Becerileri Bakımından Dağılımı ve Yüzdelik Oranı Tablosu

Türkçenin Temel Dil Becerileri	ÖZGÜN 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Tema Öğretimine Yönelik Etkinliklerin Dil Becerileri Bakımından Dağılımı ve Yüzdelik Oranı
Dinleme/İzleme	9(%10,71)
Konuşma	10(%11,90)
Okuma	34(%40,47)
Yazma	44(%52,38)
Toplam	84

Tablo 21’de ÖZGÜN 7.sınıf Türkçe ders kitabında tema öğretimine ilişkin yazılmış olan etkinliklerin dört temel dil becerisine dağılımları verilmiştir. Buna göre etkinliklerde en yer verilen dil becerisinin dinleme olduğu ve en yoğun kullanılan dil becerilerinin okuma ve yazma oldukları sonucu elde edilmiştir.

Grafik 1. Türkçe Ders Kitaplarında Tema Öğretimine Yönelik Etkinliklerin Dil Becerileri Bakımından Dağılımı

Grafik 1’de Türkçe ders kitaplarında tema öğretimine yönelik etkinliklerin dil becerileri bakımından dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmanın örneklemini oluşturan tüm ders kitaplarında (ANITTEPE-5, MEB-6, MEB-7, MEB-8, ATA-6 ve ÖZGÜN-7) tema öğretimine ilişkin hazırlanmış olan etkinliklerde en az yer alan temel dil becerisinin dinleme olduğu, konuşma becerisinin etkinlik ağırlığının genel anlamda dinleme becerisinden yoğun olduğu, en yaygın kullanılan becerilerin ise okuma ve yazma oldukları sonuçları tespit edilmiştir.

5.4. “Ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki tema öğretimine yönelik hazırlanmış etkinliklerin ders işleniş sürecine göre (hazırlık, işleniş, ölçme-değerlendirme) dağılımı nasıldır?” Alt Amacına İlişkin Bulgular ve Yorum

Burada araştırmanın 4.alt amacı bağlamında incelenen etkinliklerin ders işleniş süreçlerinin “Hazırlık, İşleniş ve Ölçme-Değerlendirme” kapsamlarına uygunluğu ele alınmış olup çalışmanın alt amaçlarına ilişkin elde edilen bulgular, tartışma-sonuç ve önerilerde eklenerek çalışmanın ilgili kısımlarında açıklanmıştır.

“Ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki tema öğretimine yönelik hazırlanmış etkinliklerin ders işleniş sürecine göre (hazırlık, işleniş, ölçme-değerlendirme) dağılımı nasıldır?” alt amacına ilişkin elde edilen bulgulara göre belirlenen ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki tema öğretimine yönelik hazırlanmış etkinliklerin dersin hangi aşamasına uygun olduğu incelenmiştir. Buna göre incelenen ders kitaplarındaki tema öğretimine ilişkin hazırlanmış etkinliklerin her temanın başında yer alan “Hazırlık Çalışmaları” bölümleri haricinde dersin hazırlık bölümü ile ilgili çok az ilişkili olduğu ve etkinliklerinin pek çoğunun dersin işleniş bölümü içerisinde yer aldığı tespit edilmiştir. Araştırmadan elde edilen bir diğer sonuca göre ise her tema sonunda yer alan “Tema Sonu Ölçme ve Değerlendirme Soruları” bölümleri dışında dersin ölçme-değerlendirme aşamasına dair tema öğretimine ilişkin bir etkinlik tespit edilememiş olup “Tema Sonu Ölçme ve Değerlendirme” bölümlerinin de okuma ve yazma becerilerine yönelik dil bilgisi sorularından oluştuğu bulgusu elde edilmiştir.

Belirlenen ders kitaplarında incelenen tema öğretimine ilişkin etkinliklerden Türkçe dersinin dinleme/izleme ve okuma/anlama temel dil becerilerine ait olanların metin ekseninde cevaplanabilen etkinliklerden oluştukları; konuşma ve yazma becerisine ait etkinliklerin ise metin ekseninden bağımsız cevaplanabilen etkinlikler oldukları görülmüştür. Buradan hareketle, etkinlik sorularının dinleme ve okuma becerisi için metin ekseninde cevaplanabilir olmaları, konuşma ve yazma becerisi için metinden bağımsız cevaplanabilir olmaları ve aynı zamanda öğrencilerden bağımsız ve yaratıcı ürünler ortaya koymalarını sağlayabilmeleri yönüyle de süreç değerlendirme yönünde tamamlayıcı olduklarını dolayısıyla dersin ölçme-değerlendirme sürecini dolaylı olarak destekledikleri sonucunu belirtmek yanlış olmayacaktır.

Tablo 22.Türkçe Ders Kitaplarında Tema Öğretimine Yönelik Hazırlanmış Etkinliklerin Ders İşleniş Sürecine Göre Dağılımı Tablosu

Tema Öğretimine İlişkin Etkinliklerin Ders İşleniş Süreçleri Dağılımı	ANITTEPE -5	MEB -6	MEB -7	MEB -8	ATA -6	ÖZGÜN -7
Hazırlık	V	V	V	V	V	V
İşleniş	V	V	V	V	V	V
Ölçme-Değerlendirme	Y	Y	Y	Y	Y	Y

(Y: Yok V: Var)

Tablo 22’de Türkçe ders kitaplarında tema öğretimine yönelik hazırlanmış olan etkinliklerin ders işleniş süreçlerine göre dağılımı tablosu verilmiştir. Tabloya göre çalışmanın örneklemini oluşturan ders kitaplarından tümü için dersin hazırlık aşamasına “Hazırlık Çalışmaları” bölümü haricinde kısmen yer verildiği, dersin işleniş bölümüne tümünde yoğun olarak yer verildiği, dersin ölçme-değerlendirme aşamasına ise “Tema Sonu Ölçme ve Değerlendirme” bölümleri haricinde çok az yer verildiği ile “Tema Sonu Ölçme ve Değerlendirme” bölümlerinin de okuma ve yazma becerilerine yönelik dil bilgisi sorularından oluştuğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

5.5. “Ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklerin temaların öğretimi noktasında işlevsellik düzeyi nedir?” Alt Amacına İlişkin Bulgular ve Yorum

“Ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklerin temaların öğretimi noktasında işlevsellik düzeyi nedir?” alt amacına göre, araştırma kapsamında belirlenen ortaokul Türkçe ders kitapları incelenerek tema öğretimi noktasında işlevsellik durumu değerlendirilmiştir.

Buna göre tema öğretimi noktasında yazılan etkinliklerin uygulanması sürecinde tam sonlarında yer alan “Tema Sonu Ölçme ve Değerlendirme” soruları dışında dersin Giriş(Hazırlık)Bölümü’ nü yeterince kapsamıyor oluşu, doğrudan tema öğretimine dayalı etkinliklerin çoğunlukla verici dil becerilerine hitap ediyor olması ve bu etkinliklerdeki konuşma ve yazma temel dil becerilerine dayalı etkinliklerin yönergelerinin net bir çerçevede çizilmemiş olması, yazılan etkinliklerin çoğunun tema bağlamında seçilen okuma ya da dinleme/izleme metnine bağımlı ve metin merkezli cevaplanabilir olmaları, konuşma ve yazma etkinliklerinin çoğunun birbirini yineliyor izlenimi vermesi, etkinliklerin genelinin birbirinin tekrarı izlenimi vermeleri, yazma ve konuşma etkinliklerinin hazırlanma sürecinde öğrencinin sınıf seviyesine dayalı anlamlı bir farklılığa gidildiği yönünde tespitte bulunulamaması, etkinliklerin genelinin birden fazla temel dil becerisi ve birden fazla kazanım numarasını ilgilendiriyor olması, ders kitaplarında Türkçe Dersi Öğretim

Programında belirlenen temalardan bazılarına hiç yer verilmemesi, etkinliklerin Türkçenin okuma, dinleme/izleme, konuşma ve yazma temel dil becerilerine homojen bir dağılım göstermediği, yazma ve konuşma etkinliklerinden bazılarının yönergelerinin net bir çerçevede çizilmemiş olmaları, “Hazırlık Çalışmaları” ve “Sonraki Derse Hazırlık Çalışmaları” bölümlerinde daha çok konuşma becerisine yer verilmesiyle birlikte diğer dil becerilerinin sayıca az olduğu, “Tema Sonu Ölçme ve Değerlendirme Çalışmaları” bölümlerinin daha çok okuma ve yazma becerilerine hitap ediyor olmaları ile Türkçenin dil bilgisi konularını ölçmeye dayalı olmaları gibi bulgular nedeniyle işlevsellik noktasında bahsedilen hususlarda geliştirilebilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Akyol’un lisansüstü çalışmasındaki temalarda, genel olarak değer kazandırmaya dönük etkinliklerin, dil becerisi ve metin çözümlemesine dönük etkinliklerden sayıca daha az oldukları bulgularına ulaşılmış olması, çalışma sonuçlarını destekler niteliktedir.

Tema öğretimine dayalı etkinliklerin işlevsellikleri alt amacından hareketle özellikle MEB’in ders kitaplarında yer alan metni okuma ve anlamaya ilişkin etkinliklerde ve etkinliklerin yönergelerinde öğrencilerin yaratıcı ve özgün biçimlerde yorumlayabilecekleri etkinliklerin sayıca daha fazla oldukları(Örn: *MEB 6.Sınıf Türkçe Ders Kitabı*, s. 14, 2.Etk.); incelenen diğer yayınların ders kitaplarında yer alan etkinlik yönergelerinin ise metin ve etkinlik ekseninde yanıtlanabilir aynı zamanda spesifik ve sınırlı cevaba ulaşılır durumda etkinlikler oldukları görülmüştür.(Örn: *ATA 6.Sınıf Türkçe Ders Kitabı*, s.13, 3.Etk.)

5.6. “Temaların öğretimine dayalı olarak hazırlanmış etkinliklerin yönergeleri yeterince açık ve anlaşılır mıdır?” Alt Amacına İlişkin Bulgular ve Yorum

“Temaların öğretimine dayalı olarak hazırlanmış etkinliklerin yönergeleri yeterince açık ve anlaşılır mıdır?” alt amacına ilişkin elde edilen bulgulara göre tema öğretimine dayalı etkinliklerin incelenmesi sonucu etkinlik yönergelerinin genelinde açık ve anlaşılır bir dil ve ifadeye sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Ancak özellikle ANITTEPE-5, MEB-6, MEB-7 ve MEB-8.sınıf Türkçe ders kitaplarında incelenen konuşma ve yazma temel dil becerileri bağlamında hazırlanan etkinliklerin yüzde otuzunda konuşma ve yazma etkinlik yönerge çerçevelerinin net bir çerçevede çizilmemiş olmaları, etkinliklerin yanıtlanabilmeleri anlamında çok genel ifadelerle sahip olmaları ile sınırları net bir çerçevede çizilmediğinden cevaplanma sürecinde öğrencilerin zihinlerinde karışıklık oluşturabilecekleri sebebiyle daha açık ve öğrenciden isteneni daha belirgin hâle getirilebilecekleri hususunda sonuçlara ulaşılmıştır.(Örn. *Ek: 2, Ek: 4, Ek: 6, Ek:8*)

5.7. “Tema bağlamında verilen etkinliklerin bağlı bulundukları metinler, Türkçe programında belirtilen hangi konu önerisine işaret etmektedir?” Alt Amacına İlişkin Bulgular ve Yorum

“Tema bağlamında verilen etkinliklerin bağlı bulundukları metinler, Türkçe programında belirtilen hangi konu önerisine işaret etmektedir?” alt amacına ilişkin olarak çalışmanın araştırma nesnesini oluşturan ders kitapları, temalar ve metinler bağlamında incelenmiş ve metinlerin Türkçe programında belirtilen konu önerilerine uygun biçimde hazırlandıkları sonucuna ulaşılmıştır. İncelenen ders kitaplarındaki temalar ve metinlerin öğretim programında belirlenen hangi konu önerileri ile eşleştikleri, aşağıdaki tablolarda verilmiştir:

Tablo 23. ANITTEPE 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabı Tema Bağlamında Hazırlanmış Etkinliklerin Bağlı Bulundukları Metinlerin TDÖP’ teki Karşılık Bulduğu Konu Önerileri Tablosu

TEMALAR	TEMALAR BAĞLAMINDA VERİLEN OKUMA VE DİNLEME METİNLERİ	TDÖP’TE KARŞILIK BULUKLARI KONU ÖNERİLERİ
1.Tema: Birey ve Toplum	1. Memleket İsterim 2. Hoşça Kalın, Güle Güle 3. Anadolu’da Konukseverlik Gelenekseldir 4. İlk Ders(<i>Dinleme/İzleme Metni</i>)	1. Barış, dayanışma, eşitlik, kardeşlik. 2. Ana dili, selâmlaşma, sosyokültürel farkındalık. 3. Misafirperverlik, komşuluk ilişkileri, kültürel farklılıklar. 4. Ana dili, sosyal içme, bireysel farklılıklar.
2.Tema: Millî Mücadele ve Atatürk	1. Mustafa Kemal’in Kağnısı 2. Dumlupınar Savaşı 3. 6 Mart 1915 Gecesi 4. Bir Temmuz Gecesi(<i>Dinleme/İzleme Metni</i>)	1. Atatürk, fedakârlık, kahramanlık, vatanseverlik. 2. Atatürk, fedakârlık, kahramanlık, vatanseverlik. 3. Çanakkale, millî mücadele, fedakârlık, kahramanlık, vatanseverlik. 4. 15 Temmuz, millî mücadele, fedakârlık, kahramanlık, vatanseverlik.
3.Tema: Doğa ve Evren	1. Bu Nehir Bizim 2. Oakland Adası 3. Deprem 4. Sakın Kesme(<i>Dinleme/İzleme Metni</i>)	1. Çevre, çevrenin korunması, doğa. 2. Dünya, yeryüzü, çevre. 3. Doğal afetler. 4. Bitkiler, canlılar, çevrenin korunması.
4.Tema: Millî Kültürümüz	1. Kilim 2. Vatan Yahut Silistre 3. Boğaç Han 4. Ali Kuşçu(<i>Dinleme/İzleme Metni</i>)	1. Gelenekler, kültürel miras. 2. Vatan, yurdumuz. 3. Gelenekler, kültürel miras. 4. Tarihî şahsiyetler.
5.Tema: Vatandaşlık	1. Çocuk Bahçesindeki Bekçi 2. Bilinçli Tüketici 3. Özgürlük 4. Sokak(<i>Dinleme/İzleme Metni</i>)	1. Paylaşma, sorumluluk, görev bilinci. 2. Görev bilinci, sorumluluk, yasal haklar. 3. Özgürlük. 4. İş birliği, paylaşma, görev bilinci, sorumluluk.
6.Tema: Sağlık ve Spor	1. Karagöz Kibarlık Öğreniyor 2. Çitlembik 3. Spor ve Beden 4. Tavşan ile Kaplumbağa(<i>Dinleme/İzleme Metni</i>)	1. Centinmenlik, 2. İlk yardım. 3. Beden sağlığı, hareketlilik, sağlıklı yaşam, spor kültürü. 4. Adil oyun, hareketlilik.
7.Tema: Erdemler	1. İyiliğin Değerini Bilen Kim? 2. Büyüklere Saygı 3. Yaşama Sevinci 4. Paylaşım(<i>Dinleme/İzleme Metni</i>)	1. İyilikseverlik, vefa. 2. Saygı, merhamet, yardımlaşma, paylaşma. 3. Saygı, sabır, merhamet, paylaşma. 4. Paylaşma.
8.Tema: Bilim ve Teknoloji	1. Barkod 2. Sosyal Medya Psikolojinizi Etkiliyor 3. Akıllı Ulaşım Sistemleri 4. Aziz Sancar(<i>Dinleme/İzleme Metni</i>)	1. Teknoloji. 2. Teknoloji, sosyal medya. 3. Teknoloji, ulaşım, yenilikçilik. 4. Bilim insanları, keşif ve icatlar, teknoloji.

Tablo 23’te Anıttepe- 5.sınıf Türkçe ders kitabında tema bağlamında hazırlanan etkinliklerin metinler bağlamında Türkçe Öğretim Programında işaret ettiği konu önerileri-alt temalar- verilmiştir. Çalışmanın örneklemelerinden birini oluşturan Anıttepe 5.sınıf Türkçe ders kitabında yer verilen zorunlu ve seçmeli temalardaki metinlerin Türkçe programında verilen konu önerilerine uyumlu oldukları sonucuna varılmıştır.

Tablo 24. MEB 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabı Tema Bağlamında Hazırlanmış Etkinliklerin Bağlı Bulundukları Metinlerin TDÖP’ teki Karşılık Bulduğu Konu Önerileri Tablosu

TEMALAR	TEMALAR BAĞLAMINDA VERİLEN OKUMA VE DİNLEME METİNLERİ	TDÖP’TE KARŞILIK BULUKLARI KONU ÖNERİLERİ
1.Tema: Okuma Kültürü	1. Bu Da Benim Öyküm 2. Arıyorum 3. Canım Kitaplığım 4. Heykeli Dikilen Eşek(<i>Dinleme/İzleme Metni</i>)	1. Kitaplar, kütüphaneler, okuma alışkanlığı, okuma serüveni. 2. Dil sevgisi, yazılı kültür, edebî şahsiyetler. 3. Kitaplar, kütüphaneler, okuma serüveni, okuma sevgisi. 4. Kitaplar, kütüphaneler, okuma alışkanlığı.
2.Tema: Millî Mücadele ve Atatürk	1. Türk Askerinin Cesareti 2. Yaşlı Nine 3. 15 Temmuz 4. 120(<i>Dinleme/İzleme Metni</i>)	1. Çanakkale, cesaret, fedakârlık, kahramanlık, vatanseverlik. 2. Atatürk, fedakârlık, kahramanlık, vatanseverlik. 3. 15 Temmuz, millî mücadele, fedakârlık, kahramanlık, vatanseverlik, cesaret 4. Cesaret, millî mücadele, fedakârlık, kahramanlık, vatanseverlik.
3.Tema: Bilim ve Teknoloji	1. Aziz Sancar 2. İnsanlar Zamanı Eskiden Nasıl Ölçerdi? 3. Teknoloji Bağımlılığı 4. Bak Postacı Geliyor Selâm Veriyor(<i>Dinleme/İzleme Metni</i>)	1. Bilim insanları, keşif ve icatlar, teknoloji. 2. Teknoloji, yenilikçilik, merak duygusu, keşif ve icatlar. 3. Teknoloji, sosyal medya. 4. Teknoloji, iletişim, haberleşme, keşif ve icatlar, yenilikçilik.
4.Tema: Erdemler	1. Vermek Çoğalmaktır 2. Sevgi Diyen Çağlar Aşar 3. Gümüş Kanat 4. Balıkçıl(<i>Dinleme/İzleme Metni</i>)	1. Paylaşma, yardımlaşma, iyilikseverlik. 2. Sevgi. 3. Sevgi, iyilikseverlik, merhamet, vicdanlı olmak. 4. Ahlâk, dayanışma, paylaşma, sabır.
5.Tema: Doğa ve Evren	1. Merak Ettiklerimiz 2. Afyon 3. Su Kirliliği 4. Kar Kristallerinin Peşinde Bir Yaşam (<i>Dinleme/İzleme Metni</i>)	1. Dünya, evren, gezegenler, uzay, yıldızlar. 2. Çevre, doğa, manzaralar, yeryüzü. 3. Çevrenin korunması, doğa. 4. Doğa olayları, iklim, kar, yağmur.
6.Tema: Millî Kültürümüz	1. Anadolu 2. Tarhananın Öyküsü 3. Ana Dili 4. Kara Tren(<i>Dinleme/İzleme Metni</i>)	1. Vatan, yurdumuz, kültürel miras. 2. Kültürel miras, gelenekler. 3. Kültürel miras, Türkçe. 4. Gelenekler, kültürel miras, sıra.
7.Tema: Sağlık ve Spor	1. Bisiklet Zamanı 2. Yemek, İçmek ve Sindirmek 3. Obezite Hakkında 10 Soru 10 Cevap 4. Vazgeçmeyenlerin Hikâyesi(<i>Dinleme/İzleme Metni</i>)	1. Hareketlilik, spor kültürü, sportmenlik. 2. Beden sağlığı, beslenme, sağlıklı yaşam. 3. Beden sağlığı, dengeli beslenme, hareketlilik, sağlıklı yaşam. 4. Adil oyun, spor kültürü, sportmenlik, beden eğitimi.
8.Tema: Birey ve Toplum	1. Evet Efendim 2. Sen De Bir İyilik Yap 3. Dostluğa Dair 4. Hacettepe(<i>Dinleme/İzleme Metni</i>)	1. Ana dili, medeniyet, sosyal içermek. 2. Dayanışma, hayat becerileri, sosyokültürel farkındalık. 3. Kardeşlik. 4. Sosyal içermek, sosyokültürel farkındalık.

Tablo 24’te MEB- 6.sınıf Türkçe ders kitabında tema bağlamında hazırlanan etkinliklerin metinler bağlamında Türkçe Öğretim Programında işaret ettiği konu önerileri-alt temalar- verilmiştir. Çalışmanın örneklemelerinden birini oluşturan MEB-6. sınıf Türkçe ders

kitabında yer verilen zorunlu ve seçmeli temalardaki metinlerin Türkçe programında verilen konu önerilerine uyumlu oldukları tespit edilmiştir.

Tablo 25. MEB 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı Tema Bağlamında Hazırlanmış Etkinliklerin Bağlı Bulundukları Metinlerin TDÖP’ te Karşılık Bulduğu Konu Önerileri Tablosu

TEMALAR	TEMALAR BAĞLAMINDA VERİLEN OKUMA VE DİNLEME METİNLERİ	TDÖP’TE KARŞILIK BULUKLARI KONU ÖNERİLERİ
1.Tema: Duygular	1. Bir Dünya Düşünürüm 2. Çiçek Dürbünü 3. Ana İşsiz Kalınca 4. Karadut(<i>Dinleme/İzleme Metni</i>)	1. Sevgi, mutluluk, umut, duygu yönetimi. 2. Mutluluk, özlem, sevgi, umut. 3. Kaygı, korku, özlem, üzüntü, veda. 4. Sitem, üzüntü.
2.Tema: Millî Mücadele ve Atatürk	1. Atatürk’ü Gördüm Düşümde 2. Mürefetli Kadınlar ve Emin Astsubay 3. Sığırtmaç Mustafa’nın Öyküsü 4. Penceresi Sonsuzluğa Açılan Oda(<i>Dinleme/İzleme Metni</i>)	1. Atatürk, vatanseverlik. 2. Çanakkale, millî mücadele, kahramanlık, fedakârlık. 3. Atatürk. 4. Atatürk, vatanseverlik.
3.Tema: Okuma Kültürü	1. Okumanın İşlevi 2. Kitaplarla Kurulan Dostluk 3. Okumak Düşünmek İçindir 4. Anne Frank’ın Hatıra Defteri(<i>Dinleme/İzleme Metni</i>)	1. Kitaplar, okuma serüveni, okuma alışkanlığı, okuma sevgisi. 2. Kitaplar, okuma sevgisi, kütüphaneler. 3. Kitaplar, okur kimliği. 4. Çoklu okuryazarlık, kitaplar, yazılı kültür.
4.Tema: Erdemler	1. Tahta Bisiklet 2. Kaplumbağa ile İki Ördek 3. Kızgın Bir Lira 4. Akıllı Evlat(<i>Dinleme/İzleme Metni</i>)	1. Azim, sabır, sadakat, sevgi. 2. Ahlâk, alçakgönüllülük, dayanışma, dostluk, yardımlaşma, iyilikseverlik. 3. Dürüstlük, iyilikseverlik, güven. 4. Paylaşma, vefa, yardımlaşma, dürüstlük, güven, iyilikseverlik.
5.Tema: Kişisel Gelişim	1. Adını Göklere Yazdıran Çocuk 2. Başarıya Gitmek Mi, Başarıyı Çekmek Mi? 3. “A” Harfi 4. Mesele Kuyumcuyu Bulmakta(<i>Dinleme/İzleme Metni</i>)	1. Başarı, çalışkanlık, meslek seçimi, motivasyon, sosyal gelişim. 2. Başarı, sosyal gelişim, öz güven, yetenek. 3. Başarı, motivasyon, olumlu düşünme, sosyal gelişim, yetenek. 4. Kendini tanıma, yetenek.
6.Tema: Millî Kültürümüz	1. Yusufçuk 2. Karagöz Nedir? 3. Anadolu’da Kilim Demek 4. Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî (<i>Dinleme/İzleme Metni</i>)	1. Gelenekler, kültürel miras. 2. Kültürel miras, gelenekler, tarihî şahsiyetler. 3. Gelenekler, kültürel miras, tarihî eserlerimiz. 4. Büyüklerimiz, tarihî şahsiyetler.
7.Tema: Sağlık ve Spor	1. İki Tekerlekli Özgürlük 2. Futbolcu Olmaya Karar Vermiştim 3. Karlı Dağların Arkadaşı Ol 4. Broşür(<i>Dinleme/İzleme Metni</i>)	1. Beden sağlığı, ruh sağlığı, sağlıklı yaşam, spor kültürü. 2. Spor kültürü, sportmenlik. 3. Spor kültürü, sportmenlik, sağlıklı yaşam. 4. Sağlıklı yaşam, hastalıklardan korunma, ilaç kullanımı.
8.Tema: Sanat	1. Âşık Veysel Şatıroğlu 2. Geleneksel Türk Sanatlarından Ebru 3. Ağaçtan Oyma Su Tası 4. Yaşayan İnsan Hazine (<i>Dinleme/İzleme Metni</i>)	1. Müzik, estetik, estetik duyarlılık. 2. Ebru, geleneksel sanatlar. 3. Estetik, özgünlük. 4. Geleneksel sanatlar, cilt, minyatür, estetik.

Tablo 25’te MEB- 7.sınıf Türkçe ders kitabında tema bağlamında hazırlanan etkinliklerin metinler bağlamında Türkçe Öğretim Programında işaret ettiği konu önerileri-alt temalar- verilmiştir. Çalışmanın örneklemelerinden birini oluşturan MEB-7. sınıf Türkçe ders kitabında yer verilen zorunlu ve seçmeli temalardaki metinlerin Türkçe programında verilen konu önerilerine uyumlu oldukları elde edilmiştir.

Tablo 26. MEB 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabı Tema Bağlamında Hazırlanmış Etkinliklerin Bağlı Bulundukları Metinlerin TDÖP’ teki Karşılık Bulduğu Konu Önerileri Tablosu

TEMALAR	TEMALAR BAĞLAMINDA VERİLEN OKUMA VE DİNLEME METİNLERİ	TDÖP’ TE KARŞILIK BULUKLARI KONU ÖNERİLERİ
1.Tema: Erdemler	1. İyimserlik ve Kötümserlik Üzerine 2. Kaşığı 3. İnsanla Güzel 4. Kedi ile Fare (<i>Dinleme/İzleme Metni</i>)	1. İyilikseverlik, azim, sabır. 2. Ahlâk, dürüstlük, güven, kardeşlik, vicdanlı olmak. 3. Dayanışma, dostluk, güven, kardeşlik, paylaşma, saygı, sevgi, yardımlaşma. 4. Azim, dostluk, güven, dürüstlük, iyilikseverlik, yardımlaşma.
2.Tema: Millî Mücadele ve Atatürk	1. Bayrağımızın Altında 2. Atatürk ve Müzik 3. Kınalı Ali’nin Mektubu 4. Atatürk’ü Gördüm(<i>Dinleme/İzleme Metni</i>)	1.Millî mücadele, vatanseverlik. 2.Atatürk, fedakârlık. 3.Çanakkale, cesaret, kahramanlık, fedakârlık, şehitlik, vatanseverlik. 4. Atatürk, vatanseverlik.
3.Tema: Bilim ve Teknoloji	1. Gündelik Hayatımızda E-Hastalıklar 2. Simit ve Peynir’le Bilim İnsanı Öyküleri 3. Parktaki Bilim 4. Uzay Giysileri(<i>Dinleme/İzleme Metni</i>)	1. Teknoloji, keşif ve icatlar, sosyal medya. 2. Bilim insanları, keşif ve icatlar, teknoloji, merak duygusu. 3. Teknoloji, tasarım. 4. Bilim insanları, keşif ve icatlar, teknoloji.
4.Tema: Birey ve Toplum	1. Kaldırımlar 2. Portakal 3. Dilimiz Kuşatma Altında 4. Karanlığın Rengi Beyaz(<i>Dinleme/İzleme Metni</i>)	1. Bireysel farklılıklar, sosyal içermek. 2. Gurbet, kent kültürü, sosyal içermek, sosyokültürel farkındalık. 3. Ana dili. 4. Bireysel farklılıklar, dezavantajlı gruplar, farklılıklara saygı, hayat becerileri, sosyal içermek.
5.Tema: Zaman ve Mekân	1. Eşref Saat 2. Türkiye 3. Peri Bacaları 4. Robinson Crusoe(<i>Dinleme/İzleme Metni</i>)	1. Geçmiş,şimdi, gelecek. 2. Şehirler, ülkeler. 3. Çevremiz, şehirler. 4. Çevremiz, gezginler, şehirler, ülkeler.
6.Tema: Millî Kültürümüz	1. Göç Destanı 2. Vatan Sevgisini İçten Duyanlar 3. Bir Fincan Kahve 4. Kız Kulesi(<i>Dinleme/İzleme Metni</i>)	1. Gelenekler, kültürel miras, tarihî mekânlar. 2. Kültürel miras, gelenekler, tarihî şahsiyetler, vatan, yurdumuz. 3. Gelenekler, kültürel miras. 4. Gelenekler, kültürel miras, tarihî mekânlar.
7.Tema: Doğa ve Evren	1. Yılkı Atı 2. Rüzgâr 3. Gündüzünü Kaybeden Kuş 4 Hava Kirliliği (<i>Dinleme/İzleme Metni</i>)	1. Canlılar, hayvanlar. 2. Doğa olayları, iklim, yeryüzü. 3. Canlılar, çevrenin korunması, hayvanlar. 4. Çevre, iklim, yeryüzü.
8.Tema: Vatandaşlık	1. Haritada Bir Nokta 2. Yaşamaya Dair 3. Kalbim Rumeli’de Kaldı 4. Zeytinyağı Üretimi(<i>Dinleme/İzleme Metni</i>)	1. Adalet, alın teri, çalışmak, emek, eşitlik, göçmenlik, paylaşma, sorumluluk. 2. Çalışma, sorumluluk, özgürlük, paylaşma. 3. Göç, göçmenlik, mültecilik, özgürlük. 4.Alın teri, çalışma, emek, paylaşma, üretme.

Tablo 26’da MEB- 8.sınıf Türkçe ders kitabında tema bağlamında hazırlanan etkinliklerin metinler bağlamında Türkçe Öğretim Programında işaret ettiği konu önerileri-alt temalar- verilmiştir. Çalışmanın örneklemelerinden birini oluşturan MEB-8. sınıf Türkçe ders

kitabında yer verilen zorunlu ve seçmeli temalardaki metinlerin Türkçe programında verilen konu önerilerine uyumlu oldukları görülmüştür.

Tablo 27. ATA 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabı Tema Bağlamında Hazırlanmış Etkinliklerin Bağlı Bulundukları Metinlerin TDÖP’ te Karşılık Bulduğu Konu Önerileri Tablosu

TEMALAR	TEMALAR BAĞLAMINDA VERİLEN OKUMA VE DİNLEME METİNLERİ	TDÖP’ TE KARŞILIK BULUKLARI KONU ÖNERİLERİ
1.Tema: Erdemler	1. Vermek Çoğalmaktır 2. Canım Aliye, Ruhum Filiz 3. Kuğular 4. Sahibini Unutmayan Köpek (<i>Dinleme/İzleme Metni</i>)	1. Alçak gönüllülük, cömertlik, iyilikseverlik, paylaşma, vefa. 2. Paylaşma, saygı, sevgi, vefa, yardımlaşma. 3. Ahlâk, dürüstlük, güven, iyilikseverlik. 4. Vefa.
2.Tema: Birey ve Toplum	1. Finlandiya’dan 2. Ak Sakallı Bilge Dede 3. Aslanla Fare 4. Bir Dünya Bırakın(<i>Dinleme/İzleme Metni</i>)	1. Hayat becerileri, medeniyet, sosyokültürel farkındalık. 2. Adalet, helâl, haram, sosyal içerme, kul hakkı. 3. Dayanışma, kardeşlik, sosyal içerme. 4. Barış.
3.Tema: Millî Mücadele ve Atatürk	1. Gazi’yi Görmeye Gelen Ana 2. Ben Mustafa Kemal’im 3. 1 Kişi = ? 4. Mustafa Kemal Nasıl Atatürk Oldu? (<i>Dinleme/İzleme Metni</i>)	1. Atatürk, millî mücadele, fedakârlık. 2. Atatürk, Çanakkale, millî mücadele. 3. 15 Temmuz, şehitlik, gazilik, fedakârlık, kahramanlık. 4. Atatürk, millî kimlik.
4.Tema: Millî Kültürümüz	1. Bayram Günleri 2. İlaç 3. Uygarlıklar Diyarı Harran 4. Bayrak(<i>Dinleme/İzleme Metni</i>)	1. Büyüklerimiz, dinî bayramlar. 2. Gelenekler, kültürel miras, tarihî şahsiyetler. 3. Mekânlar, tarihî mekânlar, yurdumuz. 4. Bayrak, kültürel miras.
5.Tema: Doğa ve Evren	1. Kiraz Yaylaları 2. Rüzgâr 3. Son Kuşlar 4. Kış Uykusu(<i>Dinleme/İzleme Metni</i>)	1. Bitkiler, mevsimler. 2. Doğa olayları, iklim, yeryüzü. 3. Canlılar, yeryüzü, hayvanlar. 4. Canlılar, hayvanlar.
6.Tema: Sanat	1. İhtiyar Çilingir 2. Büyük Ustayı Ziyaret 3. Yaşadıklarım Ve Düşlediklerim 4. Kuklaları(<i>Dinleme/İzleme Metni</i>)	1. Geleneksel sanatlar. 2. Resim. 3. Edebiyat, estetik, özgünlük. 4. Gölge oyunu.
7.Tema: Bilim ve Teknoloji	1. Sufi İle Pufi 2. Yosun Pilleri 3. Aziz Sancar 4. Ampulün İlk Yanışı(<i>Dinleme/İzleme Metni</i>)	1. Merak duygusu, teknoloji, keşif ve icatlar. 2. Teknoloji, keşif ve icatlar. 3. Bilim İnsanları, merak duygusu, teknoloji, keşif ve icatlar. 4. Bilim İnsanları, merak duygusu, teknoloji, keşif ve icatlar.
8.Tema: Sağlık ve Spor	1. Basketbol Oynamak Boy Uzatır Mı? 2. Sağlıklı Olma Sanatı 3. Tadı Olmayan Bir Şeyi Neden İçeyim Ki? 4. Louis Pasteur(<i>Dinleme/İzleme Metni</i>)	1. Beden eğitimi, beden sağlığı, spor kültürü. 2. Ruh sağlığı, beden sağlığı. 3. Beden sağlığı, sağlıklı beslenme, sağlıklı yaşam. 4. Sağlıklı yaşam, hastalıklardan kurulma, ilaç kullanımı.

Tablo 27’de ATA- 6.sınıf Türkçe ders kitabında tema bağlamında hazırlanan etkinliklerin metinler bağlamında Türkçe Öğretim Programında işaret ettiği konu önerileri-alt

temalar- verilmiştir. Çalışmanın örneklemelerinden birini oluşturan ATA-6. sınıf Türkçe ders kitabında yer verilen zorunlu ve seçmeli temalardaki metinlerin Türkçe programında verilen konu önerilerine uyumlu oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 28. ÖZGÜN 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı Tema Bağlamında Hazırlanmış Etkinliklerin Bağlı Bulundukları Metinlerin TDÖP’ te Karşılık Bulduğu Konu Önerileri Tablosu

TEMALAR	TEMALAR BAĞLAMINDA VERİLEN OKUMA VE DİNLEME METİNLERİ	TDÖP’ TE KARŞILIK BULUKLARI KONU ÖNERİLERİ
1.Tema: Erdemler	1. Karanfiller ve Domates Suyu 2. Ninenin Kitabı 3. Baba, Bana Bir Şiir Bul 4. Akıllı Kız(<i>Dinleme/İzleme Metni</i>)	1. Azim, sabır, paylaşma, sorumluluk. 2. Yardımlaşma, paylaşma. 3. Sevgi, saygı, dayanışma, kardeşlik, vefa. 4. Sevgi, dürüstlük.
2.Tema: Millî Mücadele ve Atatürk	1. Atatürk ve Anıları 2. Koca Seyit 3. Bir Mustafa Kemal Vardı 4. Bayrağımızın Altında (<i>Dinleme/İzleme Metni</i>)	1. Atatürk, vatanseverlik. 2. Çanakkale, cesaret, kahramanlık, vatanseverlik. 3. Atatürk. 4. Bayrak, vatanseverlik.
3.Tema: Duygular	1. Meşe ile Saz 2. Küçük Çocuk 3. Yıkmak Kolay 4. Sözcüklerin Gücü(<i>Dinleme/İzleme Metni</i>)	1. Beğenme, kıskançlık, sitem, üzüntü. 2. Duygu yönetimi, takdir etme, umut. 3. Sevgi, takdir etme, umut. 4. Duygu yönetimi, umut, takdir etme.
4.Tema: Millî Kültürümüz	1. İstiklâl Marşı’nın Kabulü 2. Büyük Mimar Koca Sinan 3. Yurt Türküsü 4. Anadolu Üstüne(<i>Dinleme/İzleme Metni</i>)	1. Bayrak, kültürel miras, vatan. 2. Tarihî şahsiyetler. 3. Mekânlar, şehirlerimiz, vatan, yurdumuz. 4. Tarihî eserlerimiz, şehirlerimiz, gelenekler.
5.Tema: Doğa ve Evren	1. Küçük Yunus 2. Son Leylek 3. Güz 4. Dünya Kadar Plâstik (<i>Dinleme/İzleme Metni</i>)	1. Çevre, çevrenin korunması. 2. Canlılar, çevrenin korunması, hayvanlar. 3. Çevre, iklim, yeryüzü, mevsimler. 4. Çevre, çevrenin korunması, doğa, yeryüzü.
6.Tema: Sanat	1. Anadolu Davulu 2. Sazıma 3. Karagöz ile Hacivat 4. Türkiye’de Geleneksel Sanatlar(<i>Dinleme/İzleme Metni</i>)	1. Estetik, müzik. 2. Müzik, estetik. 3. Gölge oyunu. 4. Ebru, hat, geleneksel sanatlar.
7.Tema: Kişisel Gelişim	1. Ağaç ve Sen 2. Bazı İnsanlar 3. Karamsar ve İyimser Bakış Açısı 4. İletişim Becerilerimiz (<i>Dinleme/İzleme Metni</i>)	1. Çalışkanlık, başarı. 2. Kendini tanıma, kişilik tipleri, sosyal gelişim. 3. Çatışma yönetimi, sosyal gelişim, kişilik gelişimi, olumlu düşünme. 4. Empati, sosyal gelişim.
8.Tema: Bilim ve Teknoloji	1. Ampulün İlk Yanışı 2. İbni Sina 3. Isılıkla Haberleşenler 4. Elinizin Altındaki Dünya (<i>Dinleme/İzleme Metni</i>)	1. Bilim insanları, teknoloji, keşif ve icatlar. 2. Bilim insanları, keşif ve icatlar, merak duygusu. 3. Teknoloji, haberleşme, yenilikçilik. 4. Teknoloji, sosyal medya.

Tablo 28’de ÖZGÜN-7.sınıf Türkçe ders kitabında tema bağlamında hazırlanan etkinliklerin metinler bağlamında Türkçe Öğretim Programında işaret ettiği konu önerileri-alt temalar- verilmiştir. Çalışmanın örneklemelerinden birini oluşturan ÖZGÜN-7. sınıf Türkçe

ders kitabında yer verilen zorunlu ve seçmeli temalardaki metinlerin Türkçe programında verilen konu önerilerine uyumlu oldukları tespit edilmiştir.

Araştırma öznesini oluşturan ders kitaplarında ortak olarak yer alan ve Türkçe programı bağlamında işaret edilen üç zorunlu temaya ait alt temalar incelenmiş ve kitaplar bağlamındaki karşılaştırmalı tablosu aşağıda açıklanmıştır:

Tablo 29. Zorunlu Ortak Temaların Alt Tema Önerileri Bakımından Ders Kitapları Karşılaştırmalı Tablosu

DERS KİTAPLARI	ERDEMLER	MİLLÎ MÜCADELE VE ATATÜRK	MİLLÎ KÜLTÜRÜMÜZ
5 ANITTEPE	1. İyilikseverlik, vefa. 2. Saygı, merhamet, yardımlaşma, paylaşma. 3. Saygı, sabır, merhamet, paylaşma. 4. Paylaşma.	1. Atatürk, fedakârlık, kahramanlık, vatanseverlik. 2. Atatürk, fedakârlık, kahramanlık, vatanseverlik. 3. Çanakkale, millî mücadele, fedakârlık, kahramanlık, vatanseverlik. 4. 15 Temmuz, millî mücadele, fedakârlık, kahramanlık, vatanseverlik.	1. Gelenekler, kültürel miras. 2. Vatan, yurdumuz. 3. Gelenekler, kültürel miras. 4. Tarihî şahsiyetler.
6 MEB	1. Paylaşma, yardımlaşma, iyilikseverlik. 2. Sevgi. 3. Sevgi, iyilikseverlik, merhamet, vicdanlı olmak. 4. Ahlâk, dayanışma, paylaşma, sabır.	1. Çanakkale, cesaret, fedakârlık, kahramanlık, vatanseverlik. 2. Atatürk, fedakârlık, kahramanlık, vatanseverlik. 3. 15 Temmuz, millî mücadele, fedakârlık, kahramanlık, vatanseverlik, cesaret 4. Cesaret, millî mücadele, fedakârlık, kahramanlık, vatanseverlik.	1. Vatan, yurdumuz, kültürel miras. 2. Kültürel miras, gelenekler. 3. Kültürel miras, Türkçe. 4. Gelenekler, kültürel miras, sıra.
7 MEB	1. Azim, sabır, sadakat, sevgi. 2. Ahlâk, alçakgönüllülük, dayanışma, dostluk, yardımlaşma, iyilikseverlik. 3. Dürüstlük, iyilikseverlik, güven. 4. Paylaşma, vefa, yardımlaşma, dürüstlük, güven, iyilikseverlik.	1. Atatürk, vatanseverlik. 2. Çanakkale, millî mücadele, kahramanlık, fedakârlık. 3. Atatürk. 4. Atatürk, vatanseverlik.	1. Gelenekler, kültürel miras. 2. Kültürel miras, gelenekler, tarihî şahsiyetler. 3. Gelenekler, kültürel miras, tarihî eserlerimiz. 4. Büyüklerimiz, tarihî şahsiyetler.
8 MEB	1. İyilikseverlik, azim, sabır. 2. Ahlâk, dürüstlük,	1. Millî mücadele, vatanseverlik. 2. Atatürk, fedakârlık.	1. Gelenekler, kültürel miras, tarihî mekânlar. 2. Kültürel miras,

	güven, kardeşlik, vicdanlı olmak. 3. Dayanışma, dostluk, güven, kardeşlik, paylaşma, saygı, sevgi, yardımlaşma. 4. Azim, dostluk, güven, dürüstlük, iyilikseverlik, yardımlaşma.	3.Çanakkale, cesaret, kahramanlık, fedakârlık, şehitlik, vatanseverlik. 4. Atatürk, vatanseverlik.	gelenekler, tarihî şahsiyetler, vatan, yurdumuz. 3. Gelenekler, kültürel miras. 4. Gelenekler, kültürel miras, tarihî mekânlar.
6 ATA	1. Alçak gönüllülük, cömertlik, iyilikseverlik, paylaşma, vefa. 2. Paylaşma, saygı, sevgi, vefa, yardımlaşma. 3. Ahlâk, dürüstlük, güven, iyilikseverlik. 4. Vefa.	1. Atatürk, millî mücadele, fedakârlık. 2. Atatürk, Çanakkale, millî mücadele. 3. 15 Temmuz, şehitlik, gazilik, fedakârlık, kahramanlık. 4. Atatürk, millî kimlik.	1. Büyüklerimiz, dinî bayramlar. 2. Gelenekler, kültürel miras, tarihî şahsiyetler. 3. Mekânlar, tarihî mekânlar, yurdumuz. 4. Bayrak, kültürel miras.
7 ÖZGÜN	1. Azim, sabır, paylaşma, sorumluluk. 2. Yardımlaşma, paylaşma. 3. Sevgi, saygı, dayanışma, kardeşlik, vefa. 4. Sevgi, dürüstlük.	1. Atatürk, vatanseverlik. 2. Çanakkale, cesaret, kahramanlık, vatanseverlik. 3. Atatürk. 4. Bayrak, vatanseverlik.	1. Bayrak, kültürel miras, vatan. 2. Tarihî şahsiyetler. 3. Mekânlar, şehirlerimiz, vatan, yurdumuz. 4. Tarihî eserlerimiz, şehirlerimiz, gelenekler.

Tablo 29’da araştırma kapsamında incelenen ANITTEPE-5, MEB-6, MEB-7, MEB-8, ATA-6 ve ÖZGÜN 7.sınıf Türkçe ders kitaplarındaki zorunlu ortak temalar, Türkçe programında belirlenen alt temalar bakımından incelenmiş ve temalar bağlamında verilen okuma ve dinleme metinlerinin programdaki konu önerilerine uygun biçimde yazıldıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Türkçe ders kitaplarında her metnin bulunduğu tema ve alt temalara uygun olması beklenir fakat metinlerin bazıları bulundukları temayla tamamen ilgisizken bazıları ise kısmen ilgili olabilmektedir.

İncelenen etkinlikler ve metinlerden elde edilen bir başka bulgu da 7.alt amaca yönelik olarak Türkçe programında belirlenen konu önerilerine-alt temalar- ilişkin olarak programın, temalar bağlamında niceliksel olarak özellikle bir belirleme yapmamış olması dolayısıyla bazı konu önerilerine temalar ve metinlerde daha yoğun yer verilirken bazılarının daha az yer aldıklarıdır. Buna yönelik olarak programın temalar bağlamında hangi konu önerilerine ne sıklıkta yer verileceğine ilişkin bir açıklama yapması, ihmal edilen alt temaların da kitaplarda yer alması sayesinde alt temaların dağılımında homojen bir dağılım oluşmasını sağlayacaktır.

Yine temalar bağlamında kitaplarda verilen metinler ve etkinliklerin uygulanma süreçlerinde teknoloji desteği alınması ile farklı alanlarda paydaşlarla işbirlikli çalışma içinde olunması öğrencilerin deneyimleyebilecekleri etkinliklere başvurulması, tema öğretimin daha kalıcı hâle getirebilecektir.

5.8. “Tema öğretimi bağlamında incelenen etkinlikler, Türkçe programında verilen temel dil becerilerinden hangi kazanımlar ile eşleşmektedir?” Alt Amacına İlişkin Bulgular ve Yorum

Çalışmanın örneklemini oluşturan ders kitaplarında tema öğretimi bağlamında incelenen etkinliklerin Türkçe programında hangi kazanımlar ile eşleştikleri incelenmiş ve tablolar hâlinde verilmiştir. Buna göre her ders kitabı ve içerdikleri etkinlikler kendi özelinde tema bağlamında Türkçenin dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma temel dil becerilerine ilişkin eşleştikleri kazanımlar ile verilmiş olup kazanımların tekrar etme sıklıkları yay ayrıç içinde “x” işareti ile gösterilmiştir:

Tablo 30.ANITTEPE 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabı Tema Öğretimine Yönelik Hazırlanmış Etkinliklerde Türkçe Öğretim Programında Yer Alan Temel Dil Beceriler ve Kazanımlarının Tekrar Etme Sıklığı Tablosu

ANITTEPE 5.SINIF TÜRKÇE DERS KİTABINDA YER ALAN TEMALAR	TEMA ÖĞRETİMİNE İLİŞKİN ETKİNLİKLERİN TDÖP’ TE EŞLEŞTİKLERİ TEMEL BECERİLER İLE KAZANIMLARIN TEKRARLANMA SIKLIĞI
1.Tema: Birey ve Toplum	<i>Dinleme/İzleme:</i>
	<i>T.5.1.6. Dinledikleri/izlediklerine yönelik sorulara cevap verir.</i>
	<i>T.5.1.10. Dinlediklerinin/izlediklerinin içeriğini değerlendirir.</i>
	<i>T.5.1.11. Dinledikleri/izledikleri ile ilgili görüşlerini bildirir.</i>
	<i>T.5.1.12. Dinleme stratejilerini uygular.</i>
	<i>Konuşma:</i>
	<i>T.5.2.2. Hazırlıksız konuşma yapar.(xxxx)</i>
	<i>T.5.2.3. Konuşma stratejilerini uygular.(xxxx)</i>
	<i>T.5.2.4. Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır.</i>
	<i>Okuma:</i>
	<i>T.5.3.2. Metni türün özelliklerine uygun biçimde okur.</i>
	<i>T.5.3.3. Farklı yazı karakterleri ile yazılmış yazıları okur.</i>
	<i>T.5.3.14. Metnin ana fikrini/ana duygusunu belirler.</i>
	<i>T.5.3.17. Metni yorumlar.(xxxx)</i>
	<i>T.5.3.19. Metnin ilgili sorulara cevap verir.(xxxxx)</i>
	<i>T.5.3.20. Metnin konusunu belirler.</i>
	<i>T.5.3.22. Görsellerle ilgili soruları cevaplar.(xxx)</i>
	<i>Yazma:</i>
	<i>T.5.4.2. Bilgilendirici metin yazar.</i>
	<i>T.5.4.3. Hikâye edici metin yazar.</i>
	<i>T.5.4.4. Yazma stratejilerini uygular.(xxxxx)</i>
	<i>Dinleme/İzleme:</i>

2.Tema: Millî Mücadele ve Atatürk	<i>Konuşma:</i> T.5.2.1. Hazırlıklı konuşma yapar. T.5.2.2. Hazırlıksız konuşma yapar. T.5.2.3. Konuşma stratejilerini uygular.(xxxx) <i>Okuma:</i> T.5.3.14. Metnin ana fikrini/ana duygusunu belirler. T.5.3.17. Metni yorumlar.(xx) T.5.3.19. Metinle ilgili sorulara cevap verir.(xxx) T.5.3.22. Görsellerle ilgili soruları cevaplar.(xxxx) T.5.3.24. Okuduğu metnin içeriğine uygun başlık/başlıklar belirler. <i>Yazma:</i> T.5.4.4. Yazma stratejilerini uygular.(xxxxxx) T.5.4.15. Yazdıklarının içeriğine uygun başlık belirler.
3.Tema: Doğa ve Evren	<i>Dinleme/İzleme:</i> T.5.1.6. Dinledikleri/izlediklerine yönelik sorulara cevap verir. T.5.1.11. Dinledikleriyle/izledikleriyle ilgili görüşlerini bildirir. <i>Konuşma:</i> T.5.2.2. Hazırlıksız konuşma yapar.(xx) T.5.2.3. Konuşma stratejilerini uygular.(xx) <i>Okuma:</i> T.5.3.17. Metni yorumlar.(xxx) T.5.3.19. Metinle ilgili sorulara cevap verir.(xxx) T.5.3.22. Görsellerle ilgili soruları cevaplar. T.5.3.28. Bilgi kaynaklarını etkili şekilde kullanır. T.5.3.29. Bilgi kaynaklarının güvenilirliğini sorgular. T.5.3.34. Grafik, tablo ve çizelgeyle sunulan bilgilere ilişkin soruları cevaplar. <i>Yazma:</i> T.5.4.2. Bilgilendirici metin yazar. T.5.4.3. Hikâye edici metin yazar.(xx) T.5.4.4. Yazma stratejilerini uygular.(xxxxxxx) T.5.4.12. Yazdıklarında yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanır. T.5.4.13. Formları yönergelerine uygun doldurur. T.5.4.15. Yazdıklarının içeriğine uygun başlık belirler.
4.Tema: Millî Kültürümüz	<i>Dinleme/İzleme:</i> T.5.1.6. Dinledikleri/izlediklerine yönelik sorulara cevap verir. <i>Konuşma:</i> T.5.2.1. Hazırlıklı konuşma yapar. T.5.2.2. Hazırlıksız konuşma yapar.(xxx) T.5.2.3. Konuşma stratejilerini uygular.(xxxx) <i>Okuma:</i> T.5.3.13. Okuduklarını özetler. T.5.3.17. Metni yorumlar.(xxxx) T.5.3.19. Metinle ilgili sorulara cevap verir.(xxxx) T.5.3.24. Okuduğu metnin içeriğine uygun başlık/başlıklar belirler. T.5.3.27. Metinler arasında karşılaştırma yapar. T.5.3.28. Bilgi kaynaklarını etkili şekilde kullanır. T.5.3.29. Bilgi kaynaklarının güvenilirliğini sorgular. <i>Yazma:</i> T.5.4.1.Şiir yazar. T.5.4.2. Bilgilendirici metin yazar.(xx)

	T.5.4.3. Hikâye edici metin yazar. T.5.4.4. Yazma stratejilerini uygular.(xxxxx)
5.Tema: Vatandaşlık	<i>Dinleme/İzleme:</i> T.5.1.6. Dinledikleri/izlediklerine yönelik sorulara cevap verir. T.5.1.11. Dinledikleri/izledikleri ile ilgili görüşlerini bildirir. <i>Konuşma:</i> T.5.2.2. Hazırlıksız konuşma yapar.(xxx) T.5.2.3. Konuşma stratejilerini uygular.(xxx) <i>Okuma:</i> T.5.3.13. Okuduklarını özetler. T.5.3.17. Metni yorumlar.(xxx) T.5.3.19. Metinle ilgili sorulara cevap verir.(xxxx) T.5.3.22. Görsellerle ilgili soruları cevaplar.(xxx) <i>Yazma:</i> T.5.4.1.Şiir yazar. T.5.4.2. Bilgilendirici metin yazar.(xx) T.5.4.4. Yazma stratejilerini uygular.(xxxxxxx) T.5.4.7. Yazılarını zenginleştirmek için atasözleri, deyimler ve özdeyişler kullanır. T.5.4.14. Kısa metinler yazar.
6.Tema: Sağlık ve Spor	<i>Dinleme/İzleme:</i> T.5.1.4. Dinlediklerinin/izlediklerinin ana fikrini/ana duygusunu tespit eder. T.5.1.6. Dinledikleri/izlediklerine yönelik sorulara cevap verir.(xxx) T.5.1.11. Dinledikleri/izledikleri ile ilgili görüşlerini bildirir. <i>Konuşma:</i> T.5.2.1. Hazırlıklı konuşma yapar. T.5.2.2. Hazırlıksız konuşma yapar. T.5.2.3. Konuşma stratejilerini uygular.(xxx) T.5.2.4. Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır. T.5.2.7. Konuşmalarında yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanır. <i>Okuma:</i> T.5.3.17. Metni yorumlar.(xx) T.5.3.18. Metinle ilgili sorular sorar. T.5.3.19. Metinle ilgili sorulara cevap verir.(xxxx) T.5.3.22. Görsellerle ilgili soruları cevaplar. <i>Yazma:</i> T.5.4.4. Yazma stratejilerini uygular.(xxxx) T.6.4.6. Bir işi işlem basamaklarına göre yazar. T.5.4.7. Yazılarını zenginleştirmek için atasözleri, deyimler ve özdeyişler kullanır. T.5.4.9. Yazdıklarını düzenler. T.5.4.10. Yazdıklarını paylaşır. T.5.4.12. Yazdıklarında yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanır.
	<i>Dinleme/İzleme:</i> <i>Konuşma:</i> T.5.2.2. Hazırlıksız konuşma yapar.(xxxx)

7.Tema: Erdemler	T.5.2.3. Konuşma stratejilerini uygular.(xxxx) T.5.2.5. Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır. Okuma: T.5.3.15. Metinde ele alınan sorunlara farklı çözümler üretir. T.5.3.17. Metni yorumlar. T.5.3.18. Metinle ilgili sorular sorar. T.5.3.19. Metinle ilgili sorulara cevap verir.(xx) T.5.3.22. Görsellerle ilgili soruları cevaplar. Yazma: T.5.4.1.Şiir yazar. T.5.4.4. Yazma stratejilerini uygular.(xxxx) T.5.4.7. Yazılarını zenginleştirmek için atasözleri, deyimler ve özdeyişler kullanır. T.5.4.15. Yazdıklarının içeriğine uygun başlık belirler.
8.Tema: Bilim ve Teknoloji	Dinleme/İzleme: T.5.1.6. Dinledikleri/izlediklerine yönelik sorulara cevap verir. T.5.1.11. Dinledikleri/izledikleri ile ilgili görüşlerini bildirir. Konuşma: T.5.2.1. Hazırlıklı konuşma yapar. T.5.2.2. Hazırlıksız konuşma yapar.(xxxx) T.5.2.3. Konuşma stratejilerini uygular.(xxxxx) T.5.2.6. Konuşmalarında uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanır. Okuma: T.5.3.17. Metni yorumlar.(xx) T.5.3.18. Metinle ilgili sorular sorar. T.5.3.19. Metinle ilgili sorulara cevap verir.(xxxxxx) T.5.3.22. Görsellerle ilgili soruları cevaplar.(xx) T.5.3.25. Medya metinlerini değerlendirir. T.5.3.27. Metinler arasında karşılaştırma yapar. T.5.3.34. Grafik, tablo ve çizelgeyle sunulan bilgilere ilişkin soruları cevaplar. Yazma: T.5.4.2. Bilgilendirici metin yazar. T.5.4.4. Yazma stratejilerini uygular.(xxxxxxxx) T.5.4.6. Bir işin işlem basamaklarını yazar.

“x”: Verilen kazanımın mevcut temada tekrar etme sıklığını belirtmektedir.

Tablo 30’da Anıttepe 5.sınıf Türkçe ders kitabında verilen 8 temada dinleme/izleme alanında toplam 14, konuşma alanında toplam 25, okuma alanında toplam 45, yazma alanında toplam 33 kazanımın yer aldığı, tüm temel dil becerilerinde kazanımların bazılarının tekrar ettiği, Erdemler ve Millî Mücadele ve Atatürk temalarında dinleme/izleme becerisine yer verilmediği tespit edilmiştir.

Tablo 31.MEB 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabı Tema Öğretimine Yönelik Hazırlanmış Etkinliklerde Türkçe Öğretim Programında Yer Alan Temel Dil Beceriler ve Kazanımlarının Tekrar Etme Sıklığı Tablosu

MEB 6.SINIF TÜRKÇE DERS KİTABINDA YER ALAN TEMALAR	TEMA ÖĞRETİMİNE İLİŞKİN ETKİNLİKLERİN TDÖP’ TE EŞLEŞTİKLERİ TEMEL BECERİLER İLE KAZANIMLARIN TEKRARLANMA SIKLIĞI
--	--

1.Tema: Okuma Kültürü

Dinleme/İzleme:

T.6.1.4. Dinledikleri/izlediklerine yönelik sorulara cevap verir.

T.6.1.7. Dinlediklerine/izlediklerine yönelik farklı başlıklar önerir.

T.6.1.11. Dinledikleri/izledikleri ile ilgili görüşlerini bildirir.

Konuşma:

T.6.2.1. Hazırlıklı konuşma yapar.

T.6.2.2. Hazırlıksız konuşma yapar.(xxxx)

T.6.2.3. Konuşma stratejilerini uygular.(xxxxx)

T.6.2.5. Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır.

T.6.2.7. Konuşmalarında yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanır.

Okuma:

T.6.3.2. Metni türün özelliklerine uygun biçimde okur.

T.6.3.17. Metinle ilgili soruları cevaplar.(xxx)

T.6.3.19. Metnin konusunu belirler.

T.6.3.20. Metnin ana fikrini/ana duygusunu belirler.

T.6.3.24. Metnin içeriğini yorumlar.(xxx)

T.6.3.30. Görsellerle ilgili soruları cevaplar.(xxx)

T.6.3.35. Grafik, tablo ve çizelgeyle sunulan bilgileri yorumlar.(xx)

Yazma:

T.6.4.1. Şiir yazar.(xx)

T.6.4.2. Bilgilendirici metin yazar.(xx)

T.6.4.3. Hikâye edici metin yazar.

T.6.4.4. Yazma stratejilerini uygular.(xxxxxxxxxx)

T.6.4.5. Yazdıklarını desteklemek için gerektiğinde grafik ve tablo kullanır.

T.6.4.8. Yazdıklarının içeriğine uygun başlık belirler.(xxx)

T.6.4.12. Yazdıklarında yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanır.(xxx)

T.6.4.13. Formları yönergelerine uygun doldurur.(xxx)

Dinleme/İzleme:

T.6.1.4. Dinledikleri/izlediklerine yönelik sorulara cevap verir.

T.6.1.9. Konuşmacının sözlü olmayan mesajlarını kavrar.

T.6.1.10. Dinlediklerinin/izlediklerinin içeriğini değerlendirir.

T.6.1.11. Dinledikleri/izledikleri ile ilgili görüşlerini bildirir.

Konuşma:

T.6.2.1. Hazırlıklı konuşma yapar.(xxx)

T.6.2.2. Hazırlıksız konuşma yapar.(xxx)

T.6.2.3. Konuşma stratejilerini uygular.(xxxxxx)

T.6.2.4. Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır.(xx)

T.6.2.5. Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır.

Okuma:

T.6.3.1. Noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli ve sessiz okur.(xx)

T.6.3.2. Metni türün özelliklerine uygun biçimde

2.Tema: Millî Mücadele ve Atatürk

okur.

T.6.3.3. Farklı yazı karakterleri ile yazılmış yazıları okur.

T.6.3.4. Okuma stratejilerini kullanır.

T.6.3.17. Metinle ilgili soruları cevaplar.(xxx)

T.6.3.18. Metinle ilgili sorular sorar.

T.6.3.20. Metnin ana fikrini/ana duygusunu belirler.

T.6.3.21. Metnin içeriğine uygun başlık belirler.

T.6.3.24. Metnin içeriğini yorumlar.(xx)

T.6.3.26. Metin türlerini ayırt eder.

T.6.3.27. Şiirin şekil özelliklerini açıklar.

T.6.3.30. Görsellerle ilgili soruları cevaplar.(xx)

T.6.3.35. Grafik, tablo ve çizelgeyle sunulan bilgileri yorumlar.

Yazma:

T.6.4.1. Şiir yazar.

T.6.4.2. Bilgilendirici metin yazar.

T.6.4.3. Hikâye edici metin yazar.(xx)

T.6.4.4. Yazma stratejilerini uygular.(xxxx)

T.6.4.8. Yazdıklarının içeriğine uygun başlık belirler.

T.6.4.9. Yazılarında uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanır.

T.6.4.10. Yazdıklarını düzenler.

Dinleme/İzleme:

T.6.1.4. Dinledikleri/izlediklerine yönelik sorulara cevap verir.

T.6.1.11. Dinledikleriyle/izledikleriyle ilgili görüşlerini bildirir.

Konuşma:

T.6.2.2. Hazırlıksız konuşma yapar.(xxx)

T.6.2.3. Konuşma stratejilerini uygular.(xxx)

T.6.2.6. Konuşmalarında uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanır.

Okuma:

T.6.3.1. Noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli ve sessiz okur.

T.6.3.4. Okuma stratejilerini kullanır.

T.6.3.17. Metinle ilgili soruları cevaplar.(xx)

T.6.3.23. Metinde ele alınan sorunlara farklı çözümler üretir.

T.6.3.24. Metnin içeriğini yorumlar.(xx)

Yazma:

T.6.4.3. Hikâye edici metin yazar.

T.6.4.4. Yazma stratejilerini uygular.(xxxxxxxxxx)

T.6.4.8. Yazdıklarının içeriğine uygun başlık belirler.

T.6.4.11. Yazdıklarını paylaşır.

T.6.4.13. Formları yönergelerine uygun doldurur.(xxx)

T.6.4.14. Kısa metinler yazar.

Dinleme/İzleme:

T.6.1.4. Dinledikleri/izlediklerine yönelik sorulara cevap verir.

T.6.1.11. Dinledikleriyle/izledikleriyle ilgili görüşlerini bildirir.

Konuşma:

T.6.2.1. Hazırlıklı konuşma yapar.

T.6.2.2. Hazırlıksız konuşma yapar.(xxxx)

3.Tema: Bilim ve Teknoloji

4.Tema: Erdemler

- T.6.2.3.Konuşma stratejilerini uygular.(xxxxx)*
T.6.2.4. Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır.
Okuma:
T.6.3.1. Noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli ve sessiz okur.(xx)
T.6.3.17. Metinle ilgili soruları cevaplar.(xxxx)
T.6.3.18. Metinle ilgili sorular sorar.(xx)
T.6.3.23. Metinde ele alınan sorunlara farklı çözümler üretir.
T.6.3.24. Metnin içeriğini yorumlar.(xxx)
T.6.3.30. Görsellerle ilgili soruları cevaplar.(xx)
T.6.3.35. Grafik, tablo ve çizelgeyle sunulan bilgileri yorumlar.
Yazma:
T.6.4.3. Hikâye edici metin yazar.(xxx)
T.6.4.4. Yazma stratejilerini uygular.(xxxxx)
T.6.4.6. Bir işi işlem basamaklarına göre yazar.
T.6.4.8. Yazdıklarının içeriğine uygun başlık belirler.
T.6.4.13. Formları yönergelerine uygun doldurur.

-
- Dinleme/İzleme:*
T.6.1.4. Dinledikleri/izlediklerine yönelik sorulara cevap verir.
T.6.1.11. Dinledikleriyle/izledikleriyle ilgili görüşlerini bildirir.

- Konuşma:*
T.6.2.2. Hazırlıksız konuşma yapar.(xxx)
T.6.2.3.Konuşma stratejilerini uygular.(xxx)
T.6.2.4. Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır.
Okuma:
T.6.3.1. Noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli ve sessiz okur.

- T.6.3.4. Okuma stratejilerini kullanır.*
T.6.3.17. Metinle ilgili soruları cevaplar.(xxx)
T.6.3.24. Metnin içeriğini yorumlar.(xxx)
T.6.3.30. Görsellerle ilgili soruları cevaplar.(xxx)
T.6.3.35. Grafik, tablo ve çizelgeyle sunulan bilgileri yorumlar.

5.Tema: Doğa ve Evren

- Yazma:*
T.6.4.3. Hikâye edici metin yazar.
T.6.4.4. Yazma stratejilerini uygular.(xxxxxxxxx)
T.6.4.6. Bir işi işlem basamaklarına göre yazar.
T.6.4.11. Yazdıklarını paylaşır.(xxx)
T.6.4.13. Formları yönergelerine uygun doldurur.(xxxx)
T.6.4.14. Kısa metinler yazar.

-
- Dinleme/İzleme:*
T.6.1.4. Dinledikleri/izlediklerine yönelik sorulara cevap verir.
T.6.1.11. Dinledikleriyle/izledikleriyle ilgili görüşlerini bildirir.
Konuşma:
T.6.2.1. Hazırlıklı konuşma yapar.

6.Tema: Millî Kültürümüz

- T.6.2.2. Hazırlıksız konuşma yapar.(xxx)*
T.6.2.3.Konuşma stratejilerini uygular.(xxxx)
Okuma:
T.6.3.1. Noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli ve sessiz okur.
T.6.3.2. Metni türün özelliklerine uygun biçimde okur.(xxx)
T.6.3.17. Metinle ilgili soruları cevaplar.(xxx)
T.6.3.18. Metinle ilgili sorular sorar.(xx)
T.6.3.24. Metnin içeriğini yorumlar.(xxx)
T.6.3.30. Görsellerle ilgili soruları cevaplar.
Yazma:
T.6.4.1. Şiir yazar.
T.6.4.2. Bilgilendirici metin yazar.
T.6.4.3. Hikâye edici metin yazar.(xx)
T.6.4.4. Yazma stratejilerini uygular.(xxxxxx)
T.6.4.6. Bir işi işlem basamaklarına göre yazar.
T.6.4.10. Yazdıklarını düzenler.
T.6.4.13. Formları yönergelerine uygun doldurur.
T.6.4.14. Kısa metinler yazar.(xx)

Dinleme/İzleme:

- T.6.1.4. Dinledikleri/izlediklerine yönelik sorulara cevap verir.*
T.6.1.11. Dinledikleri/izledikleri ile ilgili görüşlerini bildirir.

Konuşma:

- T.6.2.1. Hazırlıklı konuşma yapar.(xxx)*
T.6.2.2. Hazırlıksız konuşma yapar.(xxx)
T.6.2.3.Konuşma stratejilerini uygular.(xxxxxx)
T.6.2.4. Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır.
T.6.2.5. Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır.

Okuma:

- T.6.3.1. Noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli ve sessiz okur.(xxxxx)*
T.6.3.4. Okuma stratejilerini kullanır.
T.6.3.17. Metinle ilgili soruları cevaplar.(xxxxxxxxxx)
T.6.3.18. Metinle ilgili sorular sorar.
T.6.3.20. Metnin ana fikrini/ana duygusunu belirler.
T.6.3.23. Metinde ele alınan sorunlara farklı çözümler üretir.(xx)
T.6.3.24. Metnin içeriğini yorumlar.(xxx)
T.6.3.30. Görsellerle ilgili soruları cevaplar.(xx)
T.6.3.35. Grafik, tablo ve çizelgeyle sunulan bilgileri yorumlar.(xxx)

7.Tema: Sağlık ve Spor

Yazma:

- T.6.4.2. Bilgilendirici metin yazar.*
T.6.4.3. Hikâye edici metin yazar.(xx)
T.6.4.4. Yazma stratejilerini uygular.(xxxxxxxxxx)
T.6.4.8. Yazdıklarının içeriğine uygun başlık belirler.
T.6.4.11. Yazdıklarını paylaşır.
T.6.4.13. Formları yönergelerine uygun doldurur.(xx)
T.6.4.14. Kısa metinler yazar.
-

8.Tema: Birey ve Toplum

Dinleme/İzleme:

T.6.1.4. Dinledikleri/izlediklerine yönelik sorulara cevap verir.(xx)

T.6.1.5. Dinlediklerinin/izlediklerinin konusunu belirler.

T.6.1.6. Dinlediklerinin/izlediklerinin ana fikrini/ana duygusunu tespit eder.

T.6.1.11. Dinledikleri/izledikleri ile ilgili görüşlerini bildirir.

Konuşma:

T.6.2.1. Hazırlıklı konuşma yapar.

T.6.2.2. Hazırlıksız konuşma yapar.(xxxxxx)

T.6.2.3. Konuşma stratejilerini uygular.(xxxxxx)

T.6.2.4. Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır.

T.6.2.5. Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır.

Okuma:

T.6.3.2. Metni türün özelliklerine uygun biçimde okur.

T.6.3.17. Metinle ilgili soruları cevaplar.(xxxx)

T.6.3.18. Metinle ilgili sorular sorar.

T.6.3.19. Metnin konusunu belirler.

T.6.3.20. Metnin ana fikrini/ana duygusunu belirler.

T.6.3.24. Metnin içeriğini yorumlar.(xxx)

T.6.3.35. Grafik, tablo ve çizelgeyle sunulan bilgileri yorumlar.

Yazma:

T.6.4.1. Şiir yazar.

T.6.4.3. Hikâye edici metin yazar.(xx)

T.6.4.4. Yazma stratejilerini uygular.(xxxxxxxx)

T.6.4.7. Yazılarını zenginleştirmek için atasözleri, deyimler ve özdeyişler kullanır.(xx)

T.6.4.8. Yazdıklarının içeriğine uygun başlık belirler.

“x”: Verilen kazanımın mevcut temada tekrar etme sıklığını belirtmektedir.

Tablo 31’de MEB 6.sınıf Türkçe ders kitabında verilen 8 temada dinleme/izleme alanında toplam 21, konuşma alanında toplam 33, okuma alanında toplam 60, yazma alanında toplam 52 kazanımın yer aldığı, tüm temel dil becerilerinde kazanımların bazılarının tekrar ettiği sonuçları elde edilmiştir.

Tablo 32.MEB 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı Tema Öğretimine Yönelik Hazırlanmış Etkinliklerde Türkçe Öğretim Programında Yer Alan Temel Dil Beceriler ve Kazanımlarının Tekrar Etme Sıklığı Tablosu

MEB 7.SINIF TÜRKÇE DERS KİTABINDA YER ALAN TEMALAR	TEMA ÖĞRETİMİNE İLİŞKİN ETKİNLİKLERİN TDÖP’ TE EŞLEŞTİKLERİ TEMEL BECERİLER İLE KAZANIMLARIN TEKRARLANMA SIKLIĞI
	<i>Dinleme/İzleme:</i>
	T.7.1.4. Dinledikleri/izlediklerine yönelik soruları cevaplar.
	T.7.1.5. Dinlediklerinin/izlediklerinin konusunu belirler.
	T.7.1.11. Dinledikleri/izledikleri ile ilgili görüşlerini bildirir.
	<i>Konuşma:</i>
	T.7.2.2. Hazırlıksız konuşma yapar.(xxx)

1.Tema: Duygular	T.7.2.3. Konuşma stratejilerini uygular.(xxx) Okuma: T.7.3.2. Metni türün özelliklerine uygun biçimde okur. T.7.3.17. Metnin ana fikrini/ana duygusunu belirler. T.7.3.19. Metinle ilgili soruları cevaplar.(xxx) T.7.3.20. Metinle ilgili sorular sorar.(xx) T.7.3.22. Metnin içeriğini yorumlar.(xxx) T.7.3.24. Metinde ele alınan sorunlara farklı çözümler üretir. Yazma: T.7.4.1. Şiir yazar. T.7.4.4. Yazma stratejilerini uygular.(xx) T.7.4.11. Kısa metinler yazar. T.7.4.12. Yazdıklarının içeriğine uygun başlık belirler.
2.Tema: Millî Mücadele ve Atatürk	Dinleme/İzleme: T.7.1.4. Dinledikleri/izlediklerine yönelik soruları cevaplar. T.7.1.11. Dinledikleriyle/izledikleriyle ilgili görüşlerini bildirir. Konuşma: T.7.2.1. Hazırlıklı konuşma yapar.(xx) T.7.2.2. Hazırlıksız konuşma yapar.(xx) T.7.2.3. Konuşma stratejilerini uygular.(xx) Okuma: T.7.3.2. Metni türün özelliklerine uygun biçimde okur. T.7.3.17. Metnin ana fikrini/ana duygusunu belirler.(xx) T.7.3.19. Metinle ilgili soruları cevaplar.(xxx) T.7.3.22. Metnin içeriğini yorumlar.(xxx) T.7.3.30. Görsellerle ilgili soruları cevaplar. T.7.3.32. Bilgi kaynaklarını etkili bir şekilde kullanır. T.7.3.33. Bilgi kaynaklarının güvenilirliğini sorgular. Yazma: T.7.4.1. Şiir yazar. T.7.4.4. Yazma stratejilerini uygular.(xxxxx) T.7.4.5. Anlatımı desteklemek için grafik ve tablo kullanır. T.7.4.6. Bir işi işlem basamaklarına göre yazar. T.7.4.11. Kısa metinler yazar.(xxx) T.7.4.12. Yazdıklarının içeriğine uygun başlık belirler.(xx) T.7.4.16. Yazdıklarını düzenler. T.7.4.17. Yazdıklarını paylaşır.
3.Tema: Okuma Kültürü	Dinleme/İzleme: T.7.1.4. Dinledikleri/izlediklerine yönelik soruları cevaplar. T.7.1.11. Dinledikleriyle/izledikleriyle ilgili görüşlerini bildirir. Konuşma: T.7.2.1. Hazırlıklı konuşma yapar.(xxxx) T.7.2.3. Konuşma stratejilerini uygular.(xxx) Okuma: T.7.3.19. Metinle ilgili soruları cevaplar.(xxx) T.7.3.22. Metnin içeriğini yorumlar.(xxx) T.7.3.30. Görsellerle ilgili soruları cevaplar. T.7.3.34. Grafik, tablo ve çizelgeyle sunulan bilgileri yorumlar.

T.7.3.35. Metinlerin yazılı hâli ile medya sunumlarını karşılaştırır.

Yazma:

T.7.4.1. Şiir yazar.

T.7.4.4. Yazma stratejilerini uygular.(xxxx)

T.7.4.5. Anlatımı desteklemek için grafik ve tablo kullanır.

T.7.4.6. Bir işi işlem basamaklarına göre yazar.

T.7.4.10. Formları yönergelerine uygun doldurur.(xxxx)

T.7.4.11. Kısa metinler yazar.(xx)

T.7.4.12. Yazdıklarının içeriğine uygun başlık belirler.(xx)

Dinleme/İzleme:

T.7.1.1. Dinlediklerinde/izlediklerinde geçen olayların gelişimi ve sonucu hakkında tahminde bulunur.

T.7.1.4. Dinledikleri/izlediklerine yönelik soruları cevaplar.

T.7.1.11. Dinledikleri/izledikleri ile ilgili görüşlerini bildirir.

Konuşma:

T.7.2.1. Hazırlıklı konuşma yapar.

T.7.2.2. Hazırlıksız konuşma yapar.(xxx)

T.7.2.3. Konuşma stratejilerini uygular.(xxxx)

4.Tema: Erdemler

Okuma:

T.7.3.19. Metinle ilgili soruları cevaplar.(xxx)

T.7.3.22. Metnin içeriğini yorumlar.(xxx)

Yazma:

T.7.4.2. Bilgilendirici metin yazar.

T.7.4.4. Yazma stratejilerini uygular.(xxxx)

T.7.4.8. Yazılarında anlatım biçimlerini kullanır.

T.7.4.12. Yazdıklarının içeriğine uygun başlık belirler.(xx)

Dinleme/İzleme:

T.7.1.4. Dinledikleri/izlediklerine yönelik soruları cevaplar.(xx)

T.7.1.11. Dinledikleri/izledikleri ile ilgili görüşlerini bildirir.(xx)

T.7.1.12. Dinlediklerinin/izlediklerinin içeriğini değerlendirir.

T.7.1.13. Dinleme stratejilerini uygular.

T.7.1.14. Konuşmacının sözlü olmayan mesajlarını kavrar.

Konuşma:

T.7.2.1. Hazırlıklı konuşma yapar.(xx)

T.7.2.2. Hazırlıksız konuşma yapar.(xx)

T.7.2.3. Konuşma stratejilerini uygular.(xxxx)

Okuma:

T.7.3.19. Metinle ilgili soruları cevaplar.(xxx)

T.7.3.20. Metinle ilgili sorular sorar.(xx)

T.7.3.22. Metnin içeriğini yorumlar.(xxx)

Yazma:

T.7.4.2. Bilgilendirici metin yazar.

T.7.4.3. Hikâye edici metin yazar.

T.7.4.4. Yazma stratejilerini uygular.(xxxx)

T.7.4.8. Yazılarında anlatım biçimlerini kullanır.

T.7.4.11. Kısa metinler yazar.(xx)

5.Tema: Kişisel Gelişim

6.Tema: Millî Kültürümüz

T.7.4.12. Yazdıklarının içeriğine uygun başlık belirler.

Dinleme/İzleme:

T.7.1.4. Dinledikleri/izlediklerine yönelik soruları cevaplar.(xx)

T.7.1.11. Dinledikleri/izledikleri ile ilgili görüşlerini bildirir.(xx)

T.7.1.12. Dinlediklerinin/izlediklerinin içeriğini değerlendirir.

Konuşma:

T.7.2.1. Hazırlıklı konuşma yapar.(xxx)

T.7.2.2. Hazırlıksız konuşma yapar.

T.7.2.3. Konuşma stratejilerini uygular.(xxxx)

Okuma:

T.7.3.2. Metni türün özelliklerine uygun biçimde okur.

T.7.3.19. Metinle ilgili soruları cevaplar.(xxx)

T.7.3.20. Metinle ilgili sorular sorar.

T.7.3.22. Metnin içeriğini yorumlar.(xxx)

T.7.3.24. Metinde ele alınan sorunlara farklı çözümler üretir.

T.7.3.26. Metindeki gerçek ve kurgusal unsurları ayırt eder.

T.7.3.35. Metinlerin yazılı hâli ile medya sunumlarını karşılaştırır.

Yazma:

T.7.4.1. Şiir yazar.

T.7.4.2. Bilgilendirici metin yazar.

T.7.4.4. Yazma stratejilerini uygular.(xxxxx)

T.7.4.7. Yazılarını zenginleştirmek için atasözleri, deyimler ve özdeyişler kullanır.

T.7.4.12. Yazdıklarının içeriğine uygun başlık belirler.(xx)

T.7.4.17. Yazdıklarını paylaşır.

Dinleme/İzleme:

T.7.1.4. Dinledikleri/izlediklerine yönelik soruları cevaplar.

T.7.1.11. Dinledikleri/izledikleri ile ilgili görüşlerini bildirir.

Konuşma:

T.7.2.1. Hazırlıklı konuşma yapar.(xx)

T.7.2.2. Hazırlıksız konuşma yapar.(xxx)

T.7.2.3. Konuşma stratejilerini uygular.(xxxxx)

Okuma:

T.7.3.19. Metinle ilgili soruları cevaplar.(xxx)

T.7.3.22. Metnin içeriğini yorumlar.(xxx)

T.7.3.24. Metinde ele alınan sorunlara farklı çözümler üretir.

T.7.3.30. Görsellerle ilgili soruları cevaplar.(xx)

Yazma:

T.7.4.2. Bilgilendirici metin yazar.(xx)

T.7.4.4. Yazma stratejilerini uygular.(xxxx)

T.7.4.6. Bir işi işlem basamaklarına göre yazar.

T.7.4.11. Kısa metinler yazar.

T.7.4.14. Araştırmalarının sonuçlarını yazılı olarak sunar.

T.7.4.15. Yazılarında uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanır.

7.Tema: Sağlık ve Spor

8.Tema: Sanat

Dinleme/İzleme:

T.7.1.4. Dinledikleri/izlediklerine yönelik soruları cevaplar.

T.7.1.11. Dinledikleri/izledikleri ile ilgili görüşlerini bildirir.

T.7.1.14. Konuşmacının sözlü olmayan mesajlarını kavrar.

Konuşma:

T.7.2.1. Hazırlıklı konuşma yapar.

T.7.2.2. Hazırlıksız konuşma yapar.(xxxx)

T.7.2.3. Konuşma stratejilerini uygular.(xxxxx)

Okuma:

T.7.3.1. Noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli ve sessiz okur.

T.7.3.19. Metinle ilgili soruları cevaplar.(xxx)

T.7.3.22. Metnin içeriğini yorumlar.(xxx)

Yazma:

T.7.4.2. Bilgilendirici metin yazar.

T.7.4.4. Yazma stratejilerini uygular.(xxxxxxx)

T.7.4.16. Yazdıklarını düzenler.

T.7.4.12. Yazdıklarının içeriğine uygun başlık belirler.(xxx)

T.7.4.14. Araştırmalarının sonuçlarını yazılı olarak sunar.

“x”: Verilen kazanımın mevcut temada tekrar etme sıklığını belirtmektedir.

Tablo 32’de MEB 7.sınıf Türkçe ders kitabında verilen 8 temada dinleme/izleme alanında toplam 23, konuşma alanında toplam 22, okuma alanında toplam 37, yazma alanında toplam 46 kazanımın yer aldığı, tüm temel dil becerilerinde kazanımların bazılarının tekrar ettiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Tablo 33.MEB 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabı Tema Öğretimine Yönelik Hazırlanmış Etkinliklerde Türkçe Öğretim Programında Yer Alan Temel Dil Beceriler ve Kazanımlarının Tekrar Etme Sıklığı Tablosu

MEB 8.SINIF TÜRKÇE DERS KİTABINDA YER ALAN TEMALAR	TEMA ÖĞRETİMİNE İLİŞKİN ETKİNLİKLERİN TDÖP’ TE EŞLEŞTİKLERİ TEMEL BECERİLER İLE KAZANIMLARIN TEKRARLANMA SIKLIĞI
1.Tema: Erdemler	<i>Dinleme/İzleme:</i> <i>T.8.1.4. Dinledikleri/izlediklerine yönelik soruları cevaplar.</i> <i>T.8.1.10. Dinledikleri/izledikleri ile ilgili görüşlerini bildirir.</i> <i>Konuşma:</i> <i>T.8.2.2. Hazırlıksız konuşma yapar.</i> <i>Okuma:</i> <i>T.8.3.14. Metinle ilgili soruları cevaplar.(xxxx)</i> <i>T.8.3.17. Metnin ana fikrini/ana duygusunu belirler.(xx)</i> <i>T.8.3.18. Metindeki yardımcı fikirleri belirler.</i> <i>T.8.3.21. Metnin içeriğini yorumlar.(xxx)</i> <i>T.8.3.22. Metinde ele alınan sorunlara farklı çözümler üretir.</i> <i>Yazma:</i> <i>T.8.4.2. Bilgilendirici metin yazar.(xx)</i> <i>T.8.4.3. Hikâye edici metin yazar.(xx)</i>

	T.8.4.4. Yazma stratejilerini uygular.(xxx) T.8.4.7. Yazılarını zenginleştirmek için atasözleri, deyimler ve özdeyişler kullanır. T.8.4.13. Yazdıklarının içeriğine uygun başlık belirler.(xxx)
2.Tema: Millî Mücadele ve Atatürk	<i>Dinleme/İzleme:</i> T.8.1.4. Dinledikleri/izlediklerine yönelik sorulara cevap verir. T.8.1.10. Dinledikleri/izledikleri ile ilgili görüşlerini bildirir. <i>Konuşma:</i> T.8.2.1. Hazırlıklı konuşma yapar.(xx) T.8.2.2. Hazırlıksız konuşma yapar.(xx) T.8.2.3. Konuşma stratejilerini uygular.(xxx) T.8.2.7. Konuşmalarında uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanır. <i>Okuma:</i> T.8.3.2. Metni türün özelliklerine uygun biçimde okur. T.8.3.14. Metinle ilgili soruları cevaplar.(xxx) T.8.3.16. Metnin konusunu belirler. T.8.3.27. Görsellerle ilgili soruları cevaplar. T.8.3.30. Bilgi kaynaklarını etkili bir şekilde kullanır. T.8.3.31. Bilgi kaynaklarının güvenilirliğini sorgular. <i>Yazma:</i> T.8.4.1. Şiir yazar. T.8.4.2. Bilgilendirici metin yazar. T.8.4.4. Yazma stratejilerini uygular.(xxx) T.8.4.10. Yazdıklarında yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanır. T.8.4.13. Yazdıklarının içeriğine uygun başlık belirler.(xx) T.8.4.14. Araştırmalarının sonuçlarını yazılı olarak sunar.
3.Tema: Bilim ve Teknoloji	<i>Dinleme/İzleme:</i> T.8.1.4. Dinledikleri/izlediklerine yönelik sorulara cevap verir. T.8.1.5. Dinlediklerinin/izlediklerinin konusunu tespit eder. T.8.1.10. Dinledikleri/izledikleri ile ilgili görüşlerini bildirir. <i>Konuşma:</i> T.8.2.1. Hazırlıklı konuşma yapar.(xx) T.8.2.2. Hazırlıksız konuşma yapar.(xx) T.8.2.3. Konuşma stratejilerini uygular.(xx) T.8.2.4. Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır. T.8.2.7. Konuşmalarında uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanır. <i>Okuma:</i> T.8.3.2. Metni türün özelliklerine uygun biçimde okur. T.8.3.14. Metinle ilgili soruları cevaplar.(xxx) T.8.3.16. Metnin konusunu belirler. T.8.3.18. Metindeki yardımcı fikirleri belirler.(xx) T.8.3.21. Metnin içeriğini yorumlar.(xxxxx) T.8.3.22. Metinde ele alınan sorunlara farklı çözümler üretir.(xx) T.8.3.27. Görsellerle ilgili soruları cevaplar.

T.8.3.30. Bilgi kaynaklarını etkili bir şekilde kullanır.
T.8.3.31. Bilgi kaynaklarının güvenilirliğini sorgular.
T.8.3.32. Grafik, tablo ve çizelgeyle sunulan bilgileri yorumlar.

Yazma:

T.8.4.2. Bilgilendirici metin yazar.

T.8.4.3. Hikâye edici metin yazar.

T.8.4.4. Yazma stratejilerini uygular.(xxx)

T.8.4.12. Kısa metinler yazar.

T.8.4.13. Yazdıklarının içeriğine uygun başlık belirler.

T.8.4.14. Araştırmalarının sonuçlarını yazılı olarak sunar.

T.8.4.17. Yazdıklarını paylaşır.

Dinleme/İzleme:

T.8.1.4. Dinledikleri/izlediklerine yönelik sorulara cevap verir.

T.8.1.10. Dinledikleri/izledikleri ile ilgili görüşlerini bildirir.

Konuşma:

T.8.2.2. Hazırlıksız konuşma yapar.(xxx)

Okuma:

T.8.3.2. Metni türün özelliklerine uygun biçimde okur.

T.8.3.14. Metinle ilgili soruları cevaplar.(xx)

T.8.3.17. Metnin ana fikrini/ana duygusunu belirler.(xx)

T.8.3.21. Metnin içeriğini yorumlar.(xx)

T.8.3.27. Görsellerle ilgili soruları cevaplar.(xx)

Yazma:

T.8.4.1. Şiir yazar.

T.8.4.2. Bilgilendirici metin yazar.

T.8.4.3. Hikâye edici metin yazar.

T.8.4.4. Yazma stratejilerini uygular.(xxxx)

T.8.4.10. Yazdıklarında yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanır.

T.8.4.11. Formları yönergelerine uygun doldurur.

T.8.4.12. Kısa metinler yazar.

T.8.4.13. Yazdıklarının içeriğine uygun başlık belirler.(xxx)

T.8.4.17. Yazdıklarını paylaşır.

Dinleme/İzleme:

T.8.1.4. Dinledikleri/izlediklerine yönelik sorulara cevap verir.

T.8.1.10. Dinledikleri/izledikleri ile ilgili görüşlerini bildirir.

T.8.1.14. Dinleme stratejilerini uygular.

Konuşma:

T.8.2.1. Hazırlıklı konuşma yapar.

T.8.2.2. Hazırlıksız konuşma yapar.(xx)

T.8.2.3. Konuşma stratejilerini uygular.

Okuma:

T.8.3.2. Metni türün özelliklerine uygun biçimde okur.

T.8.3.14. Metinle ilgili soruları cevaplar.(xx)

T.8.3.21. Metnin içeriğini yorumlar.(xx)

T.8.3.27. Görsellerle ilgili soruları cevaplar.

Yazma:

T.8.4.1. Şiir yazar.

4.Tema: Birey ve Toplum

5.Tema: Zaman ve Mekân

T.8.4.3. Hikâye edici metin yazar.
T.8.4.4. Yazma stratejilerini uygular.(xxx)
T.8.4.12. Kısa metinler yazar.
T.8.4.13. Yazdıklarının içeriğine uygun başlık belirler.
T.8.4.17. Yazdıklarını paylaşır.

Dinleme/İzleme:

T.8.1.4. Dinledikleri/izlediklerine yönelik sorulara cevap verir.(xx)

T.8.1.9. Dinlediklerinde/izlediklerinde tutarlılığı sorgular.

T.8.1.10. Dinledikleri/izledikleri ile ilgili görüşlerini bildirir.(xxx)

T.8.1.11. Dinledikleri/izledikleri medya metinlerini değerlendirir.

Konuşma:

T.8.2.1. Hazırlıklı konuşma yapar.(xxx)

T.8.2.2. Hazırlıksız konuşma yapar.(xxx)

T.8.2.3. Konuşma stratejilerini uygular.(xxx)

Okuma:

T.8.3.2. Metni türün özelliklerine uygun biçimde okur.(xxx)

T.8.3.3. Farklı yazı karakterleri ile yazılmış yazıları okur.

T.8.3.14. Metinle ilgili soruları cevaplar.(xxx)

T.8.3.21. Metnin içeriğini yorumlar.(xxx)

T.8.3.27. Görsellerle ilgili soruları cevaplar.

T.8.3.28. Metinde önemli noktaların vurgulanış biçimlerini kavrar.

T.8.3.29. Medya metinlerini analiz eder.

T.8.3.30. Bilgi kaynaklarını etkili bir şekilde kullanır.

Yazma:

T.8.4.2. Bilgilendirici metin yazar.

T.8.4.3. Hikâye edici metin yazar.

T.8.4.4. Yazma stratejilerini uygular.(xx)

T.8.4.6. Bir işi işlem basamaklarına göre yazar.

T.8.4.8. Yazılarında mizahi öğeler kullanır.

T.8.4.11. Formları yönergelerine uygun doldurur.(xx)

T.8.4.12. Kısa metinler yazar.

T.8.4.13. Yazdıklarının içeriğine uygun başlık belirler.

Dinleme/İzleme:

T.8.1.4. Dinledikleri/izlediklerine yönelik sorulara cevap verir.

T.8.1.10. Dinledikleri/izledikleri ile ilgili görüşlerini bildirir.

Konuşma:

T.8.2.2. Hazırlıksız konuşma yapar.(xxx)

T.8.2.3. Konuşma stratejilerini uygular.(xxx)

Okuma:

T.8.3.1. Noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli ve sessiz okur.

T.8.3.2. Metni türün özelliklerine uygun biçimde okur.

T.8.3.14. Metinle ilgili soruları cevaplar.(xxx)

T.8.3.17. Metnin ana fikrini/ana duygusunu belirler.

T.8.3.21. Metnin içeriğini yorumlar.(xxx)

T.8.3.22. Metinde ele alınan sorunlara farklı çözümler üretir.(xx)

6.Tema: Millî Kültürümüz

7.Tema: Doğa ve Evren

	T.8.3.27. Görsellerle ilgili soruları cevaplar.(xx) Yazma: T.8.4.1. Şiir yazar. T.8.4.2. Bilgilendirici metin yazar. T.8.4.3. Hikâye edici metin yazar. T.8.4.4. Yazma stratejilerini uygular. T.8.4.12. Kısa metinler yazar. T.8.4.13. Yazdıklarının içeriğine uygun başlık belirler.(xx) T.8.4.14. Araştırmalarının sonuçlarını yazılı olarak sunar.
8.Tema: Vatandaşlık	Dinleme/İzleme: Konuşma: T.8.2.1. Hazırlıklı konuşma yapar. T.8.2.2. Hazırlıksız konuşma yapar.(xx) T.8.2.3. Konuşma stratejilerini uygular.(xxxx) Okuma: T.8.3.2. Metni türün özelliklerine uygun biçimde okur. T.8.3.14. Metinle ilgili soruları cevaplar.(xxx) T.8.3.21. Metnin içeriğini yorumlar.(xxx) T.8.3.27. Görsellerle ilgili soruları cevaplar. T.8.3.32. Grafik, tablo ve çizelgeyle sunulan bilgileri yorumlar.(xx) Yazma: T.8.4.2. Bilgilendirici metin yazar.(xx) T.8.4.4. Yazma stratejilerini uygular.(xx) T.8.4.13. Yazdıklarının içeriğine uygun başlık belirler. T.8.4.14. Araştırmalarının sonuçlarını yazılı olarak sunar. T.8.4.17. Yazdıklarını paylaşır.

“x”: Verilen kazanımın mevcut temada tekrar etme sıklığını belirtmektedir.

Tablo 33’de MEB 8.sınıf Türkçe ders kitabında verilen 8 temada dinleme/izleme alanında toplam 18, konuşma alanında toplam 22, okuma alanında toplam 50, yazma alanında toplam 53 kazanımın yer aldığı, Vatandaşlık temasında dinleme/izleme etkinliğine rastlanmadığı, tüm temel dil becerilerinde kazanımların bazılarının tekrar ettiği sonuçları elde edilmiştir.

Tablo 34.ATA 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabı Tema Öğretimine Yönelik Hazırlanmış Etkinliklerde Türkçe Öğretim Programında Yer Alan Temel Dil Beceriler ve Kazanımlarının Tekrar Etme Sıklığı Tablosu

ATA 6.SINIF TÜRKÇE DERS KİTABINDA YER ALAN TEMALAR	TEMA ÖĞRETİMİNE İLİŞKİN ETKİNLİKLERİN TDÖP’ TE EŞLEŞTİKLERİ TEMEL BECERİLER İLE KAZANIMLARIN TEKRARLANMA SIKLIĞI
	Dinleme/İzleme: T.6.1.4. Dinledikleri/izlediklerine yönelik sorulara cevap verir.(xx) T.6.1.11. Dinledikleri/izledikleriyle ilgili görüşlerini bildirir. Konuşma: T.6.2.2. Hazırlıksız konuşma yapar.(xxxxx) T.6.2.3.Konuşma stratejilerini uygular.(xxxxx)

1.Tema: Erdemler

T.6.2.4. Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır.

Okuma:

T.6.3.17. Metinle ilgili soruları cevaplar.(xxx)

T.7.3.22. Metnin içeriğini yorumlar.

T.6.3.30. Görsellerle ilgili soruları cevaplar.

Yazma:

T.6.4.3. Hikâye edici metin yazar.(xx)

T.6.4.4. Yazma stratejilerini uygular.(xxxx)

T.6.4.13. Formları yönergelerine uygun doldurur.

Dinleme/İzleme:

T.6.1.4. Dinledikleri/izlediklerine yönelik sorulara cevap verir.

T.6.1.6. Dinlediklerinin/izlediklerinin ana fikrini/ana duygusunu tespit eder.

T.6.1.11. Dinledikleriyle/izledikleriyle ilgili görüşlerini bildirir.

Konuşma:

T.6.2.1. Hazırlıklı konuşma yapar.

T.6.2.2. Hazırlıksız konuşma yapar.(xxxxxx)

T.6.2.3. Konuşma stratejilerini uygular.(xxxxxxx)

T.6.2.4. Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır.

Okuma:

T.6.3.17. Metinle ilgili soruları cevaplar.(xxx)

T.6.3.30. Görsellerle ilgili soruları cevaplar.(xx)

Yazma:

T.6.4.1. Şiir yazar.

T.6.4.2. Bilgilendirici metin yazar.

T.6.4.4. Yazma stratejilerini uygular.(xxxxx)

T.6.4.7. Yazılarını zenginleştirmek için atasözleri, deyimler ve özdeyişler kullanır.

T.6.4.8. Yazdıklarının içeriğine uygun başlık belirler.

2.Tema: Birey ve Toplum

Dinleme/İzleme:

T.6.1.4. Dinledikleri/izlediklerine yönelik sorulara cevap verir.

Konuşma:

T.6.2.1. Hazırlıklı konuşma yapar.

T.6.2.2. Hazırlıksız konuşma yapar.(xxxxx)

T.6.2.3. Konuşma stratejilerini uygular.(xxxxxx)

T.6.2.4. Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır.

T.6.2.5. Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır.

Okuma:

T.6.3.1. Noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli ve sessiz okur.

T.6.3.3. Farklı yazı karakterleri ile yazılmış yazıları okur.

T.6.3.17. Metinle ilgili soruları cevaplar.(xxx)

T.6.3.21. Metnin içeriğine uygun başlık belirler.

Yazma:

T.6.4.1. Şiir yazar.

T.6.4.3. Hikâye edici metin yazar.(xx)

T.6.4.4. Yazma stratejilerini uygular.(xxx)

T.6.4.7. Yazılarını zenginleştirmek için atasözleri, deyimler ve özdeyişler kullanır.

T.6.4.8. Yazdıklarının içeriğine uygun başlık belirler.(xx)

3.Tema: Millî Mücadele ve Atatürk

4.Tema: Millî Kültürümüz	<i>T.6.4.11. Yazdıklarını paylaşır.(xx)</i> <i>Dinleme/İzleme:</i> T.6.1.4. Dinledikleri/izlediklerine yönelik sorulara cevap verir. T.6.1.11. Dinledikleri/izledikleri ile ilgili görüşlerini bildirir. <i>Konuşma:</i> T.6.2.1. Hazırlıklı konuşma yapar. T.6.2.2. Hazırlıksız konuşma yapar.(xxx) T.6.2.3.Konuşma stratejilerini uygular.(xxxx) T.6.2.4. Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır. T.6.2.5. Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır. <i>Okuma:</i> T.6.3.17. Metinle ilgili soruları cevaplar.(xxx) <i>Yazma:</i> T.6.4.1. Şiir yazar.(xx) T.6.4.2. Bilgilendirici metin yazar. T.6.4.3. Hikâye edici metin yazar. T.6.4.4. Yazma stratejilerini uygular.(xxxxxxx) T.6.4.11. Yazdıklarını paylaşır.
5.Tema: Doğa ve Evren	<i>Dinleme/İzleme:</i> T.6.1.4. Dinledikleri/izlediklerine yönelik sorulara cevap verir. <i>Konuşma:</i> T.6.2.2. Hazırlıksız konuşma yapar.(xxxx) T.6.2.3.Konuşma stratejilerini uygular.(xxxx) <i>Okuma:</i> T.6.3.17. Metinle ilgili soruları cevaplar.(xxx) T.6.3.24. Metnin içeriğini yorumlar. T.6.3.30. Görsellerle ilgili soruları cevaplar. T.6.3.33. Bilgi kaynaklarını etkili bir şekilde kullanır. T.6.3.34. Bilgi kaynaklarının güvenilirliğini sorgular. <i>Yazma:</i> T.6.4.1. Şiir yazar. T.6.4.3. Hikâye edici metin yazar. T.6.4.4. Yazma stratejilerini uygular.(xxx) T.6.4.11. Yazdıklarını paylaşır. T.6.4.13. Formları yönergelerine uygun doldurur. T.6.4.14. Kısa metinler yazar.
6.Tema: Sanat	<i>Dinleme/İzleme:</i> T.6.1.4. Dinledikleri/izlediklerine yönelik sorulara cevap verir. T.6.1.6. Dinlediklerinin/izlediklerinin ana fikrini/ana duygusunu tespit eder. T.6.1.11. Dinledikleri/izledikleri ile ilgili görüşlerini bildirir. <i>Konuşma:</i> T.6.2.1. Hazırlıklı konuşma yapar.(xx) T.6.2.2. Hazırlıksız konuşma yapar.(xxxx) T.6.2.3.Konuşma stratejilerini uygular.(xxxxxxx) T.6.2.4. Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır. T.6.2.5. Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır. <i>Okuma:</i> T.6.3.17. Metinle ilgili soruları cevaplar.(xxx) <i>Yazma:</i> T.6.4.2. Bilgilendirici metin yazar.(xx) T.6.4.3. Hikâye edici metin yazar. T.6.4.4. Yazma stratejilerini uygular.(xxxx)

	T.6.4.10. Yazdıklarını düzenler. T.6.4.11. Yazdıklarını paylaşır. <i>Dinleme/İzleme:</i> T.6.1.4. Dinledikleri/izlediklerine yönelik sorulara cevap verir.(xx) T.6.1.8. Dinlediği/izlediği hikâye edici metinleri canlandırır. T.6.1.10. Dinlediklerinin/izlediklerinin içeriğini değerlendirir. <i>Konuşma:</i> T.6.2.1. Hazırlıklı konuşma yapar. T.6.2.2. Hazırlıksız konuşma yapar.(xxxxxx) T.6.2.3.Konuşma stratejilerini uygular.(xxxxxx) T.6.2.4. Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır. T.6.2.5. Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır. T.6.2.7. Konuşmalarında yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanır. <i>Okuma:</i> T.6.3.17. Metinle ilgili soruları cevaplar.(xxx) <i>Yazma:</i> T.6.4.1. Şiir yazar. T.6.4.2. Bilgilendirici metin yazar. T.6.4.3. Hikâye edici metin yazar. T.6.4.4. Yazma stratejilerini uygular.(xxxxx) T.6.4.8. Yazdıklarının içeriğine uygun başlık belirler. T.6.4.10. Yazdıklarını düzenler. T.6.4.11. Yazdıklarını paylaşır. <i>Dinleme/İzleme:</i> T.6.1.4. Dinledikleri/izlediklerine yönelik sorulara cevap verir.(xx) T.6.1.10. Dinlediklerinin/izlediklerinin içeriğini değerlendirir. <i>Konuşma:</i> T.6.2.1. Hazırlıklı konuşma yapar. T.6.2.2. Hazırlıksız konuşma yapar.(xxxx) T.6.2.3.Konuşma stratejilerini uygular.(xxxx) T.6.2.4. Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır. T.6.2.5. Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır. T.6.2.6. Konuşmalarında uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanır. <i>Okuma:</i> T.6.3.17. Metinle ilgili soruları cevaplar.(xxx) T.6.3.30. Görsellerle ilgili soruları cevaplar. T.6.3.35. Grafik, tablo ve çizelgeyle sunulan bilgileri yorumlar. <i>Yazma:</i> T.6.4.1. Şiir yazar. T.6.4.3. Hikâye edici metin yazar.(xx) T.6.4.4. Yazma stratejilerini uygular.(xxx) T.6.4.9. Yazılarında uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanır. T.6.4.10. Yazdıklarını düzenler. T.6.4.11. Yazdıklarını paylaşır.
7.Tema: Bilim ve Teknoloji	
8.Tema: Sağlık ve Spor	

“x”: Verilen kazanımın mevcut temada tekrar etme sıklığını belirtmektedir.

Tablo 34’te ATA 6.sınıf Türkçe ders kitabında verilen 8 temada dinleme/izleme alanında toplam 17, konuşma alanında toplam 36, okuma alanında toplam 20, yazma alanında toplam 43 kazanımın yer aldığı ve bazı kazanım numaralarının birden fazla tekrar ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 35.ÖZGÜN 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı Tema Öğretimine Yönelik Hazırlanmış Etkinliklerde Türkçe Öğretim Programında Yer Alan Temel Dil Beceriler ve Kazanımlarının Tekrar Etme Sıklığı Tablosu

ÖZGÜN 7.SINIF TÜRKÇE DERS KİTABINDA YER ALAN TEMALAR	TEMA ÖĞRETİMİNE İLİŞKİN ETKİNLİKLERİN TDÖP’ TE EŞLEŞTİKLERİ TEMEL BECERİLER İLE KAZANIMLARIN TEKRARLANMA SIKLIĞI
1.Tema: Erdemler	<i>Dinleme/İzleme:</i> T.7.1.4. Dinledikleri/izlediklerine yönelik soruları cevaplar. <i>Konuşma:</i> T.7.2.2. Hazırlıksız konuşma yapar. T.7.2.3. Konuşma stratejilerini uygular. <i>Okuma:</i> T.7.3.19. Metinle ilgili soruları cevaplar.(xxx) T.7.3.17. Metnin ana fikrini/ana duygusunu belirler. <i>Yazma:</i> T.7.4.1. Şiir yazar. T.7.4.4. Yazma stratejilerini uygular.(xxxx) T.7.4.11. Kısa metinler yazar. T.7.4.17. Yazdıklarını paylaşır.
2.Tema: Millî Mücadele ve Atatürk	<i>Dinleme/İzleme:</i> <i>Konuşma:</i> T.7.2.2. Hazırlıksız konuşma yapar. T.7.2.3. Konuşma stratejilerini uygular. <i>Okuma:</i> T.7.3.19. Metinle ilgili soruları cevaplar. <i>Yazma:</i> T.7.4.1. Şiir yazar. T.7.4.4. Yazma stratejilerini uygular.(xxx) T.7.4.11. Kısa metinler yazar. T.7.4.15. Yazılarında uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanır. T.7.4.17. Yazdıklarını paylaşır.
3.Tema: Duygular	<i>Dinleme/İzleme:</i> <i>Konuşma:</i> T.7.2.2. Hazırlıksız konuşma yapar. T.7.2.3. Konuşma stratejilerini uygular. <i>Okuma:</i> T.7.3.19. Metinle ilgili soruları cevaplar.(xx) T.7.3.22. Metnin içeriğini yorumlar. T.7.3.30. Görsellerle ilgili soruları cevaplar. <i>Yazma:</i> T.7.4.4. Yazma stratejilerini uygular.(xxxxx) T.7.4.11. Kısa metinler yazar. T.7.4.16. Yazdıklarını düzenler.

4.Tema: Millî Kültürümüz	<i>T.7.4.17. Yazdıklarını paylaşır.</i> <i>Dinleme/İzleme:</i> <i>T.7.1.4. Dinledikleri/izlediklerine yönelik soruları cevaplar.</i> <i>Konuşma:</i> <i>T.7.2.1. Hazırlıklı konuşma yapar.</i> <i>T.7.2.3. Konuşma stratejilerini uygular.</i> <i>Okuma:</i> <i>T.7.3.17. Metnin ana fikrini/ana duygusunu belirler.</i> <i>T.7.3.19. Metinle ilgili soruları cevaplar.(xxx)</i> <i>T.7.3.30. Görsellerle ilgili soruları cevaplar.(xxx)</i> <i>Yazma:</i> <i>T.7.4.4. Yazma stratejilerini uygular.(xxxxx)</i>
5.Tema: Doğa ve Evren	<i>Dinleme/İzleme:</i> <i>T.7.1.4. Dinledikleri/izlediklerine yönelik soruları cevaplar.</i> <i>T.7.1.11. Dinledikleri/izledikleri ile ilgili görüşlerini bildirir.</i> <i>Konuşma:</i> <i>T.7.2.2. Hazırlıksız konuşma yapar.(xx)</i> <i>T.7.2.3. Konuşma stratejilerini uygular.(xx)</i> <i>Okuma:</i> <i>T.7.3.5. Bağlamdan hareketle bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin eder.</i> <i>T.7.3.19. Metinle ilgili soruları cevaplar.(xx)</i> <i>T.7.3.30. Görsellerle ilgili soruları cevaplar.</i> <i>Yazma:</i> <i>T.7.4.2. Bilgilendirici metin yazar.</i> <i>T.7.4.4. Yazma stratejilerini uygular.(xxxxxx)</i> <i>T.7.4.7. Yazılarını zenginleştirmek için atasözleri, deyimler ve özdeyişler kullanır.</i> <i>T.7.4.8. Yazılarında anlatım biçimlerini kullanır.</i> <i>T.7.4.14. Araştırmalarının sonuçlarını yazılı olarak sunar</i>
6.Tema: Sanat	<i>Dinleme/İzleme:</i> <i>T.7.1.4. Dinledikleri/izlediklerine yönelik soruları cevaplar.</i> <i>Konuşma:</i> <i>T.7.2.2. Hazırlıksız konuşma yapar.(xx)</i> <i>T.7.2.3. Konuşma stratejilerini uygular.(xx)</i> <i>Okuma:</i> <i>T.7.3.19. Metinle ilgili soruları cevaplar.(xx)</i> <i>T.7.3.22. Metnin içeriğini yorumlar.</i> <i>Yazma:</i> <i>T.7.4.3. Hikâye edici metin yazar.</i> <i>T.7.4.4. Yazma stratejilerini uygular.(xxx)</i> <i>T.7.4.7. Yazılarını zenginleştirmek için atasözleri, deyimler ve özdeyişler kullanır.</i> <i>T.7.4.8. Yazılarında anlatım biçimlerini kullanır.</i> <i>T.7.4.10. Formları yönergelerine uygun doldurur.</i> <i>T.7.4.11. Kısa metinler yazar.</i>
	<i>Dinleme/İzleme:</i> <i>T.7.1.4. Dinledikleri/izlediklerine yönelik soruları cevaplar.</i> <i>Konuşma:</i> <i>Okuma:</i> <i>T.7.3.15. Okuduklarını özetler.</i> <i>T.7.3.19. Metinle ilgili soruları cevaplar.(xxxx)</i> <i>T.7.3.20. Metinle ilgili sorular sorar.</i>

7.Tema: Kişisel Gelişim

T.7.3.30. Görsellerle ilgili soruları cevaplar.(xx)
T.7.3.34. Grafik, tablo ve çizelgeyle sunulan bilgileri yorumlar.

Yazma:

T.7.4.1. Şiir yazar.

T.7.4.3. Hikâye edici metin yazar.

T.7.4.4. Yazma stratejilerini uygular.(xxxxxxx)

T.7.4.16. Yazdıklarını düzenler.

T.7.4.17. Yazdıklarını paylaşır.

T.7.4.8. Yazılarında anlatım biçimlerini kullanır.

Dinleme/İzleme:

T.7.1.4. Dinledikleri/izlediklerine yönelik soruları cevaplar.(xx)

T.7.1.11. Dinledikleri/izledikleri ile ilgili görüşlerini bildirir.

Konuşma:

T.7.2.1. Hazırlıklı konuşma yapar.

T.7.2.2. Hazırlıksız konuşma yapar.(xx)

T.7.2.3. Konuşma stratejilerini uygular.(xxx)

Okuma:

T.7.3.19. Metinle ilgili soruları cevaplar.(xxx)

T.7.3.30. Görsellerle ilgili soruları cevaplar.(xxx)

Yazma:

T.7.4.4. Yazma stratejilerini uygular.(xxxxxxx)

T.7.4.16. Yazdıklarını düzenler.

8.Tema: Bilim ve Teknoloji

“x”: Verilen kazanımın mevcut temada tekrar etme sıklığını belirtmektedir.

Tablo 35’te ÖZGÜN 7.sınıf Türkçe ders kitabında verilen 8 temada dinleme/izleme alanında toplam 8, konuşma alanında toplam 15, okuma alanında toplam 21, yazma alanında toplam 23 kazanımın yer aldığı, Kişisel Gelişim temasında konuşma etkinliğine rastlanmadığı, Duygular ile Millî Mücadele ve Atatürk temalarında dinleme/izleme etkinliğine rastlanmadığı sonuçları elde edilmiştir.

İncelenen ders kitaplarında temalar ve konu önerilerine ilişkin özel kazanımların belirlenmediği ve tema öğretimine dayalı etkinliklerin de temel dil becerileri için belirlenmiş kazanımlarla değerlendirildikleri sonuçlarına ulaşılmıştır.

BÖLÜM 6

6. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklerin tema öğretimi açısından incelenmesine ilişkin sonuç, tartışma ve önerilere yer verilmiştir.

6.1. Sonuç ve Tartışma

Bu bölümde araştırma kapsamında elde edilen bulgulara yönelik hatırlatmalarda bulunularak elde edilen sonuçlar, tartışma ve öneriler açıklanmıştır:

6.1.1. “Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Etkinliklerin, Tema Öğretimi Açısından Türkçe Programında Belirlenmiş Temalara Göre Dağılımı Nasıldır?” Alt Amaca İlişkin Sonuç ve Tartışmalar

Ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinliklerin tema öğretimi açısından Türkçe programında belirlenmiş temalara göre dağılımı konulu incelemeler neticesinde Türkçe ders kitaplarında tema öğretimine ilişkin etkinliklerde Türkçe Öğretim Programı tema dağılımının gözetildiği sonucu elde edilmiştir. Türkçe programı, tüm sınıf seviyeleri için 3'er zorunlu tema belirlemiştir. Ders kitaplarında da Türkçe programının savunduğu “**Erdemler**”, “**Millî Kültürümüz**” ile “**Millî Mücadele ve Atatürk**” adlı zorunlu temalara yer verilmiş ve haricindeki etkinlikler, ders kitabı yazarlarınca seçmeli temalara uygun biçimde hazırlanmıştır. Yılmaz ve Korkmaz (2016), ilköğretim 1-5. Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin tür ve tema açısından incelenmesi adlı araştırmalarında inceledikleri 15 adet Türkçe ders kitabının Program'daki zorunlu ve seçmeli temalara uygun oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Elde edilen bu sonuç Yılmaz ve Korkmaz'ın bahsi geçen çalışması ve Özbay ve Çeçen'in (2012) Türkçe ders kitaplarında (6-8. Sınıflar) yer alan metinlerin tür ve tema açısından incelenmesi adlı araştırmadan elde ettikleri sonuçla benzerlik göstermektedir. Özbay ve Çeçen yaptıkları araştırma sonucunda ders kitaplarında yer alan metinlerin temalar bakımından zengin olduğu sonucunu elde etmişlerdir.

Tema öğretimi kapsamında programın ayrıma gittiği zorunlu temalar, tüm sınıf seviyeleri için kitaplarda yer verilmesi gereken temalardır. Dolayısıyla Erdemler, Millî Kültürümüz ile Millî Mücadele ve Atatürk temaları tüm sınıf seviyesindeki ders kitaplarında yer alarak tema öğretimi süreçlerinde öğrencilerde hedeflenen öğrenme kazanımlarının yerleşmesinde aracı olacaktır. Ders kitaplarındaki okuma ya da dinleme metinlerinin birer öğrenme aracı olarak kullanıldığı gerçeği göz önünde alındığında incelenen çalışmada etkinlik

sayılarının zorunlu ve seçmeli temalar için anlamlı bir farklılık içermediği sonucu elde edilmiştir. Buna istinaden kitaplardaki etkinliklerin hazırlanma aşamasında zorunlu temalara yönelik etkinliklerin nicel olarak da arttırılmasının daha doğru olabileceği söylenebilir. Böylelikle programın belirlediği zorunlu temalar yönünde nicel anlamda belirgin bir farklılık elde edilmiş olacaktır. Gündoğdu (2012), İlköğretim altıncı sınıf Türkçe dersi sözcük öğretimi etkinliklerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi hakkında yaptığı araştırmada incelediği Türkçe ders kitabında verilen etkinliklerin zorunlu temalara yönelik olanlardaki etkinlikleri yetersiz bularak bu temalardaki etkinliklerin sayıca zenginleştirilebileceği önerisinde bulunmuştur. Bu anlamda iki araştırmacının benzer sonuçlar elde etmiş olduklarını belirtmek yanlış olmayacaktır.

Ayrıca “İletişim, Hak ve Özgürlükler ile Çocuk Dünyası” adlı seçmeli temalarının incelenen hiçbir sınıf seviyesi ve yayında tespit olunamadığı bulgusundan ve programda yer verilen seçmeli temalara kitaplarda yer verilmesi gerektiğinden hareketle bu temaların da ders kitaplarında yer alması gerektiği söylenebilir.

Araştırmanın birinci alt amacına ilişkin karşılaştırma yapılabilmesi yönünde Korkmaz (2013)’ın ilköğretim 1-5. Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin tür, tema ve içerik açısından incelenmesi adlı lisansüstü çalışmasında araştırma kapsamında incelenen Türkçe ders kitaplarının temalar açısından incelendiğinde ders kitaplarının zorunlu ve seçmeli temalara uygun olarak hazırlandığı sonucuna ulaşılması iki araştırmacının ilgili alt amaca yönelik olarak benzer sonuçlar elde ettiğini göstermektedir.

Pastutmaz (2019) 1981, 2005 ve 2018 Türkçe Öğretim Programlarına göre 6. Sınıf Türkçe ders kitaplarının tema yapısının incelenmesi adlı araştırmasında ele aldığı konuya farklı bir bakış açısı getirmiş ve 1739 Sayılı Millî Eğitim Kanunu’nun Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri’nde “Her derece ve türdeki ders programları; bilimsel ve teknolojik esaslara ve yeniliklere, çevre ve ülke ihtiyaçlarına göre sürekli olarak geliştirilir.” denilmektedir (Resmî Gazete, 1973: 2342). İfadesinden hareketle programdaki temalarda genelde olumlu bir bakış açısının benimsendiğini, yaşamın zorlukları ve gerçeklerinin de gözetilmesi gerektiği fikri ile gelişen ve değişen ihtiyaçlara yönelik olarak demokrasi, kadın hakları, ekonomi, bozulan sosyal ilişkiler ile kötü alışkanlıklar gibi konularda tema ve alt temaların zenginleştirilebileceğini savunmaktadır. Pastutmaz (2019)’ ın görüşlerinden de hareketle ders kitaplarının içerdikleri temaların günümüz ilgi ve ihtiyaçlarına göre olumsuz süreçlere karşı farkındalık bilinci oluşturmaya maksadıyla zenginleştirilebilir.

6.1.2. “Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Etkinliklerin Tema Öğretimi Açısından Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı Nasıldır?” Alt Amaca İlişkin Sonuç ve Tartışmalar

Ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinliklerin tema öğretimi açısından sınıf düzeylerine göre dağılımı konulu incelemelere göre etkinliklerin her sınıf düzeyi için öğretim programı kapsamında belirlenen zorunlu ve seçmeli temalara uygun olarak hazırlandığı sonucu elde edilmiştir. Tema öğretimine ilişkin hazırlanan etkinliklerin öğrenci sınıf seviyesi gözetilerek hazırlanması, nitel ve nicel olarak her seviye için belirli farklılıklar içermesi gerekmektedir ancak etkinlikler hazırlanırken özellikle konuşma ve yazma becerilerine yönelik etkinliklerde sınıf seviyesi gözetilmeyerek kimi yazma çalışmalarının yönerge bakımından net bir çerçeve ile sunulamamış olması ve etkinliklerin sınıf seviyelerine göre nicel olarak anlamlı bir farklılık içermediklerinden hareketle konuşma ve yazma etkinlikleri için yönergelerin daha net biçimlerde ifade edilmesi ile sınıf seviyeleri gözetilerek nicel anlamda anlamlı bir farka gidilmesi gerektiğini belirtmek faydalı olacaktır.

Özenç (2021) ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklerin öğrencilerin okuduğunu anlama becerisini geliştirmeye etkisi adlı yüksek lisans çalışmasında incelediği kitaplardaki etkinlik sorularının öğrencilerin sınıf ve yaş düzeylerinin dikkate alınmadığı sonucuna ulaşmıştır. Özenç’in elde ettiği bulgular çalışmayı destekler niteliktedir.

Oryaşın (2020) ’ın Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklerin bütüncül bir anlayışla incelenmesi adlı doktora tezine göre de Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklerin sınıf düzeylerine göre becerilere ilişkin etkinlik sayılarının değişiklik gösterdiği ancak sınıf seviyesi bağlamında anlamlı bir farklılık içermediği ayrıca Yenilenen Bloom Sınıflandırması’ na göre alt düzey becerileri karşılayan etkinliklere daha çok yer verildiği ve etkinliklerin Türkçe dil duyarlılığı bağlamında yıllara göre gelişim göstermesine karşın istenilen düzeyde olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Araştırmacıların ulaştıkları sonuçlardan hareketle etkinliklerin sınıf seviyesi gözetilerek nitel ve nicel anlamlarda anlamlı birer farklılık göstermesi gerekmektedir.

6.1.3. “Türkçe Ders Kitaplarında Tema Öğretimine Yönelik Etkinliklerin Dil Becerileri Bakımından Dağılımı Nasıldır?” Alt Amaca İlişkin Sonuç ve Tartışmalar

Türkçe ders kitaplarında tema öğretimine yönelik etkinliklerin dil becerileri bakımından dağılımı incelendiğinde konuya ilişkin yapılmış önceki çalışmalarla paralel

sonuçlar elde edildiği görülmüştür. Özellikle tema bağlamında hazırlanan etkinlikler incelendiğinde metin merkezli etkinliklerin daha çok okuma ve dinleme temel becerilerine; metin ekseninden uzak cevaplanabilir etkinliklerin ise konuşma ve yazma becerilerine hitap etmeleri ve etkinliklerin becerilere dağılımları noktasında dengeli bir dağılım göstermediği hususunda ortak sonuç elde edilen çalışmalara rastlanmıştır. Mutlu, H. H. & Yurt, E. E. (2019). ,Yıldırım, N. (2021). Oryaşın (2020)' ın Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklerin bütüncül bir anlayışla incelenmesi adlı lisansüstü çalışmaya göre de Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklerin temel dil becerilerine dağılımının dengeli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla araştırmadan elde edilen bulgular, Oryaşın'ın araştırma bulgularıyla paralellik göstermektedir. Mutlu ve Yurt (2019), 6. sınıf Türkçe ders kitabındaki etkinliklerin öğrenme alanlarına dağılımının incelenmesi adlı çalışmada Türkçe ğretim Programında olduğu gibi ders kitabında da etkinliklerin temel beceri alanlarına göre dengeli bir dağılım olmadığı, Türkçe ders kitabında en fazla etkinlik sayısının okuma beceri alanına yönelik olduğunu açıklayarak ders kitaplarında yer alan etkinliklerin beceri alanlarına göre titizlikle hazırlanması, öncelikle ğretim programına sonrasında ise program doğrultusunda hazırlanan ders kitabı etkinliklerinin beceri alanlarına göre dağılımında denge unsurunun gözetilmesi gerektiği, yalnızca etkinliklerin beceri alanlarına göre analizlerini içeren nicelik araştırmalar beraberinde etkinliklerin niteliğini ölçen araştırmaların yapılması gerektiği noktalarında önerilerde bulunmuşlardır.

Yıldırım (2021), ortaokul Türkçe ders kitabı (5, 6, 7 ve 8. Sınıf) etkinliklerinin dil becerilerine dağılımı üzerine yaptığı çalışmada incelediği ders kitabı etkinliklerinin dil becerileri bakımından dengeli bir dağılım göstermediğini, en yoğun yer alan becerinin okuma olduğunu, konuşma becerisinin okuma, yazma ve dinlemeye oranla etkinliklerde daha az yer aldığını belirtmiş ve bunun sebepleri olarak Türkçe ğretim Programında ders kitaplardaki etkinliklere yönelik açıklayıcı ifadelerin bulunmayışının etkinlik sayıları ve beceri alanlarına dağılım konusunda farklı uygulamaları kaçınılmaz hâle getirdiğini belirtmiştir. Programda kazanımların etkinliklere yansıtılmasına ilişkin bazı yönlendirmeler yapılabileceği bu sayede etkinliklerin tek bir beceriye yoğunlaşmasının önüne geçilmiş olması ile dışarda kalan beceri alanlarının ihmalinin nlenmiş olacağı yönünde öneriler geliştirmiştir.

Ulaşılan sonuçlar, Benzer ve nsal'ın (2019) konuşma öğretiminin program ve ders kitabı ekseninde uygulamaya yansımaları adlı makale sonuçları ile paralellik göstermektedir. Benzer ve nsal (2019) Türkçe derslerinde kazandırılmaya çalışılan temel dil becerileri içinde

en az konuşma becerisi olduğu sonucunu elde etmişlerdir. Benzer şekilde Çarkıt (2019), 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı bağlamında hazırlanan ortaokul Türkçe ders kitaplarına yönelik öğretmen görüşleri adlı çalışmada öğretmen görüşlerinden yola çıkarak Türkçe ders kitaplarını değerlendirdiği çalışmasında öğretmenlerin çoğunun kitaplardaki dinleme ve konuşma etkinliklerini yetersiz buldukları sonucuna ulaşmışlardır. Oryaşın (2020), Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklerin bütüncül bir anlayışla incelediği doktora çalışmasında incelediği Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklerin anlama ve anlatma becerilerine dağılımının dengeli olmadığını bulgulamıştır. Yine Durukan ve Demir (2017), 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe dersi öğrenci çalışma kitaplarındaki etkinliklerin Bloom'un Yenilenmiş Taksonomisi'ne göre sınıflandırılması adlı çalışmada etkinliklerin en fazla okuma, en az konuşma becerisi ile ilgili olduğu sonucunu elde etmişler ve taksonomiye dağılımın da dengeli olmadığı sonucunu tespit etmişlerdir.

Gündoğdu (2012), ilköğretim altıncı sınıf Türkçe dersi sözcük öğretimi etkinliklerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesine ilişkin yaptığı çalışmada incelediği Türkçe ders kitabındaki etkinliklerin dinleme/izleme ve konuşma becerisi bakımlarından yetersiz olduğu sonucundan hareketle geliştirilebileceği yönünde tespitlerde bulunmuştur.

Kahya (2018)'nın ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklerin değerler eğitimi bakımından incelenmesi konulu lisansüstü çalışmadan elde ettiği bulgulara göre de temaya dayalı etkinliklerde dinleme becerisinin ihmal edilmiş olması yönünde sonuç elde etmiş olması, çalışmanın 6.alt amacı ile örtüşmektedir. Araştırmada tüm sınıf seviyelerinde genel olarak okuma becerisi etkinliklerindeki değerler yoğun olarak yer alırken dinleme etkinliklerinde tespit edilen değer sayısının az olduğu görülmüştür.

Çetinkaya (2020)'ya göre ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki metin ve etkinliklerin tür ile kazanımlar açısından değerlendirilmesi konulu yüksek lisans çalışmasında incelediği etkinliklerin büyük bir kısmının okuma beceri alanıyla ilgili olduğu, diğer beceri alanlarının göz ardı edildiği ve kazanımların etkinliklere dengeli dağılmadığı sonucuna ulaşılmış olması da etkinliklerin dil becerilerine dağılımının dengeli olmadığı sonucunu destekler niteliktedir.

Benzer biçimde Numanoğlu (2021) da ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki sözcük öğretimi etkinliklerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi adlı yüksek lisans tezinde Türkçe ders kitaplarındaki sözcük öğretimi etkinliklerinin temel dil becerilerinin ve kazanımlarının genelini barındırmasına rağmen temel dil becerilerine ve kazanımlarına

dağılımının dengeli olmadığı, 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programındaki bazı kazanımlara yönelik etkinlik örneklerine Türkçe ders kitaplarında yer verilmediği sonuçlarına ulaşmıştır.

Buna göre temaların zorunlu ya da seçmeli olması, sınıf seviyesi ya da ders kitabı yayını bakımlarından niceliksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği, temaya ilişkin olarak verilen okuma ve dinleme metinlerine yönelik etkinliğin altı etkinliklerinde daha çok okuma becerisinin yoklandığı, doğrudan ve bağımsız tema öğretimine dayalı etkinliklerin ise konuşma ve yazma temel becerilerine yönelik oldukları sonucu tespit edilmiştir. Yapılan çalışmada dinleme becerisine yönelik etkinliklerin daha çok metin eksenli ve soru-cevap şeklinde yanıtlanabilir olup bağımsız dinleme becerisini geliştirmek ve dinleme etkinliklerinin geliştirilebilecekleri, okuma temel becerisine yönelik etkinliklerin metin eksenli soru-cevap biçiminde cevaplanabilir oldukları, hazırlık ve sonraki derse hazırlık etkinliklerinin daha çok konuşma becerisine yönelik oldukları ile tema sonu ölçme-değerlendirme sorularının yalnızca okuma anlama becerisine ilişkin yazıldıkları, konuşma becerisi etkinliklerinin öğrenciyi güdüleyici ve hazırlayıcı oldukları ancak sayıca az olup yer yer kendini yineledikleri ve yazma becerisi etkinliklerinin nicel anlamda zengin olmakla birlikte öğrenciyi net bir çerçevede yönlendirmedikleri ile orijinal içerik üretimine dayalı olmadıkları sonuçları elde edilmiştir. Konuya ilişkin benzer sonuçlar farklı taramalarda da gözlenmiştir. (Güneş, F. & Çevik, A. 2017).

Çevik ve Güneş (2017), Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklerin incelenmesi adlı araştırmada becerilere dayalı olarak dinleme metinlerinde yer alan etkinliklerin dinleme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu ancak sayıca az verildiği, dinleme yöntem ve tekniklerinin kullanıldığı bir etkinlik anlayışı bulunmadığını, konuşma becerisi için konuşmaya teşvik edici veya hazırlayıcı çalışmalar bulunmakla birlikte sayılarının yetersiz olduğu, okuma becerisi için okuduğunu anlama ve değerlendirmeye yönelik genellikle soru cevap yönteminin kullanıldığı etkinliklerin göze çarptığı sonuçlarına ulaşmışlardır. Bu tür çalışmaların etkinlikten ziyade alıştırma niteliğinde olduğunu, yazma becerisine yönelik çalışmalara bolca yer verildiği ancak yönlendirme, metin üretmeye dair çalışmaların olmadığı yönünde tespitte bulunmuşlardır.

Araştırmaların karşılaştırılmaları sonucuna bakıldığında bu bakımlardan birbirlerini destekliyor oldukları söylenebilir.

Ders kitaplarında yer alan etkinliklerin Türkçenin dört temel dil becerisini de kapsayacak biçimde hazırlanması gerekmektedir. Nitekim dört temel beceri de birbiriyle uyumlu ve bütünleşik bir biçimde desteklenmelidir. Etkinliklerin tema öğretimine dayalı olarak hazırlanması ve uygulanması süreçlerinde bu durumun gözetilmesi ve etkinliklerin ders kitaplarında temel beceriler bakımından homojen bir dağılım göstermesi gerekmektedir. İncelenen ders kitaplarındaki etkinliklerden elde edilen bulgulara göre özellikle, dinleme/izleme temel becerisine ilişkin etkinliklerin nitel ve nicel bakımlardan desteklenmesi yerinde olacaktır.

6.1.4. “Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Tema Öğretimine Yönelik Hazırlanmış Etkinliklerin Ders İşleniş Sürecine Göre (Hazırlık, İşleniş, Ölçme-Değerlendirme) Dağılımı Nasıldır?” Alt Amaca İlişkin Sonuç ve Tartışmalar

Ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki tema öğretimine yönelik hazırlanmış etkinliklerin ders işleniş sürecine göre (hazırlık, işleniş, sonuç) dağılımı incelendiğinde temaya ilişkin etkinliklerin dersin daha çok dersin işleniş aşamasında yer aldığı, dersin özellikle hazırlık aşamasının hazırlık soruları bölümleri haricinde temaya ilişkin etkinlikler bakımından zayıf olduğu, kitaplarda yer alan etkinliklerin dersin hazırlık ve sonuç aşamalarına hitap etmesi bakımından desteklenmesi gerektiği sonuçları elde edilmiştir.

Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinliklerin tema sonu ölçme-değerlendirme soruları hariç tutulduğunda “Ölçme- Değerlendirme” açısından yetersiz oldukları tespit edilmiştir. Öğrenciyi etkin kılan öğrenme sürecine hâkim kılan ve öğrenme sürecini değerlendirmesine olanak tanıyan etkinliklerin sayıca yetersiz oldukları sonucu elde edilmiştir. Elde edilen tüm bu sonuçlardan hareketle de dersin hazırlık çalışmaları bölümünün hazırlık aşaması bölümünde uygulanabileceği, tema sonu ölçme ve değerlendirme sorularının dersin ölçme-değerlendirme aşamasına dâhil edilebileceği ile birlikte bazı ders kitaplarının sonraki derse hazırlık çalışmalarına tema bazındaki dinleme/izleme metninin arkasında yer verdiği, bazılarının yer vermediği ve bazı ders kitaplarının ise sonraki derse hazırlık sorularına tema sonunda yer alan tema sonu ölçme ve değerlendirme sorularının akabinde yer verdiği sonuçları elde edilmiş olup tema öğretimine ilişkin etkinliklerin daha çok dersin işleniş bölümü içerisinde yer aldıkları söylenebilir.

Çevik ve Güneş (2017), yaptıkları Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklerin incelenmesi adlı araştırmada etkinliklerin öğrenciyi hazırlık yapmaya ve yapılan hazırlık doğrultusunda başlamaya, etkinliği uygulamaya geçirmeye, değerlendirme yapmaya, etkinliği

gözden geçirmeye yönlendirmede sınırlı kaldığını ve bir etkinlikte olması gereken genel özellikleri barındırma ile dil becerilerini kullanma ve zihinsel becerileri kullanma konusunda yaklaşımın beklentilerini karşılamadığı, etkinliklerin genellikle “alıştırma” düzeyinde kaldığını, alıştırmaların etkinlik niteliğinden farklı olduğunu, ölçmeye dayalı etkinliklerin dil bilgisi öğrenme alanı haricinde olup basit soru-cevap mantığı çerçevesinde sunulduğu ve etkinliklerin belirtilen yönler bakımından iyileştirilebileceğini belirtmişlerdir. Bu bakımdan çalışmalardan elde edilen bulgular paralellik göstermektedir.

Ders işleniş Hazırlık-İşleniş-Ölçme ve Değerlendirme bölümlerinden oluşup sayılan üç aşamanın da kitaplarda dengeli bir biçimde yer aldığını söylemek yanlış olmayacaktır. Özellikle ölçme ve değerlendirme anlamında öğrencilerin temalara ilişkin öğrenme çıktılarını, temaya ilişkin öğrenme süreçlerinin etkililiğini, temalarla ilgili sahip oldukları farkındalık düzeyini, öğrenmelerinden elde ettiklerini günlük hayatlarında kullanıp kullanmadıklarını sonuç olarak sunabilecek değerlendirme verilerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bunlara ilişkin olarak öğrenme ürünlerinin öğrencilerdeki kazanılma durumlarının çoklu değerlendirme araçlarıyla yapılması elzemdir.

6.1.5. “Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Etkinliklerin Temaların Öğretimi Noktasında İşlevsellik Düzeyi Nedir?” Alt Amaca İlişkin Sonuç ve Tartışmalar

Tema öğretimi noktasında hazırlanan etkinliklerin dersin tüm aşamalarına-hazırlık, işleniş, sonuç- uygun bir dağılıma sahip olması, Türkçenin dört temel dil becerisini de kapsayacak biçimde homojen bir dağılıma sahip olması, etkinlik yönergelerinin öğrencilerin zihninde anlamsal bir bulanıklığa yer vermeyecek biçimde açık ve net bir forma sahip olması, etkinliklerin birbirinin aynısı niteliğinde olmayıp orijinal bir içeriğe sahip olması ve zenginlik içermesi, etkinliklerin yazılması süreçlerinde sınıf seviyesinin gözetilmesi ve içeriklerin sınıf seviyesi bakımından farklılık içermesi, etkinliklerin öğrenme kazanımları bakımından kargaşaya yer vermeyecek biçimde tek bir öğrenme becerisi ve sınırlı sayıda kazanıma hitap etmesi noktaları önemlidir. Yapılan çalışmada incelenen Ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklerin, temaların öğretimi noktasında işlevsellik düzeyine bakıldığında; tema öğretimi noktasında yazılan etkinliklerin uygulanması sürecinde dersin özellikle giriş(hazırlık)bölümünü yeterince kapsamıyor oluşu, doğrudan tema öğretimine dayalı etkinliklerin çoğunlukla verici dil becerilerine hitap ediyor olması ve bu etkinliklerin yönergelerinin net bir çerçevede çizilmemiş olması, yazılan etkinliklerin çoğunun tema bağlamında seçilen okuma ya da dinleme/izleme metnine bağımlı cevaplanabilir olmaları,

konuşma ve yazma etkinliklerinin çoğunun birbirini yineliyor izlenimi vermesi ile öğrencilerde bıkkınlık yaratabileceği, etkinliklerin genelinin birbirinin tekrarı izlenimi vermeleri, yazma ve konuşma etkinliklerinin hazırlanma sürecinde sınıf seviyesi gözetilmemiş olması, etkinliklerin genelinin birden fazla temel dil becerisine hitaben yazılmış olmasıyla birlikte birden fazla kazanım numarasını ilgilendiriyor olması, dersin hazırlık bölümüne hitaben yazılmış etkinliklerin ders öncesi hazırlık çalışmalarından ibaret olması, dersin ölçe-değerlendirme aşamasına yönelik hazırlanmış etkinliklerin de tema sonu ölçme ve değerlendirme sorularında yer alan dil bilgisi konularından ibaret olması, MEB yayınları dışındaki özel yayınlardaki etkinliklerin sahip oldukları yönergelerin öğrencilerin yaratıcı yorum yapma gücünü yeterince yoklamıyor olması gibi bulgular nedeniyle işlevsellik noktasında geliştirilebilir olduğu söylenebilir. Çevik ve Güneş (2017)'de öğrencilerin zihinsel gelişimlerinin tamamlanması için Türkçe ders kitabındaki etkinliklerin kendini yineleyen ve birbirine benzeyen alıştırmalar şeklinde olması yerine etkinliklerin birbirini tamamlayan, öğrenciyi öğrenme süreçlerinde aktif kılan, zihinsel becerileri ile dil becerilerini geliştirebilecek etkinliklerin hazırlanması gerektiğini savunmuşlardır.

Sarıkaya (2019), ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklerin incelenmesi adlı çalışmasında konuya ilişkin yaptığı incelemeler sonucunda ders kitaplarındaki etkinliklerin yüzdelik anlamda yarısından fazlasının(%64,59) ana metin eksenli hazırlandıklarını elde etmiştir. Çevik ve Güneş (2017)'de yaptıkları Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklerin incelenmesi adlı araştırmada inceledikleri etkinliklerin çoğunun birbirine benzeyerek tekrar ettiği sonuçlarını elde etmiştir. Araştırmaların karşılaştırılmaları sonucuna bakıldığında bu bakımlardan birbirlerini destekliyor oldukları söylenebilir.

6.1.6. “Temaların Öğretimine Dayalı Olarak Hazırlanmış Etkinliklerin Yönergeleri Yeterince Açık Ve Anlaşılır Mıdır?” Alt Amaca İlişkin Sonuç ve Tartışmalar

Temaların öğretimine dayalı olarak hazırlanmış etkinliklerin yönergelerinin öğrencilerin zihinlerinde anlamsal herhangi bir bulanıklığa yer vermeyecek biçimde açık ve anlaşılır olması önemlidir. Öğrencinin temaya ilişkin öğrenme kazanımları elde edebilmesine aracılık eden etkinliklerin yönergelerinin öğrenciden ne istendiği açıkça anlaşılabilmelidir. Böylece okuyan ve okuduğundan doğru çıkarımlar yapan öğrenci, etkinliğin kendisinden ne beklediğini bilecek ve gerekli çalışmaları yapabilecektir.

İncelenen ders kitaplarındaki tema öğretimine dayalı etkinliklerin incelenmesi sonucu etkinlik yönergelerinin genelinin açık ve anlaşılır bir dil ve ifadeye sahip oldukları; yalnızca

konuşma ve yazma temel becerilerine dayalı olarak hazırlanan etkinliklerin bazılarında konuşma ve yazma çerçevesinin net bir çerçevede çizilmemiş oldukları görülmüştür.

Etkinlik yönergelerinin açık ve anlaşılabilirliklerine ilişkin karşılaştırılabilecek herhangi bir içeriğe rastlanmamış olmakla birlikte metinlerin sınıf seviyelerine ilişkin okunabilirlik düzeylerine ilişkin farklı bağlamda çalışmalar mevcuttur.

Ders kitaplarının periyodik olarak güncellendikleri göz önüne alındığında öğretmenler, öğrenciler, veliler, ölçme-değerlendirme uzmanları vd. paydaşların görüşlerine göre yenilik ve düzenlemelere gidilmesi dolayısıyla açıklık ve anlaşılabilirlik yönünde belirgin engellere rastlanmamış olup yazma ve konuşma becerileri tabanındaki etkinliklerin genel çerçevelerinin daha net biçimde çizilmesi gerektiği düşünülmektedir.

6.1.7. “Tema bağlamında verilen etkinliklerin bağlı bulundukları metinler, Türkçe programında belirtilen hangi konu önerisine işaret etmektedir?” Alt Amacına İlişkin Sonuç ve Tartışmalar

Tema bağlamında verilen etkinliklerin bağlı oldukları metinlerin Türkçe Dersi Öğretim Programında yer alan konu önerilerinden hangilerine işaret ettikleri noktasında araştırmanın evrenini oluşturan ders kitaplarının içerdikleri temalar bakımından programda yer alan alt konu önerilerine hitap ettikleri ve gerek zorunlu gerekse seçmeli temalarda konu önerileri bakımından çeşitlilik gösterdikleri tespitlerinde bulunulmuştur. Üründü (2011), 6-8 sınıf Türkçe ders kitaplarının tema ve metin türü açısından incelenmesi adlı lisansüstü çalışmada ders kitaplarının farklı sınıflarda tema, alt tema; aynı sınıf düzeyinde de alt tema tekrarına düştüklerini gözlemlemiş, bazı metinlerin ana temaya uygun olmadığı hatta aynı metnin farklı kitaplarda farklı temalara dâhil edildiği sonucuna ulaşmıştır. Bu bakımdan araştırma, Üründü’ nün araştırma sonuçları ile belli noktalarda çelişmektedir. Temizyürek ve Delican (2016) da ilkokul Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin tür ve tema açısından incelenmesi adlı çalışmalarında ders kitaplarındaki metinlerin içerdikleri temaların bulundukları temalarla genel anlamda tutarlı olduğu sonucunu elde etmişler, temalar altında metin içeriklerini incelediklerinde metinlerin hem değer eğitiminde hem akademik bilgilerin öğrenilmesinde kullanılabilecek etkili materyaller olduğu görüşünü ileri sürmektedirler.

Türkçe ders kitaplarında her metnin bulunduğu tema ve alt temalara uygun olması beklenir fakat metinlerin bazılarının bulundukları temayla tamamen ilgisizken bazılarının kısmen ilgili oldukları hakkında araştırma sonuçları bulunmaktadır. Bu durumun; analizi

yapılan ders kitaplarının sınıf seviyesi farkı, yayınevi, içerdikleri metinlerin türleri, basım yılları gibi değişkenlerden kaynaklanabileceğini ve bunun da normal olabileceğini söylemek mümkündür. Metin-tema uyumsuzluğu ile ilgili sorunların olası nedenleri, Zorlu (2021)'nın metinlerin temalara uygunluğu bakımından Türkçe ders kitapları üzerine bir inceleme adlı araştırma makalesinde derlenmiştir. Buna göre bazı temaların alt temalar ile uygun olmaması (Pastutmaz, 2019), Türkçe Öğretim Programında farklı temalar altında aynı konuların yer alması (Civan, 2019), hem temaya, hem de alt temalara uygun metin bulmanın zorluğu (Çeçen ve Çiftçi, 2011) ve metinlerin temalara yerleştirilmesinde metin-ana tema ilişkisinin değil, konu ya da yardımcı fikirlerin esas alınması (Civan, 2019) olarak açıklanmıştır. Bu sorunun sayılan nedenlerden kaynaklandığı belirtilmiştir. Duman (2012)'ın ilköğretim ikinci kademe Türkçe ders kitaplarında yer alan millî kültür temasına ilişkin kazanımların değerlendirilmesi adlı lisansüstü çalışmaya göre bu durumun bir sonucu olarak da ders kitaplarında yer verilmesi gereken birtakım metinler Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (MEB, 2006)'nda yer alan temalar içerisinde yer almadığı için dışarıda kalmaktadır. Bu sınırlılığın önüne geçebilmek için MEB'in ders kitabı yazarlarına kendi temalarını tanımlama hakkını vermesi daha uygun olabilecektir.

Çeçen ve Çiftçi (2011)'nin Türkçe derslerinde tematik eğitim ve metin-tema-alt tema ilişkisi üzerine bir araştırma adlı çalışmalarında bu konuda belirttiği çözüm önerileri; alt temaların hangi temalara ait olduğunun netleştirilebileceği, metinlerin ait oldukları temaların belirlenmesinde metnin kurgusundaki ana çerçevenin esas alınabileceği, tema sayısının çoğaltılabileceği, alt tema belirleme zorunluluğunun kaldırılabilmesi, programın yapısında değişikliğe gidilerek temaların en az üç okuma metninden oluşan birer bölüm olarak tasarlanması yerine kitaplarda belirli sayıda metnin yer almasının kararlaştırılıp bu metinlerin temalarının programda belirtilen tema ve alt temalara uygun olacak biçimde seçilebileceğidir. Türkçe ders kitaplarına metin seçilirken, konuyla ilgili yapılmış çalışmaların sonuçlarının incelenmesi ile araştırmacı önerilerinin dikkate alınması, ders kitaplarında yer alan metinlerin temalarla daha uyumlu olmalarını sağlayacaktır.

Yine Arhan ve Gültekin'in (2013) yaptıkları Türkçe dersi ilköğretim programlarında benimsenen tematik yaklaşımın metin seçimine etkileri yönünden değerlendirilmesi adlı araştırmaya göre ders kitabı yazımında Program'ın öngördüğü yönergeler doğrultusunda kitaba konulacak metinlerin bir temanın farklı alt temalarına göre seçilmesi gerekmektedir. Program'da yer verilen temalar ile alt temalar arasındaki ilişkinin kitap yazarlarını sınırlayan

ve kısıtlayan bir yapıya dönüşebildiği belirtilmiştir. Bazı alt temaların yer verildiği temanın dışında farklı temalar için de alt tema özelliği gösterebileceği düşünülmektedir. Bu anlamda Arhan ve Gültekin (2013) ile Çeçen ve Çiftçi (2011)'nin çalışmalarından elde ettikleri sonuçların uyum içinde oldukları görülmektedir.

Ceran ve Bozarslan (2013), yaptıkları ilköğretim ikinci kademe 7. Sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan “millî kültür” temasındaki metinlerin nicelik ve Türkçe programına uygunluk açısından değerlendirilmesi adlı çalışmada kitaplarda yer alan metinlerin çoğunun temalar bağlamında verilen alt temalara uygun olduğu ancak kimilerinin alt temaya dolaylı olarak işaret ettikleri sonuçlarına ulaşmışlardır.

Aytan ve Güneş (2017), 2017 Türkçe Öğretim Programına göre hazırlanan 5.sınıf Türkçe ders kitabındaki metinlerin temaları ve türleri üzerine bir değerlendirme adlı çalışmalarında inceledikleri ders kitaplarındaki metinlerin ve etkinliklerin Program kapsamında belirlenen temalara uygun olduklarını, ders kitabı yazarlarının, seçmeli temalarda çocuğun kendini keşfetmesi ile ilgi ve ihtiyaçlarına yönelik gelişimlerini destekleyebilecek “Kişisel Gelişim” temasını tercih etmelerinin faydalı olacağı fikrini belirtmişlerdir.

Analiz edilen metinler ve etkinliklerde tema ve alt temalara ilişkin bahsi geçen problemlerin varlığında her bir temanın çok geniş anlam alanına sahip olması da etkilidir.

İncelenen etkinlikler ve metinlerden elde edilen sonuçlardan hareketle 7.alt amaca yönelik olarak Türkçe programında belirlenen konu önerilerine-alt temalar- ilişkin olarak programın, temalar bağlamında niceliksel olarak özellikle bir belirleme yapmamış olması dolayısıyla bazı konu önerilerine temalar ve metinlerde daha yoğun yer verilirken bazılarının kitaplarda daha az yer aldıkları sonuçlarından yola çıkarak programın temalar bağlamında hangi konu önerilerine ne sıklıkta yer verileceğine ilişkin bir açıklama yapması, ihmal edilen alt temaların da kitaplarda yer alabilecek olması sayesinde alt temaların dağılımında homojen bir dağılım oluşmasını sağlamış olacaktır.

Yine temalar bağlamında kitaplarda verilen metinler ve etkinliklerin uygulanma süreçlerinde teknoloji desteği alınması ile farklı alanlarda paydaşlarla işbirlikli çalışma içinde olunması, öğrencilerin deneyimleyebilecekleri etkinliklere başvurulması, tema öğretimini daha kalıcı hâle getirebilecektir.

Türkçe programında belirtilen alt temalar, zorunlu ve seçmeli temalarda ders kitabı yazarlarınca ya da Türkçe öğretmenlerince sınıf içi etkinliklerin uygulanma süreçlerinde de tema öğretimine destek olacak şekilde kullanılabilir. Belirlenen alt tema önerisine uygun metinler yazılabilir ve etkinliklerle desteklenebilir.

6.1.8. “Tema öğretimi bağlamında incelenen etkinlikler, Türkçe programında verilen temel dil becerilerinden hangi kazanımlar ile eşleşmektedir?” Alt Amacına İlişkin Sonuç ve Tartışmalar

Tema öğretimi bağlamında yazılan etkinliklerin programda yer alan temel dil becerilerine uygun biçimlerde yazılmaları gerekmektedir.

Çalışmanın örneklemini oluşturan ders kitaplarında okuma ve dinleme temel dil becerilerine yönelik etkinliklerin daha çok metin eksenli cevaplanabilir oldukları, konuşma ve yazma becerilerinin metinden bağımsız cevaplanabilir oldukları ve orijinal ürünler ortaya koyulmasını destekledikleri, dersin hazırlık çalışmaları ve sonraki derse hazırlık soruları etkinliklerinin Türkçenin daha çok konuşma dil becerisine yönelik oldukları, tema sonu ölçme ve değerlendirme sorularının okuma becerisine yönelik olup okuma kazanımları ile eşleştikleri sonuçlarından hareketle etkinliklerin tekrar ettikleri kazanımlar, temel dil becerileri bağlamında çalışmanın bulgular bölümünde açıklanmıştır. Bulgulara göre temel dil becerileri bağlamında bazı kazanımlara hiç yer verilmediği, bazılarının ise birden fazla tekrarlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Buradan yola çıkıldığında etkinliklerin hem temel dil becerisi hem de işaret ettiği kazanım anlamında dengeli bir dağılıma sahip olması önemlidir.

Şimşek ve Demirel (2020), yaptıkları ortaokul Türkçe ders kitaplarının anlatıma dayalı etkinlikler yönünden karşılaştırılması adlı çalışmada verici dil becerilerine dayalı etkinliklerde bazı kazanımların hiç yer almadığı, kazanımların dengeli bir dağılıma sahip olmadıkları sonuçlarını elde etmişler ve benzer önerilerde bulunmuşlardır. Eyüp ve Kansızoglu (2020) 6. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki konuşma etkinlikleri üzerine bir inceleme adlı çalışmalarında özellikle MEB kitabında belirli kazanımlara yönelik etkinliklere daha çok yer verilirken bazı kazanımlara hiç yer verilmediği sonucuna ulaşmışlar ve kitapların hazırlanması sürecinde Türkçe Dersi Öğretim Programında yer alan kazanımlarının etkinliklere dağılımına dikkat edilmesi gerektiği noktasında öneriler sunmuşlardır.

Nurlu ve Arıca (2015), ilköğretim Türkçe ders kitaplarındaki sözcük çalışmalarının yöntem-teknik ve Türkçe öğretimi kazanımları açısından incelenmesi adlı çalışmalarında Türkçe ders kitaplarının genelinde birkaç istisna haricinde etkinliklerin Program kazanımları ile örtüştükleri sonucuna ulaşmışlar ve etkinliklerin hangi alanlarda ve ne bakımdan geliştirilebileceğine ilişkin önerilerde bulunmuşlardır.

Bir diğer nokta olarak Türkçe Öğretim Programında temalar ve konu önerilere ilişkin özel kazanımlar yer almadığı görülmektedir. “Program, değerlerin ayrı bir öğrenme alanı veya bir program olarak görülemeyeceğini dile getirmekte bu nedenle de kazanımlarda değerlere yönelik ifadeler yer verilmediği düşünülmektedir” (Ergül, 2019: 104). Bundan hareketle temalar ve konu önerilerine ilişkin programın özel kazanımlar belirlemesinin tema öğretimi sürecini destekleyeceği söylenebilir. Durhat ve Ökten (2020), yaptıkları kök değerlerin ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki erdemler temasıyla ilişkisi adlı çalışmada Türkçe Öğretim Programında değerlere yönelik hiçbir kazanımın yer almadığı sonucunu elde etmişlerdir. Araştırma, bu bakımdan Durhat ve Ökten’in çalışmalarıyla paralel sonuçlar göstermektedir.

➤ Ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinliklerin tema öğretimi açısından Türkçe programında belirlenmiş temalara göre dağılımının Program’da belirlenen zorunlu ve seçmeli temalara uygun bir dağılım gösterdikleri sonucuna ulaşılmıştır. “İletişim, Hak ve Özgürlükler ile Çocuk Dünyası” adlı seçmeli temalarının incelenen hiçbir sınıf seviyesi ve yayında tespit olunamadığı ve Program’daki temaların tümüne ders kitaplarında dengeli bir biçimde yer verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

➤ Ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinliklerin tema öğretimi açısından sınıf düzeylerine göre dağılımının her sınıf seviyesinde zorunlu temalara dikkat edildiği ancak verici dil becerileri bağlamında hazırlanan etkinliklerde sınıf seviyesi bakımından anlamlı bir farklılık olması sonuçlardan hareketle etkinliklerin sınıf seviyesi gözetilerek nitel ve nicel anlamlarda anlamlı birer farklılık göstermesi gerektiği sonucu elde edilmiştir.

➤ Türkçe ders kitaplarında tema öğretimine yönelik etkinliklerin dil becerileri bakımından dağılımına bakıldığında doğrudan tema öğretimine ilişkin etkinliklerin genelinin konuşma ve yazma becerisine dayalı olduğu; metin eksenli etkinliklerin ise okuma/anlama becerisine yönelik hazırlandıkları ile etkinliklerde dinleme becerisinin yoğunluğunun oldukça

az olduğu ve dil becerileri anlamında homojen birer dağılıma sahip olmadıkları tespit edilmiştir.

➤ Ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki tema öğretime yönelik hazırlanmış etkinliklerin ders işleniş sürecine göre (hazırlık, işleniş, ölçme-değerlendirme) dağılımlarının dersin işleniş bölümünde yığıldığı ile hazırlık ve sonuç bölümlerinde geliştirilebileceğı sonucu elde edilmiştir.

➤ Ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklerin temaların öğretimi noktasında işlevsellik düzeyi noktasında dersin özellikle giriş(hazırlık)bölümünü yeterince kapsamıyor olduğu, doğrudan tema öğretime dayalı etkinliklerin çoğunlukla verici dil becerilerine hitap ediyor olduğu ve bu etkinliklerin yönergelerinin net bir çerçevede çizilmemiş olduğu, yazılan etkinliklerin çoğunun tema bağlamında seçilen okuma ya da dinleme/izleme metnine bağımlı cevaplanabilir oldukları, konuşma ve yazma etkinliklerinin çoğunun birbirini yineliyor izlenimi vermeleri, etkinliklerin genelinin birbirinin tekrarı izlenimi verdikleri ve öğrencileri sıkabilecekleri, yazma ve konuşma etkinliklerinin yönergelerinde sınıf seviyesi gözötilmemiş olduğu, etkinliklerin genelinin birden fazla temel dil becerisine hitaben yazılmış olmasıyla birlikte birden fazla kazanım numarasını ilgilendiriyor olduğu gibi bulgular nedeniyle işlevsellik noktasında geliştirilebilir olduğu sonuçları elde edilmiştir. Yine incelenen tüm ders kitapları için temaya dayalı etkinliklerden Türkçenin verici dil becerilerine ait olanların öğrencileri tema öğretimi noktasında duyuşsal yönden besleyebilecek; drama, rol yapma, empati tartışma, işbirlikçi öğrenme, örnek olay, eğitsel oyun, gezi-gözlem vb. yöntem ve tekniklere daha çok ağırlık verecek biçimde hazırlanması ve etkinliklerde teknoloji desteğı alınması gerektiğı belirlenmiştir.

➤ Temaların öğretime dayalı olarak hazırlanmış etkinliklerin yönergelerinin açıklığı noktasında tema öğretime dayalı etkinliklerin incelenmesi sonucu etkinlik yönergelerinin genelinin açık ve anlaşılır bir dil ve ifadeye sahip oldukları; yalnızca konuşma ve yazma temel becerilerine dayalı olarak hazırlanan etkinliklerin bazılarında konuşma ve yazma çerçevesinin net bir çerçevede çizilmemiş olmaları nedeniyle daha açık hâle getirilebilecekleri sonuçları elde edilmiştir.

➤ Temaların öğretime yönelik olarak hazırlanmış olan etkinliklerin bağı bulunduıkları metinlerin Türkçe programında verilen hangi konu önerileri-alt temalar ile eşleştikleri konulu amaca yönelik olarak ders kitaplarında her tema altında yer verilen okuma ve dinleme metinlerinin programın işaret ettiğı konu önerilerine uygun biçimde yazıldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Programın temalar bağlamında niceliksel olarak özellikle bir belirleme yapmamış olması dolayısıyla bazı konu önerilerine temalar ve metinlerde daha yoğun yer

verilirken bazılarının kitaplarda daha az yer aldıkları sonuçlarından yola çıkarak programın temalar bağlamında hangi konu önerilerine ne sıklıkta yer verileceğine ilişkin bir açıklama yapmasının, ihmal edilen alt temaların da kitaplarda yer alabilecek olmasına olanak tanınması sayesinde alt temaların dağılımında homojen bir dağılım oluşmasını sağlamış olacağı söylenebilir. Temalar bağlamında kitaplarda verilen metinler ve etkinliklerin uygulanma süreçlerinde teknoloji desteği alınması ile farklı alanlarda paydaşlarla işbirlikli çalışma içinde olunması ve öğrencilerin deneyimleyebilecekleri etkinliklere başvurulması, tema öğretiminin daha kalıcı öğrenme ortamları ile uygulanmasına yardımcı olacaktır. Yine MEB'in ders kitabı yazarlarına kendi temalarını tanımlama hakkı vermesi de metinlerin tema ve alt temalara uyumsuzluk probleminin önüne geçebilecektir.

➤ Temaların öğretimi noktasında hazırlanan etkinliklerin Türkçe programındaki hangi temel beceriler ve kazanım numaraları ile eşleştikleri hususunda ise etkinliklerin karşılık buldukları temel dil becerileri olan dinleme/izleme, okuma, konuşma ve yazma ile her sınıf seviyesinde bu alanlara yönelik olarak verilen kazanım numaralarına uygunluk gösterdikleri ile bazı temalardaki etkinliklerde belli kazanımların birden fazla yer alırken bazılarının ise yer alamadıkları sonuçları elde edilmiş ve ulaşılan sonuçlar tablolar şeklinde gösterilmiştir. Yine Türkçe programında tema ve alt temalara ilişkin özel kazanımlar yer almadığı sonucundan hareketle temalar ve konu önerilerine ilişkin kazanımların Türkçe programında belirlenecek olmasının tema öğretimi süreçlerini destekleyerek kolaylaştıracağını söylemek yanlış olmayacaktır.

Öneriler

Bu bölümde çalışmadan elde edilen bulgulardan hareketle önerilebilecek maddeler sıralanmıştır:

1. Bu çalışmada 5, 6, 7 ve 8.sınıf ortaokul Türkçe ders kitaplarından faydalanılmıştır. Konuyla ilgili sonraki benzer çalışmalarda incelenen ders kitabı adet ve yayın çeşidi bakımından zenginleştirilebilir.
2. Çalışmada Türkçe ders kitaplarındaki tema öğretimine ilişkin etkinlikler, belirlenen amaç ve alt amaçlara göre analiz edilmiştir. Konuya ilişkin yapılacak sonraki çalışmalar ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki seçilen okuma ve dinleme metinlerini ve serbest okuma metinlerini tema öğretimi bağlamında analiz edebilir.
3. İncelenen ders kitaplarından elde edilen bulgular ve sonuçlara göre ders kitabı yazarlarına yönelik ders kitaplarındaki etkinliklerin metin ekseninde cevaplanabilen ve metinden bağımsız cevaplanması mümkün olan etkinlikler ve aynı zamanda tema öğretimine ilişkin olarak öğrencileri aktif tutarak onlardan orijinal çıktılar elde edilebilir etkinlikler bakımından Türkçenin temel dil becerilerine homojen birer dağılım gösterecek şekilde yazmaları önerilebilir. Aynı zamanda MEB haricindeki özel ders kitabı yayınlarında öğrencilerin aktif katılımını mümkün kılan ve onlara serbest yorum gücü tanıyan etkinliklere yer verilebilir.
4. Araştırma konusu olan çalışma üzerine öğretmen görüşlerine başvurularak elde edilen sonuçlar üzerinden güncel analizlere ulaşılabilir.

KAYNAKLAR

- Aktaş, Ş. & Gündüz, O. (2001). Yazılı ve Sözlü Anlatım Kompozisyon Sanatı. Ankara: Akçay Yayınları.
- Aktaş, Ş. ve Gündüz, O. (2002). Sözlü ve Anlatım, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Akyol, Ş. (2010). *İlköğretim 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Sevgi Temasının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Alkış Küçükaydın, M. (2013). *İlköğretim 3. sınıf Türkçe ders kitapları ve öğretmen kılavuz kitabı'nın yapılandırmacı öğrenme yaklaşımına uygunluk düzeyi*. Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.
- Arhan, S. & Gültekin, İ. (2013). Türkçe Dersi İlköğretim Programlarında Benimsenen Tematik Yaklaşımın Metin Seçimine Etkileri Yönünden Değerlendirilmesi. MEB; 199
- Arı, G. (2010). Türkçe Ders Kitaplarında Fiziksel ve Biçimsel Görünüm. H. Ülper (Editör), *Türkçe Ders Kitabı Çözümlemeleri* (ss. 39-52). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Arslan, A. (2009). Yapılandırmacı Öğrenme Yaklaşımı ve Türkçe Öğretimi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 2009 13 (1): 143-154.
- Aru, S. A. & Ertem, İ. S. (2014). Türkçe Ders Kitaplarında Kelime Hazinesini Geliştirmeye Yönelik Planlamanın İncelenmesi. Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 9/3 Winter 2014, p. 675-694, ANKARA-TURKEY
- Aslan, C. (2017). Örnek Eğitim Durumlarıyla Türkçe-Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Aslan, C. , Güldenoğlu, B. N. & Altuntaş, İ. (2018). Türkçe Ders Kitaplarındaki Söz Sanatlarıyla İlgili Sorular Ve Etkinlikler Üzerine Bir İnceleme. Turkish Studies Language / Literature Volume 13/28, Fall 2018, p. 47-66 DOI: 10.7827/TurkishStudies.14729 ISSN: 1308-2140 Skopje/MACEDONIA-Ankara/TURKEY
- Akıncı, A. T. (2020). *Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Etkinliklerin Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Aktaş, Ş. & Gündüz, O. (2011). Yazılı ve Sözlü Anlatım, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Akyol, H. (2010). Dil bilgisi ve imlâ. L. Küçükahmet, (Ed.), *Konu alanı ders kitabı inceleme kılavuzu: Türkçe* (2. baskı) içinde (s.17). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Aydın, İ. & Aydın, G. (2020). 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı Bağlamında 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Söz Varlığına Yönelik Etkinliklerin Sözcük Öğretimi Açısından İncelenmesi. ODÜ Sosyal Bilimler Dergisi, Mart 2020; 10 (1), 01-23

- Aytan, T. & Güneş, G. (2017). 2017 Türkçe Öğretim Programına Göre Hazırlanan 5.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Metinlerin Temaları Ve Türleri Üzerine Bir Değerlendirme. Kesit Akademi Dergisi (The Journal of Kesit Academy) Yıl: 3, Sayı: 11, Aralık 2017, s. 256-275
- Bağcı, H. ve Başar, U. (2013). Yazma eğitimi. M. Durmuş ve A. Okur, (Ed.), *Yabancılarla Türkçe öğretimi el kitabı* (1. baskı) içinde (s.309). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Baran, H. Ğ. (2015). *8. sınıflarda okutulan Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitapları ve öğrenci çalışma kitaplarının yapılandırmacılığa uygunluğunun incelenmesi ve karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Baran, Ş. & Diren, E. (2020). Türkçe 5. Sınıf Ders Kitabı, MEB, Ankara.
- Baş, B. (2003). Altıncı Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metin Türleri Üzerine Bir İnceleme. Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Ankara.
- Başbayrak, M. (2021). *2019-2020 Öğretim Yılında Okutulan 6 Ve 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metin Ve Etkinliklerin Çoklu Zekâ Kuramı Ve Öğretmen Görüşleri Çerçevesinde Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Batur, Z. , Özdemir, P. (2021). Türkçe Ders Kitabı Etkinliklerinin Kazanımlarla Örtüşme Durumları. Avrasya Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi, 5(1), 47-68.
- Bayraktar, İ. (2018). Ortaokul 5. sınıf Türkçe ders kitaplarında bulunan sözcük öğretimi etkinliklerinin incelenmesi. Journal of Language Research (JLR), 2(1), 1-7. Gazi Üni. Gazi Eğit. Fak. Türkçe Eğitimi Bölümü. Ankara: TÜBAR-XIII. 257-266.
- Becer, E. (1996). Bir Kitabın Grafik Tasarımı: Armonik Kurallar, Değerlendirme Yöntemleri ve Değişen Koşullar. H. Coşkun, İ. Kaya ve J. Kuglin (Editörler) *Türkiye ve Almanya'da İlköğretim Ders Kitapları* (ss. 135-145). Ankara: Türk-Alman Kültür İşleri Kurulu Yayın Dizisi.
- Benzer, A. ve Ünsal, F. (2019). Konuşma öğretiminin program ve ders kitabı ekseninde uygulamaya yansımaları. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(3), 647-662.
- Bircan, M. A. (2014). *İlkokul 1. sınıf Türkçe öğrenci çalışma kitabı ve kılavuz kitabının yapılandırmacı öğrenme yaklaşımına uygunluk düzeyi*. Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.
- Boy, M. (2006). *5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Etkinliklerin Öğrenme Ve Öğretme Kuramları Açısından Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Canpolat, Ö. (2019). *5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Tema Ve Konu Uygunluğunun Öğretmen Görüşlerine Göre İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzincan.

- Ceran, D. & Bozarslan, Y. (2013). İlköğretim İkinci Kademe 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan “Millî Kültür” Temasındaki Metinlerin Nicelik ve Türkçe Programına Uygunluk Açısından Değerlendirilmesi. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD) Cilt 14, Sayı 1, Nisan 2013, Sayfa 271-286
- Ceran, D. & Canpolat, E. (2013). İlköğretim 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Atatürk Teması Metinlerinin Değerlendirilmesi. Ekim 2013 Cilt:21 No:4 (Özel Sayı) Kastamonu Eğitim Dergisi 1399-1418.
- Ceyhan, E. ve Yiğit, B. (2004). Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ceylan, S. , Duru K., Erkek, G. & Pastutmaz, M. (2021). Türkçe 6. Sınıf Ders Kitabı, MEB, Ankara.
- Civan, M. (2019). *6 ve 7. Sınıf Türkçe ders kitaplarının tema ve metin türü açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Çağrıtekin, D. (2021). *Ortaokul Türkçe Ders Kitapları Metin Etkinliklerinin Girişimcilik Becerisi Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ağrı.
- Çalık, T. (2001). Türkçe Ders Kitaplarının Biçim ve Tasarımı. Küçükahmet L. (Editör) *Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu Türkçe* (ss.1-14). Ankara: Nobel Yayınları.
- Çakır, T. S. (2019). *7. Sınıf Türkçe ders kitabı okuma metinlerindeki birleşik sözcükler ve birleşik sözcüklerin öğretilmesine yönelik etkinlik önerileri*. Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Çarkıt, C. (2019). 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı bağlamında hazırlanan ortaokul Türkçe ders kitaplarına yönelik öğretmen görüşleri. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 7(17), 22-34.
- Çarkıt, C., & Bahadır, H. İ. (2022). Ortaokul Türkçe Ders Kitapları Millî Mücadele ve Atatürk Teması Metinlerinin Okunabilirlik Düzeyleri Üzerine Bir İnceleme. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 11(1), 103-111.
- Çebi, A. (2006). Ders kitaplarında dil ve anlatım. Ö. Demirel ve K. Kıröğlu, (Ed.), *Konu alanı ders kitabı incelemesi* (2. baskı) içinde (s.111). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Çeçen, M. A. & Çiftçi, Ö. (2007). İlköğretim 6. Sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin tür ve tema açısından incelenmesi. *Millî Eğitim Dergisi*, 173. 39-49.
- Çeçen, M. A. ve Çiftçi, Ö. (2011). Türkçe Derslerinde Tematik Eğitim ve Metin-Tema-Alt Tema İlişkisi Üzerine Bir Araştırma, *Türkçenin Eğitimi-Öğretiminde Kuramsal ve Uygulamalı Araştırmalar* (Editörler: G. Leyla Uzun-Ümit Bozkurt). ss:445- 457.
- Çerçi, A. (2013). *Konuşma eğitiminin telaffuz vurgu ve tonlama konularının dinleme destekli öğretimi*. Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

- Çerçi, A. ve Derman, S. (2016). Türkçe dersi etkinliklerine yönelik tutum ölçeği geliştirilmesi: geçerlilik ve güvenirlik çalışması. *Anadili Eğitimi Dergisi*, 4(4), 461-473.
- Çetin, Ö. (2014). *Temel becerilerin geliştirilmesi açısından ilköğretim ikinci kademedeki Türkçe öğretimi*. Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi: Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.
- Çetinkaya, M. (2017) . *Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarının Sözlü İletişim Becerilerini Geliştirme Açısından Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Çetinkaya, V. (2020). *Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Metin Ve Etkinliklerin Tür İle Kazanımlar Açısından Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Çetinkaya, G. ve Uzun, L. (2010). Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Okunabilirlik Özellikleri. H. Ülper (Editör), *Türkçe Ders Kitabı Çözümlemeleri*. (ss. 141-153). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Çevik, A. & Güneş, F. (2017). Türkçe Ders Kitaplarındaki Etkinliklerin İncelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(2), 272-286
- Çınar, E. C. (2015). *İlköğretim Türkçe Ders Kitaplarındaki Konuşma Becerisi Etkinlikleri İle İlgili Bir Değerlendirme*. Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çoban, İ. & Polatcan, F. (2020). Ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki bulmaca etkinliklerinin eş anlamlı kelime öğretimi açısından değerlendirilmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 9(3), 1151-1166.
- Çomak, G. (2009). *İlköğretim kurumlarının 6. sınıflarında okutulan yeni müfredata uygun Türkçe ders kitaplarının şekil ve içeriği, öğretmen kılavuz kitaplarında önerilen sorular üzerine bir inceleme*. Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Danacı, B. (2011). *6-7 Ve 8.Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Temaların Metinlerdeki Anahtar Kelime Ve Kelime Gruplarıyla İlişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Demir, B. (2016). *Türkçe dersi çalışma kitaplarındaki etkinliklerin çoklu zekâ kuramı bakımından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ahî Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.
- Demirel, Ö. (2004). *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Demirel Ö. ve Kiroğlu K. (2006). *Konu alanı ders kitabı incelemesi* (2. baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Duman, I. (2012). *İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Millî Kültür Temasına İlişkin Kazanımların Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.

- Durhat, G. & Ökten, C. E. (2020). Kök Değerlerin Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Erdemler Temasıyla İlişkisi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(3), 675-693.
- Dilek, E. (2021). *6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Tema-Metin İlişkisi Bakımından Okunabilirliği*. Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Giresun.
- Dilidüzgün, Ş. (2014). Türkçe Ders Kitaplarında (6-8. Sınıflar) Yer Alan Okuma Kültürü Teması Metinlerinin Metinler Arasılık Bakımından İncelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 2(3), 122-134.
- Doğan, Y. (2014). Dinleme eğitimi: kuram, uygulama, ölçme ve değerlendirme. A. Güzel ve H. Karatay, (Ed.), *Türkçe öğretimi el kitabı* (2. baskı) içinde (s.153). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Doğan, Y. & Yılmaz, T. (2014). 7. Sınıf Öğrencilerinin Anlamını Bilmedikleri Kelimeler Ve Türkçe Ders Kitaplarındaki Kelime Çalışmaları Bağlamında Kelime Öğretimi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. Mustafa Kemal University Journal of Graduate School of Social Sciences Cilt: 11, 25, s. 279-295.
- Durukan, E. ve Demir, E. (2017). 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Dersi Öğrenci Çalışma Kitaplarındaki Etkinliklerin Bloom'un Yenilenmiş Taksonomisine Göre Sınıflandırılması. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 6(3), 1619-1629.
- Emiroğlu, S. (2013). Konuşma eğitimi. M. Durmuş ve A. Okur, (Ed.), *Yabancılarla Türkçe öğretimi el kitabı* (1. baskı) içinde (s.277). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Erdem, G. (2014). Konuşma eğitimi: kuram, uygulama, ölçme ve değerlendirme. A. Güzel ve H. Karatay, (Ed.), *Türkçe öğretimi el kitabı* (2. baskı) içinde (s.181). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Erdem, E. ve Demirel, Ö. (2002). Program geliştirmede yapılandırmacılık yaklaşımı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı: 23: 82.
- Erdoğan, T. (2014). İlkokul 1-4. Sınıflar Türkçe Dersi Öğrenci Çalışma Kitaplarındaki Etkinliklerin Yaratıcı Düşünme Becerisi Açısından İncelenmesi Ve Sınıf Öğretmenlerinin Bu Etkinliklere İlişkin Görüşleri. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(2014) 25-58.
- Ergül Özkul, Z. (2019). *Haldun Taner'in öykülerinde tespit edilen değerlerin Türkçe Öğretim Programında (1-8. Sınıf) yer alan kök değerlerle uyumu*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla.
- Erkal, H. & Erkal, M. (2020). Türkçe 7. Sınıf Ders Kitabı, Özgün Yayıncılık, Ankara.
- Eroğlu, A. & Okur, A. (2014). Ortaokul (5-8. Sınıf) Türkçe Ders Kitaplarındaki Atatürk Teması Üzerine Bir İnceleme. *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, Cilt 30, 90,115-136.
- Eselioğlu, H. , Set, S. & Yücel, A. (2021). Türkçe 8. Sınıf Ders Kitabı, MEB, Ankara.

- Eyüp, B. & Kansızoğlu, N. (2020). 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Konuşma Etkinlikleri Üzerine Bir İnceleme. *Trakya Eğitim Dergisi*, 11(1), 366-385.
- Geçgel, H. & Kana, F. (2020). Millî Kültür Teması Öğretimi Bağlamında Üç Anadolu Efsanesi Adlı Eserin İncelenmesi. *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi - Journal of Turkish Researches Institute TAED-69*, Eylül – September 2020 Erzurum. ISSN 1300-9052 e-ISSN 2717-6851.
- Genç, G. (2021). *Türkçe Ders Kitaplarının Kelime Öğretimi Açısından İncelenmesi Ve Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Girgin, Y. (2011). Cumhuriyet Dönemi (1929-1930, 1949,1981) ortaokul Türkçe öğretimi programlarının içerik, genel ve özel amaçlarıyla karşılaştırmalı gelişim düzeyi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2 (1), 11-26.
- Gökçe, B. (2015). Metin ve Metin Türlerinin Eğitimde Kullanımı. *Etkinliklerle Hafta Hafta Yazılı Anlatım*. İçinde(s. 13-26). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Göçer, A. (2008). İlköğretim Türkçe Ders Kitaplarının Ölçme Ve Değerlendirme Açısından İncelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. Cilt: 11, 1, 97-210
- Gül, D. (2009). *İlköğretim 6.Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Kelime Öğretiminde Kullanılan Etkinliklerin Etkinliğine Yönelik Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Gülden, B. (2018). Türkçe Ders Kitaplarında Kültür Temelli Olarak Hazırlanan Etkinlikler Üzerine Bir İnceleme (5. Sınıf Türkçe Ders Kitabı Örneği). *Turkish Studies Educational Sciences Volume 13/11*, Spring 2018, p. 1635-1652 DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.13614> ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY
- Güneş F. (2002). Ders kitaplarının incelenmesi. Ankara: Ocak Yayınları.
- Güneş, F. (2017a). Türkçe Öğretiminde Etkinlik Yaklaşımı. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(1), 48-64. doi: 10.16916/aded.286415 218
- Güneş, F. (2017b). Alistırmalardan Etkinliklere: Eğitimdeki Gelişmeler. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi (KSBD)*, 9(2), 103-120.
- Gündoğdu, A. (2012). İlköğretim Altıncı Sınıf Türkçe Dersi Sözcük Öğretimi Etkinliklerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 1/1 2012 s. 201-217, TÜRKİYE*
- Gündüz, O. ve Şimşek, T. (2012). *Anlatma teknikleri 2 uygulamalı yazma eğitimi* (2. baskı). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Gündüz, O. & Şimşek, T. (2013). *Uygulamalı Okuma Eğitimi*, Grafiker Yayınları, Ankara.
- Gündüz, O. & Şimşek, T. (2014). *Uygulamalı Dinleme Eğitimi*, Grafiker Yayınları, Ankara.

- Gündüz, O. & Şimşek, T. (2014). Uygulamalı Konuşma Eğitimi, Grafiker Yayınları, Ankara.
- Güneş, F. (2009). Türkçe öğretiminde günümüz gelişmeleri ve yapılandırıcı yaklaşım. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(11), 1-21.
- Güneş, F. (2013). Türkçede metin öğretimi yerine metinle öğrenme. Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Türkçenin Eğitimi Öğretimi Özel Sayısı, 6(11), 606.
- Güneş, F. (2013). Türkçe öğretiminde metin seçimi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(1). 1-12.
- Güneş, F. (2019). Türkçe öğretimi yaklaşımlar ve modeller. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Güney, V. Doğan (2007) Metin Bilgisi. 3. Baskı, İstanbul: Papatya Yayınları.
- Hayırsever, F. (2010). *Sosyal bilgiler ders, öğretmen kılavuz ve öğrenci çalışma kitaplarının sosyal bilgiler öğretim programında kazandırılması hedeflenen 51 temel beceriler açısından değerlendirilmesi*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- İçmeli, M. (1996). Türkiye’de İlköğretim Kitaplarında Fiziksel Yapı, Tasarım ve İllüstrasyon Sorunları. H. Coşkun, İ. Kaya ve J. Kuglin (Editörler) *Türkiye ve Almanya’da İlköğretim Ders Kitapları* (ss. 130-134). Ankara: Türk-Alman Kültür İşleri Kurulu Yayın Dizisi.
- İşeri, K. (2007). Altıncı Sınıf Türkçe Ders Kitabının İlköğretim Türkçe Programının Amaçlarına Uygunluğunun Değerlendirilmesi. *Ankara Üniversitesi TÖMER Dil Dergisi*, Ankara: TÖMER Yayınları. 136, 58-74.
- Kahya, A. (2018). *Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Etkinliklerin Değerler Eğitimi Bakımından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Uşak.
- Karadağ, Ö. ve Maden, S. (2014). Yazma eğitimi: kuram, uygulama, ölçme ve değerlendirme. A. Güzel ve H. Karatay, (Ed.), *Türkçe öğretimi el kitabı* (2. baskı) içinde (s.266). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Karakuş, Ö. F. (2019). *2018 Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Şiirler Üzerine Tematik Bir İnceleme Ve Şiirlerin İlgili Programdaki Kazanımlara Uygunluğuna İlişkin Bir Değerlendirme*. Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Karataş, A. G. (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe öğreten öğretim elemanlarının etkinlik algıları ve etkinlik geliştirme/uygulama durumlarına yönelik bir inceleme*. Gaziantep Üniversitesi: Yayımlanmış yüksek lisans tezi.
- Karatay, H. (2014). Okuma eğitimi: kuram, uygulama, ölçme ve değerlendirme. A. Güzel ve H. Karatay, (Ed.), *Türkçe öğretimi el kitabı* (2. baskı) içinde (s.221). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Karslı, M. D. (2003), Öğretmenliğin temel kavramları, (Ed. M. D. Karslı), *Öğretmenlik Mesleğine Giriş-Alternatif Yaklaşım* (s.1-28), Ankara:Öğreti.

- Kaptan, A. Y. (2005). Ders Kitaplarında Fiziki Yapı. Ö. Demirel ve K. Kıröğlu (Editörler), *Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi*. (ss.188-197). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Keskinkılıç, Kadir ve Keskinkılıç, Sultan Bilge (2007). *Türkçe ve İlk Okuma yazma Öğretimi*. 3. Baskı. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Kıbrıs, S. (2019). Ortaokul(5. 8. Sınıflar) *Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Ders Kitaplarında 'Metin Türü Farkındalığı'*. Yüksek Lisans Tezi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kılıç, D. (2008). Ders Kitabının Öğretimdeki Yeri. Demirel, Ö.(Ed.) ve Kıröğlu, K. (Ed.), *Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Kılıç, A. ve Seven, S. (2002). Konu alanı ders kitabı incelemesi (2. baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Kılınç, A. & Duman, I. (2012). İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Ders Kitaplarındaki Tematik Yaklaşım Üzerine Bir İnceleme. Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi, 1(4), 94-101.
- Kır, T. , Kırman, E. & Yağız, S. (2021). Türkçe 7. Sınıf Ders Kitabı, MEB, Ankara.
- Kıyagan, H. G. (2019). *5, 6 Ve 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Etkinliklerin Yenilenmiş Bloom Sınıflamasına Göre Yaratıcılık Açısından Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kolaç, E. (2009). İlköğretim Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin tür açısından değerlendirilmesi. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi. Cilt:6. Sayı:1
- Korkmaz, İ. (2007). Eğitim Programı: Tasarımı ve Geliştirilmesi. Ahmet Doğanay(Ed.),*Öğretim ilke ve yöntemleri içinde* (s.1-36). (2.Baskı). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Korkmaz, C. (2013). *İlköğretim 1-5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Tür, Tema Ve İçerik Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Hatay.
- Koza Yayınları Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı. (2007: 243).
- Kurudayıoğlu, M. & Çetin, Ö. (2015). Temel Beceriler ve Türkçe Öğretimi. Ana Dili Eğitimi Dergisi, 3(3), 1-19.
- Kurudayıoğlu, M. & Soysal, T. (2018). İlkokul Türkçe 1 Ders Kitabının Öğretim Programındaki Temel Beceriler Açısından İncelenmesi. Ana Dili Eğitimi Dergisi, 6(3), 670 683.
- Küçükahmet, L. (2004). Öğretimde Plânlama ve Değerlendirme (15.Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Maden, S. (2021).Türkçe Ders Kitapları ile İlgili Lisansüstü Tezlerin Eğilimleri: Bir İçerik Analizi. Türkiye Eğitim Dergisi 2021, Cilt 6, Sayı 1, s. 30-45

- Millî Eğitim Bakanlığı, (2005). İlköğretim Türkçe Dersi (1-5. Sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi.
- MEB. (2018). Türkçe dersi (1-8. sınıflar) öğretim programı. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- MEB. (2018). Yayın aldırılmaması. Ankara: Ortaöğretim Genel Müdürlüğü.
- MEB (2019). Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar). Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Mert, E. (2013). İlköğretim Türkçe Programı ile Türkçe Çalışma Kitaplarındaki Kazanım ve Etkinliklerin Sözcük Öğretimi Açısından Değerlendirilmesi. Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi, 2(5), 13-31.
- Meydan, E. (2021). Ortaokul (5, 6, 7, 8) Türkçe Ders Kitaplarındaki Edebi Metinlerin Değerler Eğitimi Açısından Yeterliliği Üzerine Bir İnceleme, Uluslararası Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi, (4/4), 23-36.
- Mutlu, H. & Yurt, E. (2019). 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Etkinliklerin Öğrenme Alanlarına Dağılımının İncelenmesi. Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, 9(3), 469-474, Kasım 2019.
- Numanoğlu, Ö. (2021). *Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Sözcük Öğretimi Etkinliklerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Türkçe Ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Türkçe Eğitimi Bilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Nurlu, M. & Sarıca, A. (2015). İlköğretim Türkçe Ders Kitaplarındaki Sözcük Çalışmalarının Yöntem-Teknik ve Türkçe Öğretimi Kazanımları Açısından İncelenmesi. 21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt:4, Sayı: 10,19-38
- Oğuzkan, A. F. (1974). Eğitim Terimleri Sözlüğü. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Onan, B. (2014). Anlama sürecinde Türkçenin yapısal işlevleri. Ankara: Nobel Yayınları.
- Oryaşın, U. (2020). *Türkçe Ders Kitaplarındaki Etkinliklerin Bütüncül Bir Anlayışla İncelenmesi*. Doktora Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Öz, M.F. (2001), Uygulamalı Türkçe öğretimi. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Özenç, E. (2021). *Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Etkinliklerin Öğrencilerin Okuduğunu Anlama Becerisini Geliştirmeye Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Siirt.
- Özbay, M. (2005). Bir Dil Becerisi Olarak Dinleme Eğitimi, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Özbay, M. (2006). Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri I. Ankara: Öncü Basımevi.

- Özbay, M. (2009). Anlama teknikleri II dinleme eğitimi (1. baskı). Ankara: Öncü Kitap Basımevi.
- Özbay, M. (2010). Türkçe öğretimi yazıları. Ankara: Öncü Kitap.
- Özbay, M. (2014). Türkçe özel öğretim yöntemleri II (6. baskı). Ankara: Öncü Kitap Basımevi.
- Özbay, M. & Çeçen, M. A. (2012). Türkçe Ders Kitaplarında (6-8. Sınıflar) Yer Alan Metinlerin Tür ve Tema Açısından İncelenmesi. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 1(1), 67-76.
- Özbay, M. ve Çetin, D. (2011). Dinleme becerisinin geliştirilmesinde prozodik farkındalığın önemi. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26(26), 155-175.
- Özçelik, D. A. (1997). Eğitim programları ve öğretim: genel öğretim Yöntemi. Ankara: ÖSYM Yayınları.
- Parlakıyıldız, H. (2021). Türkçe Öğretimi Kitabında Ders Plânları Etkinlikleri Üzerine . *Uluslararası İnsan ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 6(2): 168-177.
- Pastutmaz, O. (2019) . *1981, 2005 Ve 2018 Türkçe Öğretim Programlarına Göre 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Tema Yapısının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Uşak.
- Pilav, S. & Oğuz, M. M. (2013). Türkçe ders kitaplarında yer alan metin türleri üzerine bir araştırma. *Kırıkkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü, Sosyal Bilimler*. Cilt:3. Sayı: 2. Temmuz.
- Sarıboyacı, M. (2021). Türkçe 6. Sınıf Ders Kitabı, Ata Yayıncılık, Ankara.
- Sarıkaya, B. (2019). Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Etkinliklerin İncelenmesi. *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi - Journal of Turkish Researches Institute* TAED-64, Ocak - January 2019 Erzurum ISSN-1300-9052
- Sarıkaya, B. (2021). 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Etkinliklerin Üst Düzey Düşünme Becerileri Açısından Değerlendirilmesi. *Kuram ve Uygulamada Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 71-89. Doi: 10.48066/kusob.901731
- Sever, S. (2011). Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sever, S. Kaya, Z. ve Aslan, C. (2006). Etkinliklerle Türkçe Öğretimi. İstanbul: Morpa yayınları.
- Slavin, R. E. (2017). Eğitim psikolojisi kuram ve uygulama (10 b.). (çev. Galip YÜKSEL). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Solak, M. & Yaylı, D. (2009). İlköğretim ikinci kademe Türkçe ders kitaplarının türler açısından incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Türkçe Eğitimi Bölümü. Uluslararası*

Sosyal Araştırmalar Dergisi(The Journal of İnternational Social Research). Volume 2
9,444-453.

- Susar Kırmızı, F. ve Yurdakal, H. İ. (2019), Sınıf öğretmenlerinin 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programına ilişkin görüşleri. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, Cilt 5, Sayı 1, 64-76.
- Şahan, N. ve Çerçi, A. (2018). Türkçe dersi etkinliklerine yönelik algı ölçeği geliştirilmesi: geçerlilik ve güvenirlik çalışması.
- Şahin, T. Y. ve Yıldırım, S. (2017). Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı. Ankara: Anı Yayınları.
- Şen, Ü. (2008). 6.sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin iletteği değerler açısından incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu*, KKTC.
- Şimşek, Ş. & Demirel, İ. (2020). Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarının Anlatıma Dayalı Etkinlikler Yönünden Karşılaştırılması. *Kastamonu Education Journal*, 28(5), 2125-2135. doi:10.24106/kefdergi.731886
- Şimşek, Ş. & Demirel, İ. (2020). Türkçe Ders Kitaplarındaki Söz Varlığı Kazandırma/Kelime Öğretimi Etkinliklerinin Kullanılan Yöntemler Açısından İncelenmesi. *Gümüşhane Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 11(Ek), 317-330.
- Tekeli Yıldızhan, N. (2010). *İlköğretim 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler dersi öğretmen kılavuz kitabının öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Temizkan, M. (2009). Metin türlerine göre okuma eğitimi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Temizkan, M. (2014). Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarının Türkçe Dersi Öğretim Programındaki Temel Beceriler Açısından İncelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 2(1), 49-72.
- Temizkan, M. (2021). Türkçe Ders Kitaplarına Yönelik Lisansüstü Çalışmalar Üzerine Bir Değerlendirme. *Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları*, 2021, 9(2), 147-162 TDK, (1998). Türkçe Sözlük 2, Ankara.
- Temizyürek, F. & Delican, B. (2016). İlkokul Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin tür ve tema açısından incelenmesi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt:5. Sayı:3
- Tertemiz, N., Ercan, L. ve Kayabaşı, Y. (2011). Ders kitabı ve eğitimdeki önemi. L. Küçükahmet, (Ed.), *Konu alanı ders kitabı inceleme kılavuzu* (3. baskı) içinde (s.34). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Tunçbilek, G. (2011). *İlköğretim Türkçe Ders Kitaplarındaki Hak Ve Özgürlükler Temasının Demokrasi Eğitimi Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.

- Türk Dil Kurumu Sözlüğü (1994). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Türk Dil Kurumu. (TDK). (2011). Türkçe sözlük. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Türkçe Dersi Öğretim Programı. (2019). MEB, Ankara.
- Uçgun, D. (2018). 1-5. Sınıf Türkçe Ve Türk Kültürü Çalışma Kitaplarındaki Türkçe Dersi Etkinliklerinin Programdaki Kazanımlara Göre Değerlendirilmesi. Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, 7(2), 1148-1160.
- Ünsal, Y. (2005). Biçim, dil ve anlatım. R. Yağbasan, (Ed.), *Konu alanı ders kitabı inceleme kılavuzu: fizik* (1. baskı) içinde (s.14). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Üründü, V. (2011). *6-8 sınıf Türkçe ders kitaplarının tema ve metin türü açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Üstüner, A. ve Şengül, M. (2004). Çoktan seçmeli test tekniğinin Türkçe öğretimine olumsuz etkileri, *Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, 14: 197-208.
- Yaşar, F. Ö. (2013). *Ortaokul (5, 6, 7 Ve 8. Sınıf) Türkçe Ders Kitaplarının Temel Beceriler Açısından İncelenmesi*. Doktora Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Yaylı, D. (2010). Türkçe Öğretim Programı ve Ders Kitapları. H. Ülper (Editör), *Türkçe Ders Kitabı Çözümlemeleri*. (ss. 21-36). Ankara: Pegem Akademi.
- Yıldırım, N. (2021). Ortaokul Türkçe ders kitabı (5, 6, 7 ve 8. Sınıf) etkinliklerinin dil becerilerine dağılımı üzerine bir inceleme. Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, 10(4), 1445-1456.
- Yıldırım, A. , & Simsek, H. (2008). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yılmaz, K. (2009), Eğitimin temel kavramları, (Ed. H. B. Memduhoğlu - K. Yılmaz), *Eğitim Bilimine Giriş* (s.1-18), Ankara:Pegem Akademi.
- Yılmaz, M. & Korkmaz,C. (2016). İlköğretim 1-5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Tür Ve Tema Açısından İncelenmesi. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Cilt: 13, 36, s. 33-46.
- Zevfi, R. (2015). *Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarının Türkçe Dersi Öğretim Programında Yer Alan Temel Beceriler Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Hatay.
- Zorlu, Ö. (2021). Metinlerin Temalara Uygunluğu Bakımından Türkçe Ders Kitapları Üzerine Bir İnceleme. International Journal of Social Sciences and Education Research, 7 (1), 1-11 DOI:<https://doi.org/10.24289/ijsser.797498>

EK-1: 5.SINIF ANITTEPE DERS KİTABI ETKİNLİK ÖRNEĞİ

This image shows a full page of white paper with horizontal dotted lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, providing a guide for handwriting practice. There are no margins, text, or other markings on the paper.

1. Çanakkale Savaşı ile ilgili şiirler araştırınız. Beğendiğiniz bir şiiri ezberleyiniz.
2. Nusrat Mayın Gemisi hakkında bilgi toplayınız.
3. “http://www.kultur.gov.tr/genel/Sanalmuzeler/canakkale_abide_turkish/index.htm” adresinden yararlanarak Çanakkale’ye sanal bir gezi düzenleyiniz. İzlenimlerinizi not alınız.

EK-2: 5.SINIF ANITTEPE DERS KİTABI ETKİNLİK ÖRNEĞİ

7. ETKİNLİK “Ulular köprü olsa basıp geçme.” atasözünü sınıf ortamında tartışınız. Konu ile ilgili edindiğiniz bilgiler doğrultusunda bir konuşma yapınız.

8. ETKİNLİK

Metinden alınan aşağıdaki cümleyi koyu yazılan kelimeye dikkat ederek okuyunuz.

Peki, şimdi bir düşünün; acaba **5-10** liraya aldığınız ürünleri kendi başınıza üretmeye çalışsanız başarabilir miydiniz?

a) Sizce bu kelime neden sayı ile yazılmış olabilir? Açıklayınız.

b) Aşağıdaki cümleleri sayıların yazılışına dikkat ederek okuyunuz.

- Onunla on beş gün sonra tekrar şiir dinletisine gideceğiz.
- İlkokul 2. sınıftayken babamın işi nedeniyle İstanbul'a taşındık.
- Okulda yapılan sınavda birinci oldu.
- Musikiye meraklı olan padişahlardan biri de II. Selim idi.
- Öğretmenim ikişer ikişer saymam için beni tahtaya kaldırdı.
- Kampanya için 1.500 imzaya ihtiyacımız var.
- Bu kentte son nüfus sayımına göre 1 milyon 200 bin kişi yaşıyor.
- Saat onu çeyrek geçe iskelede buluşalım.
- Dedemden yadigâr kalan saat 8.30'da takılı kalmıştı.
- Çocuk battaniyesi için 2,30 cm kumaş yeter.

c) Soruları yukarıdaki cümlelere göre cevaplayınız.

- 1) Birden fazla kelimeden oluşan sayılar nasıl yazılmıştır?
- 2) Dört ve daha fazla basamaklı sayılar nasıl yazılmıştır?
- 3) Hükümdar adlarındaki sayı nasıl yazılmıştır?
- 4) Sıra sayıları rakamla mı yoksa yazıyla mı yazılmıştır?
- 5) Üleştirme sayıları rakamla mı yoksa yazıyla mı yazılmıştır?
- 6) Saatler rakamla mı yazıyla mı yazılmıştır?
- 7) Sayılarda kesirler nasıl yazılmıştır?

EK-3: 6.SINIF MEB DERS KİTABI ETKİNLİK ÖRNEĞİ

6. TEMA – Millî Kültürümüz

5. Etkinlik

A) Aşağıda tanıtılan geleneksel oyunlarımızı inceleyiniz.

Mendil Kapmaca

İki gruba ayrılarak oynanır. Gruplar tek sıra hâlinde karşı karşıya gelirler. Oyun yöneticisinin elinde tuttuğu mendil, her gruptan gelen birer oyuncunun “Başla!” komutundan sonra mendili kapmasıyla oyuncunun çevresinden dolanarak mendili oyunun yöneticisine getirir. Bu oyun, mendili ilk kapan oyuncuya ikinci kez sıra gelene kadar devam eder. Sırası önce gelen grup, oyunu kazanmış olur.

Kulaktan Kulağa

Oyuna katılacak bütün oyuncuların yan yana oturmaları gerekmektedir. Sıranın ucunda oturan oyuncu, yanındaki arkadaşının kulağına herhangi bir cümle fısıldar. Bu oyuncu da duyduğu cümleyi diğer yanındaki

arkadaşının kulağına tekrar eder. Bu, böylece sıranın sonuna kadar gider. Sıranın sonundaki oyuncu duyduklarını yüksek sesle tekrarlar. Daha sonra ilk oyuncu oyunun başında söylediklerini yeniden ama bu kez yüksek sesle söyledikten sonra son oyuncuya ulaşana kadar sözün ne kadar değiştiği ortaya çıkar.

Selçuk YILDIRIM

B) Siz de geleneksel oyunlarımızdan birini arkadaşlarınıza tanıttınız. Sınıfta tanıtılan oyunlardan beğendiğiniz birini sınıfınızda arkadaşlarınızla oynayınız.

EK-4: 6.SINIF MEB DERS KİTABI ETKİNLİK ÖRNEĞİ

2. TEMA – Millî Mücadele ve Atatürk

4. Etkinlik A) Aşağıdaki havuzda yer alan kelime ve kelime gruplarını uygun yerlere örnekteki gibi yerleştiriniz. İstedığınız kelime ve kelime grubunu birden fazla kullanabilirsiniz.

B) Bu kelime ve kelime gruplarından üç tanesini seçerek bir konuşma yapınız.

60

EK-5: 7.SINIF MEB DERS KİTABI ETKİNLİK ÖRNEĞİ

7.Etkinlik Dinlediğiniz metnin istediğiniz bir bölümünü arkadaşlarınızla görev dağılımı yaparak canlandırınız.

8.Etkinlik Aşağıda verilen unsurlardan hareketle bir masal yazınız. Yazdığınız masalın içeriğine uygun bir başlık belirleyiniz.

KONU	KAHRAMANLAR	YER	ZAMAN
Konukseverlik	Oduncu ve Sansar	Orman	Gece yarısı
Doğru söylemek	Kral ve Köylü	Kaf Dağı'nın ardı	Güneş batarken
Alçakgönüllü olmak	Balıkçı ve Peri Kızı	Büyülü göl	Sisli bir ilkbahar günü

Gelecek Derse Hazırlık -----

Örnek aldığınız bir kişinin (sporcu, sanatçı, yazar, bilim insanı, gazeteci ...) hayatını araştırınız.

Gelecek Derse Hazırlık

Örnek aldığınız bir kişinin (sporcu, sanatçı, yazar, bilim insanı, gazeteci...) hayatını araştırınız.

EK-6: 7.SINIF MEB DERS KİTABI ETKİNLİK ÖRNEĞİ

7. Etkinlik

Defterinize, tebessüm etmenin insan ilişkileri üzerindeki etkisini anlatan bir yazı yazınız.

Sen de Yap!

Kaleydoskop

1 Ayna gibi yansıtma özelliği olan folyo kâğıtlarını şekildeki gibi birleştir.

2 Birleştirdiğin aynaları karton rulonun içine yerleştir.

4 Rulo kartonun içine boncuk koy ve her iki tarafına asetat kâğıdı yapıştır.

3 Karton rulonun bir ucuna ortası delik bir karton daire yapıştır.

5 Boncuklu parçanın etrafını başka bir kartonla sar ve yapıştır.

6 Yaptığın iki parçayı birleştir.

7 Etrafını şık bir jelatinle kapla. Kaleydoskopun hazır.

Gelecek Derse Hazırlık

"Yurt sevgisi" ile ilgili şiirler bulunuz. Bulduğunuz şiirlerden beğendiğiniz bir tanesini yazarak ezberleyiniz. Yazdığınız şiiri sınıf panosunda sergileyiniz.

EK-7: 8.SINIF MEB DERS KİTABI ETKİNLİK ÖRNEĞİ

MİLLÎ MÜCADELE VE ATATÜRK

4. ETKİNLİK

Aşağıda Atatürk'ün özdeyişleri verilmiştir. Bu özdeyişlerin konusunu örnekteki gibi yazınız.

"Dünyada her şey için, medeniyet için, hayat için, muvaffakiyet için en hakiki mürşit ilimdir, fendir."

"Ben icap ettiği zaman en büyük hediye olmak üzere Türk milletine canımı vereceğim."

"Eğitimidir ki bir milleti ya özgür, bağımsız, şanlı, yüksek bir topluluk hâlinde yaşatır ya da esaret ve sefaletle terk eder."

"Ey yükselen yeni nesil! Gelecek sizindir. Cumhuriyeti biz kurduk, onu sonuza kadar yaşatacak olan sizlersiniz."

"Yolunda yürüyen bir yolcunun yalnız ufku görmesi kâfi değildir. Muhakkak ufkun ötesini de görmesi şarttır."

"Hepiniz mebus olabilirsiniz, vekil olabilirsiniz, hatta cumhurbaşkanı olabilirsiniz fakat bir sanatkar olamazsınız."

5. ETKİNLİK

Derse hazırlık bölümünde araştırdığınız Atatürk'ün Türk dili üzerine yaptığı çalışmalarla ilgili planlama tablosunu sunumunuzdan önce doldurup sunumunuzu gerçekleştiriniz.

Sunumun konusu nedir?	
Sunumun mesajı ne olacak?	
Sunumu kimlere yapacaksınız?	
Sunumu nerede yapacaksınız?	
Sunum için hangi araçları (etkileşimli tahta, projeksiyon, ses kayıt cihazı, fotoğraflar vb.) kullanacaksınız?	
Sunum için hangi bilgi kaynaklarından (kitap, internet vb.) yararlanacaksınız?	

İnternette güvenilir bir bilgi arıyorsanız "gov, edu" uzantılı internet sitelerini kullanmalısınız. Örneğin: www.atam.gov.tr

EK-8: 8.SINIF MEB DERS KİTABI ETKİNLİK ÖRNEĞİ

MİLLÎ MÜCADELE VE ATATÜRK

4. ETKİNLİK

“Bayrağımızın Altında” adlı metinden “örneklendirme, benzetme ve karşılaştırma” cümlelerini bu-
lularak örnekteki gibi yazınız.

Birdenbire buruşuk yüzü üzerinden bir gözyaşı seli aktı.

Abartma

Örneklendirme

Benzetme

Karşılaştırma

5. ETKİNLİK

Aşağıdaki cümlelerde geçen zarf-fiilleri (bağ-fiil) bulunuz. Zarf-fiillerin aldığı eki örnekteki gibi kar-
şılarına yazınız.

	Zarf-Fiilin Aldığı Ek
Ortalık ağarıyor, hâlâ kadınlar <u>gelip</u> gidiyor.	-ip
Hâlâ birbirimizin boynuna sarılıp koklaşıyoruz.	
Yerini yurdunu kaybedince Hatice Nine endişelenmedi.	
Evvelsi gün ümidi kesince bir tek oğlumu aldım, bizim bayrağa kaçtım.	
Sürüne sürüne size kaçmaya karar verdim.	
Her gün buradan kaçıp size gelmek istiyordum.	
Oğlum, askerlerden bir eşek alarak beni buraya getirdi.	
Giderken döndü ve sıkı sıkı bir daha boynuma sarıldı.	

6. ETKİNLİK

“Bayrak bir milletin özgürlük alametidir. Düşmanın da olsa hürmet lazımdır.” (Mustafa Kemal ATATÜRK) sözünden anladıklarınızı ifade eden bir konuşma yapınız.

EK-9: 6.SINIF ATA DERS KİTABI ETKİNLİK ÖRNEĞİ

4. Tema

9. Etkinlik

Şifalı bitkiler ile ilgili hazırlıklı konuşmanızı yapınız.

- Hazırlıklı konuşmanızda beden dilinizi etkili bir şekilde kullanmaya dikkat ediniz.
- Hazırlıklı konuşmanız sırasında kelimeleri anlamlarına uygun şekilde kullanmaya özen gösteriniz.

Hazırlıklı konuşma yapan arkadaşınızı değerlendirmek amacıyla aşağıdaki kontrol listesini doldurunuz.

HAZIRLIKLI KONUŞMA KONTROL LİSTESİ

DEĞERLENDİRİLECEK DAVRANIŞLAR	Evet	Hayır
Konuyu belirlemiş.		
Konuyu sınırlandırmış.		
Konuyu araştırmış.		
Konuşmasıyla ilgili materyalleri tam ve eksiksiz getirmiş.		
Uygun hitap ifadeleri ve nezaket kelimeleri kullandı.		
Göz teması kurarak konuştu.		
İşitilebilir bir ses tonu kullandı.		
Tonlama ve vurgulamalara dikkat etti.		
Akıcı ve anlaşılır bir dille konuştu.		
Konuşmasını uygun grafik, görsel ve çoklu medya araçlarıyla destekledi.		
Konu ile ilgili kanıtlara atıf yaptı.		
Konuşmasını uygun kapanış cümleleri ile bitirdi.		

Sinameki bitkisi

Karabaş bitkisi

EK-10: 6.SINIF ATA DERS KİTABI ETKİNLİK ÖRNEĞİ

3. Tema

3. Etkinlik

Aşağıdaki soruları dinlediğiniz metinden yararlanarak yanıtlayınız.

1. Mustafa Kemal'e hangi olaydan sonra "Gazi" unvanı verilmiştir? Ona bu unvanı kim vermiştir?
2. Mustafa Kemal'e Atatürk soyadının verilmesi önerisi kimden gelmektedir?
3. Atatürk soyadını duyduğunda Mustafa Kemal'in söylediği ilk cümle ne olmuştur?

4. Etkinlik

Dinlediğiniz metni öğretmeninizin rehberliğinde sınıfta canlandırınız.

5. Etkinlik

Soyadı Kanunu'nun olmadığı bir ülkede yaşanabilecek karışıklıkları arkadaşlarınızla tartışınız.

6. Etkinlik

Atatürk'ün ülkemiz için yaptıklarından hareketle onun hakkında bir şiir yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- Şiirinizin içeriğine uygun bir başlık belirleyiniz.
- Etkinlik tamamlandıktan sonra isterseniz şiirinizi sınıf veya okul panosunda sergileyebilirsiniz.

Gelecek Derse Hazırlık

Aile büyüklerinize dinî bayramları eskiden nasıl kutladıklarını sorunuz. Onların anlattıklarını defterinize not alınız.

EK-11: 7.SINIF ÖZGÜN DERS KİTABI ETKİNLİK ÖRNEĞİ

1. TEMA

b. Bir kitap yazmış olsaydınız kitabınızın adı ve konusu ne olurdu? Aşağıya yazınız.

The image shows an open notebook with a red bookmark. The left page is titled 'Kitabın Adı' and the right page is titled 'Kitabın Konusu'. Both pages have dotted lines for writing.

11. ETKİNLİK

a. İyi bir konuşmacıda bulunması gereken özelliklerin anlatıldığı aşağıdaki paragrafı okuyunuz.

İyi bir konuşmacı, dinleyicilerle göz teması kurar. Jest (el, kol ve baş hareketleri) ve mimikler (yüzde beliren hareketler) ile konuşmasını açıklamaya, duygu ve düşüncelerini anlatmaya çalışır. Sözcükleri, anlamlarına uygun kullanır. Ses tonunu dinleyicilerin duyabileceği şekilde ayarlar. Konu dışına çıkmadan konuşmasını tamamlar.

b. Yardımlaşmanın önemi ile ilgili hazırladığınız konuşmayı sınıfta arkadaşlarınıza sununuz. Konuşmanızı, aşağıdaki ölçütlere göre değerlendiriniz.

Ölçütler	Evet	Kısmen	Hayır
Konuşmamda beden dilimi etkili bir şekilde kullandım.			
Sözcükleri anlamlarına uygun olarak kullandım.			
Konuşmamda "oysaki, özellikle, başka bir deyişle, ilk olarak, son olarak" gibi geçiş ve bağlantı ifadelerini kullandım.			
Konuşmamda yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş sözcüklerin Türkçelerini kullanmaya dikkat ettim.			
Düşüncelerimi mantıksal bir bütünlük içinde sundum.			
Konuşmamı görsel, işitsel materyaller kullanarak destekledim.			

SONRAKİ METNE HAZIRLIK

"Bana Bir Masal Anlat Baba" isimli şarkıyı dinleyiniz. Şarkının sözlerini defterinize yazınız.

EK-12: 7.SINIF ÖZGÜN DERS KİTABI ETKİNLİK ÖRNEĞİ

8. TEMA

9. ETKİNLİK

İbni Sina'nın aşağıdaki sözünden hareketle "Zorluklar karşısında nasıl bir tutum içinde olmalıyız?" konulu kısa bir yazı yazınız.

Ben matematikten korkacağıma
matematik benden korksun.

A large rectangular area with a light beige background and a dashed line for writing. On the left side, there are 15 small white circles arranged vertically, resembling a spiral binding.

SONRAKİ METNE HAZIRLIK

Geçmişten günümüze insanların kullandıkları haberleşme araçlarını araştırınız. Araştırmalarınızı görsellerle destekleyiniz.